

KECSKÉS PÁL

A LELKI
ÉLET
MESTEREI
ÍRÁSAIBÓL

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
BUDAPEST 1964

**A lelki élet mesterei
írásaiból**

**A
LELKI ÉLET MESTEREI
ÍRÁSAIBÓL**

KECSKÉS PÁL
válogatása

**Szent István Társulat
az Apostoli Szentszék könyvkiadója
Budapest, 1964**

Nihil obstat.

Dr. Nicolaus Tóttőssy
censor archidioecesanus.

Nr. 3236/1964.

Imprimatur.

Strigoni, die 14. Novembris 1964.

Dr. Arthurius Schwarz-Eggenhofer
administrator apostolicus.

***Minden jog fenntartva, beleértve a bárminemű
eljárással való sokszorosítás jogát is.***

Kiadásért felelős: Esty Miklós
delegált adminisztrátor

65-58 Pécsi Szikra Nyomda
F. v.: Melles Rezső

BEVEZETŐ

Ez a könyv a lelki élet mesterei írásaiból ad szemelvényeket azok számára, akiknek nincs idejük és módjuk az eredeti művek olvasására. A különböző korból eredő, mozaikszerű gondolatsemekek egységes képpé alakulva mutatják be a bensőséges keresztény vallásos élet lényegét.

Középpontjában áll ennek az életnek az Isten. Arca fényessége ragyog felettünk a zsoltár szavai szerint, s Szentlelkének tüzeit árasztotta ki ránk. Isten lénye ránk tűző sugarainak felfogásából, önmagát közlő életáramának magunkba fogadásából fejlődik és bontakozik ki a lélek bensőséges élete. Lételeme Isten jelenléte tudatának átélése s célja az Istennel való minél bensőségesebb egyesülés és együttműködés. Ez a lelki élet Isten nyomait látja a világban, amelyet Isten szeretetből teremtett, hogy tökéletességét és jóságát önmagán túlárassza és közölje.

Legközelebből azonban önmagában találkozik az ember Istennel, mert lelke Isten képére és hasonlatosságára lett teremtve, s Isten személynek személylyel való közvetlen, bensőséges érintkezésében áll vele. A kinyilatkoztatásban megismert Isten örökkévaló szellemi személyvoltában felette áll a világnak, de ugyanakkor fenntartó és mindenütt jelenlévő erejével teljességgel áthatja azt s minden lényben természetének megfelelő módon hat és működik. Míg a világ értelemnélküli lényei a Teremtőtől kapott törvényeket természetesen szükségszerűséggel követik, az Isten hasonlóságára teremtett embernek akarata szabad használatával kell az uralma alá vetett világ megművelésével és önmaga képességei kibontakoztatásával a Teremtő méltó dicséretét hirdetnie.

Tökéletessége és jósága minél teljesebb kifejezésére, Isten a látható világ urául rendelt teremtményét, az embert eredetileg több jóban részesítette, mint ami az ember természetének jár. Természetes képességein túl az isteni élet természetfeletti adományával, a kegyelemmel is megajándékozta. Nem elégedett meg azzal, hogy az ember csak tükörszerűen hordozza és mutassa a Teremtő Isten keznyomát, hanem a maga életében is részesíteni akarta. Isteni bőkezűséggel és jósággal kívánta kielégíteni azt az Isten utáni vágyat, amiről az emberiség vallási közmegegyőződése bizonytságot tesz.

Nagysága tudatában az ember engedett a kísértésnek, hogy olyanra legyen, mint az Isten, de bűnös elbizakodottságával és engedetlenségével elvesztette a megszentelő kegyelmet s az Istentől eredetileg kapott természetén kívüli ajándékokat. Miután Isten igazságossága megengedte, hogy a kegyelmétől megfosztott ember megtapasztalja számkivetettségét, irgalmas jósága Megváltót küldött Krisztus személyében.

A második isteni személy, az Ige megtestesülése Isten ember-szerető jóságának újabb nagy bizonyítéka. Az isteni és emberi természetnek személyében létrejött egyesülése, s az általa bemutatott kereszttáldozat Isten megváltó akaratának az egész emberi nemre, sőt az emberen keresztül a bűn következményével sújtott természetre is szándékolt kiterjesztését hirdeti és jelenti. A kinyilatkoztatás szerint a valóságos emberi természettel történt egyesülése által Krisztus az emberiség és a világmindenség feje, aki a földről való távozása után a mennyei Atya jobbján az emberiség közbenjárója, s az általa alapított Egyház tanításában, szentségeiben, működésében, mint láthatatlan Fő továbbműködik. Krisztus földi életének nemcsak történeti jelentősége van, hanem az annak érdemével szerzett kegyelem hatékonysága és működő ereje lelkünket vele egyesíti, „aki Istentől bölcsességünkkel, megigazulásunkkal, megszentelődésünkkel és megváltásunkkal lett” (1. Kor. 1, 30.).

Krisztusnak az üdvözülés rendjében elfoglalt helyénél fogva, a tökéletesség keresztény eszménye Krisztus követése, a mi életünknek Krisztus tanítása szerinti alakításában, Krisztus élete, erényei követésében, különösen pedig a Krisztussal való kegyelmi életközösségben áll. Ezt fejezik ki az Üdvözítő felejtethetlen szavai: „Én va-

gyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad és én őbenné, az bő termést hoz. Hiszen nélkülem semmit sem tehettek” (Jn. 15. 5.).

Mint neve is jelzi, a „kegyelem” Isten kegyének ingyen ajándéka; természetes képességei, erői megfeszítésével az ember nem szerezheti meg, vagy érdemelheti azt ki. A kegyelmet a bűnbeesés után Krisztus érdemelte ki számunkra, érdemeire tekintettel kapjuk azt, s általa egyszersmind Krisztus életében részesülünk.

De habár a kegyelem Isten természetfeletti beavatkozása és adománya, feltételezi a természet rendjét, nem szünteti azt meg, hanem magasabb létállapotba emeli és természetfeletti értékű teljesítményre képesíti. Orvosolja a természet az eredeti bűnből származó sérültségét, tisztítja és megvilágosítja az értelem látását és értékelő képességét, erősíti az akarat jóra való hajlamát, nemesíti az ember érzésvilágát. Az embert Isten örökkévaló életébe kapcsolja be, a világ dolgainak, feladatainak az örökkévalóság nézőpontjából való szemléletére képesíti, s a kegyelem állapotában végzett cselekedeteinek örök értékét biztosítja.

A természetet átalakító és nemesítő hatását a kegyelem nem az ember akarati közreműködése nélkül fejt ki, hanem annak feltételezésével. Az akarat jóra-rosszra való szabadságánál magasabb értelmű szabadság a bűnös hajlamoktól, az önzéstől, a rendetlen önszeretettől, a gögös önelégültségtől való felszabadulás Isten és a telebarát odaadó szeretetére és szolgálatára, Isten teremő és üdvözítő akaratának teljesítésére, amire a kegyelem megsegíti a vele együttműködni kész akaratot. A kegyelem nem szakítja ki az embert a természeti létfeltételekből, nem szabadítja meg az élet küzdelmétől, a kísértésektől, az erényért való harctól, de segítséget ad hozzá. Isten úgy adja kegyelmi segítségét, hogy az ember akarati közreműködésével öntudatosan és felelősséggel alakítsa ki a maga egyéniségét, s egyszersmind a kegyelemhez való hűségével Isten előtt érdemet szerezzen.

Isten tetszése szerint bárkinek adhat kegyelmet. Az Írás tanúsága szerint „Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözljön” (1. Tim. 2. 4.). Krisztus az általa kiérdemelt kegyelmek közlésére szentségeket rendelt, s kiszolgáltattásukat az Egyházra bízta. Krisztus szán-

déka szerint így a szentségeket kell tekintenünk a kegyelem rendes úton történő közvetítő eszközeinek. Amint földi életében látható emberi teste volt Krisztus isteni hatalmának közvetítője az emberekhez, ehhez hasonlóan akarta megdicsőült létében a lelki valóságokat is érzéki jelek segítségével felfogó emberek számára az érzékfeletti, kegyelmi ajándékot érzéki jelekhez (szertartásokhoz) kötve juttatni. A szentségek által jön létre s mélyül el az ember lelkében Krisztussal, s Krisztusban az Istennel való kegyelmi életközösség.

Mindegyik szentség Krisztus megváltó működésének valamelyik mozzanata jegyében kapcsol bennünket öhozzá, közvetíti a hozzá való hasonlóság valamelyik sajátos vonását, megszentel és segít a hozzá méltó magatartáshoz az élet különböző viszonyai és feladatai között. A keresztség Krisztus megváltó halála erejéből a bűn bocsánatával eltemeti bennünk a régi embert s Krisztussal az új, a megváltott ember életére támaszt fel. A bérmlás a gonoszság hatalmával küzdő Krisztus kegyelmében részesít. Az oltáriszentség mint áldozat Krisztus áldozati életébe kapcsol be, mint szentség vele a legbensőbbben egyesít. A bűnbánat szentsége Krisztus bűneinkért eleget tevő szenvedésének kegyelmét közli a bűneit őszintén megbánó lélekkel. A betegek kenetének rendeltetése, hogy Krisztus híveit öhozzá hasonlóan bűnésekké tegye a szenvedés vállalására, elvegye tőlük a halál büntető jellegét, s Krisztus halála érdeméből az örök életbe lépésre kenje őket fel. Az egyházirend Krisztus papágában részesít. A házasság szentsége Krisztusnak az ő titokzatos testéhez, Egyházához való jegyesi viszonyából átsugárzó kegyelem a titokzatos test tagjai életszövetségére. Három szentség, a keresztség, a bérmlás és az egyházirend eltörölhetetlen jegyet nyom a lélekbe, amely kifejezésre juttatja a lélek Krisztus titokzatos testébe történt beiktatását s Krisztushoz, mint Főhöz való hasonlóságát.

Krisztus emberi testét a Szentlélekisten hozta létre, emberi tevékenységét irányította, isteni személyétől elválaszthatatlan egységben működött benne és vele, s Krisztus velünk közölte őt. Krisztus emberségében való jelenléte és működése folytatásaként árasztja ki kegyelmét a Szentlélek Krisztus titokzatos teste tagjai lelkére, mint a Krisztus által kiérdemelt kegyelmek osztogatója. S minthogy a kegyelem eredete Isten irántunk való szeretete, s egyszersmind az

ő szeretetében való részesedés, azért hirdeti az Apostol, hogy „Isten szeretete kiáradt szívünkbe a ránk árasztott Szentlélek által.” (Róm. 5, 5).

Bár a kegyelem a Szentháromság egy Isten közös ajándéka, különösképpen a Szentléleknek tulajdonítjuk a kegyelem állapotában élő ember lelkének alakítását, krisztusi hasonmássá történő formálását. Ezt különösen a természetfeletti, belénk öntött erények és ajándékai közlésével műveli. A természetfeletti erényekben való megszilárdulásunkat segíti sugallataival, vezetése iránt fogékonyra tevő ajándékaival. Ezek által jut különösképpen kifejezésre az ember Krisztushoz való hasonlósága, kinek lelke tökéletessége a Szentlélek ajándékainak birtokában nyilvánult meg (Lk. 4, 18; Iz. 61, 1–2).

Ősi tapasztalata az emberiségnek, hogy az erkölcsi jó megvalósítása harcot, küzdelmet kíván az ember ellentétes hajlamaival, a kísértésekkel, a környezet rossz hatásával szemben, s határozott, edzett és erős akaratot igényel a jó következetes gyakorlásához. Az ezt célzó gyakorlat, az aszkézis kialakította a maga szabályait és eszközeit, amelyek a kereszténységben a keresztény tökéletesség eszményéhez és céljához igazodnak. Eltekintve Isten rendkívüli kegyelmétől, az eszményhez az ember csak állandó és kitartó munkával, fokozatos haladással közeledhet. A lelki élet mesterei a haladás fokait a tisztulás, a megvilágosítás és az egyesülés útja névvel szokták jelölni. Csak a rendetlen hajlamok leküzdése után képes az ember az erények következetes gyakorlására s juthat el a földi életben az Istennel való egyesülés lehetséges fokára. A fokozati különbségek nem jelentenek zárt, egymástól elválasztható szakaszokat, érintkezésben állnak azok egymással. A tökéletesség sokféle követelményének nem felelhet meg az ember egyenlő mértékben, a haladás többnyire nem egyenlő valamennyi vonatkozásban. A mindenirányú és egyenletes fejlődés az eszményi állapot.

A lelki élet elemi követelménye önmagunk megismerése. A külvilág benyomásain, az ösztönös reakciókon túl, az embernek önmagába téréssel, lelke mélyén igazi énjét kell megtalálnia, az isteni

képmást, amelyet a keresztség megszentelt és megjellegzett, s Isten kegyelmével kell azt kibontakoztatnia. Ennek főképp az ösztönös természet részéről nyilvánuló akadályait kell az önmegtagadásal leküzdenie. A keresztyén szellemű önmegtagadás nem a test megvetésében, még kevésbé a test elpusztításában áll, hanem a vak és rendetlen hajlamok megfékezésében, a testi erőknél a lélek uralma és szolgálatába állításában, ami a test épségének és egészségének is javára szolgál. Test és lélek benső egysége mellett a külső, testi önmegtagadás mellett szükséges a belső, lelki önmegtagadás is, a kegyelemnek ellenszegülő önző, öntelt, hiú, gőgös, irigy indulatok és hajlamok megfékezése. A rossz hajlamok ellen küzdő és a jóban való megerősödésre törekvő cselekvő, aktív önmegtagadás mellett az önmegtagadás szenvedőleges, passzív módja a körülményektől ránkényszerített nehézségek, megpróbáltatások, bajok türelmes elviselése. A lelki élet nem a különleges élvezetek világa, hanem a kísértésekkel, megpróbáltatásokkal való küzdés vállalása. Nem a magunk vigaszának keresése a lényeg, hanem Isten akarátának a teljesítése. A tökéletes élet útján csak Krisztus keresztjének vállalásával lehet előrehaladni.

A haladáshoz az önmegtagadás mellett a hagyomány kialakította az Istennel való bensőséges egyesüléshez segítő imamódokat, amelyeket kinek-kinek egyéniségéhez, körülményeihez, s a kegyelmi sugallathoz híven kell használnia. Nem az imagyakorlatokkal való túlterhelés a tökéletesség útja, hanem az Istennel való közvetlen, bensőséges viszony elmélyítése. Ehhez segít a szóbeli imán kívül, a Szentírás és a lelki könyvek nyújtotta gondolatokba elmerülő s tanulságukra, önmagára alkalmazó elmélkedő ima, az öntudatos keresztyén élet nélkülözhető gyakorlata. Vannak, akiket az isteni kegyelem tovább vezet a szemlélődéshez, amely a gondolatról-gondolatra haladó, következtető jelleű elmélkedéssel szemben egyetlen gondolatba, meglátásba, sugallatba történő szerető elmélyedés.

Istennek a lélekben tapasztalható működése nem érzéki természetű. Isten, a tökéletes szellem, szellemi működésével válik a lélekben tapasztalatszerűen felfoghatóvá. Az érzékeink révén szerzett természetismerettel s a nyomában kialakítható istenismerettel szemben Isten kegyelmi vezetésének, működésének lelki tapasza-

latát „misztikus” jellegűnek tartjuk. A misztikus élet lényegében nem tekinthető a tökéletesség rendkívüli útjának vagy céljának. A tökéletesség célja az Istennel való egyesülés, s az az Isten kegyelmi indításával való együttműködés, a természetfeletti életerő bennünk történő fejlődésével valósul meg.

Adhat Isten valakinek rendkívüli misztikus kegyelmeket is. Azonban éppen a rendkívüli képességekkel megajándékozott misztikusok hangsúlyozzák, hogy a tökéletesség nem a rendkívüli képességekben van, amelyeket Isten többnyire nem az egyén, hanem mások javára ad, hanem az ember életének, magatartásának jóságában, az erények következetes gyakorlásában. Ezt tekintik annak a próbakőnek, amely az igazi misztikát az álmisztikától (képzeleti csalódásoktól, hisztériától, ördögi befolyástól) megbízhatóan megkülönbözteti. Az erényekben, az ember természetében rejlő jó hajlamoknak az isteni kegyelem vezető, nevelő, erősítő hatásával történő kiérlelődésében kell tehát látnunk a lélek tökéletességét kifejező kibontakozást.

Az élet ismétlődő, állandó követelményei éppúgy, mint a nehézségek, a próbára tevő helyzetek szilárd jellemet kívánnak. Kialakítása csak az ember öntudatos cselekvő képességének a jóra beállított készségével szerezhető meg. E maradandó készség, az erény hordozója elsősorban az ember akarata és akaratával irányítható lelki képességei. Az akarat hatása alatt álló erkölcsi erények mellett az értelem megismerő, tárgyat értékelő, ítélő, a cselekvés módját és eszközeit megállapító szerepében lesz az erény alanya. Az ember öntudatos képességei gyakorlat által szilárdulnak készséggé a jóra, mint ahogy a rosszra való hajlam szabadjára eresztése visz a rosszban, bűnben való megrögzöttséghez.

A keresztény erkölcs az Istentől teremtett természet tiszteltetésével, elismeri tisztán az ember természetes képességeivel szerezhető erények értékét és szükségességét. Ugyanakkor a kinyilatkoztatás fényében az ember természetfeletti rendeltetése s az ahhoz segítő kegyelem tudatában túlhalad a természet körén, s az erények természetfeletti rendeltetését és erőforrását hirdeti. Ebben a szem-

léletben az értékrend első helyére kerülnek közvetlenül az Istenre vonatkozó erények, a hit, a remény és a szeretet, az istenszeretetnek, mint legfőbb erénynek kiemelt többségével. Az Isten által kinyilatkoztatott erkölcsi rend iránti tisztelet, s Isten kegyelmi segítsége nélkülözhetetlenségének tudata juttat a keresztény szellemű alázatosságnak alapvető jelentőséget s megóv az erényekkel való önhitt és elbizakodott kérkedéstől.

Isten a megszentelő kegyelemmel lelkünkbe önti az isteni erényeket, valamint az ember természetfeletti rendeltetéséhez segítő erényeket és a Szentlélek ajándékait. A szerzett és a belénk öntött erkölcsi erények tárgyi azonossága (pl. igazságosság, mértékletesség) mellett különböző a kétféle erény szabályozó elve. A természetes szerzett erények szabálya a helyesen értékelő ész az emberhez méltó élethez; a belénk öntött erények szabálya az ember természetfeletti célját adó s ahhoz segítő isteni törvény. A Szentlélek ajándékai fogékonnyá teszik az ember lelkét az isteni indításra s követésével segítik az erények gyakorlásában. Az isteni hatás nem menti fel az embert az öntevékenységtől, hanem abban segíti. A belénk öntött erények éppúgy, mint a megszentelő kegyelem, a lelki erőket természetfeletti jellegű és értékű képességekre emelik, de a képesség gyakorlása, az erényben való megszilárdulás s a kísértésekkel, nehézségekkel való megküzdés az ember feladata marad. Természetfeletti szintre emelkedve is megmarad az erénynek az „erő”-vel rokon értelme, az ember erkölcsi erőfeszítését kifejező jelentése. Az Apostol hasonlata értelmében „a versenyző is csak akkor nyer koszorút, ha szabályszerűen küzd” (II. Tim. 2, 5).

Bár az értékek különbözősége szerint, amelyre irányulnak, az erények közt rangkülönbség van, az erkölcsi rend s az ember lelki életének egysége valamennyi erény iránt fogékonyságot és készséget kíván. A lelki életben is elferdüléshez vezethet az egyoldalúság. A követendő személy az „egész ember”, aki az alapvető erények birtokában megbízható felkészültséggel rendelkezik az erkölcsi élet különböző követelményeinek Krisztus szellemében való teljesítéséhez.

A történeti értékelés és a hagyomány elismert vezetőinek a lelki élet főbb kérdéseire vonatkozó gondolataival találkozunk az olvasó

a következő lapokon. Megszólaltatjuk a legrégibb hagyomány őrzőit, az egyházatyákat, a későbbi idők kiváló hittudósait, akiknek nagy részét egyháztanítóként (doctor ecclesiae) tiszteli az Egyház; de szóhoz jutnak a magasabb teológiai műveltséggel nem rendelkező, Isten kegyelmi érintése iránt mégis finom érzékenységű lelkek őszinte megnyilatkozásai is. A lelki élet a bensőségesség világa, ahol a mesteri rangot a tapasztalattal szerzett bölcsesség adja. A mesterek szavaiból a maguk és a vezetésükre bizottak lelki életéből merített élmény beszél az őszinteség és közvetlenség nyelvén, hogy a lélek rejtett értékeinek ismeretére és szeretetére segítse a bensőséges életre törekvőket. A közölt szövegek nagyrészt magunk fordítottuk. Mások fordítását az idézett szerzők és műveik jegyzéke tünteti fel.

I.

A LÉLEK NAPJA

ISTEN JELENLÉTE

Mindenható, fölséges és jóságos Úr,
Tied a dicséret, dicsőség és imádás,
És minden áldás.
Minden egyedül Téged illet, Fölség,
És nem méltó az ember, hogy nevedet kimondja.

Aldott légy Uram, s minden alkotásod,
Legfőképpen urunk-bátyánk a Nap,
Aki a nappalt adja és aki ránk deríti a te világosságod,
És szép ő és sugárzó, nagy ragyogással ékes:
A te képed, Fölséges.

Aldjon, Uram, Téged Hold némenk és minden csillaga az égnek.
Őket az égen alkotta kezed, fényesnek, drága szépnek!
Aldjon, Uram, tégedet szél öcsénk,
Levegő, felhő, jó és rút idő,
Kik által élteted minden alkotásod.

Aldjon, Uram, tégedet víz hugunk,
Oly nagyon hasznos ő, olyan drága, tiszta és alázatos!
Aldjon, Uram tégedet tűz bátyánk;
Vele gyujtasz világot éjtszakán.
És szép ő és erős, hatalmas és vidám.

Aldjon, Uram, tégedet Földanya nénénk,
Ki minket hord és enni ad,
És mindennemű gyümölcsöt terem, füveket és színes virágokat.

Aldjon, Uram, tégedet minden ember, ki szerelmedért másnak
megbocsát
És aki tűr gyötrelmet, nyavalyát.
Boldogok, akik tűrnek békességgel,
Mert töled nyernek majd, Fölséges, koronát.

Aldjon, Uram, testvérünk, a testi halál,
Akitől élő ember el nem futhat.
Akik halálos bűnben halnak meg, jaj, azoknak,
És boldogok, akik magukat megadták te szent akaratodnak:
A második halál, a kárhozat nem fog fájni azoknak.

Dicsérjétek az Urat és áldjátok.
És mondjátok hálát néki,
És nagy alázatosan szolgáljátok.

Assisi Szent Ferenc

Ferenc, a Jegyes barátja . . . hogy minden az isteni szeretetre indítsa, az Úr keze „minden művének ujjongott” (Zsolt. 91, 5) s a gyönyörűség látványa felemelte az éltető észhez és okhoz. Ami szép, abban a Legszebbet szemlélte, s a dolgokba vésett nyomaiból mindenütt a Kedvest követte. Mindent lajtorjának használt, hogy felszálljon rajta annak megragadására, aki a teljes kívánatosság (Én. 5, 16). Mert az áhitat bámulatos átélésével ízlelte az egyes teremtményekben patakozó jóság forrását, s mintha erejüknek s Istentől kapott működésüknek egybecsendülésében a mennyei harmóniát fogná fel, Dávid prófétához hasonlóan, kedvesen buzdította őket Isten dicséretére.

Szent Bonaventura

Isten, ki a nagy mindenséget teremtette . . . adja meg mindenben az ő igazságának ismeretét, hogy a láthatókból megismerjétek őt, a Láthatatlant s Teremtőjének nagysága és szépsége láttán tanuljátok meg a Teremtő méltó dicséretét. „Hiszen, ami benne láthatatlan: örök ereje és isteni mivolta, a világ teremtése óta művei alapján fölismerhető” (Róm. 1, 20). Ezért a föld, a levegő, az ég, a víz, az éjszaka és a nappal, valamint minden látható lény hangosan emlékeztet a mi jótevőnkre. Ne áldozzunk a bűnnek egy pillanatot se, az ellenségnek se adjunk helyet szívünkben, hanem állandóan gondoljunk Istenre. Őt illet meg minden tisztelet és imádás most és mindörökké.

Nagy Szent Vazul

Magasztaljanak az ég minden csillagai, melyek örvendve fényeskednek előtted és mindig készen állnak szolgálatodra. Áldjanak minden csodás műveid, amelyek égen, földön, föld alatt vannak; zengjék neked azt az örök dicséretet, mely belőled ered és hozzád, forrásához vissza is tér. Magasztaljon szívem és elmém, testem-lelkem egész valóságával, a mindenség hatalmával. Legyen tiéd, akiből minden, aki által minden, akiben minden, – csak tied legyen minden dicséret, dicsőség mindörökké.

Szent Gertrúd

Mi az Isten? A mindenség célja, a választottak üdvössége, ön-maga tökéletes ismerője. Mi az Isten? A mindenható akarat, a jó-sággal teljes hatalom, az örök világosság, a változhatatlan bölcsesség, a legfőbb boldogság. Ő teremti a lelkeket, hogy önmagában részesítse őket. Élteni őket, hogy érezzenek. Érinti őket, hogy vágyódjanak. Kitágítja őket, hogy befogadhassanak. Megigazulttá teszi őket, hogy érdemet szerezzenek. Lángra gyújtja őket a buzgóságra, megtermékenyíti a gyümölcsözésre, irányítja a méltányosságra, alakítja a jóakaratra, vezeti a bölcsességre, erősíti az erényre, meg-látogatja vigasztalásukra, megvilágosítja őket az ismeretre, megörö-

kíti őket a halhatatlanságra, betölti őket boldogságukra, körülveszi őket biztonságra.

Szent Bernát

„Boldogok a tiszta szívűek: ők meglátják Istent.” (Mt. 5, 8). Nem gondolom, hogy mintegy véle szembenállót szemlélhetné Istent az, akinek megtisztult lelki szeme van. Hanem e fenséges kijelentés talán azt sugallja nekünk, amit egy másokhoz intézett beszéd nyíltabban így fejez ki: „az Isten országa bennetek van” (Lk. 17, 21).

Ebből megtanuljuk, az, aki szívét minden teremtménytől és vétkes érzülettől megtisztította, szépségében magának az isteni természetnek a hasonmását szemléli. Úgy találom, az Ige rövid szavai ezt a tanácsot foglalják magukban: Ó, emberek, akikben benne van a vágy, hogy szemléljétek azt, ami valóban jó, amikor azt halljátok, hogy az isteni fenség az egek felett van magasztosságában, dicsősége kifejezhetetlen, szépsége kimondhatatlan, természete nem fogható fel és érthető meg, ne essetek kétségbe azon, hogy nem láthatjátok azt, ami után vágyakoztok. Mert az, amit felfoghatsz és megragadhatsz, Isten látásának a képessége tebenned van. Ő ugyanis, aki alkotott, ezt a jót természetedbe oltotta.

Teremtésednél Isten a maga természete jóságának hasonlóságát beléd véste, mint egy viaszba nyomott képet. Ámde a rosszaság az istenképet kifejező jelt elöntötte, a jóságot a rútság leplével fedve be, s elrejtve számodra haszonnélkülivé tette. Ha tehát buzgó és gondos étellel a lelkedre telepedett s azt befödő szennyet lemosod, felfénylik majd benned az isteni szépség. Úgy, ahogyan az a fém-mel szokott történni, hogy ami kevéssel azelőtt fekete volt, a ráta-padrt rozsdától megtisztítva, a napnál fénylik és csillog. A bensőséges ember is, akit az Úr szívnek nevez, ha a rozsdás szennyet, amely rossz állapota miatt alakjává vált, ledörzsöli, eredeti és uralkodó formájában visszaszerzi hasonlóságát és jó lesz. Mert ami hasonló a jóhoz, mindenképpen jó.

Aki tehát önmagába tekint, önmagában szemléli azt, ami után vágyakozik, s így boldog lesz, akinek tiszta a szíve, hogy amikor a maga tisztaságát látja, a képben az ősmintát szemléli... Mert tiszt-

taság, rossz indulattól és minden rossztól mentes az Istenség. Ha ez van benned, egészen benned az Isten.

Nyssai Szent Gergely

Mélységének mekkora fokára húzott le engem a pokol! Hogyan fáradtam, mennyire égtem az igazság vágyától, mikor téged, Istenem, megvallom neked, ki irgalmas voltál hozzám, mikor még nem ismertelek el, nem értelmem belátásával kerestelek, amivel az állatok fölé emeltél, hanem testem érzékeivel. Te pedig jobban bennem voltál, mint legbensőbb önmagam, s magasabban annál, ami bennem a legmagasabb.* Salamon mondásának arra a dőre, esztelen asszonyára találtam, aki a kapu előtt székére ülve mondja: „Egyétek vigan itt az eldugott kenyeret, s igyátok a lopott, izletes vizet” (Péld. 9, 17.). Félrevezetett, mert csak arra találtam, ami testi szememen kívül lakozott, s bensőmben azon rágódtam, amit azzal fogtam fel.

Szent Ágoston

Isten minden lélekben benne lakik és lényegileg benne van, legyen az bár a világ legnagyobb bűnösének lelke. Ez a jelenlét, vagy egyesülés mindig megvan Isten és az összes teremtmények között, mert hiszen ennek révén tartja fenn őket további létezésükben; olyannyira, hogyha az megszakadna, az illető teremtmény azonnal visszaszüllyedne a semmiségbe, s megszűnnék létezni. Midőn . . . mi egyesülésről beszélünk, nem értjük Istennek ezt a mindenütt való jelenlétét, amelynek alapján benne van minden teremtményben, hanem értjük azt az egyesülést és a léleknek azt az áthasonulását, amely a szeretet révén történik. Ez nincs meg mindig és egyedüli alapja a szeretet által létesített hasonlóság. Éppen ezért ezt hasonlósági egyesülésnek lehet nevezni, amazt ellenben lényeginek; vagy pedig amazt természetesnek, ezt ellenben természetfelettinek.

Kereszties Szent János

* Az értelem.

Azt ugyan tudtam, hogy van lelkem, de mivel szemeimet egészen lekötötték a földi élet hiúságai, nem fogtam fel lelkem értékét, s nem gondoltam arra, hogy ki lakik benne. Mert ha akkor, úgy, amint most megértettem volna, hogy lelkemnek ebben a kis palotájában olyan nagy király lakik, azt hiszem nem hagytam volna őt oly gyakran magára.

*Szent Teréz**

Mihelyt az ember némi figyelemmel gondol az Istenségre, szívében valami édes megindultságot érez. Arról ad ez bizonyosságot, hogy Isten az emberi szív Istene. Sohasincs értelmünknek annyi öröme, mint ha az Istenségre gondol. Aristoteles, a filozófusok fejedelme szerint az Istenségről a legcsekélyebb ismeret értékesebb, mint a legnagyobb bármi másról...

Ez az öröm, ez a bizalom, amelyet az emberi szív természetesen talál Istenben, aligha származhat másból, mint az isteni jószág és a mi lelkünk közötti bensőséges viszonyból. Nagy ez a viszony, de titokzatos. Olyan, amit mindenki ismer, de kevés ember ért fel. Olyan viszony ez, amelyet nem lehet tagadni, de amelynek nem lehet mélyére jutni. Isten képére és hasonlatosságára vagyunk teremtvé. Mi mást jelent ez, mint azt, hogy mi bensőséges viszonyban vagyunk az isteni Felséggel?...

De e hasonlósági viszonyon kívül Isten és az ember között van még egy párját nem található megegyezés: ez a kölcsönös tökéletesítés. Nem mintha Isten valami tökéletességet kaphatna az embertől, hanem úgy érteve, hogy amiként az embert csak az isteni jószág teheti tökéletessé, az isteni jószág sem fejezheti ki önmagán kívül jobban tökéletességét, mint embervoltunkkal kapcsolatban. Ez utóbbinak nagy szüksége és nagy képessége van a jó befogadására. Az isteni jószágnak pedig végtelen a gazdagsága s nagy a hajlandósága annak közlésére.

Jóllehet emberi természetünk ma már nincsen annak az épségnek és eredeti tisztaságnak birtokában, amivel meg volt ajándékoz-

* Előnév nélkül Avilai (Nagy) Szent Teréz értendő.

va teremtésekor az első ember, sőt nagyon megrontotta azt a bűn, mégis megmaradt bennünk az a szent hajlam, hogy Istent mindenfelett szeressük és a természetes világosság is, mellyel megismerjük, hogy az ő legfőbb jósága mindenfelett szeretetreméltó.

Szalézi Szent Ferenc

Abrahám, Izsák, Jákob, a keresztények Istene, a szeretet és vigasztalás Istene. Olyan Isten, aki betölti övéi lelkét és szívét. Belsőjünkben megéreztetni nyomorúságukat és az ő végtelen irgalmasságát, lelkük mélyén egyesül velük s betölti őket alázatossággal, örömmel, bizalommal, szeretettel és képtelenné teszi őket, hogy rajta kívül más céljuk legyen.

Pascal

A Szentírás felszólít: „Tegyetek mindent Isten dicsőségére” (I. Kor. 10, 31). Ennek az az értelme, hogy Isten jelenlétének és Isten akarátának úgy kell előttünk lebegnie s állandóan arra való tekintettel kell cselekednünk, hogy mindaz, amit teszünk, végzésében egy egészé, azaz az önátadás szolgálatává legyen. Önátadássá, amelyet szünet nélkül bemutatunk annak, aki teremtett minket s akinek szolgálunk. Önátadássá, mely egyes cselekedeteiben többé vagy kevésbé közvetlenül az ő dicsőségét szolgálja ama sajátossága szerint, amint az arra képes. Az ilyen önátadás azután egy bizonyos módon bennünk lakó lelkületté lesz, mely lelki életünk minden rezdülésében érvényre jut...

Az igazi keresztény ember tekintete áthatol a jelenlegi világ fátyolán s a másik világot látja. Kapcsolatot tart azzal. Úgy fordul Istenhez, mint a gyermek atyjához; majdnem tiszta látásával és szinte zavartalan bizalommal iránta, mélységes tisztelettel, üdvös félelemmel és elfogódottsággal, de mégis oly biztonsággal és határozottsággal, aminőt Szent Pál állít magáról: „Tudom, kinek hiszek” (II. Tim. 1, 12). S míg az eljövendő ítélet előrelátása komolyságra hangolja, rámosolyog a jelenlevő kegyelem bizonyossága.

Newman

A GONDVISELŐ ISTEN

Isten teremtője és gondviselője is a világnak. Teremtő, fenntartó és gondviselő ereje az ő jó akarata . . . Hogy Isten gondoskodik a dolgokról, s hogy kiválóan viseli gondjukat, legjobban a következő megfontolás mutatja. Egyedül Isten természeténél fogva jó és bölcs. S mert jó, gondoskodik. Mert aki nem gondoskodik, nem jó. Az emberek és az értelmetlen lények is természetesen gondoskodnak ivadékukról. S aki nem gondoskodik, megróják. Minthogy Isten bölcs is, a legmegfelelőbben gondoskodik a lényekről.

Ha ezt meggondoljuk, a gondviselés minden művét csodálnunk, dicséernünk kell, vizsgálgatás nélkül el kell fogadnunk, mégha sokan igazságtalannak is látják azokat. Mert Isten gondviselése szándékait mi se ki nem fürkészhetjük, se fel nem foghatjuk; gondolatainkat és cselekedeteinket csak úgy, mint a jövőndőt, egyedül ő ismeri. Arról beszélek, ami nem áll hatalmunkban. Mert ami hatalmunkban áll, nem a gondviselésnek tulajdonítható, hanem a mi szabadságunknak . . .

Tudnunk kell, Isten eredeti és megelőző módon akarja, hogy minden ember üdvözljön. (I. Tim. 2, 4) s eljusson országába. Mert nem büntetésül teremtett minket, hanem hogy részesedjünk jóságában, mert ő jó. Ám a bűnös büntetését akarja, mert igazságos. Az elsőt a megelőzés és a tetszés akaratának mondjuk; a másodikat követő és megengedő akaratnak, mert annak okai mi vagyunk. S amit Isten megenged, kétféle. Az egyik az üdvösség rendjében fekszik s az üdvösségre szolgál, a másik a teljes büntetésre vet.

Damaszkuszi Szent János

- Engedd, fiam, hogy akaratom szerint bánjak veled; én tudom, mi szolgál javadra. Te emberileg gondolkodol; sok dologban az emberi hajlam szerint ítélsz.

- Uram, igaz, amit mondasz. Rólam való gondoskodásod nagyobb, mint minden gond, amit magamra fordíthatok. Mert nagyon bizonytalan annak az állapota, aki nem beléd helyezi minden gondját. Maradjon csak meg akaratom igazán és szilárdan benned, Uram, tégy velem tetszésed szerint. Mert csak jó lehet az, amit velem teszesz.

Krisztus követése

Az ember azért teremtetett, hogy Urunkat, Istenünket dicsérje, tisztelje és neki szolgáljon s ezáltal lelke üdvösségét munkálja. Minden egyéb a föld színén az emberért teremtetett, s azért, hogy segítségére legyen annak a célnak elérésére, amelyért teremtetett. Ebből következik, hogy az embernek annyiban kell azokat használnia, amennyiben céljához segítik, s annyiban kell azoktól tartózkodnia, amennyiben abban akadályozzák.

Ezért közömbössé kell tenni magunkat minden teremtménnyel szemben, amennyiben az akaratunk szabadságának meg van engedve s nincs megtiltva. Így ne akarjunk a magunk részéről inkább egészséget, mint betegséget; inkább gazdagságot, mint szegénységet; inkább megbecsülést, mint megaláztatást; inkább hosszú életet, mint rövidet. S következetesen minden másban is egyedül azt kell kívánnunk és választanunk, ami inkább vezet ahhoz a célhoz, amelyért teremtettünk.

Ha minden dologban az Úristenre tekintek, hogy mi van tetszésére, elhibázottnak kellene tartanom, ha az emberi eszközökre és fáradozásra hagyatkoznék. Másrészt azonban azt sem tarthatom biztos útnak, hogy mindenben egyedül a gondviselésre nézzek, anélkül, hogy magam megmozdulnék és felhasználnám azokat a természetes eszközöket, amiket ő adott kezembe. Abban a meggyőződésben vagyok, a mi Urunkban, hogy amikor az egyiket megte-

szem, nem szabad a másikat se elhagynom, ha mindenkor Isten nagyobb dicsőségére és semmi egyébre nem nézek.

Az isteni gondviselésben való bizalmunkban úgy kell munkához látnunk, mintha minden a mi gondosságunktól függne; eközben mégis úgy kell minden igyekezetünket kifejtenuünk, mintha mi semmit, mindent csak Isten végezne.

Loyolai Szent Ignác

Isten gondviselésének rendjében mindent, ami ér, a jószerencsét, a balsorsot, az egészséget, a betegséget, a szegénységet, a kedvező helyzetet, a megvettetést, a megtiszteltetést, az örömet, a bánatot eszköznek kell tekinteni, melyet Isten felhasznál a számomra kijelölt célhoz jutáshoz. „Tudjuk ugyanis – mondja Szent Pál –, hogy az Istent szeretőknak minden javukra szolgál” (Róm. 8, 28).

Mert valóban, mindez, ha hűséges vagyok a kegyelemhez, Istenhez visz, Istenhez fűz, Istennek vet alá, Istenhez folyamodni kényszerít. S tényleg, az ő választottait Isten ezeken a különböző utakon vezette. S ezek a különböző utak, melyeket a szentek hasznukra fordítottak, egyformán üdvösségre rendeltetésüket szolgálták. A sokféle, mégannyira ellentétes esetben, megtalálták az Isten országát, az ő céljukat.

Bourdaloue

Izaiás írja (40, 12), hogy Isten három ujjjára függesztette a föld kerekességét, akarván ezzel jelenteni, hogy e világ gondviselésében Istennek három csodálatos tulajdonságai tündöklenek, ti.: atyai jóvolta, mellyel jót akar cselekedni teremtettt állattal; gondviselő bölcsessége, mely utat talál jóakarátának véghezviteléhez; mindenható hatalma, melynek erejével megszerzi valami szükséges e világnak hasznos vezérlésére.

Pázmány Péter

Ó, lelkem, ha meggondolnád, mit jelent az, hogy a mindenható és örökkévaló Isten, aki nem szorul rá a te javaidra, s ha elpusztulnál, ő semmit sem veszítene, mégse fordítja el rólad szemeit, s úgy szeret, úgy oltalmaz, úgy irányít, úgy dédelget, mintha nagy kincse lennél: bizonyára minden bizodalmodat öbelé helyezné; félnéd, mint Uradat, szeretnéd, mint Atyádat, s nem létezne olyan nagy mulandó jó vagy rossz, mely eltéríthetne az ő szeretetétől.

Bellarmin Szent Róbert

A szenvedés és a halál a bűn következményei s mint ez, azok is olyan valami, aminek nem kellene lennie. Nem Isten teremtette, hozta létre őket, nem voltak benne a teremtés eredeti tervében. Okuk a teremtmény szabad akarátában rejlik. Ennek az akaratnak a visszaélése hozta a világra a bűnt, s a bűn által a szenvedést és a halált.

Istenre és az ő gondviselésére nem vet árnyat a szenvedések éje. Igazságossága engedi, hogy a szenvedés a maga gyümölcseként és megérdemelt büntetéseként kövesse a bűnt. De irgalmassága megnyilvánul abban, hogy kész a büntetést egyszersmind engesztelésképpen elfogadni, a bűn következményét gyógyírrá, a fenyítéket kegyelemteljes látogatássá változtatni, mely az igazságosság békeséges gyümölcset hozza (Zsid. 12, 11).

Keppler

Kiáltsunk fel minden alkalommal a szerető szív mélyéből örök Atyánk végtelenül bölcs, mindenható és végtelen kedves gondviselésének láttán: „Mekkora a mélysége Isten gazdagságának, bölcsességének és tudásának” (Róm. 11, 33). Ó, Uram Jézus! Mily kiemeríthetetlen az isteni jóság gazdagsága! Irántunk való szeretetének felfoghatatlan a mélysége. Az üdvösségünkre szolgáló eszközök gazdagságát és bőséges áramlását készítette elő számunkra. Végtelen bölcsességgel jár el azok szelíd alkalmazásánál, minthogy végtelen tudása előrelátta és ismerte mindazt, ami szükséges a cél eléréséhez.

Mitől féljünk hát? Mit nem szabad remélnünk, kik olyan Atyának vagyunk gyermekei, aki jósága gazdagságával szeret és üdvözíteni akar bennünket; aki olyan tudással készítette az annak megfelelő eszközöket, olyan bölcs azok alkalmazásában, olyan jóakaratú, világosan látó a parancsolásban, olyan bölcs a megvalósításban?

Szalézi Szent Ferenc

A magunk ereje elégtelensége tapasztalatának Istenbe vetett bizalmunkat kell megalapoznia; anélkül gyakran rosszabb állapotban vagyunk, mintsem gondolnánk. De a belé vetett bizodalommal sokat tehetünk, illetve inkább maga Isten teszi meg azt, amit elvár tőlünk. Ne álljunk tehát meg annak nézésénél, hogy mik vagyunk, hanem tekintsünk a mi Urunkra, aki mellettünk és bennünk van, készen állva a munkára, mihelyt felismertük abban őt s látni fogjuk, hogy minden jól fog menni.

De Paul Szent Vince

Kérjük az Urat, adja meg nekünk a lélek szent szabadságát. Ez a szabadság tesz képessé arra, hogy vállaljuk mindazt, ami Jézus Krisztus tetszésére van, az önszeretet és az emberi tekintet minden ellenkezésével szemben. Jézus Krisztus szeretete adja meg a teljes közömbösséget: a kedves és a keserű dolog egyenlővé válik; nem akarunk semmit se a magunk tetszésére, mindenben Isten tetszését akarjuk. Ugyanolyan meglegedetten végezzük a kicsi és a nagy dolgot, a kellemest és a kellemetlent; elég, ha Istennek tetszünk, így minden jó nekünk.

Liguori Szent Alfonz

Olyan jól értem, hogy csakis a szeretet tehet bennünket kedvessé a jó Isten előtt; ez a szeretet ama egyedüli jó, ami nagyravágyásom tárgya. Jézus kedvét találja abban, hogy megmutassa nekem azt az egyedüli utat, amely ehhez az isteni tűzhöz vezet. Ez az út a kicsi gyermek ráhagyatkozása, ki félelem nélkül alszik el Atyja karjában.

Lisieuxi Szent Teréz

A SZENTHÁROMSÁG

Hozzád fohászkodom Ábrahám, Izsák, Jákob, Izrael Istene, ki a mi Urunk, Jézus Krisztusnak Atyja vagy. Isten, ki irgalmasságod nagyságából oly jóságosan megismertetted magadat, aki a földet és az eget alkottad, legfőbb Űr, egyedüli és igaz Isten, aki fölött nincs más isten, add, hogy a mi Urunk, Jézus Krisztus által a Szentlélek uralkodjék bennünk!

Szent Ireneus

Az Atyával és a Fiúval együtt a Szentlélek is lakást vesz a szentekben; ő bennünk, mint Isten templomában. A Szentháromság, az Atya, a Fiú és a Szentlélek jön hozzánk, mikor mi hozzájuk megyünk; hozzánk jönnek, megsegítve bennünket; hozzájuk megyünk engedelmeskedve nekik; hozzánk jönnek megvilágosítva bennünket, hozzájuk megyünk szemléletükre; hozzánk jönnek, hogy betöltsenek, hozzájuk megyünk befogadásukra úgy, hogy látásuk ne külsőleges legyen, hanem benső, s bennünk lakásuk ne legyen mulandó, hanem örökkétartó.

Az értelmes lélek születését valami vágy előzi meg. Általá az, amit keresve és megtalálva megismerni akarunk, mint sarj megszületik, maga az ismeret... S ugyanaz a vágy, amely a megismerendő dolog után sóvárog, a megismert dolog szeretetété válik, mert a kívánt sarjat öleiben tartja és átöleli, azaz az ismeret szülőjével

egyesíti.* Így bizonyos értelemben képe a Háromságnak maga az értelem, annak az ismerete, mely az ő szülötte s önmagától való igéje és a szeretet a harmadik; s ez a három egy és egyetlen valóság.

Szent Agoston

Tisztítsd meg szemeidet, hogy megláthasd a legtisztább világosságot. Figyelj füleiddel, hogy meghalljad, mi által juthatsz egykor örök nyugalomra s ahhoz a békéhez, amely minden béke fölött áll. Isten világosság színvalóságával; béke nyugalmával; forrás túlcserdülő bőségével és örökkévalóságával. A forráson az Atyát értem, aki a Fiút nemzette s kettőjüktől ered a Szentlélek. A világosság a Fiú; az örökkévaló élet fénye s az igazi világosság, mely minden embert megvilágosít, aki a világra jön (Jn. 1, 9). A béke a Szentlélek, aki az alázatos és szelíd lelkű emberen nyugszik.

Szent Bernát

„Alkossunk embert” (Gen. 1, 20) mondotta Isten s e szavakra megjelenik a Szentháromság képe. Nagyszerűen ragyog fel az az értelmes teremtményben. Hasonlóan az Atyához, léte van; hasonlóan a Fiúhoz, értelme van; hasonlóan a Szentlélekhez, szeretete van. Hasonlóságában az Atyához, a Fiúhoz, a Szentlélekhez léte, értelme, szeretete ugyanegy boldogság, ugyanegy élet.

Bossuet

A Szentháromság egy Isten bizonyosságot ad magáról a mindenhatóság, bölcsesség és jóság nyomaival. S mivel ennek a nyomnak a fénye verődik vissza valamennyi és minden egyes teremtményen,

* Az emberi értelem ismeretének megszületésében, szószerű kimondásában, igéjében s annak szeretettel való átölelésében bizonyos hasonlóság látása a Szentháromság benső életéhez, amelyben az Ige, a Fiú az Atya értelméből születik és a Szentlélek az Atyának és Fiúnak szeretetéből származik az isteni lényeg oszthatatlan egységében.

– nincsen teremtmény, az erő, az igazság és a jóság teljes hiányával
– kézzelfoghatóan következtethető, hogy a Szentháromságisten a maga hármassá voltát nyilvánítja ki és bizonyítja a teremtmények összességén keresztül.

Am ennek a bizonyásnak meghallására és meglátására csak a hívő emberek szeme és füle nyílik meg, akik az isteni titkok kinyilatkoztatását vették Izaiás leírásában: „Láttam az Urat, magas és kiemelkedő királyi széken ült és dicsősége eltöltötte a templomot.” Azután hozzáteszi: „Szeráfok lebegtek felette; mindegyiküknek hat-hat szárnya volt; kettővel befődték arcukat; kettővel befődték lábukat és kettővel lebegtek és kiáltottak és mondták egymásnak: Szent, szent, szent az Úr, a seregek Istene, dicsőségével tele van az egész föld” (Iz. 6, 1–3). Szavuk kifejezetten hirdeti a Háromság titkát, mert háromszor mondják: „szent”. S egyszersmind azt is, hogy az egész föld a legboldogabb Háromság nagydicsőségű bizonyosságát nyújtja úgy, hogy valóban elmondhatjuk a zsoltár szavát: „Bizonyáságaid igen bizonyosak” (92, 5). Mert az égen és a földön a Háromság nyomával minden bizonyosságot ad a magasságos égnek, azaz a háromságos és egy Istennek. Vagy inkább a háromságos Isten általa ad bizonyosságot önmagáról.

Szent Bonaventura

Azt rendelte a felséges Isten, hogy még kisded korunkban, mi-nkelőtte nyelvünkkel vallást tehattunk a mennyei tudományról, a keresztség által a Szentháromság bélyegét felvegyük és annak zászlója alá iratván magunkat, örök hívséget ígérjünk neki: a Szentháromság hitelére és vallástételére köteleztettünk. Mert, mikor Atyának, Fiúnak, Szentlélekistennek nevében újonnan születünk vízből és Szentlélekből: akkor örökös szövetséggel és felbonthatatlan pecséttel, a Szentháromság tiszteletére és szolgálatára eljegyeztünk.

Azután, mihelyt első szokat akadozva és szakadozva rebesgethünk, a keresztyénység szokása és hagyása szerint, a Szentháromság nevében magunkra keresztet formálunk és az apostoli tudomány summáját, a Hiszek egy Istent szüleink oktatásából kezdjük tanul-

gatni, melyben a Teremtő Atyaistenről, a Megváltó Fiúról, a Szentlélekről vallást teszünk. Mihelyt a templomba kezdünk járni, semmit az isteni szolgálatban gyakrabban nem hallunk, mint ama szentséges dicséretet: Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto; Dicsőség Atyának és Fiúnak és Szentlélekistennek.

Pázmány Péter

Örök törvénynek mondhatjuk az együttérzést, mert jelképezve, jobban mondva tökéletességében van meg világfeletti mintájában: az isteni Háromság kölcsönös és kimondhatatlan szeretetében. Isten, bár végtelenül egy, mindenkor három személyű volt. Az Atya öröktől fogva boldog Fiában és a Szentlélekben, s azok őbenne. Az egész örökkévalóságon át egyedül Isten létezett, de nem magányosságban. Lényének felfoghatatlan megtöbbszöröződésében és személyi ismétlődésében oly végtelenül tökéletes boldogsága, hogy azt semmiféle teremtett lény nem növelheti. Egyedül az ördög meddő és magányos, önmagába zárkozó... és szolgálai hasonlók hozzá.

Newman

Az értelem megismeri Istent, mint a feltétlen létező valóságot, akitől minden más létében függ. Már az ószövetségben is Isten annak mutatta magát, aki a lét, aki nélkül semmi se létezik, s aki azért mint minden lény feltétlen Ura, felettünk uralkodik. Így is megérdemli Isten szeretetünket, mert azzal is kinyilvánította jóságát, hogy más lényeknek létet adott.

Ám az isteni jóság gazdagsága csak a Szentháromságban lép eléink. Itt jelenik meg számunkra Isten egész lénye örök, szükségképpen és feltétlen odaadásában és közlésében. Itt látjuk, hogy ő nemcsak a végtelen javak birtokában jó, hanem végtelenül jó javainak tökéletes közlésében. Ezért itt még szeretetreméltóbbnak kell őt látnunk s iránta való szeretetünknek hasonlíthatatlanul eleve nebbnek és gyöngédebbnek kell lennie, amikor azt látjuk, hogyan adja az Atya egész lényegét a Fiúnak, s azután Fiával a szeretet oly

csodálatos egységében marad, hogy ebből a szeretetből egy harmadik személy ered, akiben kettőjük egymást átöleli. Ennélfogva nem csoda, hogy a kereszténységben, mely a Háromság világos ismeretét hozta a világra, a legfőbb Lény előtt való tiszteletteljes félelem helyébe, amely az őszövétségben uralkodott, az isteni Jóság magával ragadó, gyönyörűségteljes csodálata jutott hatalomra.

A legszentebb Háromság titkába való beavatásunk azontúl záloga annak, hogy mi, mint Isten barátai, önmagának, az ő lényének közvetlen látására vagyunk hivatva, az ő színről-színre való szemlélésére. Mert már a Háromságban való hit által Istent nemcsak olyanak ismerjük meg, amilyennek ő önmagán kívül mutatkozik, hanem amilyen önmagában, ahogyan ő önmagában létezik. De ha már az Istenség benső valóját eltakaró fátyol fellebbent, a teremtmény a hitnek szárnyán Istenhez oly közel jutott, hogy megismeri az isteni személyek titokzatos nevét és egymáshoz való viszonyát: a vágyakozás is jelentkezik benne és a vágygal együtt a bizalom, hogy a fellebbentett fátyol egykor teljesen lehull, s hogy az isteni személyek, akik már a távolból mutatkoznak, majd színről-színre is közlik magukat.

Scheeben

AZ IGE EGYESÜLÉSE AZ EMBERI NEMMEL

Az igazság azt mutatja, hogy az Ige nem a teremtetett lények közül való, inkább azoknak a Teremtője. Mert úgy vette fel a létrejött emberi testet, hogy mint annak Teremtője megújítsa azt, önmagában átistenítse, s mindnyájunkat magához hasonlóan a mennyek országába vezessen. Ám ha a Fiú nem lenne igaz Isten, egy teremtménnyel kapcsolatban az ember nem istenülne át. Nem is lépne az ember az Atya oldalához, ha az, aki testet öltött, nem lenne természete szerinti, valóságos Igéje. Amiként a bűntől és az ítélettől nem szabadultunk volna meg, ha az a test, amelyet az Ige felvett, nem lenne egy ember természete, mert ami idegen tőlünk, azzal nincs közösségünk; éppenúgy az ember nem istenült volna át, ha a testté lett Ige, nem eredne természete szerint az Atyától, s nem lenne az ő igazi és valóságos Igéje.

Szent Atanáz

Erősen és teljes meggyőződéssel hisszük, amit Szent János mond, hogy „az Ige testté lett és miköztünk lakott” (1, 14). Igenis, miköztünk, akikkel isteni természetét egybekötötte, akinek a Szűz méhéből vett teste mi vagyunk. Ha teste nem a mienkből, azaz nem valóban emberi test lenne, a testté lett Ige nem lakott volna miköztünk. De miköztünk lakott, mert a mi testünk természetét a magáévá tette, amikor „a bölcsesség házat épített magának” (Péld. 9, 1), nem akármilyen anyagból, hanem sajátos értelemben a magunk mivoltából. Ennek a felvétele jut kifejezésre a mondásban: „Az Ige testté lett és miköztünk lakott.”

Ezzel a szentséges kijelentéssel megegyezik Szent Pál apostol tanítása is, amikor azt mondja: „Vigyázzatok, hogy senki félre ne vezessen titeket bölcselettel és hamis tanítással, ami emberi hagyományon és a világ elemein alapul, nem pedig Krisztuson. Mert benne lakik testileg az Istenség egész teljessége, benne nyertétek teljességetek” (Kol. 2, 8–10) . . . Az a „teljesség” nem tartozna hozzánk, ha az Isten Igéje nem egyesítette volna magával nemünknek lelkét is, testét is.

Adjunk hálát az Atyaistennek Fia által a Szentlélekben! Irgalmosságának gazdagságából, amivel szeretett benünket, megkönyörült rajtunk. S „bár bűneink miatt holtak voltunk, Krisztussal életre keltett minket” (Efez. 2, 5), hogy mi öbenne új teremtmény, új alkotás legyünk. Vessük le tehát a régi embert cselekedeteivel, (uo. 4, 22) s miután Krisztus nemzetségének részeseivé lettünk, tagadjuk meg a test cselekedeteit.

Ismerd fel, keresztény ember, méltóságodat, s miután az isteni természet részesévé lettél, elfajzott viselkedéssel ne térj vissza a régi alacsonyságba! Jusson eszedbe, milyen fajnak és milyen testnek vagy tagja! Emlékezzél arra, hogy a sötétség hatalmából kiragadva Isten világosságába és országába vitettél át! A keresztség szentsége által a Szentlélek temploma lettél (I. Kor. 6, 19). Ne üzd el rossz cselekedetteddel a magas vendéget szívedből! Ne vesd magadat újból az ördög szolgaságába! Hiszen Krisztus vérén vétettél meg. Ő fog igazságban megítélni, aki irgalmasságában megváltott, aki az Atyával és Szentlélekkel uralkodik örökké.

Nagy Szent Leó

„Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige”. Ó, angyalok étele és kenyere! Te töltöd be, te elégited ki az angyalokat anélkül, hogy elkönyösülnének; belőled élnek, belőled meritik bölcsességüket, általad boldogak. Hol vagy énérettem? A szűk istállóban, pólyában, jászolban. Ki miatt? Aki a csillagokat

kormányozza, az emlőt szija, betölti az angyalokat, szól az Atya ölén, hallgat anyja ölén.

De szólani fog majd a megfelelő korban, betölti majd az evangéliumot számunkra. Értünk szenved majd, értünk fog meghalni, a mi jutalmunk példájára támad majd fel, a tanítványok szemelátára száll majd a mennybe, a mennyből jön el az ítéletre. Ime, aki a jászolban fekszik, megkisebbedett, de nem veszítette el magát; felvette azt, ami nem volt, de megmaradt az, ami volt. Ime, mienk a gyermek Krisztus, növekedjünk hát övele.

Szent Agoston

A felfoghatatlan Isten érthetővé teszi magát ebben az embervoltban; a kifejezhetetlen Isten megtestesült Igéjének hangján hallatja szavát; a láthatatlan Isten láthatóvá teszi magát a testben, melyet az örökkévalóság természetével egyesített; a nagysága fényében félelmetes Isten szelidségében, jóságában, emberségében válik megfoghatóvá.

Amint mi lélekből és testből vagyunk, s a kettő egyet alkot, Isten Fiának a titkaiban is van a titoknak működő és szenvedő lelke, a titok kegyelmének világossága, a titok által létesítendő hatás terve és a titok teste vagy cselekménye . . .

Vegyünk egy példát. Az Isten Fia gyermeksége tovatünő állapot. E gyermekség körülményei már elmúltak, nem gyermek többé. De van ebből a titokból valami isteni dolog, ami a mennyben tovább tart, mely a földön a lelkekben hasonló jellegű kegyelemmel működik, mint amelyet Jézus Krisztusnak tetszett magáévá tenni és megszentelni személyének ebben az alázatos és első állapotában.

Sőt azt látjuk, hogy Jézus Krisztus módját találta annak, hogy szenvedésének egy részét behelyezze megdicsőült állapotába, sebhelyei megtartásával. Mert ha szenvedéséből megőrizhetett valamit dicsőséges testében, miért nem őrizhetett volna abból meg valamit lelkében dicsősége beteljesült állapotában? Ám amit szenvedéséből megőriz testében és lelkében, élet és dicsőség, melyek egyikében

sem szenved. Az, ami megmarad benne azokból a titkokból, az a kegyelem sajátos módjának kialakítása a földön, hogy annak szolgálatába állítsa a befogadására kiválasztott lelkeket. A kegyelem ilyen módján Jézus Krisztus titkai, gyermeksége, szenvedése és a többi, folytatódnak és továbbélnek a földön a világ végezetéig.

Bérulle

Mi sem bizonyosabb, mint Krisztusnak az ő választottaival való egysége az isteni gondolatban. Ezért Jézus misztériumai a mieink, a mennyei Atya mindenekelőtt minket látott Fiával, a Jézus által megélt titok mindegyikében, s Krisztus mint az Egyház feje teljesítette azokat. Sőt épp azért azt mondanám, hogy Krisztus titkai inkább a mieink, mint az övéi.

Krisztusnak, mint az Isten Fiának nem kellett volna elviselnie a megtestesülés megalázottságát, a szenvedés kínjait és fájdalmait; nem lett volna szüksége a feltámadás dicsőségére, mely halálának gyalázatát követte. Mindezt végigjárta, mint az Egyház feje; a mi nyomorúságunkat, a mi gyöngeségünket vette magára: „Valóban a mi betegségeinket hordozta ő” (Iz. 53, 4); azon az úton akart járni, amelyen nekünk kell haladni, s mint Fő kiérdemelte számunkra a kegyelmet, hogy mi mindegyik titkának a követésében járhassunk.

Mert Jézus Krisztus nem választ el többé magától bennünket mindabban, amit tett. Kijelenti: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” (Jn. 15, 5). Van-e nagyobb egység, mint amilyen ugyanannak a nedvnek, ugyanannak az életnek a keringése a tőben és a vesszőkben?

Marmion

KRISZTUS MEGVÁLTÓ SZENVEDÉSE ÉS HALÁLA

Az Ige látta, hogy az emberiség nem oldható fel másképp a romlás alól, csak a teljes halál által. De minthogy nem lehetséges, hogy az Ige, aki halhatatlan s Istennek a Fia, meghaljon, halálra képes testet vett fel, hogy az a minden felett uralkodó Ige részévé lévén, megfelelő legyen valamennyi halála helyett; a benne lakozó Ige által romolhatatlan maradjon, s azon túl a feltámadás kegyelme által a romlás valamennyit elkerülje. Ezzel minden szennytől tiszta testét halála áldozatául ajánlva fel, a hozzá hasonlóktól értük tett felajánlásával a halált legott elűzte. Így Isten Igéje, aki minden felett áll, a maga templomát s annak testi szerelvényét, mint illet, valamennyiért odaadva és felajánlva, tartozásukat halálával fizette meg. S így a hozzájuk hasonló testtel őket magához kötve, Isten elmúlhatatlan Fia a feltámadás ígéretével, mindnyájukat jogban és érdemben elmúlhatatlanokká tette.

Szent Atanáz

Mit talál az ember, amit mint tiszta áldozatot bemutatthatna? Micsoda áldozatot? Mi tisztát hozhat elő a bűnös? Ó, bűnös ó, gonosz, bármit is hozol, tisztátalan, pedig valami tiszta dolgot kellene felajánlani magadért. Keresd magadban, mit ajánlhatsz fel, de nem találsz ilyent. Keresd magadon kívül, amit felajánlhatsz; nincs gyönyörűsége sem juhokban, sem bakokban, sem bikákban. Minden az övé, ha nem is ajánlod fel neki. Ajánlj hát fel neki tiszta áldozatot. Ám bűnös, gonosz vagy, szennyes a lelkiismereted. Ha talán megtisztulsz, felajánlhatsz valami tiszta dolgot; de hogy megtisz-

tulj, érted kellene valamit felajánlani. Mit fogsz hát felajánlani, hogy megtisztulj? Ha megtisztultál, felajánlhatod azt, ami tiszta.

Aldozza hát fel magát a tiszta pap és ő megtisztít. Ezt tette Krisztus. Nem talált semmi tisztát az emberekben, amit felajánlhatna az emberekért; önmagát ajánlotta fel tiszta áldozatul. Áldott áldozat, igazi áldozat, szeplőtelen áldozat! Nem azt ajánlotta-e tehát fel, amit mi adtunk neki? Sőt, azt ajánlotta fel, amit tőlünk kapott, de azt megtisztítva ajánlotta fel. Mert a testet tőlünk kapta, ezt ajánlotta fel. De honnan vette azt? Szűz Mária méhéből, hogy azt tisztaságában ajánlja fel a tisztátalanokért. Ő a Király, ő a Főpap, örvendjünk benne!

Szent Agoston

Krisztus keresztje az igazi és titokzatosan megjövendőlt oltár, amelyen az üdvözítő áldozat által kellett az emberi természet bemutatásának megtörténnie. Itt törölte el a szeplőtelen Bárány vére (Iz. 53, 7) az engedetlenség régi adósságlevelét (Kol. 2, 14). Itt tört össze az ördög uralmának minden ellenkezése; itt győzedelmeskedett az alázatosság a kevélység fennhőzódásán.

Nagy Szent Leó

Megtérésem kezdetétől fogva az érdemek bősége helyett, melyek hiányát tudtam, arra fordítottam gondot, hogy mirhacsokrot kössek, s keblemre helyezzem (Én. 1. 12). Összegyűjtöttem azt az én Uram minden szorongásából és keserűségéből, kezdve a gyermekség nélkülözésein, azután amit elviselt a tanítás munkájában, a járás-keles fáradságait; az imában töltött virrasztást, a böjtölés kísértését, a részvét könnyeit, a cselszövő beszédeket; később a hamis testvérektől jövő beszédeket, a gyalázást, leköpdösést, arculütést, gúnyt, szidalmat, a szegeket és hasonlókat, amiket az evangélium bőségesen ismert tanúsága szerint üdvösségünkért elviselt. S persze ennek az illatos mirhának oly sok ága között nem hagyhattam ki az italt, amellyel a kereszten itatták, de a kenetet sem, amellyel meg-

kenték a sirban. Az elsőt elfogadta bűneim keserűségéül, a másodikat testem eljövendő feltámadására ajánlotta fel...

Ezekről elmélkedni bölcsesség; ezekbe helyeztem a magam számára az igazlelkűség tökéletességét, a tudomány teljességét, az üdvösség gazdagságát, az érdemek bőségét. Belőlük merítem néha a keserűség üdvös italát, máskor meg a vigasztalás édes kenetét. Felemelnek ezek a balsorsban, féken tartanak a jósorban s a jelen élet örömei és szomorúságai közt biztos irányítást adnak nekem, aki a királyi úton haladok, elhárítva tőlem a jobbról-balról fenyegető bajokat. Megengesztelik számomra a világ Ítéltőbíróját, amikor őt, aki előtt remegnek a hatalmasságok, mint szelidet és alázatosat állítják elémm, amikor nemcsak megbocsátónak, de követhetőnek is mutatják őt, aki megközelíthetetlen a hatalmasságoknak, félelmetes a föld királyai előtt. Ezért vannak ezek az igazságok sokszor ajkamon; a szívemben mindenkor, mint Isten tudja; kedvesek ezek tollam számára, mint látható; az én magasabb filozófiám: ismerni Jézust, és pedig a keresztfeszített Jézust!

Isten túláradó szeretettel szeretett minket. Ezért nem kímélte az Atya a Fiát, s a Fiú nem kímélte önmagát a szolga megváltására. Valóban túláradó ez a szeretet, nem ismer mértéket, sem határt. Felülmúl mindent. „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja barátaiért” (Jn. 15, 13). De a te szereteted, Uram, ennél is nagyobb, mert Te ellenségeidért adtad életedet. Amikor még ellenségek voltunk, halálod által kiengesztelődtünk Veled és az Atyával (Róm. 5, 10).

Hol található ezzel egyenlő szeretet, vagy csak ehhez hasonló is? Aligha található olyan, aki egy igaz emberért meghal; de Te az igaztalanokért szenvedtél s értünk, bűnösökért haltál meg. Azért jöttél, hogy megigazulttá tegyed a bűnösöket, hogy a szolgálkat festvéreiddé, a fogságban levőket örökostársaiddá, a száműzötteket királyokká tegyed.

Szent Bernát

Lépj be a fenséges Jézus igen alázatos szívébe, lándzsával átvert oldalának kapuján át. Ott van elrejtve minden bizonyossággal a

forrón vágyott szeretet kincse. Ott megtalálod az áhitatot, onnan merítheted a könnyek ajándékát, megtanulhatsz a szelidséget és a türelmet a viszontagságban, a részvétet a szomorúságban, minde-nekelőtt megtalálod a töredelmes és alázatos szívet (Zsolt. 50, 19).

Mily nagy ő, ölelése után vágyakozik, vár reád, hogy átkaroljon. Feléd hajol tövisszúrások virágától díszített feje, hogy békecsókra hívjon. Mintha csak azt mondaná: nézd, így elcsúfítottak, átszúrtak, bántalmaztak, hogy vállamra vehesselek téged, tévelygő bárányomat (Lk. 15, 5) és visszavezesselek a mennyei pázsit paradicsomába. Viszonozd ezt s indulj részvétre sebeim iránt. Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt szívedre, mint a pecsétgyűrűt karodra (Én. 8, 6), hogy lelked minden gondolatában, karod minden cselekedetében hasonlónak találtass hozzám, aki ezeket a jeleket viselem.

Amikor teremtettelek, istenségem képére alakítottalak. Hogy visszaállíthassalak, emberséged képét vettem fel. Te, ki nem őrizted meg istenségem képét, melyet teremtednél véstem beléd, őrizd meg legalább emberséged voltát, mely részem lett újjáteremtésedre. Nem maradtál az, aminek teremtettelek, maradj meg legalább annak, amivé újjáteremtettelek. Ha nem fogod fel, hogy teremtednél milyen fenséges képességekkel ruháztalak fel, legalább azt lásd be, milyen nagy szenvedést vállaltam érted emberségemben, amikor újjáteremtettelek és teremtednél nagyobb boldogságra újítottalak meg. Mert azért lettem látható emberré, hogy rám tekintve, szeretetemre lobbanj, akit istenségemben nem láttál és láthatatlanul alig is szeretted. Megtestesülésem és szenvedésem viszonzásául add magadat, akiért megtestesültem és szenvedtem. Magamat adtam érted, add magadat nekem.

Szent Bonaventura

Hogy szelid irgalmasságát igazságossága szépségével egyesítse, Isten elhatározta, hogy a megváltás nehéz útján szabadítja meg az embert. Minthogy ezt csak Fia által tehette meg kielégítően, úgy intézte, hogy ő ne csak szeretetének egyetlen műve által váltsa meg az embereket, ami nagyon is elégséges lett volna millió és millió

világ megváltására, hanem szeretetének számtalan műve és fájdalmas szenvedése árán mindhalálíig, és pedig a kereszt haláláig. Azt akarta ezzel, hogy ő társunk legyen szenvedéseinkben, s mi társai legyünk az ő dicsőségének.

Szalézi Szent Ferenc

„Ha fölmagasztalnak a földről, mindent magamhoz vonzok” (Jn. 12, 32) . . . Vonz bennünket a mennyei gyönyörűség bájával; rejtett kedvességével, melyről csak az tud, aki tapasztalta. Vonz a magunk akaratával, midőn oly kedvesen működik bennünk, hogy követjük anélkül, hogy észrevennénk a kezet, amelyik mozdit, vagy a benyomást, amelyet gyakorol ránk. Kövessük, kövessük: de kövessük egészen a keresztig. Mert amiként onnan vonz bennünket, odáig is kell követnünk őt.

Bossuet

Ha egy lélek hittel gondol a mi Urunk szenvedésére, lehetetlen, hogy megbántsa őt, ne szeresse s ne ragadja el a szeretet szent lelkesedése.

Liguori Szent Alfonz

A hívők és a megváltottak számára megváltozik a szenvedés természete. Megszabadulva a bűn átkától, nem akadály és zavar okozója már, hanem segítő és lendítő eszköz, magas értékű erkölcsi erő, a megóvás és megigazulás kegyelmi eszköze. Kieszközli és megpecsételi a Krisztushoz való csatlakozást s az ő szenvedésében való részvétel által kegyelmének és dicsőségének részesévé tesz.

A keresztény hit és a keresztény szeretet igen hathatós és értékes kapcsolatot létesít a tisztítóhelyen szenvedő lelkek és a földön szenvedők között. Nemcsak ők vigasztalhatnak bennünket, hanem mi is őket; nem csupán vigasztalást, hanem tényleges segítséget nyújthatunk nekik. Még pedig éppen szenvedéseinket értékes szeretetajándékképpen juttathatjuk nekik. Szenvadásünkkel az ő szen-

vedésüket könnyíthetjük és rövidíthetjük meg, keserőségeinkből azt az enyhítő italt készíthetjük számukra, amely után vágyakoznak.

Ez a szép lehetőség a szentek egyességének és a helyettesítő elégtételnek a törvényén nyugszik, mely a megváltás egész birodalmában érvényes. Vajon nem vetít-e egy világító sugárt a szenvedés homályába, ha tudjuk, hogy itt a legkönnyebben önthető át a szenvedés szeretetté; ha teljes bizonyosságában vagyunk annak, hogy az áldozatos szeretet aktusával szenvedéseink a szegény lelkek enyhülésére szolgálhatnak, másoknak üdvére és vigasztalására válhatnak – a mieinknek, akik kedvesek, felejtethetlenség számunkra, akiknek az elvesztése még mindig mint nyitott seb égeti lelkünket?

Keppler

JÉZUS SZÍVE

Átszúrták kezeit és lábait s oldalát lándzsa nyitotta meg: nyíláson át szívhatom magamba a mézet a köszáלבól, s az olajat a kemény kőből; azaz megízlelhetem és érezhetem, mily kedves az Úr... A szeg azt kiáltja, a seb azt hirdeti, hogy Isten Krisztusban engesztelődött ki a világgal. A lándzsa kioltotta életét és megközelítette szívét, hogy teljességgel együtt szenvedhessen gyengeségeimmal. Megnyílik a Szív rejteke a test nyílásán át; feltárul a szeretet nagy titka; feltárul Istenünk mélységes irgalma, mellyel meglátogatott minket a magasságból Fölkelő. Hogyan nyílt volna meg a sebek által az isteni irgalom rejteke? Mert miben ragyog fel fényesebben, mint sebeidben, hogy te, Uram, kedves és szelíd vagy s nagy az irgalmasságod? Hiszen senkinek sincs olyan nagy irgalma, mint aki életét adja a halálra és kárhozatra rendeltékért.

Szent Bernát

Ó milyen jó és milyen gyönyörűséges ebben a Szívben lakni! Drágalátos kincs, igazgyöngy a te Szíved, jóságos Jézus, tested földjét feltörve találtunk arra rá. Ki dobna el ezt a gyöngyöt? Inkább odaadok minden gyöngyöt; gondolataimat és érzelmeimet megváltoztatom s azt szerzem meg, minden gondomat a jó Jézus Szívébe vetve, ki majd hűségesen gondoskodik rólam.

Leborulok a szövetség e temploma, a szentek szentje, ez oltár előtt s az Úr nevét dicsérem Dáviddal szólva: Megtaláltam szívemet, hogy imádkozzak az én Istenemhez. Én is megtaláltam az én Uramnak, Királyomnak, testvéremnek és barátomnak Szívét, jó-

ságos Jézus; s talán nem imádkozok? Igenis imádkozok. Mert az ő Szíve az enyém is, merészelem mondani. Mivel az én Főm, hogy ne volna az enyém, ami a Főé? Miként ugyanis az én testi fejem szemei valóban az enyéme, az én lelki Főm Szíve is az enyém.

Jó sorsom van hát nekem; íme, Jézussal egy az én szívem; miért is volna csodálatos, mikor a hivek sokaságának is egy volt a szíve? Ezt tehát, édes Jézusom, a te és az én szívemben megtalálva, imádkozok Hozzád Istenemhez. Fogadd be meghallgatásodnak szentélyébe könyörgésemet, sőt vonj teljességgel Szívedbe. Mert habár bűneim rútsága akadályoz ebben, kimeríthetetlen szereteted ~~kiszé-~~lesítette és kitérte Szívedet.

Szent Bonaventura

Azon a vasárnapon, melyen a Gaudete in Domino – Örvendeztek az Úrban – éneklük, a szentáldozáshoz való járulásom alkalmával, nagy vágyat öntöttél lelkembe. Ez arra indított, hogy e szavakban törjek ki: „Uram, megvallom, érdemeim szerint nem vagyok méltó arra, hogy ajándékaid legkisebbikét vegyem. A jelenlevők érdemeiért és vágyakozásáért esedezem jószágodhoz, hogy szereteted nyílával szegezd át szívemet.” Ekkor részint a kegyelem belső kiáradásából, részint pedig a keresztfeszített képeden megnyilatkozó bizonyos jelből legott megéreztem, hogy kérésem ereje Szívedhez jutott. Mikor az életadó szentség vétele után imádkozó helyemre visszatértem, úgy tetszett, mintha egy festett feszület jobb oldalából – tudniillik oldalsebéből nyílhegyes napsugár törne elő. Ez látzat szerint először megnyúlt s azután összehúzódott, majd megint megnyúlt és lelkemet egy ideig kedvesen vonta magához.

De még ily módon sem elégtelt meg vágyam addig a szerdáig, mikor szentmise után hiveid megemlékeznek imádandó megtestesülésekről és az anyagi üdvözletről. Az én figyelmem is – habár kevéssé méltóan – arra irányult, mikor íme megjelentél előttem s egészen váratlanul sebet nyomtál szívembe e szavakkal: „Itt folyjon össze minden érzelmed hullámozása. Minden gyönyörűség, reményed, örömed, fájdalmad, félelmed s más egyéb érzelmeid az én szeretetemben gyökerezzenek!”

Szent Gertrúd

Midőn az Úrnap nyolcadának egyik napján az Oltáriszentség előtt imádkoztam, ő szeretete kegyelmének egészen rendkívüli ajándékában részesített s én forró vágyat éreztem, hogy ezt a szeretetet valamennyire is képes legyek viszonzni, szeretetet adva a szeretetért. Akkor így szólt ő hozzám: „Nem mutathatsz irántam nagyobb szeretetet, mintha azt teszed, amit már ismételten kívántam tőled”. Felfedte előttem isteni Szívét s így folytatá: „Ime a Szív, mely az embereket oly nagyon szerette, hogy nem kímélte magát, hanem egészen odaadta és felemésztette magát, hogy bebizonyítsa irántuk való szeretetét. Viszonzásul a legtöbbitől nem kapok mást, mint csak hálátlanságot, tiszteletlenséget és szentségtörést ama hidegség és megvetés által, amellyel illetnek a szeretet e szentségében. De legnagyobb fájdalomra az van, hogy még azok a lelkek is, akik nekem vannak szentelve, így bánnak velem.

Azért azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcada utáni első péntek különleges ünnepként Szívem tiszteletére legyen ajánlva. A szentáldozáshoz kell járulni ezen a napon s ünnepélyes engeszteléssel elégtételt kell adni a tiszteletlenségek megkérdelésére, melyek a legszentebb szentséget az oltáron való kitételnél érték. Megígérem neked, hogy Szívem isteni szeretetének bőségét árasztja azokra, akik ezt a tiszteletet megadják neki, s akik azon lesznek, hogy ezt mások is megtegyék.”

Alacoque Szent Margit

Istenem, Megváltóm, imádom szentséges Szívedet, mert középontja és forrása minden gyöngéd emberszeretetednek, irántunk, bűnösök iránt. Eszköze és szerve szeretetednek. Értünk dobogott; utánunk vágyakozott; üdvösségünkért szenvedett. Éget benne a buzgóság, hogy Isten dicsősége nyilvánuljék meg bennünk és általunk. Az a csatorna, amelyen keresztül folyt hozzánk végtelen emberszereteted s isteni irgalmasságod. Mindaz a felfoghatatlan részvét, amelyet mint Isten és ember, mint Teremtőnk, Megváltónk és Bíránk irántunk tanúsítottál, szentséges Szívedből ered s e Szíven át ömlik hozzánk egyetlen, szétválaszthatatlan áradatban. Ó, szeretet jelképe s az isteni és emberi szeretet teljességének szentsége! Te vál-

tottál meg isteni erőd, emberi szereteted s csodatevő véred által,
mely belőled folyik túlárado gazdagságban.

Newman

E Szívben ismerjük fel magunkat, e Szívben tudunk semmivé
válni, s e Szív, amint egyre jobban övé vagyunk, százszorosan visz-
szaad önmagunknak. Annak a jobb önmagunknak, kit elfödtek a
renyhe életösztonök, akit elfojtottak mocsaras lehelletek, kinek fel-
törő akarásai, mint a vulkánok mélyére fagyott tüzek, hasztalan
feszültek bennünk és csak egy-egy titokzatos villanásban ütöttek
végig rajtunk, míg a sötétség útjain jártunk. Most kiáradt ez a tűz,
s a tűz pusztít, perzsel, semmisít, de új földet, bőtermő lávaföldet
önt szét a lelken, melyen majd az élet tüzes bora fakad.

Prohászka

KRISZTUS FELTÁMADÁSA ÉS MEGDICSŐÜLÉSE

Minthogy az, aki az Atya mása és a halhatatlan Ige, a szolga alakját vette fel, s mint ember, testében értünk a halált elviselte, hogy ilyen módon értünk halálával magát: az Atyának felajánlja: ezért mondjuk azt is, hogy mint ember miattunk és értünk magasztaltatott fel (Filipp. 2, 9). Hogy amiképpen az ő halálában mi mindnyájan meghaltunk, úgy magában Krisztusban ismét felmagasztaltassunk, amikor ugyanis a halálból föltámasztva a mennybe emelkedünk. „Ő elsőnek lépett be értünk”, „nem kézzel emelt szentélybe, mely a valódinak csak előképe, hanem magába a mennybe, hogy most Isten színe előtt közbenjárjon értünk” (Zsid. 6, 20; 9, 24).

Am ha Krisztus most értünk vonult be a mennybe, bár annakelőtte is mindenkor a menny Ura és Teremtője volt, úgy az van írva, hogy most értünk magasztaltatott fel. S amiként ő, aki mindent megszentel, ismét azt mondja, hogy értünk szenteli magát az Atyának, nyilván nem azért, hogy mint Ige szent legyen, hanem hogy ő önmagában bennünket, mindnyájunkat megszenteljen: hasonlóképpen e szavak „felmagasztalta őt”, nem úgy értendők, hogy ő megdicsőüljön (mert hiszen ő a Legfőbb), hanem úgy, hogy ő értünk igazságosság lett, mi pedig őbenne felmagasztaltatunk, s át-lépjük a mennyek kapuját, melyet ő nyitott meg ismét nekünk.

Szent Atanáz

Az egész idő alatt, amely az Úr feltámadása és mennybemene-tele között eltelt, Isten gondviselése gondoskodott övéiről, tanítva őket, szemüknek és szívüknek kinyilatkoztatva magát, hogy meg-

ismerjék: a mi Urunk, Jézus Krisztus, aki valóságos emberré lett, valósággal szenvedett, meghalt, és valósággal feltámadt halottai-ból. Ezáltal a boldoglelkű apostolok s az összes tanítványok, akiket megrendített a kereszthalál, s a feltámadásba vetett hitük bizonytalanná lett, a szemmel látható igazság által annyira megszilárdultak, hogy nem szomorúságot, hanem nagy örömet éreztek, amikor az Úr a mennyek magasságába felszállt.

S valóban, a tanítványok szent seregének kimondhatatlan sok oka volt az öröme, amikor az emberi természet szemük előtt a menny minden teremtménye fölé emelkedve elfoglalta helyét, hogy ezen túl az angyalok és a magasztos főangyalok fölé álljon, mindennél magasabbra emelkedve, az örökkévaló Atya székébe fogadja, hogy annak a trónusán osztozzék a dicsőségben, akinek a természetéhez kapcsolódott a Fiúban.

Minthogy tehát Krisztus mennybemenetele a mi felemelkedésünk, s a Test remélheti, oda van hivatása, ahová megelőzte a Fej dicsősége, méltó örömmel ujjongjunk s jámbor hálaadással örvendezzünk. Mert nemcsak a paradicsom birtoklásában erősítettünk meg, hanem Krisztusban a menny magasságába is behatoltunk. Nagyobbat értünk el Krisztus kimondhatatlan kegyelme által, mint amit elvesztettünk az ördög irigysége által. Mert akiket a mérgethözó ellenség eredeti lakóhelyük boldogságából kiűzött, azokat Istennek Fia testébe kebelezve az Atyja jobbára helyezte.

Nagy Szent Leó

Kövessük oda az Urat lélekben, ahova, hisszük, felszállt testében. Kerüljük a földies vágyakat, ne leljük gyönyörűségünket az alacsony dolgokban mi, akiknek Atyja a mennyben van. S különösen azt kell megszívlelnünk, hogy az, aki békességben szállt fel a mennybe, félelmetesen fog visszatérni. S amit szelíden parancsolt meg nekünk, szigorú vizsgálattal fogja számonkérni tőlünk.

Senki se használja fel könnyelműen a bűnbánatra engedélyezett időt; senki ne hanyagolja el lelke gondját, míg erőben van hozzá, mert Megváltónk annál nagyobb szigorúsággal jön majd el az ítéletre, minél nagyobb türelmet engedélyezett az ítélet előtt... Bár

még lelketek a dolgok zavargásában hánykolódik, reménységtek horgonyát máris az örök hazába vessétek; lelketek szándékát az örök világosság fényében szilárdítsátok meg. Az Úr mennybemeneteléről hallottunk. Őrizzük hát meg elmélkedésünkben azt, amit hiszünk. S amíg itt tart vissza a test gyöngesége, kövessük őt a szeretet lépéseiben.

Nagy Szent Gergely

KRISZTUS AZ EGYHÁZBAN

Aldom Istenünket, Jézus Krisztust, aki ily bölcsekké tett titeket. Láttam, hogy kiteljesedtetek a rendíthetetlen hitben. Testben és lélekben hozzásegezve a mi Urunk, Jézus Krisztus keresztségéhez, szilárdan álltok a szeretetben Krisztus vére által. Szilárdan hisztek az Úrban, aki test szerint valóban Dávid törzséből való, Istennek Fia Isten akarata és hatalma szerint, aki valóban szűztől született, megkeresztelte János, hogy minden igazság teljesíttessék (Mt. 3, 15). Keresztre feszítették testét érettünk, Poncius Pilátus és Heródes negyedes fejedelem alatt. Az ő Istennek tetsző szenvedéséből származó gyümölcs vagyunk, hogy feltámadásával felemelje az örök zászlót szentjei és hívei előtt, mind a zsidók, mind a pogányok között az ő Egyháza testében.

Antiochiai Szent Ignác

Egy az Atyaisten... és egy a Jézus Krisztus, a mi Urunk, aki az egyetemes üdvrenden keresztül eljött, hogy mindent magában, mint Főben foglaljon össze (Efez, 1, 10). Ehhez a „minden”-hez tartozik ám az ember is, Isten teremtménye; tehát az embert is magába foglalta, amidőn ő, a Láthatatlan látható lett, a Megfoghatatlan fogható, a szenvedésre képtelen szenvedésre képes, az Ige emberré lett. Így foglalta ő magába össze a mindenséget, hogy ő, aki az ég feletti és szellemi dolgok Uralkodója, uralkodjék a látható és testi dolgokon is, amikor magához vette a hatalmat, s magát az Egyház fejévé tette, ami által mindent magához von a kiűzött időben.

Ahol az Egyház, ott van Isten Lelke is; s ahol az Isten Lelke, ott az Egyház, és minden kegyelem, s a Lélek az igazság.

Szent Ireneus

Szilárdan álljon szívetek, hogy senki el ne buktasson, senki le ne terítsen. Megtanított az Apostol, mit jelent állni. Azt, amit Mózesnek mondott az Úr: „A hely, amelyen állsz, szent föld” (Exod. 3, 5). Csak az áll, aki a hitben áll, aki szilárdan áll lelke meggyőződésében. Másutt is olvassuk: „Te pedig maradj itt velem” (Deut. 5, 31). Mindkettőt Mózesnek mondta az Úr, azt is, „a hely, amelyen állsz, szent”, azt is „maradj itt velem”. Azaz velem állsz, ha az Egyházban állsz. Mert az szent hely, maga a szentség termékeny földje, gazdag az erények aratásában.

Állj hát az Egyházban, állj ott, ahol megjelentem neked, itt vagyok én veled. Ahol az Egyház, ott van elméd legszilárdabb megállása, itt van lelked alapzata, ahol megjelentem neked a csipkebokorból. Te vagy a csipkebokor, én vagyok a tűz, tűz a bokorban, én a testben. Tűz, hogy világítsak neked, hogy tüskéidet, bűneidet kiégessem s megmutassam neked kegyelmemet.

Szent Ambrus

Mindnyájan tudjuk, hogy Éva Ádám oldalából származott. Kifejezetten olvassuk az Írásban, hogy Isten álmot bocsátott Ádámra s egyik bordáját kivéve alkotta meg az asszonyt. De hogy az Egyház Krisztus oldalából jött létre, honnan tudhatjuk? Erre is utal az Írás. Mert miután Krisztus a kereszten felmagasztalva és megfeszítve ki-lehelte lelkét: „Egy katona lándzsával megnyitotta oldalát, melyből azonnal vér és víz folyt ki” (Jn. 19, 34).

Krisztus maga ad bizonyosságot erről mondván: „Aki nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába” (Jn. 3, 5). A vért nevezi léleknek. A keresztség vizéből születünk s vér táplál bennünket. Látod, hogyan vagyunk az ő testéből és csontjaiból, mi-

dón az a vér és víz szül és táplál bennünket? Miként az alvó Ádám-ból alkottatott az asszony, így lett Krisztus halálával az ő oldalából az Egyház.

Aranyshájú Szent János

Minthogy „az Isten és ember közt közvetítő ember Jézus Krisztus” (I. Tim. 2, 5) lett az Egyház feje, s az emberek az ő tagjai, azért mondja ő a szavakat: „Értük szentelem magamat” (Jn. 17, 19). Mi mást jelent ez, mint azt: megszenlelem őket magamban, mert őök velem egyek. Hiszen azok, akikről beszél... az ő tagjai, s Krisztus csak egy, Fej és Test...

Ebből érthető az is, ha az Apostol máshol azt mondja: „Örömmel szenvedek értetek és testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből” (Kol. 1, 24). Nem azt mondja, ami az én testemnek hiányzik még, hanem ami Krisztus szenvedéseinek, mert Krisztus tagja volt; s üldöztetésében a maga részéről járult hozzá Krisztus megpróbáltatásaihoz, amit ő egész testében elviselt.

S hogy ez az előttünk levő helyre is áll, figyeljétek, ami következik. Ama szavakhoz: „Értük szentelem magamat”, hozzáteszi: „hogy őök is szentek legyenek az igazságban” (Jn. 17, 19). Ebből látható, hogy önmagában szenteli meg őket. Mert mi mást jelent „énbennem”, mint az Igét, aki kezdetben Istenben az „Igazság”? Öbenne szenteltetett meg az Emberfia is, megteremtése előtt, mielőtt az Ige testté lett; mert az Ige és az ember egy személy lett. Akkor tehát megszentelte magát önmagában, azaz az embert az Igében; mert az Ige és az ember az egy Krisztus, aki az embert megszenteli az Igében. Az ő tagjaiért mondja: „értük magamat”, hogy az ő javukra válják, mert őök is én. Amiként magamnak is javamra vált, mert ember vagyok nélkülük. „Értük szentelem magamat”, azaz megszenlelem őket, mint magamat önmagamban, mert én bennem őök is én magam vagyok.

Ami a lélek az ember teste számára, az a Szentlélek Krisztus teste számára, mely az Egyház. A Szentlélek azt műveli az egész Egyházban, amit a lélek végez egy test valamennyi tagjában.

Szent Agoston

Fennáll továbbra, amit az örök Igazság elrendelt: Szent Péter, aki minden időkre az erőt birtokolja, ami neki, mint „sziklának” juttatott, az Egyház átvett kormányát nem hagyta el. Kiváltságos helyet foglal el ő az apostolok között. Az Úr a „szikla”, az „alap” nevet adja neki, a mennyország kapusának rendelte, s a bűnök megbocsátásának vagy megtartásának döntőbírájává tette, akinek ítélete a mennyben is érvényre jut.

E titokzatos elnevezésből megismerhetjük, mily szorosan van ő Krisztussal egybekapcsolva. Még tökéletesebben és eredményesebben látja el most a reá bízott hivatalt. Kötelességeinek és gondterhes feladatainak minden részét abban és azzal teljesíti, aki annyira kitüntette őt. Azért ha mi valamit helyesen végrehajtunk, helyesen határozunk, ha naponkénti könyörgő imánkban valamiben Istennél meghallgatásra találunk, úgy ezt annak a működésének és érdemének kell tulajdonítanunk, akinek a hatalma az ő székén továbbél, s akinek a tekintélye oly kiemelkedő.

Ez a mennyei Atya által az Apostol szívébe elvetett hit jutalma, mely felülemelkedik az emberek fonák nézetein (az isteni Megváltó személyéről), s erős lett, mint a szikla, mely ellenáll a viharoknak. Naponként mondja Péter az egész Egyházzal: „Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia.” (Mt. 16, 16). S minden nyelv, amely az Urat megvallja (Filipp. 2, 11), magáévá teszi ezt a tanítást, amelyet ez a kijelentés magában foglal.

Bár Isten egész Egyháza bizonyos rangfokozatokba tagozódik, úgyhogy a Test egysége különböző részeket foglal magában, mégis miként az Apostol mondja, mi mindnyájan egyek vagyunk Krisztusban (Róm. 1, 8). Bármily jelentéktelennek lássék is, egy tag sem áll annyira távol a másik feladatától, hogy ne lenne a Fővel összekötve. A hit és a keresztség egységében a megkülönböztetlen egyenlőség és a közös méltóság birtokosai vagyunk. Így halljuk ezt Szent Péter apostol szent ajkáról: „Eleven kövek módjára épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, lelki áldozatok bemutatására, melyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.” Majd kissé tovább: „Ti pedig, választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, szerzett nép vagytok” (I. Pét. 2, 5 és 9.).

Mindenkit, aki Krisztusban újjászületik, a kereszt jele királlyá avatja, a Szentlélek kenete pedig pappá szenteli. Azért kell mindazoknak, akik lélekben és elveikben keresztények, tudatában lenniük . . . hogy királyi nemzetségből származnak és a pap kötelessége jut részükül. Mi oly királyi, mint amikor az Istennek alárendelt lélek uralkodik teste felett? S mi felel meg jobban a pap kötelességének, mintha tiszta lelkiismeretet szentelünk az Úrnak és szívünk oltárán a jámbor élet szeplőtelen áldozatát mutatjuk be neki?

Nagy Szent Leó

Örökkévaló Isten, jóságos Uram, te alkottad testünket a föld agyagából. Jóságos Szeretet, miután megalkottad ezt a silány elemet, nagy kincset helyezettél abba, a te képedre alkotott lelket. Örök Isten, te vagy a mester, aki megsegítség és újjáalkotsz. Törd hát szét testem edényét, s alakítsd újjá tetszésed szerint.

Örökkévaló Atya, újból neked ajánlom fel életemet a te kedves jegyesedért.* Szakítsd el testemet, ahányszor tetszik jóságodnak, s adj vissza testemnek, mindig nagyobb fájdalommal az előbbinél. Csak láthassam a megújódását ennek a kedves jegyesnek, az Anyaszentegyháznak.

Szienai Szent Katalin

Az Egyház láthatóságának végső alapja az isteni Ige megtestesülésén nyugszik. Ha ő a szolga alakjának fölvétele s egyáltalában testi módon való megjelenés nélkül költözött volna az emberek szívébe, csak egy láthatatlan, lelki Egyházat alapított volna. Minthogy azonban az Ige testté lett, külsőleg felfogható, emberi módon szólott, emberként beszélt az emberekhez, emberi módon szenvedett és működött, hogy az embereket visszavezesse az Isten országába. Az az eszköz, amelyet e cél megvalósítására választott, az ember természetének és szükségleteinek teljesen megfelelő általános tanító és nevelő mód volt. Ez határozta meg azoknak az eszközöknek a mi-

* A szent utolsó betegsége szenvedései közt mondott imája.

nőségét, amelyek révén az Isten Fia a világ szeme elől való távozása után is a világban és a világért működni akart . . .

Így tehát a látható Egyház az emberek között folyvást megjelenő, állandóan megújuló, örökké megfiatalodó Isten Fia, az ő továbbtartó megtestesülése, mintahogy a Szentírás is a híveket Krisztus testének nevezi. Ebből azután az is világos, hogy az Egyház bár emberekből áll, nem pusztán emberi. Hanem amint Krisztusban helyesen értelmezve meg kell különböztetni az istenit és az emberit, s mégis a kettő egységet képez, ugyanolyan osztatlan egészben él ő tovább az Egyházban. Az Egyház az ő maradandó megjelenése, isteni és egyszersmind emberi intézmény, a kettő egysége.

Möhlér

Az újszövetség különböző helyeiből nyilvánvaló, hogy a mi Urunk szemében minden keresztény „egy” valamilyen értelemben. Főpapi imájában, melyet a mindenható Atyához intéz érettük szenvedése előtt, kifejezi vágyát, hogy hívei egyek legyenek (Jn. 17, 20 kk.). Ugyanebben az értelemben ír Szent Pál a korintusiakhoz (I. Kor. 12, 12) és az efezusiakhoz (Efez. 4, 4). Azonkívül ez az egyetlen test, egységében tekintve, kapta meg az evangélium különleges kiváltságait. Nem ez vagy az az ember részesül az áldásban, hanem mindnyájan, és minden egyes, az egész test egységében, csak egy olyan ember, aki új és lelki ember, aki teljes valójával keresi és kapja meg azt. Az Anyaszentegyház a világ útján át a „Bárány jegyese”, egy és nem sokféle, s a választott lelkeket magában egyesíti, nem elkülönülten élnek azok.

Newman

A hit alapján annak az intézménynek ismerjük meg az Egyházat, amelynek nemcsak a természet emberének a nevelése és vezetése a rendeltetése, hanem az ember számára új értelmet és új életet, egy egészen új természetfeletti állapotot és rendeltetést ad, s erre a rendeltetésre való törekvésében hordozni, erősíteni és vezetni hivatott. A hit szerint az Egyházat nemcsak Isten, vagy egy isteni küldött

alapította és igazolta, hanem az Istenemberre épült, amelyben mind-azok, akik belépnek, az Isteneíember tagjai lesznek, hogy benne és általa egymáshoz fűzve, Fejüknek isteni életében és isteni dicsőségében részesüljenek. A hit szemében végül az Egyház nemcsak szolgálója Istennek, vagy az Isteneíembernek bizonyos kapcsolat közve-títésére az Isten és az emberek között: mint Krisztus titokzatos teste egyszersmind az ő valóságos jegyese, melyet az ő isteni ereje termékenyít meg, hogy neki s a mennyei Atyjának mennyei gyermekeket szüljön; e gyermekeket Jegyesének lényével és világosságával táplálja s a teremtett természetén túl őket a mennyei Atya ölébe vezesse. Röviden, az Egyház az emberek legbensőbb és legvalóságosabb közössége az Istenemberrel, amint az az Eucharishtiában legmagasabbrendű és legteljesebb kifejezésre jut.

Scheeben

KRISZTUS KÖVETÉSE

A mi eltökélésünk célja Krisztus, mert bármennyire igyekezzünk, benne és általa van tökéletességünk. A mi tökéletességünk az, hogy őt elérjük. Ha őt elérted, tovább nem keresel, ő a te célod. Mert amint utad célja az a hely, amely felé tartasz, ha odaérkeztél, ott maradsz; így buzgalmad, elhatározásod, törekvésed, szándékod célja az, ami felé haladsz. Ha azt elérted, nem kívánsz egyebet, mert nem fogsz jobbat kapni. Ő tehát az, aki elénk adta az élet példáját ebben az életben, s aki megadja az élet jutalmát az örök életben.

Mi, kik hiszünk benne, a Jegyest mindenütt szépnek látjuk. Szép, mint Isten az Istennél; szép a Szűz méhében, hol nem vesztette el istenségét, s felvette az emberi természetet; szép a gyermekként született Ige, mert midőn csecsemő volt, midőn emlő táplálta, midőn kézben hordozták, szólott az ég, angyalok zengtek dicséretet, csillag vezette a bölcseket, imádták a bölcsőben, mint a szelidlelkűek táplálékát.

Szép tehát a mennyben, szép a földön; szép az anyaméhben, szép szülei kezében; szép csodáiban, szép megostoroztatásában; szép, amikor az életre hív, szép, amikor túlteszi magát a halálon; szép mikor életét adja, szép amikor visszaszerzi; szép a kereszten, szép a sírban, szép a mennyben. Hallgassátok a zsoltárt értelemmel, a test gyöngesége ne fordítsa el szemeteket az ő szépsége ragyogásától.

Szent Agoston

Keresztény, Krisztustól tanuld meg, hogyan szeressed Krisztust. Tanuld szeretni kedvesen, szeretni okosan, szeretni bátran. Kedvesen, nehogy elcsábítva, okosan, nehogy megcsalva, bátran, nehogy leigázottan elforduljunk az Úr szeretetétől. Hogy a világ dicsősége, vagy a test gyönyöre el ne szakítson, helyettük legyen kedves számodra Krisztus bölcsessége; hogy a hazugság és tévely szelleme félre ne vezessen, világítson neked Krisztus igazsága; hogy ne fáradj el a nehézségekben, erősítsen Krisztus isteni ereje. Buzgóságodat gyűjtsa fel a szeretet, képezze a tudás, szilárdítsa az állhatatosság.

Figyeld meg, a szív szeretete valamiképpen testies úgy, hogy az ami Krisztus teste, amit Krisztus testben tett és tanított, jobban meg tudja az emberi szívet. Ha eltelik ezzel a szeretettel, könnyen megindítja a reá vonatkozó beszéd. Mit sem hallgat szívesebben, mit sem olvas figyelmesebben, semmire sem gondol gyakrabban, semmiről sem elmélkedik szívesebben . . .

Az imádkozó előtt áll az Istenember szentséges képe, születésében, táplálásában, tanítása közben, halálában, feltámadásában, mennybemenetelében. Amikor ilyen valamivel szembetalálja magát, vagy megérinti lelkét, szükségszerűen az erény szeretetére indítja, megtisztítja a testi bűnöktől, elűzi a kísértést, lecsendesíti a szenvedélyeket. Azt tartom, az volt a különös ok a láthatatlan Isten számára, amiért testben akarta magát láttatni, s mint ember akart az emberekkel érintkezni, hogy a testi embert, aki csak testileg képes szeretni, először az ő testének üdvösséges szeretetére vonja minden érzését s azután fokozatosan továbbvezesse a lelki szeretetre.

Habár a Szentlélek ajándéka, mégpedig nagy ajándéka, a Krisztus emberségére irányuló áhítat, mégis testiesnek mondanám ezt a szeretetet ahhoz a szeretethez képest, amelynek már nem annyira az Ige embersége kedves, hanem az Ige mint bölcsesség; az Ige mint igazságosság; az Ige mint igazság; az Ige mint szentség, jámborság,

erény és más ehhez hasonló. Mert hiszen mindez Krisztus, aki Istentől bölcsességünk, megigazulásunk, megengesztelődésünk és megváltásunk lett (I. Kor. 1, 30).

Szent Bernát

Miként Isten dicsőségében önmaga a mi örökségünk és részünk, Jézus is állapotaiban és titkaiban, önmaga a részünk, s magából egy általános részt adva azt akarja, hogy legyen különleges részünk is az ő különböző állapotaiban, rajtunk ejtett választása s iránta való jámborságunk szerint. Így szétosztja magát gyermekei közt, titkai szellemének és kegyelmeinek részeseivé téve őket; némelyeknek életét juttatva, másoknak halálát; némelyiknek gyermekségét, másoknak hatalmát; némelyiknek rejtett életét, másoknak nyilvános működését; némelyiknek benső életét, másoknak külső működését.

Isten Fia két természete mindnyájunkkal való egyesülésének eredete, maga felé irányítja, magából adja az életet, s bennünket önmagában részesít, amint a szőlővessző részesül a szőlőtőn. Természetünk érzi, minek van hiányában, szüntelen sóhajtozik kiteljesülése után. „A sóvárgással eltelt természet Isten fiainak megnyilvánulását várja” (Róm. 8, 19). Ez az isteni működés, ami Jézus megtestesülésének forrása és a mi tökéletesülésünk Jézusban, igen hatalmas és bensőséges benyomást kelt, nyugtalanítja és sürgeti természetünket, s keresteti vele kiteljesülését. S azt a teremtményekben keresi, vagyis ott, ahol nem kaphatja meg.

Mert egyedül Jézus a mi kiteljesülésünk. Jézushoz kell kötni magunkat, mint aki létünk alapja istensége által; létünk köteléke Istenhez embersége által; lelkünk lelke, életünk élete, képességünk teljessége. Kell, hogy első ismeretünk hiányos és tökéletlen állapotunk belátása legyen, s első mozdulatunknak Jézus, a mi kiteljesülésünk felé kell irányulnia. Jézus ebben a keresésében, ebben a Jézushoz való tapadásban, ebben a Jézustól való mélységes és állandó függésben van a mi életünk, a mi megnyugvásunk, a mi

erőnk s minden működő képességünk. Mindenkor csak vele egyesülve kell cselekednünk, az ő irányításával s a belőle merített lélekkel a gondolkodáshoz, a magatartáshoz, a cselekvéshez. Mert nélküle se nem létezhetünk, se nem működhetünk az üdvösségre.

Bérulle

Jaj, mely mocskosnak látszik a mi tisztaságunk! mely haragosnak a mi szelidségünk! mely felfuvalkodottnak a mi alázatosságunk! mely kegyetlennek a mi irgalmasságunk! mely gyarlónak a mi erősségünk, ha a Krisztus tükörébe nézünk! Óh, mely száraznak találtatik a mi sírásunk! mely képmutatónak töredelmességünk! mely fösvénynek adakozásunk, mely torkosnak böjtölésünk! mely változónak állhatatosságunk! mely szófogadatlannak engedelmeségünk, ha Krisztus Urunk erkölce mellé állanak!

Pázmány Péter

Követünk téged, Úr Jézus, de hogy követhessünk, ragadj meg bennünket, mert tenélküled senki sem képes felemelkedni. Hiszen te vagy az út, az igazság, az élet, a képesség, a hit, a jutalom. Végy fel bennünket mint út, erősíts mint igazság, éltes mint élet.

Szent Ambrus

SZÜZ MÁRIA

Sohasem létezett csupán egy ember Jézus, mielőtt Isten vele egy lényeggé egyesült volna, hanem maga az Ige jött a Boldogságos Szűzbe, s a Szűz lényéből épített magának templomot és lépett ki belőle látható emberként, benső mivolta szerint pedig Istenként. Ezért szülőjét születése után is szűznek őrizte meg, ami nem történt meg senki más szenttel. Azok ugyanis természetük szerint emberek voltak, s mindnyájan a hasonló emberi természet szülöttei. Ő azonban, aki természete szerint Isten volt, s az idők teljén az emberi természetet is fölvette, minden mástól különbözően szűztől született. Ezért ezt a Boldogságost teljes joggal Istenszülőnek és Szűz Anyának kell neveznünk. Mert a tőle született Jézus nem volt csupán ember.

Alexandriai Szent Cirill

Valóban hűséges és nagyhatalmú közvetítő Isten és az emberek között az emberré lett Krisztus Jézus, de benne az emberek az isteni fenséget tisztelik. Úgy tetszik, mintha istensége felszívna emberségét, nem mintha megváltoztatta volna lényegét, hanem mintha átitestenítően hatna rá. Nemcsak irgalmasságáról szól az ének, de éppen úgy ítéletéről is (Zsolt. 1.). Mert habár szenvedése megértővé tette a részvétre, hogy irgalmas legyen, de ítélő hatalma is van. Végül is, a mi Istenünk emésztő tűz (Deut. 4, 24; Zsid. 12, 39), Hogyne félne hát a bűnös hozzájárulni, nehogy megsemmisüljön Isten tekintete előtt, mint a viasz a tűz színe előtt.

Ezért azt az áldott asszonyt az asszonyok között sem látjuk tét-

lennek: megvan a helye kiengesztelésünkben. Mert ha szükségünk van közbenjáróra magánál a „közbenjárónál”, nem találhatunk ehhez alkalmasabbat Máriánál. Igen kegyetlen közbenjáró volt Éva, aki által az őskigyó romlást hozó mérgét a férfiba is beoltotta; de hűséges Mária, aki az üdvösség ellenszerét nyújtotta férfiakkak, nőknek. Amaz a csábítás szolgálója volt, ő az engesztelésé; amaz az engedetlenséget sugallta, ő a megváltást hozta.

Miért féljen az emberi gyarlóság Máriához közeledni? Nincs benne semmi ridegség, semmi megfélemlítő; teljességgel kedves, mindenkire olyan, mint a tej, mint a gyapjú. Forgasd csak szorgalmasan át az evangéliumi történet egészét, s ha Máriában valami feddés, vagy keménység, vagy a legkisebb bosszankodás jelét találsz, akkor gyanakodhatsz rá és félhatsz hozzá közeledni. Ha pedig úgy találsz, amint igaz is, hogy ő minden szeretettel és kegyességgel, szelidséggel és irgalmassággal teljes, adj hálát annak, aki jóságos irgalmából ilyen közbenjárót adott neked, akiben nem találhatsz okot a bizalmatlanságra.

Ő mindenkinek mindene lett, bölcsét és tudatlant adósává tett kimeríthetetlen szeretetével. Mindnyájunknak megnyitotta irgalmassága övét, hogy mindenki az ő bőségéből részesüljön, a rab a szabadulásban, a beteg a gyógyulásban, a szomorú a vigaszban, a bűnös a bocsánatban, az igaz ember a kegyelemben, az angyal az örömben; végül a teljes Háromság a dicsőségben, a Fiú személye az emberi test valóságában; úgy, hogy nincsen, aki elrejtőzhetne az ő melegsége előtt.

Szent Bernát

A Boldogságos Szűz Mária a legfőbb Király anyja nemes fogantatása által. Az angyal hozzá intézett szava így szól: „Íme, úgymond, méhedben fogansz és fiat szülsz.” S folytatólag: „Az Úristen neki adja atyjának, Dávidnak trónját. Uralkodni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem lesz vége” (Lk. 1, 32–34). Mintha kifejezetten azt mondaná: Megfogansz és olyan Királyfit szülsz, aki örökké székel a királyi trónon s általa mint a Király anyja uralkodni fogsz s Királynőként ülsz a királyi trónon.

Mert ha illő, hogy a fia tisztelje anyját, illő, hogy megossza vele a királyi trónt. Ezért Szűz Mária, minthogy azt foganta, akinek ruhájára és ágyékára írva van: „Királyok királya és uralkodók Ura” (Jel. 19, 16), Isten Fiának fogantatása pillanatától kezdve nemcsak a földnek, hanem az égnek is Királynéja lett. Jelezve van ez a Jelenések Könyvében, mely azt mondja: „Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, kinek öltözete nap volt, lába alatt a hold, fején tizenkét csillagból korona” (12, 1.).

Mária a legkiválóbb Királyné dicsőségére nézve. Jól jelzi azt a Próféta abban a zsoltárban, amely kifejezetten Krisztusról és Szűz Máriáról szól. Először Krisztusról mondja: „Királyi széked, Isten, örökké áll.” S kevéssel utána: „A királyné áll jobboldon”, azaz a nemesebb javakban, ami a lélek dicsőségére mondatott.

Következik: „Arannyal átszőtt ruhában” (Zsolt. 44, 7, 10). Ez a dicsőséges halhatatlanság ruháját fejezi ki, amit illet hordani a Szűznek mennybevételénél. Mert távol legyen, hogy az a ruha, amely Krisztust takarta, amelyet tökéletesen meg is szentelt a földön a megtestesült Ige, a férgek táplálékává lett volna. Amiként illő volt, hogy Krisztus Anyjának a kegyelem teljességét adja meg fogantatásában, éppúgy illő volt, hogy megadja neki a legteljesebb dicsőséget magának, Anyjának mennybevételénél. Azért tartanunk kell, hogy a Szűz lelkével és testével dicsőségesen ül Fia mellett.

Mária Királyné és a kegyelem közvetítője. Jelezve volt ez Eszter könyvében, amely mondja: „egy kis forrás igen nagy folyóvá nőtt” és „fénnyé és nappá változott át” (12, 11–12). Szűz Mária Eszter alakjában a forráshoz és a fényhez hasonlít a kegyelem szétárasztásával, annak kettős felhasználására, azaz a tevékenységre és a szemlélődésre. Mert az Isten kegyelme, az emberi nem orvoslója, rajta, mint csatornán keresztül szállt le hozzánk, mivel magára a Szűzre tartozik a kegyelem kiszolgáltatása, nem annak eredete, hanem kiérdemlése szerint. Szűz Mária méltán a legkiválóbb Királyné tehát a néphez hasonlítva, mert kieszközli a bocsánatot, legyőzi a harcot, kiosztja a kegyelmet s azt követően átvezet a dicsőségbe.

Szent Bonaventura

Teljes biztossággal valljuk, Isten a kútfője minden jónak, s minden kegyelemnek feltétlen Ura. Valljuk továbbá, hogy Mária csak teremtmény, aki mindent Istentől kap kegyelmi ajándékként. De ki tagadhatja, hogy nem lenne teljesen értelmes és megfelelő azt állítani, hogy Isten meg akarta dicsőíteni ezt a magasztos teremtményt, aki őt életében jobban tisztelte és szerette, mint bárki más; akit Fia és minden ember Megváltója anyjául választott ki, s aki ebből a célból azt akarta, hogy minden kegyelem, amelyet a megváltott lelkeknek kapniuk kell, az ő kezein át, s általa legyen kiosztva?

Valljuk azt is, hogy Krisztus az egyedüli Közvetítő, akit ez a hívás joggal megillet, s aki érdemei által nekünk a kegyelmet és az üdvösséget megszerzi. De azt is állítjuk, hogy Mária a kegyelem közvetítője, s amit elnyer, Jézus Krisztus érdemei által nyeri el, mert azért Jézus Krisztus nevében könyörög és folyamodik. De bármilyen kegyelmet kérünk is, valamennyihez az ő közbenjárása által jutunk.

Liguori Szent Alfonz

AZ ISTENI KEGYELEM

Isten Fia ember fiává lett, hogy az emberek, azaz Ádám fiai Isten fiaivá legyenek. Mert ugyanaz az Ige, aki a mennyben kimondhatatlan, kifejezhetetlen, felfoghatatlan módon az Atyától öröktől született, az időben a földön az Istenszülő Szűz Máriától születik, hogy azok, akik a földön előtte születtek, ezután másodszor szülessenek meg, Istentől. Ezért neki a földön csak anyja van, nekünk a mennyben csak Atyánk. Magát Emberfiának nevezi, hogy az emberek Istent mennyei Atyának hívják, mondván: „Mi Atyánk, ki a mennyben vagy” (Mt. 6, 9).

Amiképpen hát mi Isten szolgálói, Isten fiaivá lettünk, így a szolgálók Ura, szolgálójának, azaz Ádámnak halandó fia lett, hogy Ádám halandó fiai Isten fiaivá legyenek, mert: „hatalmat adott nekik, hogy Isten fiaivá legyenek” (Jn. 1, 12). Ezért Istennek Fia testszerinti atyjáért a halált viseli el, hogy az emberek fiai Isten életének részesévé legyenek Isten, az Atyja által a Lélek szerint. Ő tehát Isten Fia a természet szerint, mi pedig azok vagyunk a kegyelem által.

Szent Atanáz

Keresztény ember, Isten, Istent akar belőled alkotni, nem Istent a természet szerint, amilyen Fia, akit nemzett, hanem a kegyelem és örökbefogadás által. Ugyanúgy, amint Fiát embersége által halandóságunk részesévé tette, felmagasztalt téged s halhatatlansága részesévé tett.

Az evangélium ama szakasza, amelyben az Úr szólótőnek mondja

magát s tanítványait szőlővesszőknek (Jn. 15, 1), azt jelenti, hogy ő az Egyház feje, s mi az ő tagjai vagyunk. Jézus Krisztus mint ember közvetítő Isten és az emberek között. A szőlőtő és a szőlővesszők tényleg azonos természetűek. Ezért Krisztus Isten lévén, ami mi nem vagyunk, emberré lett avégett, hogy a töke, azaz az emberi természet öbelé váljon, hogy mi emberek szőlővesszők lehessünk rajta.

Mit ad Isten abban a kegyelemben annak, akit vezetve segít? Megmondja, amint következik: „Szívének felmenetelét” (Zsolt. 83, 6). Lépcsőket készít neki, hogy azokon menjen fel. Hol készíti a lépcsőket? A szívben. Minél több hát a szereteted, annál magasabbra lépsz. „A felmenetelt” úgymond, „kikészítette szívében”. Kicsoda? Aki megsegítette. Mért: „Boldog az ember, akit te megsegítesz, Uram!” Mivel magától nem képes, szükséges, hogy kegyelmed segítse meg. S mit tesz kegyelmed? Kikészíti a szív felemelkedését... Tehát szíved felemelkedését Isten készítette ki kegyelme által. Emelkedj szeretettel: innen száll fel a lépcsők éneke.

Szent Ágoston

A kegyelem mindenesetre ajándék, mely a lelket tökéletesíti, Krisztus jegyesévé, az örök Atya gyermekévé és a Szentlélek templomává avatja.

Szent Bonaventura

A világosság Atyja, kinek karja nem rövidült meg, úgy tesz, mint a nap, bőségesen és személyválogatás nélkül árasztja sugarait mindenkire, akinél csak befogadásra talál. Örömet mutatja meg magát nekik úton-útfélen, s kétségtelen, hogy élvezetet talál az emberek fiaival való érintkezésben az egész földkerekségén.

De mi is volna abban hihetetlen, hogyha egy lélek már megállta a próbát, átment és megtisztult a szenvedések, szorongatások és a különböző kísértések tűzén, ha mindenkor hűségesnek találtatott

a szeretetben, – mondom –, mi volna hihetetlen abban, hogy az ilyen hű lelken már az életben teljeseadjék az Isten Fiának ígérete, mely szerint ha valaki szereti őt, a Szentháromság isteni személyei eljönnek hozzá és őbenne vesznek állandó lakást (Jn. 14, 23). Ez pedig oly módon történik, hogy istenileg megvilágosítják értelmét a Fiú bölcsességében, gyönyörködtetik akaratát a Szentlélekben, miáltal az Atya hatalmasan és erősen elmeríti őt édességének mérhetetlen mélységébe.

Keresztes Szent János

A keresztény életszentség lényegében valami természetfeletti, csodálatos, titokzatos valóság. Nyilvánvalóan látjuk ezt azokban a személyekben, akiket kitüntető megkülönböztetéssel szenteknek nevezünk. Ezt a nevet adjuk nekik Istennel való hősies, csodálatos, titokzatos kapcsolatukért, mely sokféle rendkívüli külső jelben nyilvánul meg, s oly magasztos, hogy a természetes észnek nincs arról fogalma, sem sejtelme, s nem is képes azt megmagyarázni.

Am ennek az oly magasztos kapcsolatnak a lényege nemcsak ott áll fenn, ahol ez a tökéletesség ily magas fokát érte el, s ily világosan nyilvánul meg, hanem általában minden keresztény emberben, aki a hit és a keresztségi újjászületés által a Szentlélekkel kapcsolatba lépett. Az Apostol leveleiben minden keresztényt szentnek nevez, nem éppen abban az értelemben, mintha mindegyikük a hősies szentségre lenne rendeltetve, hanem mert mindnyájan, ha teljesítik a keresztény törvény lényeges parancsait, az igazi és legfőbb szentség birtokában vannak. Ebben az esetben ugyanis mindegyikük részesül a megigazulás kegyelmében, amelyet az egyházi nyelv szabályszerűen megszentelő kegyelemnek, sőt szentségnek nevez.

Scheeben

A megszentelő malaszt Isten-hasonlóság. Az istenülés kegyelme által Istenhez hasonlók leszünk, mint ahogy a harmatcsepp hasonló lesz a naphoz, amikor sugara éri. A napsugár áthatja a cseppet sa-

ját fényével, s szépségével: úgy tesz velünk a Szentlélek; áthat minket, s ragyog bennünk; így arculatunk az ő vonásait hordozza; az ő szépsége lett a mi díszünk, s az ő melege a mi hevünk. Isten ily kapcsolatban akart lenni velünk; akart a Szentlélektől éltetett, s átjárt lelkeket. Adjunk neki ezért hálát, hisz ebben áll a mi tökéletesbülésünk, s fölmagasztaltatásunk.

Prohászka

Sugallatnak nevezzük mindazt a vonzást, indítást, belső szemrehányást és furdalást, megvilágosítást és ismeretet, amelyet Isten kelt bennünk, atyai gondoskodása és szeretete által áldásával előzve meg szívünket, hogy bennünket a szent erényekre, a mennyei szeretetre, jó elhatározásokra, röviden, mindarra, ami örök üdvösségünkhöz vezet, ébresszen, gerjesszen, serkentsen és vonzzon . . .

Ha egész életünkön át tartana a sugallat, mégsem volnánk kedvesek Isten előtt, ha nem fogadnánk azt készséggel. Sőt megsérténénk isteni Felségét, mint az izraeliták, akiknél, mint mondja, 40 esztendőn át volt (Zsolt. 94, 10–11), a megtérésüket sürgetve, anélkül, hogy hajlandók lettek volna meghallgatni s akik ellen megesküdött haragjában, hogy nem mennek be az ő nyugalmába.

A kegyelem oly nagy bősége áradt ki az emberi természetre, hogy az áldás dús gazdagsága mindnyájuknak egyformán van felajánlva. De amellet a kegyelmi adományok változatossága oly nagy, hogy nem tudjuk megmondani, melyik a csodálatosabb: a kegyelem nagysága oly nagy különbözőség mellett, vagy pedig különbözősége nagysága mellett.

Büntől sebzett, százalmas természetünk olyan, mint a más vidékről hozzánk ültetett pálmafák. Hoznak némi satnya gyümölcsöt, vagy inkább csak próbálnak hozni. De kifejlett, érett, zamatos datolyát csak a melegebb vidéken adnak. Éppen úgy a mi emberi szívünkben is természetünknel fogva kifakad az Isten iránti szeretet

némi kezdete. De Isten mindenfelett való szeretetére, amiben van a legfőbb Jóságnak tartozó szeretet igazi érettsége, csak azok a lelkek jutnak, akiket a mennyei kegyelem éltet és segít, akik a szent szeretet állapotában vannak.

Ez a csekély, tökéletlen szeretet, amelynek a gerjedését a természet is érzi, csak olyan akarás akarás nélkül. Akarat, mely akarna, de nem akar; meddő akarát, mely nem terem valódi gyümölcsöt. Béna akarát ez, mely látja a szent szeretet gyógyító tavát, de nincsen ereje, hogy belelépjen. Végül, ez az akarát a jóakarát torzszülötte, hiányzik belőle a nemes élettendület, mely Istent minden más fölé helyezi. A bűnös személyében mondvá, ebből az állapotból kiált fel az Apostol: „Akarni ugyan kész volnék, de arra, hogy a jót meg is tegyem, nem vagyok képes” (Róm. 7, 18).

Szalézi Szent Ferenc

AZ ISTENI KEGYELEM ÉS AZ EMBERI AKARAT

Miután megsiratta a Próféta népe romlását, hozzáteszi: „Nincs az ember hatalmában az ő útja” (Jer. 10, 23). Hogyan? – kérdi valaki. A Próféta kesergése veszedelmes tanítást indít világgá: megfoszt bennünket szabadságunktól. Azt állítja, amit cselekednünk kell, nem tőlünk függ. De nem úgy van! Kesergése az ellenkezőt erősíti meg. Miután azt mondotta: „Nincs az ember útja az ő hatalmában”, nem áll itt meg, hanem folytatja: „És nem az ember dolga, hogy merre járjon”.

Íme, amit mondani akarok. Nem függ minden tőlünk, egy rész tőlünk függ, egy másik Istentől. A jobb választása, az akarás, a hozzákezdés, minden erőnk megfeszítése: a mi akaratunkból történik. De a célhozérés, az eleséstől való megóvás, az eredményhez jutás, a magasságból jövő kegyelem műve. Isten megosztotta velünk az erényt. Nem akarta, hogy egészében tőlünk függjön az, hogy elkerüljük az esztelen gőg felfuvalkodottságát. Nem is hagyta azt teljesen Istentől magától függeni, hogy ne adjuk át magunkat a közönyösségnek. Meghagyva a feladat egy kis részének a mi erőnk-től függését, önmaga hajtja végre a legjelentősebb részt.

Aranyszájú Szent János

Az alacsonyabb dolgokkal való harc és küzdés árán, mint a tűzben megtisztult aranyak kell a léleknek a mennyei dicsőség birtokába jutnia, s azt, amit remél, nemcsak Isten kegyelméből, hanem érdemei jutalmaként elnyernie. A legfőbb jószág intézése, hogy a jót

mint a mi teljesítményünket is elismeri, amely nemcsak természetünkkel jár, hanem a mi akaratunkkal, szabad elhatározásunkkal jön létre.

Nazianzi Szent Gergely

Isten megparancsolja a tiszta életet, de egyúttal meg is adja. Parancsolja törvénye által és megadja kegyelme által. Parancsolja a betű által és megadja a Lélek által. Mert a törvény kegyelem nélkül megsokasítja a bűnöket s a betű lélek nélkül öl (II. Kor. 3, 6). Isten tehát parancsol avégett, hogy mi erőlködve a parancsok teljesítésében s belefáradva tehetetlenségünkbe, tanuljuk meg a kegyelem segítségét kérni. S ha mi valami jót teszünk, akarja, hogy adjunk hálát annak, aki segített . . .

Mert az akarat szabadsága nem semmisül meg a megsegítés által; éppen azért kap segítséget, mert nem semmisül meg. Aki ugyanis azt mondja Istennek: „Légy segítségemre” (Zsolt. 26, 9), bevallja, teljesíteni akarja az ő parancsát; hogy képes legyen rá, kéri segítségét.

Az a személy is, aki tudta, hogy nem lehetséges a tiszta élet isteni ajándék nélkül, az Úrhoz fordult, hogy tőle kérje ezt az ajándékot. Bizonynal mert akarta azt, fohászkodott az Úrhoz; nem könyörgött volna, ha nem akarta volna. De ha nem kérte volna Isten segítségét, mire ment volna az akarat erejével?

Az emberek nem akarják megtenni azt, ami helyes, vagy azért, mert nem ismerik, vagy azért, mert az nem gyönyörködtet. Annál erőteljesebben akarunk ugyanis valamit, mennél bizonyosabban tudjuk, hogy az jó, s minél hevesebb vágyra gerjeszt annak gyönyörűsége. A tudatlanság és a gyöngeség tehát azok a hibák, amelyek gátolják az akaratot, hogy a jó cselekedet megtételére mozduljon, vagy hogy tartózkodjék a rossz cselekedettől. Hogy ismertessé váljék számunkra ami rejtve volt, s kedves legyen, ami nem gyönyörködtet, Isten kegyelmének műve, mely megsegíti az ember akaratát.

Szent Agoston

Az emberi természet tökéletes és legszabadabb engedelmissége, ha a maga szabad akaratát önmagától alárendeli Isten akaratának, s ha a jó akarását, amit kapott, kényszer nélkül szabad választással tette váltja.

Szent Anzelm

Ha nincs szabadakarat, nincs ami üdvözüljön; ha nincs kegyelem, nincs mi által üdvözüljön. Az üdvösség műve a kettő nélkül lehetetlen; az egyik, ami által, a másik, aminek vagy amiben történik. Isten az üdvösség szerzője, a szabadakarat annak befogadója. Nem adhatja azt más, csak Isten; nem fogadhatja azt be más, csak a szabadakarat.

Amit tehát egyedül Isten ad és egyedül a szabadakaratnak ad, az nem jöhet létre sem a befogadó beleegyezése nélkül, sem az adományozó kegyelme nélkül. S azért mondjuk, hogy a szabadakarat együttműködik a kegyelemmel az üdvösség művében, amikor beleegyezik, azaz amikor üdvözülni. Mert a beleegyezés az üdvözülés.

Szent Bernát

Ó, én Istenem, ó, én Uram! Hányan vannak, akik örömeiket és vigasztalásukat keresik tebenned, s akiknek kegyelmeket és ajándékokat osztogatsz; ellenben nagyon csekély azok száma, akik neked akarnak örömet szerezni és mellőzve a maguk érdekét olyasvalamivel akarnak neked kedveskedni, ami áldozatukba kerül. Mert hiszen, én Istenem, tebenned ugyan nem hiányzik a jóakarat, hogy nekünk kegyelmeket adj; hanem csakis mi követünk el mulasztást azzal, hogy a kapott kegyelmeket nem használjuk fel a te szolgálatodban s ily módon nem kényszeríthetünk téged arra, hogy folyton újabbakat adj.

Keresztes Szent János

Ó, végtelen jó Isten, te csak azokat hagyod ki, akik téged elhagynak. Sohasem vonod meg tőlünk ajándékaidat, ha mi nem vonjuk el tőled szívünket.

Hiába kapunk Istentől kegyelmet, ha azt csak szívünk ajtajáig bocsátjuk, de nem fogadjuk be szívünk belsejébe.

Szabadakaraton nem vesz erőszakot, se nem kényszeríti azt a kegyelem. Isten irgalmas keze mindenható erejének érintése, megkörményezése, oly sok sugallata, szolítása és vonzása ellenére az emberi akarat minden kénysziertől és erőszaktól mentes és teljességgel szabad marad. A kegyelem olyan kedvesen, olyan szelíden ragadja meg szívünket vonzásával, hogy nem sérti meg akaratunk szabadságát. Erőteljesen, de egyszersmind oly finoman érinti lelkünk hajtóerőit, hogy szabadakaratonk nem szenved erőszakot.

Van erő a kegyelemben, de nem lelkünk erőltetésére, hanem hívogatására. Van benne valami szent erőszak, de nem szabadságunk kieroszakolására, hanem szabadságunk megszerettetésére. Erőteljesen működik, de olyan szelidséggel, hogy hathatós működése nem bénítja akaratunkat. Szorongat, de nem nyomja el szabadságunkat, úgy, hogy ereje mellett is hozzájárulhatunk vagy ellenállhatunk indításának, tetszésünk szerint.

Amilyen csodálatos, éppoly igaz, hogy amikor akaratunk követi vonzását és beleegyezik az isteni indításba, azt éppolyan szabadon követi, mint amilyen szabadon áll ellen annak, ha ellenáll; jöllehet a kegyelem elfogadása sokkal jobban függ a kegyelemtől, mint az akarattól, míg a kegyelemnek való ellenszegülés kizárólag az akartól függ. Ilyen szeretetteljesen bánik Isten keze lelkünkkel.

Szalézi Szent Ferenc

A kegyelem szépségéhez tartozik, hogy vele Isten bebocsátását készíti elő az ember szívébe, midőn azt magának megnyeri és meghódítja, bensőleg átváltoztatja. A legkevésbé sem sérti meg az ember eredeti lelki hajlandóságait, amelyeket neki adott; az embert,

mint embert veszi számba, meghagyja hatalmát, hogy így, vagy úgy cselekedjék. Valamennyi képessége és ereje irányába fordul, értelméhez, tapasztalatához, erkölcsi érzéséhez, lelkiismeretéhez; félelemre és szeretetre indítja; belátásra téríti a bűn a rosszaságáról, s az Isten irgalmasságáról. De mindenképp a szeretet az új élet keltegető és fenntartó ereje, forrása és boldogító lendítője. Elég erős az egymagában ahhoz, hogy bennünk a régi embert gyökerestül átalakítsa.

Newman

Még több kegyelmet adna nekünk Isten, ha romlott akaratunk nem vetne gátat bőkezűsége elé.

Loyolai Szent Ignác

A SZENTSÉGEK

A szentségek elemeit nem a természet hozza létre elsőnek, hanem az ahhoz járuló elrendelés, a kiszolgáltatás által és a megszentelés által beléöntött kegyelem.* Ha ebben a két elemben a nyers természet nem részesülne, sajátos értelemben szentségek nem lennének.

Elsőként a természet adta meg az alkalmasságot ahhoz, hogy ez a lét létezhessen; hozzákötötte másodiknak az elrendelés a hatalmat, hogy ez létrejöjjön; hozzáadta harmadiknak a megszentelés a szentséget, hogy ez legyen. Az első tette a Teremtő; a másodikat megadta a Megváltó; a harmadikat intézi a kiszolgáltatás. Először a Teremtő fenségével kialakította az edényeket; utána a Megváltó elrendelésével felhasználta azokat; végül a kiszolgáltatás a megszentelés által ugyanazokat megtisztította és kegyelemmel töltötte meg.

S csodálatos módon az nyilvánul meg, hogy aki nagyobb volt azt tette, ami a kisebb; s aki a kisebb, azt ami a nagyobb. Mert nagyobbhoz juttatott a megszentelés, mint a teremtés, mivel a teremtés létet adott a természetnek; a megszentelés pedig a kegyelmet adja, hogy a természet jó és szent legyen. Ha tehát az Isten teremt és a pap megszentel, úgy tetszik, mintha az ember többet tenne, mint az Isten. Teljességgel lehetetlen és tarthatatlan lenne, ha amit az ember tesz nem tenné az Isten is. Mert az Isten teremt ember nélkül, de az ember nem szentel meg Isten nélkül. Éppen

* Jellemzése a szentségekben az Istentől teremtett, jelképesen használt természeti anyag (víz, olaj, szó, stb.), a Megváltó rendelkezéséből eredő hatékonyság s a megszenteléssel közölt kegyelem hármasságának.

abban kell számunkra a kegyelem jelének adva lenni, hogy a kegyelem valamiképp felülről kezdődjék és lenn teljesejék be, mert ha a kegyelem nem szállna le, nem emelné fel a lent fekvő embereket.

Szentviktori Hugó

Hogy a kereszten elszenderült Krisztus oldalából alkottassék az Egyház s beteljesedjék az Írás szava: „Látni fogják, kit vertenek által” (Jn. 19, 57; Zak. 12, 10), az isteni rendelkezés megengedte, hogy az egyik katona szent oldalát lándzsával átszúrva megnyissa, hogy a vízzel kiáradó vérről ömöljék üdvösségünk ára. Így a Szív titkának forrásából folyva, az Egyház szentségeinek erőt adjon a kegyelmi élet közlésére s azoknak, akik Krisztusban élnek, az örök életre szökő vízforrássá legyen (Jn. 4, 14).

Szent Bonaventura

Krisztus működik a szentségek benső hatásánál, úgy mint Isten s úgy mint ember, de különböző módon. Mert mint Isten a szentségekben működik, mint azok szerzője. Mint ember pedig a szentségek benső hatásához érdemszerzően és létesítőleg működik, de esz-közszerűen. Mert Krisztus szenvedése, ami emberi természete szerint történt, megigazulásunk érdemszerző és hatékony oka; nem ugyan fő oka és szerzője, hanem eszköze, amennyiben embersége istenségének eszköze. De mivel az személyében az Istenséggel egyesített eszköz, bizonyos felsőbbisége és oki hatása van a külső eszközökre nézve, amelyek az Egyház szolgálai.

Ezért ha Krisztus, mint Isten a szentségek felett a szerzőség hatalmával bír, mint ember a főkiszolgáltató vagy kiváló szolgáltató hatalommal rendelkezik. Ez négy dologban áll.

Először, hogy szenvedésének érdeme és ereje működik a szentségekben. Szenvadásának ereje pedig a hit által kapcsolódik hozzánk. Mert „öt adta oda az Isten véres engesztelő áldozatul a hit által” (Róm. 3, 25). Ezt a hitet Krisztus nevének segítségül hívásával valljuk meg. Ezért másodszor, a kiválóság hatalmához,

amellyel Krisztus a szentségekben rendelkezik, tartozik, hogy a szentségek az ő nevében szenteltetnek meg. S mivel a szentségek az ő rendelkezéséből kapják erejüket, harmadszor, Krisztus kiválósági hatalmához tartozik, hogy ugyancsak ő, aki megadta a szentségek erejét, a szentségeket rendelhette is. S mivel az ok nem függ a hatástól, hanem fordítva, negyedszer, Krisztus kiválósági hatalmához tartozik, hogy a külső szentség nélkül is közölheti a szentségek hatását.

Aquinói Szent Tamás

Mint általában ismeretes, a Szentlélek természetfeletti erejének az egyházi szervekkel való kapcsolata lényegében az Istenember megtestesülésén s az emberi nem tagjaival való egyesülésén alapul. Isteni méltóságánál fogva Krisztus mint a nem Feje érdemelte meg a valóságban a kegyelem minden ajándékát. Am ezt az érdemet még el kell juttatni az egyes emberhez, hogy az a kegyelem részére már tényként megszerzett jogát valóságos birtokába vehesse.

Ezt akarta Krisztus megvalósítani az ő Egyházában s az annak nevében végzett külső cselekményekkel, amelyekhez érdemei köztetését kötötte. Minthogy ugyanis ő, mint egy bár titokzatos, de egyzersmind látható testnek a Feje, az embereket, a testnek a tagjait, az ő méltóságai és jogai közösségére akarta meghívni, azok közlését rendes úton attól kellett függővé tennie, hogy az emberek külső cselekmények által ebbe a testbe betagozódassanak, vagyis mint annak tagjai, vele, a test Fejével közvetlen viszonyba lépjenek.

Ilyen cselekmények erejéből lesznek tehát az emberek méltók és szereznek jogot ahhoz, hogy az ő Fejüktől eredő Szentlélek isteni kegyelmi ereje bennük működjék. Ilyen cselekmények révén jut hozzánk Krisztus érdeme, s vonja ránk a Szentlélek kegyelmi hatását.

Scheeben

A szentségek méltó vételéhez szükséges jó előkészület első követelménye a szándék tisztasága, a második a figyelmesség, a harmadik az alázatosság.

A szándék tisztasága nemcsak a szentségek vételéhez szükséges teljességgel, hanem mindenhez, amit teszünk. Nos, a szándék tiszta, ha a szentségekhez azért járulunk, vagy bármi mást azért teszünk, hogy Istennel egyesüljünk, s az ő tetszésére legyünk a magunk érdekének bármiféle belekeverése nélkül . . .

Az előkészület második követelménye a figyelmesség. Bizonyára nagy figyelemmel kell járulnunk a szentségekhez mind a cselekedet jelentőségére, mind az egyes szentségek sajátos kívánalmára tekintettel. Például a gyónáshoz járulva, a szeretettől fájó szívet kell magunkkal hoznunk; a szentáldozáshoz a szeretettől égő szívvel kell járulnunk. Nem értem a nagy figyelmen minden szórakozottság kizárását, mert az nem áll hatalmunkban, hanem azt, hogy különös gondot fordítsunk arra, hogy ez a szórakozottság szándékosan ne akadályozzon minket.

Az előkészület harmadik követelménye az alázatosság. Igen szükséges erény azoknak a kegyelmeknek a bőségéhez, amelyek a szentségek csatornáján folynak. Mert a víz gyorsabban és erőteljesebben szokott folyni a lejtősen ereszkedő csatornában.

Szalézi Szent Ferenc

A KERESZTSÉG

Krisztusra keresztelve és Krisztusba öltöztetve Isten Fiával lettek egyenlők. Isten ugyanis, aki bennünket előrendelt a fogadott fiúságra, hasonlókká tett Krisztus dicsőséges testéhez. Krisztussal tehát egyenlökké téve, nem érdemtelenül neveznek benneteket keresztényeknek. Rólatok mondotta Isten: „Felkentjeimhez ne nyúljatok” (Zsolt. 104, 11). Krisztusé lettetek pedig, amikor a Szentlélek ellenjegyét megkaptátok, s minden bennetek a kép szerint történt, mert Krisztus képmásai vagytok.

Ő ugyanis a Jordán vizében megmosakodva, amidőn Istenségének illatát a vízzel közölte, abból kilépett s a lényegszerinti Szentlélek szállt rá, a hasonló a hasonlóan megpihenve. Ti is, miután kiléptetek a szent víz medencéjéből, megkaptátok a krizmát, annak ellenjegyeként, amellyel Krisztus felkenetett. Ez pedig a Szentlélek, akiről reá vonatkozó jövendölésében mondja a boldogságos Izaiás az Úr személyéről: „Az Úr lelke van rajtam, mert felkent engem, elküldött engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek” (61, 1).

Olajjal vagy testi kenettel Krisztust ember nem kente meg, de az Atya amidőn az egész világ Megváltójává rendelte, a Szentlélekkel kente fel, amint Péter mondja: „A Názáreti Jézust, akit Isten a Szentlélekkel kent fel” (Csel. 10, 38). S Dávid próféta felkiáltott mondván: „Királyi széked, Isten, örökké áll, kormánypálcád az igazság pálcája. Szeretted az igazságot, gyűlölöd a gonoszságot. Azért kent fel téged az Isten, a te Istened, az öröm olajával társaid felett” (Zsolt. 44, 7–8).

S amint Krisztus valósággal megfeszítettetett, eltemettetett és feltámadt, ti pedig a keresztségben méltókká lettetek, hogy bizonyos

hasonlóság szerint vele együtt megfeszíttessetek, eltemetessetek és feltámadjatok, úgy áll ez a krizmáról is. Ő a lelki öröm olajával kenetett fel, azaz a Szentlélekkel, akit azért neveznek az öröm olajának, mert a lelki öröm szerzője. Ti pedig az olajjal felkenetve Krisztus sorstársaivá és részeseivé lettetek.

Vigyázz ám, nehogy azt gondold, hogy ez pusztá olaj. Mert amiképp az Oltáriszentség kenyere a Szentlélek segítségülhívása után már nem pusztán kenyér, hanem Krisztus teste, így ez a szent olaj már nem csupán az, sem pedig ha valaki úgy mondaná, közönséges olaj a fohász után, hanem Krisztus ajándékává és a Szentlélekké lett istensége jelenléte által. Ezzel jelképesen homlokodat és többi érzékeidet kenjük meg. Ám míg a látható olaj a testet éri, a szent és életet adó Lélek a lelket szenteli meg.

Először homlokotokat kenték meg, hogy megszabaduljatok ama szegényfolttól, amit az Isten parancsát megszegő első ember magánhordott s felfedett arccal az Úr dicsőségét, mint tükörképben szemléljétek. Azután füleiteket, hogy megkapjátok az isteni titkok hallásának képességét; azokról mondja Izaiás: „S megnyitotta az Úr Isten fülemet a hallásra” (50. 4). S az Úr Jézus az evangéliumban: „Akinak füle van a hallásra, hallja meg” (Mt. 11, 15). Majd pedig orrotokat, hogy az isteni kenetet megkapva mondhassátok: „Krisztus jó illata vagyunk Isten számára azok közt, akik üdvözülnek” (II. Kor. 2, 15). Végül melleteket kenték meg, hogy „öltsetek magatokra az igazság páncélját az ördög cseleinek ellenállására” (II. Kor. 2, 15). Mert amint Krisztus megkeresztelkedése és a Szentlélek reászállása után kilépett, legyőzte az ellenséget, úgy ti is a szent keresztség és a titokzatos felkenetés után felkészülten a Szentlélek teljes fegyverzetével szálltok szembe az ellenséges hatalommal s azt legyőzitek mondván: „Mindent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad” (Filipp. 4, 13), Krisztusban.

Méltóvá válva a szent krizmára, megkaptátok a keresztény nevet, ennek a névnek igazságát újjászületéstelekkel igazolva. Mert mielőtt a kegyelemre méltók lettetek volna, nem voltatok érdemesek valóban e névre, hanem mintegy úton voltatok ahhoz, hogy keresztények legyetek.

Jeruzsálemi Szent Cirill

E fehér ruhát kaptad annak bizonyosságául, hogy kivetköztél a bűn takarójából, felöltötted az ártatlanság tiszta ruháját, melyről mondja a Próféta: „Hints meg engem izsóppal, hogy tiszta legyek; moss meg engem, hogy hónál fehérebb legyek” (Zsolt. 50, 9). Mert akit megkeresztelnek, mind a törvény, mind az evangélium szerint, tisztultnak látható. A törvény szerint, mert Mózes izsóppnyalábal hintette meg a bárány vérért. Az evangélium szerint, mert midőn feltámadásának dicsőségét mutatta be az evangéliumban, Krisztus ruhája fehér volt, mint a hó. Tehát a hónál fehérebb lesz az, akinek a bűnei megbocsáttatnak. Ezért mondja az Úr Izaiás által: „Ha bűneitek olyanok is, mint a skárlát, fehérek lesznek, mint a hó” (1, 18).

Ennek az újjászületés fürdőjéből vett ruhának a birtokában mondja az Egyház az Énekek Énekében: „Fekete vagyok ugyan, de szép, Jeruzsálem leányai” (1, 4). Fekete az emberi állapot törekenységében, szép a kegyelem által; fekete, mint a bűnösök közül való, szép a hit szentségében. Ezt a ruhát nézve mondják Jeruzsálem leányai csodálkozva: „Ki az, aki feljő fehérre válva?” (8, 5). Fekete volt, hogyan lett hirtelen fehérre?

Csodálkoztak az angyalok is, mikor Krisztus feltámadt, csodálkoztak a mennyei hatalmak, mikor látták, hogy test szállt fel a mennybe. Végül megszólaltak: „Ki a dicsőség királya?” S míg némelyek azt mondták: „táruljatok fel hatalmas kapuk, táruljatok fel örök kapuk, hadd vonuljon be a dicsőség királya”, mások kételkedve mondták: „ki az a dicsőség királya?” (Zsolt. 23, 7–8). Izaiásnál is megtaláljuk, hogy a mennyei hatalmak kételkedve mondják: „Ki az, ki jó Edonból, színes ruhában, Boszrából, fehér köntösében ékesen” (63, 1) . . .

Ezért maga az Úr Jézus is . . . a méltóság és kegyelem szépségével szól az Egyházhoz, ha azokban, akik tisztára mosattak, már nincsen semmi bűnszeny: „Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt szívedre, mint a pecsétgyűrűt karodra” (Én. 8, 6) . . . Hited ragyogjon teljes szentségében. Cselekedeteid is világítsanak s mutassák Istennek a képét, akinek a mására teremtetél. Szeretetedet ne csökkentse semmi üldözés, tengernyi víz se oltsa azt ki, a folyamok se sodorják el.

Így térj hát haza, mert megkaptad a lelki pecsétgyűrűt, a bölcses-

ség és értelem lelkét, a tanács és erény lelkét, az ismeret és jámborság lelkét, a szent félelem lelkét s őrizd meg, amit kaptál. Megjelölt téged az Atyaisten, megerősített az Úr Krisztus s zálogát adta szívedbe a Szentlélek.

Szent Ambrus

Kegyelmes, igaz Istenem és Uram, Teremtőm és Megváltóm! Megjelöltél engem orcád szent fényével, megváltottál egyszülött Fiad drága vérének árán, és Lelkednek erejével az élet reményére újjáalkottál a szent keresztségben. Add, hogy igaz, egész és ép szívvel hathatósan ellene mondjak a Sátánnak, minden pompájának és minden cselekedetének. Add, hogy élő és buzgó, tettekben gazdag hittel hiven higgyek tebenned, Teremtőmben Szent Fiad, Jézus Krisztus által, aki az út, igazság és az élet, és a Szentlélek erejével! Add, hogy tied legyek és halálomig állhatatosan megmaradjak benned.

Szent Gertrúd

A BÉRMÁLÁS

A lelki erősség tökéletessége igazában abban van, hogy az ember Krisztus hitét bárki előtt merje megvallani, s attól ne tartsa vissza semmiféle zavarbajutás vagy megfélemlítés. Mert az erősség viszsza-
szaveri a rendetlen félelmet. Ennélfogva ez a szentség, amely az újjászületettnak a lelki erősséget közli, valamiképpen Krisztus hitének előharcosává avatja. S mivel azok, akik egy fejedelem vezérlete alatt küzdenek, annak a jelvényeit hordják, azokat, akik a bérmálás szentségét felveszik, Krisztus jelével jelölik meg, azaz a kereszt jelével, amellyel ő harcolt és győzött. Ezt a jelet pedig homlokukra kapják, annak kifejezésül, hogy Krisztus hitének nyilvános megvallását ne szégyelljék.

Nem indokolatlanul történik ez a megjelölés az olaj és a balzsam keverékével, amit krizmának neveznek. Mert az olaj a Szentlélek erejét jelképezi, az azzal való felkenetés Krisztus neve; hogy így a keresztények Krisztusról kapják nevüket, aki alatt küzdenek. A balzsam pedig illatával a jóhírt fejezi ki: szükséges, hogy birtokolják azok, akik a világ fiaival érintkeznek Krisztus hitének nyilvános megvallására, mintegy az Egyház rejtett végeiből a küzdés mezejére állítva.

Az is megfelelő, hogy ezt a szentséget csak a főpapok szolgáltatják ki, akik mintegy vezérei a keresztény seregnek. Mert a világi katonaságnál is a fővezérre tartozik a katonáskodásra alkalmasak kiválasztása. Így valamiképp meg kell látszania annak, hogy akik e szentséget felveszik, a lelki katonáskodásra soroztattak be. Ezért teszik rájuk a kezüket, Krisztus ereje rájuk származtatása kifejezésül.

Aquinói Szent Tamás

A SZENTMISEÁLDOZAT

Az Úr napján jöjjetek össze, törjétek meg a kenyeret és tartsátok meg a hálaadást (eucharisziát). Előtte azonban valljátok meg bűneiteket, hogy áldozatotok tiszta legyen. Aki viszályban áll felebarátjával, nem jöhet közetek, mígcsak meg nem békült vele, nehogy megszentéstelenítsék áldozatotokat. Mert hiszen az Úr mondotta: „Minden helyen és minden időben mutassatok be nekem tiszta áldozatot. Mert nagy király vagyok én, mondja az Úr, s nevem csodálatos a nemzetek között” (Mal. 1, 11).

Didaché

A pap felszólítására: Emeljük fel szíveinket... feleltek: Fel-emeltük az Úrhoz!... Azután a pap mondja: Adjunk hálát az Úrnak! Mert valóban hálát kell adnunk, hogy méltatlanságunk ellenére ily nagy kegyelemre hívott meg bennünket, hogy ellenség létünkre megengesztelődött irántunk, s a fiúság lelkére méltatott. Ti feleltek: Méltó és igazságos. Mert mikor hálát adunk, méltó és igazságos dolgot cselekszünk, Isten pedig nem az igazság szerint, hanem az igazágon túl tett jót velünk s oly nagy jókra méltatott.

Azután megemlékezünk az égről, a földről, a tengerről... s emlékezünk a szeráfokra, akiket látott Izaiás a Szentlélekben Isten trónja körül, amint két szárnyukkal arcukat födik be, két szárnyukkal lábukat s kettővel repülve mondják: Szent, szent, szent a seregek Ura. Azért végezzük ezt a nekünk átadott szeráfi dicséretet, hogy a dicséret közös énekével a mennyei seregekkel egyesüljünk.

Majd miután e szellemi dicsérettel magunkat megszenteljük, kérjük az emberszerető Istent, küldje le a Szentlelket az előkészített ajándékokra, változtassa a kenyeret Krisztus testévé, a bort Krisztus vérévé. Mert amit a Szentlélek megérintett, megszenteltetik és átváltozik.

A lelki áldozat, a vér nélküli imádás után, ama engesztelő áldozat fölött Istenhez könyörgünk az Egyházak közös békéjéért, a világ jó rendjéért, az uralkodókért, a katonákért és a társakért, a betegségben szenvedőkért, a bajokkal sújtottakért, s általában mindazokért, akik segítségre szorulnak. Mindnyájan könyörgünk és bemutatjuk ezt az áldozatot. Majd megemlékezünk az elhunytakról is . . . azzal az erős hittel, hogy igen nagy segítségére lesz azoknak a lelkeknek, ha a szent és felséges áldozat színe előtt imádkozunk értük . . . A bűneinkért megölt Krisztust áldozzuk fel, hogy az emberszerető Istent megengeszteljük a holtakért és önmagunkért. Azután azt az imát mondjuk el, amelyet a Megváltó adott át tanítványainak, Istent tiszta lélekkel Atyánknak nevezve mondjuk: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben . . .

Majd halljátok a zsoltárt éneklő hangját, amint mennyei énekkel a szent titokkal való egyesülésre hív mondván: Ízleljétek meg és lássátok, mily édes az Úr. Ám ne csak a testi hangra hagyatkozatok, hanem a rendíthetetlen hitre. Mert akik ízlelik, azokat nem kenyér és bor ízlelésére szólítják fel, hanem aminek az jele, Krisztus testének és vérének vételére.

Jeruzsálemi Szent Cirill

Krisztus mint Isten fogadja az áldozatot, de mint ember inkább azt akarta, hogy önmaga legyen az Istennek felajánlott áldozat, mintsem hogy azt elfogadja. Így önmaga a pap, az áldozatbemutató és az áldozat. S azt akarta, hogy ennek mindennapos szent cselekménye legyen az Egyház áldozata, amely, minthogy Test s annak ő a Feje, őáltala önmagát tudja felajánlani.

Szent Ágoston

Maga az Úr testében és vérében való részesedés, midőn az ő kenyerét esszük és kelyhét isszuk, azt juttatja tudatunkra, hogy haljunk meg a világnak, életünk rejtőzzék Krisztussal Istenben s testünket feszítsük keresztre bűneivel és kívánságaival. Így teljesedik be, hogy minden hívő, aki Istent és a felebarátot szereti, ha nem is üríti a testi szenvedés kelyhét, mégis issza az Úr szeretetének kelyhét, s attól ittasan földi tagjait megtagadja, az Úr Jézus Krisztusba öltözve nem a test kívánságára gondol, se nem a látható dolgokra, hanem a láthatatlanokra. Mert akkor isszuk az Úr kelyhét, ha megőrizzük a szent szeretetet. Anélkül mit sem használ, mégha valaki testét is átadja, hogy elégjék. Mert a szeretet ajándékként kapjuk, hogy azok legyünk az igazságban, amit az áldozatban titokzatos módon ünnepelünk. Erre gondol az Apostol mondanása: „Egy kenyér, egy test vagyunk sokan”. Megokulásul hozzáadja: „Mivel mindnyájan egy kenyérben részesülünk” (I. Kor. 10, 17).

S hogy ezt az áldozat idején kérjük, előttünk Megváltónk üdvösséges példája, aki azt akarta, hogy halálának emlékezetekor azt kérjük, amiért ő, az igazi Főpap halála közeledtével könnyörgött, amikor többek közt azt mondotta: „Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi” (Jn. 17, 11). S kevéssel utána: „Nemcsak értük könnyörgök, hanem azokért is, akik szavukra hinni fognak bennem. Legyenek mindnyájan egyek. Amint te, Atyám bennem vagy, és én tebenned, úgy legyenek egyek ők is mibennünk és elhigye a világ, hogy te küldtél engem. Én átadtam nekik a dicsőséget, amit nekem adtál, hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk: én öbennük, te énbenem, hogy így tökéletesen egyek legyenek ők is”.

Amikor tehát Krisztus testét és vérének bemutatjuk, azt kérjük, amit számunkra kért Krisztus, amikor magát értünk feláldozni kegyes volt. Űsd csak fel az evangéliumot, s ott találod, hogy Megváltónk ennek az imának befejeztével vonult a kertbe, s mindjárt a zsidók kezébe esett. Mégis, az után a vacsora után, amelyen testének és vérének szentségét adta tanítványainak, tört fel az Üdvözítőből híveiért ez az imádság, amellyel megtanított minket, hogy leginkább az áldozat perceiben kell azért imádkoznunk, amiért ő az áldozat szabályát megállapító főpap kegyes volt könnyörögni.

Azt pedig, amit kérünk, azaz hogy az Atyával és Fiúval egyek legyünk, a lelki kegyelem egysége által kapjuk meg, aminek gondos megőrzését parancsolja meg nekünk a Szent Apostol, mondván: „Viseljétek el egymást szeretettel. Törekedjétek arra, hogy a béke kötelékében fönntartsátok a lelki egységet” (Efez. 4, 3). Azt kérjük tehát, jöjjön el a Szentlélek, nem a végtelen Istenség lényege, hanem a személyes szeretet ajándéka szerint.

Szent Fulgentius

A szentáldozatot nemcsak a pap mutatja be, hanem minden jelenlevő. Ezért a mise végzésénél bizonyos módon mindnyájan a pap szolgálatát teljesítik.

Liquori Szent Alfonz

Igaz, hogy csak a papoknak, akik az egyházi rend szentsége által Krisztus papságában részesülnek, van joguk hivatásszerűen bemutatni Jézus Krisztus testét és véré. Mindazonáltal minden hívő valóságos módon, habár kisebb jogcímen, mutatja be a szentáldozatot. Megkereszteltetésünk által valamiképp Krisztus papságában részesülünk, mert Krisztus isteni lényének, az ő tulajdonságainak, állapotainak válunk a részeseivé... Az Egyház imái, amelyek e szentáldozatot kísérik, világosan megértetik valünk, hogy annak bemutatásán a jelenlevők is részt vesznek.

Amikor a mennyei Atyának felajánljuk az ő isteni Fiát, s magunkat a „szentáldozattal” ugyanazon szándékkal ajánljuk fel, amely Krisztus Szent Szívét áthatotta a keresztfán: az ő Atyja és testvéreink iránti bensőséges szeretetet, a lelkek üdvösségéért égő vágyat, a teljes önátadást a mennyei akarát minden rendelése iránt, különösen ami fájdalmas vagy ellentétes természetünkkel, – Istennek a legkedvesebb hódolatot mutatjuk be, amit csak kaphat tőlünk.

Marmion

A Jegyes szava. Amiként én a kereszten kitárt karokkal és meztelen testtel bűneidért önmagamát önként feláldoztam a mennyei Atyának, úgy hogy semmi nem maradt bennem, ami nem vált volna teljességgel Istent engesztelő áldozattá: éppúgy kell neked is önmagadat önként tiszta és szent áldozatul nekem felajánlanod naponta a misében, minél bensőségebben minden képességeddel és érzésseddel.

Mit kívánok inkább tőled, mint azt, hogy magadat igyekezz egészen nekem átadni? Bármit adsz magadon kívül, nem veszem figyelembe, mert nem adományodat kívánom, hanem önmagadat.

Amint te sem volnál megelégedve, ha minden a tied lenne rajtam kívül, úgy nekem se lehet tetszésemre, ha bármit is adsz, de magadat nem adod. Ajánld fel magadat nekem, add magadat egészen Istenért, s áldozatod kedves lesz.

Íme, én éretted magam egészen feláldoztam az Atyának; egész testemet és véretem is eledelül adtam, hogy egészen a tied legyek, te pedig az enyém maradj.

De ha te magadhoz ragaszkodsz, s nem ajánlod fel önként magadat, mint akarom, nem teljes a felajánlás, nem lesz tökéletes az egyesülés közöttünk. Azért, ha lelki szabadságot és kegyelmet akarsz nyerni, minden dolgodat meg kell előznie önmagad önkéntes felajánlásának Isten kezébe.

Éppen azért jutnak oly kevesen lelki világossághoz és szabadsághoz, mert nem tudják önmagukat teljesen megtagadni. Szilárdan áll az én szavam: Aki nem mond le mindenről, nem lehet az én tanítványom. Ha tehát tanítványom kívánsz lenni, ajánld fel magadat nekem minden érzésseddel.

Krisztus követése

A SZENTÁLDOZÁS

A kenyér alakjában test, a bor alakjában vér adatik neked, hogy amikor magadhoz veszed Krisztus testét és véré, vele test- és vérközösséggé váljál. Mert így leszünk Krisztust hordozókká, testének és vérének tagjainkban való elosztódásával. Így leszünk Szent Péter szerint az isteni természet részeseivé (II. Pét. 1, 4).

Egykor Krisztus a zsidókkal vitázva mondotta: „Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet bennetek”. (Jn. 6, 54). Minthogy pedig azok a mondottakat nem lelki értelemben vették, botránkozva távoztak azt gondolva, hogy testi ételt juttat nekik.

Az ószövetségben is voltak az asztalra kitett kenyerek: de mint-hogy az az ószövetséghez tartozott, véget ért. Az újszövetség kenyere pedig mennyei és kelyhe üdvöt adó. Megszenteli a lelket és a testet; mert miképp a kenyér a testnek van szánva, így az ige a lélekhez szól.

Ezért ne a kenyér és a bor pusztá mivoltát nézzed; hiszen Krisztus teste és vére az az Úr állítása szerint. Mert ha amazt sugallja neked az érzékelés, a hit biztossá és szilárdná tesz. Ne ítélj az érzék szerint, hanem a hit győzzön meg arról kételkedés kizárásával, hogy Krisztus az ő testére és vérére méltatott.

Jeruzsálemi Szent Cirill

„Az áldás kelyhe, melyet megáldunk ugy-e Krisztus vérében való részesedés?” (I. Kor. 10, 16). Ez a beszéd hitet parancsol és félelmet, s íme a jelentése. Ami itt van a kehelyben, ugyanaz, ami az

isteni Üdvözítő oldalából folyt a keresztfán, mi részesülünk abban. Ő használja ezt a szót „az áldás kelyhe”, mert valahányszor a kelyhet kezünkben tartjuk, a csodálat és félelem elragadtatásával e kimondhatatlan ajándék jelenlétében, áldjuk Jézus Krisztust, hogy értünk vérét ontotta, hogy kiragadjon bennünket a tévelyből. De nemcsak ontotta vérét, hanem abban mindnyájunkat részesít is . . .

Az Apostol folytatja: „Mi sokan egy kenyér, egy test vagyunk”. Mintha csak azt mondaná: Szólottam a Jézus Krisztus testében való részesedésről, de ez nem elég. Mi vagyunk maga Jézus Krisztus teste. Mert mi a kenyér? Krisztus teste. S mivé lesznek az áldozók? Krisztus testévé; nem több testté, csak eggyé. Ugyanúgy, mint a kenyér több szemből lett, melyek már nem különböztethetők meg, bár mind a kenyérbe vannak foglalva, ilyen a mi egyesülésünk egymás között is Jézus Krisztussal. Nem az egyik táplálja az egyiket, a másik a másikat. Mindnyájunkat ugyanaz a test táplál. Mert folytatja az Apostol: „Mi mindnyájan egy kenyérben részesedünk.” Hogyan volna lehetséges, hogy akik egy testből vagyunk alkotva, akik egy test vagyunk, ne legyünk egyek a szeretetben is?

Aranyszájú Szent János

Amikor a te sugaraid erőteljesen belém hatoltak, gyöngé szemem elfordult tőled, remegtem a szeretettől és félelemtől. Úgy találtam, távol állok tőled, egyáltalában nem hasonlítok hozzád. S akkor úgy tűnt fel, mintha a magasból hallanám szavadat: Én az erősek eledele vagyok; növekedj s élvezni fogsz engem. Ámde nem te fogsz engem magaddá átváltoztatni, amint az a testi eledellel történik, hanem te fogsz énbelém átváltozni.

Minthogy az emberek arra vágyakoznak az étellel és itallal, hogy ne éhezzenek és ne szomjazzanak, ezt valóságban csak az az étel és az az ital nyújtja, aki azokat, akik azt magukhoz veszik, halhatatlanokká és romolhatatlanokká teszi, azaz magába a szentek társaságába iktatja, ahol békesség lesz, s teljes és tökéletes egység.

Szent Agoston

Ennek a szentségnek a hatását először és főképp abból kell meggondolnunk, amit ez a szentség tartalmaz, s ez Krisztus. Amidőn ő láthatóan a világba jött, a világnak a kegyelem életét hozta, mint írva van: „A kegyelem és az igazság Jézus Krisztussal valósult meg” (Jn. 1, 17). Éppúgy, amikor szentségileg az emberbe jön, a kegyelem életét munkálja, ama szavai értelmében: „Aki engem eszik, élni fog” (Jn. 6, 58). Ezért mondja Alexandriai Cirill is: „Isten életet adó Igéje testével egyesülve azt életadóvá tette. Mert megfelelő volt, hogy ő valamiképpen egyesüljön a mi testünkkel szent teste és drága vére által, melyet életadó áldásként kapunk a kenyérben és borban” (In Joan. 2–3).

Másodszor, meg kell fontolnunk, mit mutat be ez a szentség, s ez Krisztus szenvedése. S ezért azt a hatást, amelyet Krisztus szenvedése tett a világra, ez a szentség az emberben hozza létre. Ezért a szavakhoz: „Azonnal vér és víz folyt ki” (Jn. 19, 34), Chrysostomus hozzáfűzi: „Innen veszik kezdetüket a szent titkok. Úgy járulj a megremegetető kehelyhez, mintha Krisztus oldalából innál” (In Ioan. Hom. 84.). S maga az Úr is azt mondja: „Ez az én vérem... amelyet sokakért kiontok a bűnök bocsánatára” (Mt. 26, 28).

Harmadszor, ennek a szentségnek a hatását az a meggondolás nyújtja, hogy milyen módon kapjuk. Kapjuk pedig étel és ital módján. Így mindazt a hatást, amit az anyagi étel és ital létrehoz a testi életre, hogy azt fenntartja, növeszti, felfrissíti és élvezetet ad, mindazt létesíti ez a szentség a lelki életben. Ezért mondja Ambrus: „Az örök élet kenyere ez, mely lelkünk lényegét tartja fenn” (De sacram. V. 4). S Chrysostomus: „Adja magát nekünk, akik őt érinteni, enni, átölelni vágyunk” (Super Joan. Hom. 45.). Maga az Úr is mondja: „Az én testem valóban étel, s az én vérem valóban ital” (Jn. 6, 56).

Negyedszer, ennek a szentségnek a hatása érthető azokból a színekből, amelyekben vesszük. Ezért mondja ugyancsak Augustinus: „A mi Urunk testét és vérét oly dolgokban nyújtotta, amelyekben a sok eggyé teljesül. Mert a kenyér sok gabonaszemből lesz eggyé s a bor sok szőlőszem összefolyásából” (In Joan. tr. 26). S ugyanő mondja: „Ő, jóság szentsége, egység jelképe, szeretet köteléke” (u. o.) S mivelhogy Krisztus és az ő szenvedése a kegyelem létesí-

tője s a lelki megerősödés és a szeretet nem lehet meg kegyelem nélkül, a mondottakból nyilvánvaló, hogy ez a szentség a kegyelmet közli.

Aquinói Szent Tamás

Lelkem édes vendége, drágalátos Jézusom, szent tested vétele törölje el minden bűnömet, pótolja mindazt, amit hanyagul tettem, adja vissza elpazarolt életemet. Legyen örök üdvösségem, testem-lelkem megújulása, szeretetem lángralobbanása, az erény kivirágzása és életemnek tebenned örök beboltozása.

Adja meg e szentáldozás lelkem szabadságát, testem egészségét, erkölceim jóságát. Legyen türelmem pajzsa, alázatosságom győzelmi jele, bizalmam támasztéka, bánatom vigasztalása, állhatatosságom segítése. Legyen hitem fegyvere, reményem szilárdsága, szeretetem teljessége. Általa teljesítsem törvényeidet, újítsam meg lelkemet; általa legyek szent az igazságban és benne egészen jámbor.

Fakasszon bennem – e szentáldozás – erényeket és ölje ki vétkeimet, növelje bennem a jót, és legyen szeretetemnek örök szövetsége. Míg test szerint tart vándorlásom, lelkem vágya mindig ott lakozzék, ahol te vagy az én boldogságom.

Szent Gertrúd

Nagyirgalmasságú Jézusom, a népet tanítva és különféle bajokat gyógyítva mondottad egykor: „Nem akarom étlen hazaküldeni őket, hogy ki ne dőljenek az úton”. Bánj hát velem is így, aki híveid vigasztalására hagyta magadat e szentségben.

Mert te vagy a lélek édes tápláléka; s aki téged méltó módon vesz magához, az örök élet részesévé és örökösévé válik. Nekem, ki oly gyakran botlom és vétkezem, oly gyorsan elernyedek és elcsüggedek, nagy szükségem van arra, hogy gyakori ima, gyónás és szentséges tested vétele által megújuljak, megtisztuljak; nehogy hosszabb ideig távol maradvam, jófeltételemtől eltérjek.

Krisztus követése

A szentáldozásnál főképp arra irányuljon szándékod, hogy előrehaladj, erősödjél és vigasztalódjál Isten szeretetében. Mert szeretettel kell fogadnod azt, amit a szeretet ad neked. Az Üdvözítő egy cselekedetében sem találunk több szeretetet és gyöngédséget, mint ebben, ahol úgyszólván megsemmisíti önmagát, eledelünkké válik, hogy lelkünket áthassa s bensőségesen egyesüljön hívei lelkével és testével.

Ha nincs rá lehetőség, hogy valósággal megáldozz a szentmisén, áldozál legalább szívedben és lelkedben, égő vágyakozással egyesülve az Üdvözítő életadó testével.

Szalézi Szent Ferenc

Meg vagyok arról győződve, hogyha csak egyszer vennők is magunkhoz a legmértősebb Oltáriszentséget megfelelő nagy hittel és szeretettel, az elég volna ahhoz, hogy gazdagokká legyünk lelki kincsekben. Mennyivel inkább kellene ennek bekövetkeznie, tekintve, hogy oly gyakran járulunk a szentáldozáshoz! Úgy látszik azonban, hogy nálunk ez inkább csak szertartás, s azért melegít meg bennünket olyan kevésbé.

Szent Teréz

Meg kell győződve lennünk, hogy a lélek nem tehet Jézus Krisztus előtt kedvesebb dolgot, mintha vele egyesül egy ilyen vendéghez illő készüllettel... Illő készülletről beszélek, nem öhözze méltó készülletről. Mert ha Jézus Krisztushoz méltó készüllet volna szükséges, ki áldozhatna valaha is? Csak egy Isten fogadhatná méltóképpen az Istent. Illő készülleten olyant értek, amilyenre egy halandó teremtmény képes, aki Ádám testét hordozza. Általánosságban mondván elégséges, ha az illető személy a kegyelem állapotában van, s ég benne a vágy szeretetének növelésére Jézus Krisztusért.

Liguori Szent Alfonz

Jézus a földön csakis az ő Atyjának a dicsőségéért élt. Miután e földet elhagyta, azt akarta, hogy istenemeri tevékenységének hódolata folytatódjék és megsokasodjék azokban, akik jól áldoznak. Ezek által a jó keresztények által és bennük akarja az Atyát dicsőíteni. Kit ne ejtene csodálatba, hogyan tudja az Üdvözítő az Atya megdicsőítését a mi boldogságunkkal egyesíteni? Ki képes a Fiúnak az Atya és miirántunk való eme csodálatos szeretetét fel-fogni? Legyen tehát a szentáldozás életünk, cselekedeteink közép-pontja.

Eymard Szent Péter Julián

Amiként a Szentlélek, mint a Fiúnak a Lelke, az ő testével egyesült, úgy jön ő ebben a testben hozzánk, hogy benne magával egyesítsen minket, s magát adja nekünk. Az Igének vele telt testében a Szentlelket mintegy az Igének a kebléből, Szívéből meritjük, ahonnan ered, s miként a vér a szívből árad szét a többi tagba, úgy árad át ő az Ige valóságos testéből a titokzatos test vele egyesült tagjaiba.

Scheeben

Legméltóságosabb Oltáriszentség! Te vagy mindenünk, benned magát az Istent bírjuk. Az Egyház minden tanítása benned találkozik. A többi hittitokra te teszed rá a koronát. Te vagy az egyedüli szentség, melyet Jézus is magához vett. Jézus teste, vére és lelke vagy, s kíséretedben van az Atyaisten és a Szentlélek titokzatos módon, melyet nem lehet kifejezni. Volt-e valaha az Oltáriszentséghez hasonló diadal? A teremtés, a megváltás, a megszentelés diadala ez, a szent és elválaszthatatlan Háromság diadala.

Faber

Krisztus Urunk az élet kenyérének mondja magát. Ő a lelkek kenyere az erkölcsi megszentelés rendjében. A fiziológiai rendben az élet tápláléka a kenyér; éppenúgy a lelki élet rendjében ő a ke-

nyér, a táplálék, az erőforrás, a szép s erős élet-alakulás hordozója, a megfrissülése, a megújulása az élet hullámának. Enni kell, ez az élet törvénye. A kenyér ő, más nincs, ezt kell enni . . .

A kenyér olyanannyira az életszükségletek centrumában áll, mint az élet maga. A kenyér oly közel fekszik, hogy életet és kenyeret egy tekintet foglalja egybe. Nincs messze; nem az égben; a világ erőforrása nem a csillagrendszerek matematikai központjában van, hanem itt, e kis ajtó mögött, a tabernákulum ajtója mögött. Csak ki kell nyitni, s mindenkinek szolgálatjára áll, mert mindenkinek való.

Prohászka

BÜNBÁNAT ÉS BÜNBOCSÁNAT

Az igaz ember lelkét hevesen átható töredelemnek négyféle módja van aszerint, hogy vagy bűneire emlékezik vissza megfontolva, hogy hol volt; vagy Isten ítéletének félelmében s önmagát számonkérve arra gondol, hogy hol lesz; vagy a jelenlegi élet sokféle bajára ügyelve szomorkodva nézi, hol van; vagy a mennyei haza javait szemlélve, amelyeket még nem ért el, keseregve veszi tekintetbe azt, ahol még nincs.

Pál bűneire emlékezett s az, amiben volt bántotta, amikor azt mondta: „Nem vagyok méltó apostolnak neveztetni, mert üldöztem az Isten Egyházát” (I. Kor. 15, 9).

Majd az isteni ítéletre gondoló finom érzékenységgel, a bekövetkező rossz félelmében mondta: „Sanyargatom és rabságba vetem testemet, hogy míg másoknak hirdetem az igét, magam érdemtelenne ne váljak” (I. Kor. 9, 27).

Ismét, a jelenlegi élet bajaira gondolva mondta: „Míg vándorként élünk e testben, távol járunk az Úrtól” (II. Kor. 5, 6). S: „Belső emberi voltom szerint gyönyörűségem találok az Isten törvényében, de más törvényt látok tagjaimban, ez küzd értelmem törvénye ellen, a bűn törvényének foglyává tesz, amely tagjaimban van. Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg e halálnak testétől?” (Róm. 7, 22–24).

Majd ismét az örök haza javait vette tekintetbe mondván: „Most még csak tükörben, homályosan látunk, akkor majd színről-színre. Most csak töredékes a tudásom, akkor majd úgy ismerem, ahogy én is ismert vagyok” (I. Kor. 13, 12). S ismét: „Tudjuk, hogy ha földi sátrunk leomlik, Istentől kapunk lakóházat: örök hajlékot a mennyben” (II. Kor. 5, 1). Ennek a hajléknak a javaira tekintve mondja

az efezusbelieknek: „Hogy megértsetek milyen reményre hívott meg titeket, milyen gazdag a szentek fenséges öröksége, és milyen mérhetetlenül nagy az ő hatalma felettünk, akik hívökké lettünk” (1, 18).

Nagy Szent Gergely

Mikor Isten bünteti a bűnösöket, nem olyan rosszal sújtja őket, ami öbenne van, hanem rosszasságukra hagyja őket. „Íme ő igazságtalanságot vajúdott; fájdalmat fogant, és szült gonoszszágot. Vermet nyitott és kiásta mélyre s beleesett az önásta gödörbe. Saját fejére hullott vissza bűne, és gonoszsága visszaszállt önnön feje tejére” (Zsolt. 7, 15–17). Amikor tehát Isten büntet, úgy büntet, amiképpen a bíró bünteti azokat, akik a törvényt megsértik. Nem önmagából veti ki rájuk a rosszat, hanem eltaszítja őket abba, amit maguk választottak, hogy teljes legyen nyomorúságuk.

Emberek vagyunk, akiket Teremtőnk a maga kévére teremtett, aki az igazi örökkévalóság, az örök igazság, az örökkévalóság és igaz szeretet, maga az örök és valóságos és tiszta Háromság, elvegyülés és szétválás nélkül. Az alattunk álló dolgok, melyek egyáltalában nem volnának, sem bizonyos alak nem foglalná őket magába, se nem törekednének vagy kívánnának valami rendet, ha csak az nem alkotta volna őket, aki a legfőbb Lét, a legfőbb Bölcsesség, a legfőbb Jóság.

Haladjunk át mindazon, amit csodálatos szilárdsággal alkotott, hogy mintegy összegyűjtsük egyik helyen inkább, a másikon kevésbé bevésett nyomait. Önmagunkon pedig képmását szemlélve, mint az evangéliumban említett kisebbik fiú „magunkba térve keljünk fel” (Lk. 15, 18), hogy öhozzá visszatérjünk, akitől bűnünkkel eltávoloztunk. Nála létünk nem lát halált, tudásunkat nem éri tévedés, szeretetünk nem szenved ütődést.

A jó és alázatos lelkű hívek naponkénti bűnbánata, hogy melünköt verve mondjuk: Bocsásd meg bűneinket, amint mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek (Mt. 6, 12). Nem azoknak a

bűnöknek a bocsánatát akarjuk, amelyek megbocsátásáról a keresztségben nem kételkedünk, hanem amelyek, bár csekélyek, emberi gyöngeségből gyakran besurrannak, s ha összegyűlnek feletünk, úgy megterhelnek és elnyomnak, mint valamelyik súlyos bűn. Mert mit változtat a hajótörésen, ha a hajót egy nagy hullámcsapás borítja és meríti el, vagy ha a víz lassan szivároghat be a fenéken s hanyagságból figyelmen kívül maradva megtölti és elsüllyeszti a hajót?

Szent Agoston

Semmit sem lehet csekélységnek nevezni, ami ilyen végtelen Felség ellen irányul, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy állandóan szemmeltart bennünket. Mert nézetem szerint a tudatosan elkövetett bűnnel ezt fejezzük ki: „Uram, tudom ugyan, hogy ez a dolog nem tetszik neked, de azért megteszem, csak azért is; tudom azt is, hogy idetekintsz; tudom, hogy ellenzed: azonban én inkább az én szeszélyemet és vágyamat akarom követni, mint a te akaratodat.” S talán az ilyen eljárást szabad volna csekélységnek nevezni?

Szent Teréz

Fontold meg különösen az Istennel szemben elkövetett hálátlanság bűnét. Olyan általános bűn az, amely kiterjed a többire, s végtelenül növeli azok nagyságát. Lásd hát be Isten sok jótéteményét irántad, amelyekkel visszaéltél ajándékozójuk megbántására. Különösen, hányszor vetetted meg sugallatait, hányszor hiúsítottad meg a jóra való indítást. S ezenfelül hányszor vetted a szentségeket, s hol van azoknak a gyümölcse? Mi lett azokkal a drága ékszerekkel, amelyekkel isteni Jegyesed felékesített? Mindezt elásták gonoszságaid. Milyen készüllettel fogadtad azokat? Gondolj arra a hálátlanságra, hogy Isten annyiszor járt utánad, hogy megmentsen, de te folyton menekültél előle, hogy vesztedbe rohanj.

Szalézi Szent Ferenc

A lelkek romlása a bocsánatos bűnök sokaságából ered. Azok okozzák az isteni megvilágosítás és sugallat, a kegyelmek és lelki vigasztalások, a buzgóság és bátorság megcsökkenését az ellenség támadásaival szemben. Ebből ered a lelki vakság, a gyöngeség, a gyakori bukás, a rossz szokás, az érzéketlenség; mert a reá való hajlam megszerzésével vétkezik az ember a bűn átérzése nélkül.

Lallemant

Jézusom, Jézusom! Nevedért tégy velem neved szerint! Jézusom, Jézusom, felejtsd el azt, aki kevélységében szembefordult veled, s tekints arra, aki nyomorúságában segítségül hívja azt az édes, drága nevet, mely a bűnösnek erőt ad, a boldog reménység nevét! Mert mi mást jelent Jézus, mint Megváltót?

Azért Uram, önmagadért légy Jézusom! Te alkottál, ne engedd elpusztulni. Te váltottál meg, ne ítéld el. Te teremtetted jószágodban, ne engedd, hogy műved tönkremenjen gonoszságomban. Legkegyelmesebb Uram, kérlek, ne engedd, hogy gonoszságom tönkretegye, amit mindenható jószágod teremtetett! Végtelen jószág, ismerd el újra magadénak azt, ami a tied, s mosd le róla azt, ami idegen rajta! Jézus, Jézus! irgalmazz nekem, amíg idő van az irgalomra, ne vess kárhozatra az ítélet idején!

Szent Anzelm

A zsidó papoknak hatalmuk volt a testi leprától való megtisztításra, illetve nem a megtisztításra, hanem a megtisztulás megállapítására (Lev. 14). . . A mi papjaink ellenben nem egy leprás testnek, hanem egy tisztátalan léleknek nem megtisztulása megállapítására, hanem tökéletes megtisztítására kaptak hatalmat.

Aranyszájú Szent János

Krisztus Egyházának adta a kulcsokat, hogy amit a földön felold, a mennyben is feloldva lesz, s amit a földön megköt, a menny-

ben is kötve lesz (Mt. 16, 19). Hogy aki bűneinek az Egyház által történő megbocsátásában nem hisz, annak ne bocsátassanak meg; aki azonban abban hisz, megjavul s a bűntől elfordul, az Egyház ölen hite és javulása által meggyógyuljon. Mert aki nem hisz abban, hogy bűnei megbocsáthatók, kétségbeesésével még rosszabb lesz, mint olyan, akinek a számára nem marad jobb, mint az, hogy rossz legyen, ha megtérése gyümölcsében hitetlen.

Szent Ágoston

A bűn által megsértett isteni jóságra való szerető rá gondolás a szent bánat könnyeit fakasztja, majd viszont ebből a vízből gyulad meg az isteni szeretet tüze. Ezért a bánatot méltán nevezhetjük élet vízenek és égő víznek. Bizonyosan víz lényege szerint, mert a bánat nem egyéb, mint igazi visszatetszés, valóságos fájdalom és töredelem. De nem kevésbé égő is, mert magában rejtí a szeretet erényét és tulajdonságát, mivel a szeretet indítékából ered s ezzel a tulajdonságával közli a kegyelem életét.

Szalézi Szent Ferenc

Lelkem Istene, ki oly sok bűn után nem vetettél el magadtól, nem akarok többet eltávolodni tőled. Szeretlek minden fölött; s mert szeretlek, bánom, hogy megvetettelek.

Liquori Szent Alfonz

Bűnös vagy? Ne ess kétségbe: íme a balzsam, amit szüntelenül alkalmazok bajotokra, tudom, milyen hatásos az a kétségbeesés ördöge ellen. Igenis, bármilyenek bűneitek, óvakodjatok a kétségbeeséstől... Egész életemet a rosszban töltöttem, üdvözlök-e a bűnbánat által? Igenis üdvözlölsz. Miért? Azért, mert az Úrnak nagy a jósága az emberekhez.

Talán bűnbánatodra építem reményemet? Képes a te bűnbánatod oly sok vétket eltörölni? Hacsak arra kellene hagyatkoznod, joggal félhetnél. Ám bűnbánatod Isten irgalmasságába kapaszkodik, abba

az irgalmasságba, amely mérhetetlen, amelyet a beszéd nem magyarázhat meg. A gonoszság, bármilyen nagy is, egy ember gonoszsága, határa van annak. Az irgalmasság, amely megbocsát, Istené, annak nincs határa, végtelen az. Képzeld egy szikrát, amely a tengerbe hull, vajon megáll-e abban, látható-e benne? Az ember gonoszsága Isten jóságához viszonyítva a szikra a tengerhez képest. Még annál is kevesebb, mert a tengernek partja van, az Isten jóságának nincsen partja.

Aranyszájú Szent János

Isten nem töri össze kezeinek művét. Mennyei hatalma belehajtja a rossznak makacs töredezett vonalait a jónak harmonikus szépségébe. És a bűn szennye iszapjából kiemelt lélek tüzesebben, odaadottabban énekel, mint elesése előtt. Nincs mélyebb szeretetforrás, mint a bűnbocsánat alázatos, megtört szívű tudata.

Prohászka

Én édes Üdvözítőm, hallgass meg engem. Eleget éltem már az igazságtalanságban, határozatlanságban és közepességben. Hűségese szolgál akarnék lenni. Nem akarok többé vétkezni. Légy hozzám irgalmas, s add, hogy kegyelmed által képessé legyek azzá lenni, amivé tudom, hogy lennem kellene.

Newman

Úgy kell bűnbánatot tartanunk, hogy szívünkben a bánat, ajkunkon a bűn megvallása, cselekedetünkben az elégtétel meglegyen.

Az ellen a vétkek ellen kell fegyvert ragadni, aminek különös sűrűségét érzed; s nem szabad takarodót fújni, amíg csak Isten vezényletével le nem küzdöttesd azt.

Amint visszaéltünk testünk és lelkünk erőivel, hogy Isten törvénye ellen cselekedjünk, a bűnbánat által visszaszerezve a kegyelmet, ugyanazokat az erőket fordítsuk az élet jobbátételére.

Loyolai Szent Ignác

A BETEGEK KENETE

Megfelelő volt a bűn ellen valami lelki gyógyítószer alkalmazása, amennyiben a bűnből ered a testi betegség. Ez a lelki orvosság némelykor testi gyógyulást hoz, ha az ugyanis az üdvösségre szolgál. Erre rendeltetett az utolsókenet, amiről azt mondja Jakab: „Beteg valaki köztetek? Hivassa az egyház papjait. Imádkozzanak felette és kenjék meg olajjal az Úr nevében; a hitből fakadó imádság üdvére lesz a betegnek” (5, 14–15).

Nem gyöngíti a szentség hatóerejét, ha némelykor a betegek, akiknek a szentséget kiszolgáltatták, nem gyógyulnak ki teljesen a testi betegségből, mert némelykor a testi gyógyulás nem hasznos a lelki üdvösségre, még azoknak sem, akik méltóképpen vették fel e szentséget. S mégsem veszik azt hiába fel, ha nem is következik testi gyógyulás. Minthogy ugyanis ez a szentség a test betegsége ellen rendeltetett, amennyiben az a bűnből ered, nyilvánvaló, hogy ez a szentség a bűn egyéb következményei ellen van rendelve, amilyen a rosszra való hajlam, s a jóra való nehézkesség. S annál inkább, minél közelebb állnak a lélek eme betegségei a bűnhöz, mint a testi betegség. Az ilyenféle lelki betegségeket a bűnbánattal kell gyógyítani, amennyiben a bűnbánót az erény cselekedetei, amelyeket elégtételül gyakorol, elvonják a bűntől és a jóra hajlamosítják.

De mivel az ember akár hanyagságból, akár az élet különböző elfoglaltságai, akár az idő rövidsége, vagy bármi hasonló miatt a mondott hiányokból nem gyógyítja ki magát teljesen, üdvös gondoskodás róla, hogy e szentség egészítse ki ama gyógyítást, s az ideiglenes büntetésre jutástól az ember megszabaduljon. Ne maradjon így benne semmi vissza, ami a léleknek a testből távozásával aka-

dályozhatná a dicsőség elnyerését. Azért teszi hozzá Jakab: „És az Úr megkönnyíti őt” (5, 15).

Az is megtörténik, hogy az ember nincs tudatában, vagy nem emlékezik vissza minden elkövetett bünére, hogy azoktól a bűnbánat által egyenként megtisztuljon; vannak mindennapos bűnök is, nem hiányoznak azok a jelenlegi életben. Ezekről ez által a szentség által kell megtisztulnia az embernek kimúlásánál, hogy ne találta-e benne olyan, ami ellentmond a dicsőség elnyerésének. Azért folytatta így Jakab: „Ha bűnben van, bocsánatot nyer” (5, 15). Ebből kézzelfogható, hogy ez a szentség a végső, s mintegy befejezése minden lelki orvoslásnak; az embert mintegy előkészíti a dicsőségben való részesedésre. Ezért is hívják utolsókenetnek.

Az is nyilvánvaló, hogy ezt a szentséget nem bármilyen betegségben kell kiszolgáltatni, hanem csakis azoknak, akiknek a betegsége a halál közelségét láttatja. Ha pedig felgyógyulnak, ismét részesíthetők ebben a szentségben, ha hasonló állapotba jutnak. Mert ennek a szentségnek a kenete nem felszentelésül szolgál, mint a bérálás kenete, a keresztségi lemosás s némely más felkenetés. Ezek nem ismételhethők, mert a felszentelés mindaddig érvényben marad, ameddig tart a felszentelt lény léte, a felszentelő isteni erő hatékonyságánál fogva. Ezzel a szentséggel történő megkenetés a gyógyulásra van rendelve; a gyógyító orvosság pedig annyiszor ismételhető, valahányszor ismétlődik a betegség.

Bárha némelyik ember betegség nélkül is a halál közelébe jut, aminő nyilván a halálra ítélték esete, akiknek ugyan szükségük lenne, hogy részesüljenek ennek a szentségnek lelki hatásaiban; mégis csak a betegnek szolgáltatható az ki, mert a testi betegség orvossága jegyében adjuk, az pedig csak testi beteget illet meg. Mert meg kell őrizni a szentségek jelentésének értelmét.

Aquinói Szent Tamás

AZ EGYHÁZIREND

A klerikusnak, aki Krisztus Egyházának szolgál, elsősorban nevének jelentését kell figyelembe vennie és arra törekednie, hogy az legyen, amit ez a név jelent. A görög „kléros” szó latinul „részt” jelent. Azért hívják őket klerikusoknak, mert vagy az Úr részei, vagy mert az Úr maga a rész, a klerikusok része. Márpedig annak, aki vagy az Úr része, vagy az Urat bírja részként, olyannak kell bizonyulnia, hogy bírja az Urat és bírja őt az Úr. Aki az Urat bírja, a Prófétával mondja: „Az Úr az én osztályrészem” (Zsolt. 15, 5 és 72, 26); nem lehet más birtoka az Úron kívül.

Szent Jeromos

Milyen embernek kell lennie annak, aki Isten elé lép minden ember nevében, nem mint egyetlen városnak, egy népnek, hanem mint az emberi nemnek a képviselője? Aki szól a holtak és élők nevében, aki valamennyi számára kegyelemért könyörög? Sem Mózes, sem Illés bizalma nem elegendő ilyen közbenjáráshoz. Mintha az egész világ gondjaira volna bízva, mint mindnyájunk atyja jelenik meg Isten előtt, hogy könyörögjön minden háborúság megszűnéséért, minden nyugtalanság elnyugvásáért, a béke uralmáért, az egyetemes jólétért, a köz- és egyéni baj gyors megszűnéséért, aminek a veszedelme állandóan fejünk felett lebeg.

De amikor a Szentlelket kérve és a félelmetes áldozatot bemutatva, kezeiben tartja a mindenség Urát, kérdem, hová helyezzük őt? Micsoda tisztaságot, micsoda jámborságot kell tőle megkövetelnünk! Milyen tisztáknak kell lenniök azoknak a kezeknek, amelyek

e szent cselekményt végzik; a szájnak, mely ily nagy titok ígét ki-
mondja! Mily kiemelkedő szentségűnek kell lennie annak a lélek-
nek, aki a végtelen Lelket fogadja belé, az angyalok alászállnak
a mennyből, körülveszik a papot, betöltik a szent helyet, az egész
mennyei rend idesiet az áldozati oltár köré, s annak dicsőségét
hirdeti. Ki kételkedhetik ebben, ha meggondolja, milyen magasztos
nagy dolog az, ami itt történik.

Aranyszájú Szent János

Hisszük, hogy Isten mindenütt jelen van, s „az Úr szeme min-
denütt figyeli a jókat és rosszakat” (Péld. 15, 3). De leginkább ak-
kor kell ezt kételkedés nélkül hinnünk, amikor az istenszolgálathoz
lépünk. Ezért emlékezzünk mindig a Próféta mondására: „Szolgál-
jatok az Úrnak félelemmel” (Zsolt. 2, 11). Úgyszintén: „Zengjete-
k bölcsen” (Zsolt. 46, 8) és: „Magasztallak az angyalok színe előtt”
(Zsolt. 137, 1). Fontoljuk hát meg, miképpen kell az Istenség és az
angyalok színe előtt lennünk, s úgy fogjunk a zsoltározáshoz, hogy
elménk megegyezék szavunkkal.

Szent Benedek

Ha a zsoltár könyörög, könyörögjete; ha sóhajtozik, sóhajtsa-
tok; ha hálát ad, örvendjete; ha reménykedik, keltsétek fel a re-
ményt; ha félelmet fejez ki, féljete. Mert mindaz, ami benne írva
van, a mi tükrünk.

Mennél inkább növekednek az évek, vagy igazában, mennél in-
kább közelednek a végső naphoz, ahhoz a naphoz, amelynek szük-
ségképp el kell jönnie, annál élénkebben és mélyebben hat át a
számadás, amelyet rólatok kell adnom a mi Urunknak, Istenünk-
nek.* Mert az a nagy különbség bármelyiktek és közöttünk, hogy
ti nem igen adtok majd számot másról, mint magatokról; míg mi

* Sz. Ágoston püspökké szenteltetése évfordulóján mondott szavai.

számot fogunk adni rólatok és magunkról is. Ez az, ami súlyosbítja terhünket.

Aki a nép vezetője akar lenni, tudnia kell, hogy sokak szolgálja. Nem lealacsonyító sokak szolgáljának lenni, hiszen az Úr se tartotta méltóságán aluli dolognak, hogy nekünk szolgáljon.

Szent Agoston

A szolga úgy viszonylik urához, mint az eszköz a cselekvés irányítójához. Mert amint az eszközt a cselekvő mozgatja valami létesítéséhez, így mozgatja a szolgát az úr parancsa valami végrehajtásához. Az eszköznek pedig arányban kell állnia a cselekvővel. Ezért Krisztus szolgálóinak öhozzá kell hasonulniok.

Krisztus pedig mint Úr, a maga tekintélyével és hatóerejével művelte üdvösségünket, mint Isten és ember. Hogy mint ember szenvedjen megváltásunkra; mint Isten pedig szenvedése üdvösséget szerző legyen. Ennélfogva Krisztus szolgálóinak embereknek kell lenniök, s az ő istenségében valami részüknek kell lenni, valami lelki hatalom szerint. Mert az eszköz is valami részt kap a cselekvés irányítójától. Erről a hatalomról mondja azután az Apostol, hogy hatalmat adott neki az Úr „az építésre s nem a rombolásra” (II. Kor. 13, 10).

Aquinói Szent Tamás

Igazán írja Cyprianus mártír, hogy hasztalan az igaz tanítás, ha a cselekedet elrontja a tökéletességet. Sőt senki nagyobb kárt nem tészén az emberek erkölcsében, mint aki különben él, hogysen tanít.

Azért édes atyámfiai, lelki tanítók, először magatok igyatok az élet kútjából, azután folyjanak egyebekbe vezetek. Mert jaj azoknak, kik mint Sámson oroszlánja szájokban hordozzák a mézet, melynek ízét nem érzik, satulják a mustot és bort nem isznak. Azt a tanítót becsüli nagyra Isten, ki cselekszi, amit tanít; és mind nyelvét, mind pennáját szíve gyökerének tintájába mártván, úgy szól,

amint szíve járása vagyon amaz okos pásztort követni, ki a minémű színű gyapjút kíván juhainak, olyan példát adott eleikbe.

Örök mindenható, felséges Isten, uraknak Ura, királyoknak Királya, emberi erőtlenségnek kegyes gyámolója, és minden igyekezeteknek gondviselő vezérlője: hálákat adok szent Felségednek, hogy engemet kegyelmességedből az igaz hit zászlaja alatt, egyházi állapotban, köteles szolgálóddá fogadtál: áldásodat reám árasztottad, lelki és testi ajándékaiddal szívemet magadhoz szelidítetted: akaratomat szolgálatodhoz édesítetted: késedelmességemet serénységre sarkantyúztad; gyarlóságimat érdemem szerint nem ostoroztad; hatalmas kezeiddel belém oltott igazi ismeretedet naponként neveltet: dicsőséged terjesztésére szívemet gerjesztetted: és a világ bojtortorjájába ragadott kívánságaimat szolgálatodra ösztönöztetted.

Tied Uram, ha mi jó vagyon a te méltatlan szolgálóban: tőled származik, ajándékokból adatik minden tökéletes gondolat és hasznos igyekezet. Azért méltó, hogy amit tőled vettünk, szent neved tisztességére térítsük: ajándékiddal neked kedveskedjünk: és amely tengerről vagyon eredete minden jófolyamnak, azon tengerbe, mint határos végbe, visszatérjen.

Pázmány Péter

Szeressük Istent, testvéreim, szeressük Istent, de karunk fáradtsága, arcunk verejtéke árán. Mert bizony Isten szeretetének oly sok aktusa, a készség, a jószándék s egy gyöngéd szív más hasonló érzelme és benső gyakorlata gyakran mégis nagyon gyanús, ha abból nem megy át semmi sem a megvalósító szeretet gyakorlatába . . .

Az Egyház hasonló a nagy aratáshoz, mely munkásokra vár, de olyan munkásokra, akik dolgoznak. Mi sem felel meg jobban az evangéliumnak, mint az, ha egyrészt világosságot és erőt gyűjtünk lelkünk számára az imában, az olvasmányban, a magányban, s azután a szerzett lelki táplálékban részesítjük az embereket. Így egyesítjük Márta szolgálatát a Máriáéval.

De Paul Szent Vince

A HÁZASSÁG SZENTSÉGE

A házasság „nagy titok, mondom én, Krisztusra és az Egyházra értem” (Efez. 5, 32). „Mindenki tartsa tiszteletben” (Zsid. 13, 4). Mindenki, és mindenben, vagyis minden részében. Mindenki, mert maguk a szűzek is alázattal kötelesek azt tisztelni. Mindenki, mert egyformán szent az a szegények és gazdagok között. Mindenben, mert szent eredetében, céljában, rendeltetésében, formájában és anyagi mivoltában. A kereszténység ültetvénye, amely benépesíti a földet hiveivel, hogy teljessé tegye a mennyben a választottak számát. Sőt a házasság jóságának megőrzése nagyon fontos a társadalomra is, mert gyökere és minden patakjának forrása. Bár lenne Isten szerelmes Fia meghíva minden mennyegzőre, mint a kánai menyegzőn történt: vigasztalásának és áldásának bora nem hiányoznék sehol...

A nagy Apostol után mondom: „Férfiak, szeressétek feleségeket, amint Krisztus is szerette az Egyházat” (Efez. 5, 25). Nők, szeressétek férjetekeket, amint az Egyház szereti Üdvözítőjét. Isten vezette Évát ősatyánkhoz, Ádámhoz és feleségéül adta. Barátaim, Isten láthatatlan keze fonta egybe házasságtok kötelékét, ő adott benneteket egymásnak. Hogyne szeretnétek egymást, a szent, megszentelt, isteni szeretet gyöngédségével?

E szeretet első hatása szívetek felbonthatatlan egysége... Isten saját vérével köti össze a férfit és a nőt, azért ez az egyesülés olyan erős, hogy előbb kell a léleknek elválni az egyik vagy a másik testtől, mintsem a férfinak a nőtől. Ez az egyesülés nem is elsősorban a testre vonatkozik, hanem a szívre, az érzésre, a szeretetre.

Második hatása ennek a szeretetnek az egymás iránti sérthetet-

len hűség. Pecsétet véstek régtől az ujjon hordott gyűrűbe, mint azt a Szentírás is tanúsítja (Eszter 8, 8). Íme, az esküvői szertartás értelme.* Az Egyház a pap keze által megáldja az egyik gyűrűt s azt a férfinak adja annak bizonyosságául, hogy pecsétet nyom szívére e szentség által, hogy más nőnek a neve vagy szeretete ne foglalja azt el, amíg él az, aki neki adatott. Utána a vőlegény a menyasszony ujjára fűzi a gyűrűt, hogy ő is vegye tudomásul, az ő szíve se vonzódnak más férfihez, amíg él az, akit Megváltónk neki adott.

Harmadik gyümölcse a házasságnak gyermekek nemzése és eltar-tása. Nagy tisztesség számotokra, házások, hogy Isten megsokasít-tani akarván a lelkeket, akik áldják és dicsérik majd az örökké-valóságon át, e méltó hivatás közreműködőivé tesz benneteket a test nemzésével, amelybe mint mennyei cseppet önti a teremtet-leket . . . Ha gyermekek jönnek világra s ébredézik elméjük, az atyák és anyák kötelessége, hogy gondjuk legyen Isten félelmének szí-vükbe vésésére.

Bármennyire szent, indokolt, ajánlható, hasznos a társadalomra a házassági frigy, mindazonáltal bizonyos esetekben veszéllyel is jár a benne élőkre. Mert némelykor súlyos bocsánatos bűnnel terheli meg lelküket a mértéktelenség által. Némelykor lelkük halálát is okozza, ha a gyermeknemzés rendjét megsérti és felforgatja.

Szalézi Szent Ferenc

Nem hiszek a szeretetben, mely tisztelni nem tud. Azért téved el a szeretet annyiszor az érzékiség és kegyetlenség útjaira, mert nem párosult tisztelettel. Ez a tisztelő szeretet elnéz, türelmes, igényte-len, egyenes; tele van kímélettel egyes hibák s gyarlóságok iránt; nem zsémbes; tudja magát megtagadni s másokat elviselni; érzi, hogy ő is néha terhére esik másnak, de sőt magamagának is s el-nézésre szorul. Ez a tisztelő szeretet áldozatos s megállja a helyét

* A szentség kiszolgáltatásának szertartása a szent püspök korában.

akkor is, mikor nehéz napok jönnek ráink, amikor beköszönt hozzánk betegség, szegénység s nagy gondok alakjában az Isten nehéz látogatása. Ó mily kincs, mily kegyelem ilyenkor a hitvesfél szeretete! Glóriában látják az ilyenek azt az oltárt hol kezet fogtak s gondjaikat s keserveiket a kézfogó kegyelme enyhíti. Az ilyen lelkek egymásért élnek s egymásban megpihennek!

Prohászka

Nem ismerek kedvesebb dolgot a földön annál, mint mikor hazatérve ott találom hõn szeretett nõmet drága gyermekemmel a karján. Én leszek a csoport harmadik tagja; szíves örömet órákon át maradnék meg a csodálatban, ha elõbb vagy utóbb egy sikoly nem figyelmeztetne arra, hogy a szegény emberi természet igen törékeny; hogy e fölött a kicsiny fej fölött sok veszély lebeg; s hogy az atyai örömeiket azért kapjuk, hogy megédesítsék a kötelességet.

Ha Isten egyedül székelne a mennyben, könnyen megfeledekezhetnénk róla. Ám ha egymásután gondolunk azokra, akiket a legjobban szeretünk, õk arra készítetnek, hogy velük rátérjünk a menyeyi útra. Áldva legyenek szentéletû anyáink, kik elsõkként tanítottak bennünket erre az útra! Mikor még egészen kicsik voltunk, õk tanítottak meg a hitre, a reményre, a szeretetre; anélkül, hogy gondoltunk volna rá, õk rakták le a lépcsõket, melyeken hozzájuk szállunk fel most, mikor már elvesztettük õket. Boldogok, akik együtt élni tudnak halottaikkal!

Ozanam

Timóteus személyében minden lelkivezetõnek szól Szent Pál tanítása: „Tiszteld az özvegyeket, ha valóban özvegyek” (I. Tim. 5, 3). Az „igazi” özvegy . . . nem csak testileg, de lelkileg is az. Vagyis megváltozhatatlan elhatározással eltökéli, hogy megõrzi az özvegyi élet tisztaságát. Mert az olyan özvegyek, akik az újabb ház-

ság alkalmát keresik, csak testileg váltak el a férfiaktól, de hozzájuk fűzi őket a szív kívánsága. Ha a valóban özvegy özvegyi állapotának megerősítésére fogadalommal Istennek akarja ajánlani tisztét és tisztaságát, szép ékességet tesz özvegységére, s elhatározásához nagy biztosítékot ad... Ám kívánatos, hogy akik boldogok lehetnek ezzel az elhatározással, tegyék azt okossággal, szent szándékkal és szilárdsággal; vizsgálják jól meg magukat, hogy képesek-e erre; kérjék az isteni megvilágosítást s kérjenek egy bölcs és erényes lelkiatyától tanácsot, hogy elhatározásuk eredményesebb legyen.

Azonfelül szükséges, hogy az újabb házasságról való lemondás tiszta lélekkel, kizárólag azért történjék, hogy tisztább érzülettel vehesse körül az Urat, és szívét teljességgel az isteni Felséghez fűzze. Mert ha valaki azért marad özvegy, hogy gyermekeinek vagyont juttasson, vagy egyéb világi szándékból, lehetséges, hogy özvegysége dicséretes lesz az emberek előtt, de Isten előtt bizonyára „nem volna mivel dicsekednie” (Róm. 4, 2). Mert Isten előtt csak annak lehet igazi dicsérete, amit Istenért tesznek...

Az Istennek szentelt özvegység sajátos erénygyakorlatai az őszinte szerénység, a megtiszteltetésekről, rangról, zajos társaságról, címeiről és egyéb ilyenfajta hiúságról való lemondás; a szegények és betegek szolgálata, a bajtól sújtottak vigasztalása, a leányok istenfélő életre vezetése s tökéletes példamutatás minden erényre a fiatalabb nők számára. Az ilyen özvegyek ruháinak díszje a tisztaság és egyszerűség; cselekedeteiket az alázatosság és szeretet ékesíti, beszédüket a jóerkölcs és a jóság; a szerénység és tisztaság adja szemük szépségét s a keresztfeszített Jézus Krisztus szívük egyetlen szerelme.

Hajadonok, ha megházasodni szándékoztok, féltékenyen őrizzétek úde szerelmeteket annak, aki férjetek lesz. Úgy vélem, nagy csalás teljes és őszinte szív helyett már birtokbavett, hamis és megrontott szívet ajándékozni.

Szalézi Szent Ferenc

A SZENTLÉLEK AJÁNDÉKAI ÉS GYÜMÖLCSEI

Ki ne emelkedne lelkileg, aki a Szentlélek nevét hallja, s gondolata ne szállna a legfőbb természetéhez? Mert „Isten Lelke” s „az igazság Lelke” az ő neve, aki az Atyától származik (Jn. 15, 26), a „fejedelmi lélek” (Zsolt. 50, 12) . . . Ő emeli a magasságokba a szíveket, kéznélfogva vezeti a gyöngéket, a haladók általa lesznek tökéletek. Ő az, aki megvilágosítja azokat, akik minden szennytől megtisztultak, a vele való egyesülés által „lelkiekké” teszi őket. Amiképp a tiszta és átlátszó testek fénysugár érintésére maguk is fénylenek, s magukból továbbterjesztik a világosságot, azok a lelkek is, akik a Szentlelket hordozzák, általa megvilágosítva „lelkiek” lesznek s kegyelmet sugároznak másokra.

Nagy Szent Vazul

Isteni és igazi megszentelődés csakis a Szentlélektől van. Mert nem hiábavaló az ő sajátos neve: Szentlélek; jöllehet szent az Atya és szent a Fiú is; ám ezt a nevet sajátjául a Szentlélek kapta, a Háromság harmadik személye. Ő nyugszik az alázatos és békeséges emberen (Iz. 66, 2) mintegy a maga szombatján. Ezenfelül a hetes szám is a Szentléleknek tulajdoníttatik, amint az Írásaink eléggé világosan kifejezik . . .

Izaiás mondja, hogy a hívőre, a keresztényre, Krisztus tagjára reászáll az Isten „lelke”, a bölcsesség és értelem, a tanács és erőlelkűség, a tudomány és jámborság, az istenfélelem Lelke (11, 2–3). Ha követtetek, hét dolgon futottam át, ahogyan az Isten Lelke a bölcsességtől a félelemig alászáll, hogy mi emelkedjünk fel a

félelemből a bölcsességig: az Úr félelme a bölcsesség kezdete. (Péld. 1, 7).

Szent Ágoston

A Lélek ajándéka, hogy a magát neki alávető lelket mindenekelőtt az okosságban, mértékletességben, erőlelkűségben, igazságosságban alakítja; ugyancsak kioktatja az egyes kísértésekről, s mérsékli a hét erénnyel. A dőreség ellen a bölcsességet, a tompultság ellen az értelmet, a meggondolatlanság ellen a tanácsot, a félelem ellen az erősséget, a tudatlanság ellen a tudást, a keményszívűség ellen a jámborságot, a kevélység ellen az istenfélelmet adja.

Nagy Szent Gergely

Az ajándékok az ember bizonyos tökéletességei, amelyek megadják a képességet ahhoz, hogy készségesen kövesse az isteni ösztönzést. Ezért amihez nem elégséges az ész ösztönzése, hanem szükséges a Szentlélek ösztönzése, ahhoz következetesen szükséges ajándéka... A természetfeletti végső cél rendjében az ész indítása, amennyiben valamennyire és tökéletlenül alakítják az isteni erények, nem elégséges. Azonfelül szükséges még a Szentlélek indítása és mozditása, mert „akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai... és örökösei” (Róm. 8). S „vezessen engem jó Lelked sima földön” (Zsolt. 142, 10). Mert a boldogok földjének örökségébe senki sem juthat, ha nem indítja és vezeti a Szentlélek. Ezért annak a célnak eléréséhez szükséges, hogy az ember bírja a Szentlélek ajándékait.

Az isteni dolgokról az ész vizsgálódása alapján helyes ítélet alkotása a bölcsességre mint értelmi erényre tartozik. Ám azokról azokkal való bizonyos természetszerű rokonság alapján ítéletet alkotni a bölcsességnek mint a Szentlélek ajándékának a műve.

Dionysius* mondása szerint: A szent ember tökéletes az isteni dolgokban, nemcsak a tanulás, hanem az isteni dolgok átélése által (De div. nom. 2, 4). Ilyenféle együttérzés és rokonság az isteni dolgokkal a szeretet által létesül, mely Istennel egyesít bennünket, ama mondás szerint, hogy „aki az Úrral egyesül, egy lélek vele” (I. Kor. 6, 17). Ezért tehát a bölcsességnek mint ajándéknak az oka az akaratban van, azaz a szeretetben; de lényege az értelemben van, melynek tevékenysége a helyes ítéletalkotás.

Az erények cselekedeteinek és az ajándékoknak tökéletesen megfelel a boldogságok Máté evangéliumának 5-ik fejezetében kifejtett száma.** Hogy ez nyilvánvaló, meg kell fontolnunk, többnyire háromféle boldogságot értenek az emberek. Némelyek ugyanis a boldogságot a gyönyör életébe, némelyek a tevékeny életbe, némelyek pedig a szemlélődő életbe helyezik. Ám e háromféle boldogság különbözőképpen viszonyul az eljövendő boldogsághoz, amelynek a reményével mondhatjuk magunkat boldognak a jelen életben is. Mert a gyönyör boldogsága, minthogy hamis és ellentétes az észszel, akadályára van a jövő boldogságának. A tevékeny élet boldogsága pedig előkészít az eljövendő boldogságra. A szemlélődés boldogsága végül, ha tökéletes, annak bizonyos kezdete.

Ezért az Úr első helyre azokat a boldogságokat tette, amelyek mintegy elhárítják a gyönyör boldogsága okozta akadályokat. Mert a gyönyör élete két dologban áll. Egyrészt a külső javak bőségében, akár a gazdagság, akár a megtiszteltetés formájában. Visszatartja tőlük az embert az erény, hogy mértékkel éljen velük. De az ajándék még tökéletesebben hat: ti. hogy az ember teljesen megvesse azokat. Ezért az első a boldogságok sorában: „Boldogok a lélekben szegények”. Vonatkoztatható ez a gazdagság, meg a megtiszteltetések megvetésére is, ami az alázatosság által történik.

Másrészt a gyönyör élete a magunk kíváncsi vagy indulatra gerjesztő szenvedélyei követésében áll. Az indulatra gerjesztő szenved-

* A VI. században élt, a középkorban nagyraértékelt teológus és misztikus.

** A felsorolt hét boldogságnak megfelelő ajándékai a Szentléleknek: istenfélelem, jámborság, tudomány, erősség, tanács, értelem, bölcsesség.

dély követésétől visszatart az erény, hogy az ember ne lépje túl az ész szabályát. Az ajándék pedig tökéletesebb módon: hogy az ember az isteni akaratot követve, teljesen nyugodt legyen azoktól. Ezért a második boldogság: „Boldogok a szelídek”. A kívánság szenvedélye követésétől visszatart az erény, a szenvedély mérséklésével. Az ajándék pedig, ha szükséges, teljesen elveti azokat. Sőt ha szükséges, önként vállalja a szomorúságot. Ezért a harmadik boldogság helye: „Boldogok a szomorkodók”.

A tevékeny élet főképp azokban a dolgokban áll, amiket felebarátainknak nyújtunk akár tartozás, akár önkéntes jótétemény címen. Az elsőre nézve az erény felkészít bennünket, hogy a felebarátunknak járó tartozás teljesítését ne tagadjuk meg, erre vonatkozik az igazságosság. Az ajándék pedig erre is nagyobblelkűséggel készít, hogy ti. az igazságosság cselekedeteit olyan forró vággyal teljesítsük, amilyen heves a vágya az éhezőnek és szomjúhozónak az étel és ital után. Így szól a negyedik boldogság: „Boldogok akik éheznek és szomjaznak az igazságot.”

Az önkéntes adakozáshoz az erény tökéletesít abban, hogy adjunk azoknak, akiknek azt az ész parancsolja; így barátainknak és más hozzánk tartozónak, ez a bőkezűség tulajdonsága. Ám az ajándék Isten iránti tiszteletből csak a szükséglet nézi az önkéntes jótéteménynél . . . Ezért az ötödik boldogság: „Boldogok az irgalmasok”.

Ami pedig a szemlélődő élethez tartozik, ez vagy maga a végső boldogság, vagy annak valami kezdete. Ezért azok a boldogságok közt nem érdemként, hanem jutalomként foglalnak helyet. Helyet kapnak, mint a tevékeny élet hatásának érdemei, melyek az embert a szemlélődő életre készítik elő. A tevékeny élet hatásai az erényeket és ajándékokat illetően, amelyek az embert önmagában tökéletesítik, a szív tisztasága, hogy az ember lelkét ne szennyezzék be a szenvedélyek. Ezért a hatodik boldogság: „Boldogok a tiszta szívűek”. Azokra az erényekre és ajándékokra nézve pedig, amelyek az embert a felebarátaihoz való viszonyában tökéletesítik, a tevékeny élet hatása a béke, Izaiás ama szavai szerint: „Az igazságosság békét hoz” (32, 17). S ezért áll a hetedik boldogságként: „Boldogok a békességesek”.

Az apostol által felsorolt tizenkét gyümölcs (Gal. 5, 22) találó. Jelezve láthatjuk azokat a Jelenések Könyvében is: „A folyó mindkét partján az élet fái állnak, tizenkétszer hoznak termést” (22, 2). Mivel gyümölcsnek mondjuk azt, ami valami magból vagy gyökérből sarjad, ezeknek a gyümölcsöknek a különbözőségét a Szentlélek bennünk való különböző járása értelmében kell vennünk. Ez a járás vehető aszerint, hogy először az ember lelke önmagában rendeződjék; másodszor rendeződjék a körülötte lévőkhöz; harmadszor ahhoz, ami alatta van.

Az ember lelke önmagában akkor van jó felkészültségben, ha jó állapotban van a jóval és a rosszal szemben. Az emberi lélek első készütsége a jóhoz a szeretet által van, mely az elsődleges érzület és minden érzület gyökere. Ezért kerül első helyre a Lélek gyümölcsei közt a szeretet, benne kapjuk különösképpen a Szentlelket, mint a maga hasonmásában, mert hiszen ő is szeretet. Ezt fejezi ki a mondás: „Isten szeretete kiáradt szívünkbe a ránk árasztott Szentlélek által” (Róm. 5, 5). A szeretet gyönyörűségét pedig szükségszerűen követi az öröm. Mert minden szerető lélek örvend a szeretett személlyel való egyesülésének. Márpedig a szeretet mindig bírja a jelenlévő Istent, akit szeret, mert: „Aki a szeretetben marad, Istenben marad, és az Isten őbenne” (I. Jn. 4, 16). Így hát a szeretet velejárója az öröm.

Az öröm tökéletessége pedig a békesség, kétféle tekintetben. Először a külső háborgatástól való békesség értelmében. Mert nem örvendhet tökéletesen a szeretett jónak az, akit élvezetében más zavar. Hasonlóképpen, azt, aki tökéletesen egynek kötötte le szívét, senki más nem zavarhatja meg, mert más egyebet a semmivel egyenlőnek tekint. Ezért mondja a zsoltár: „Nagy a békéje azoknak, kik törvényedet szeretik, semmi sem vet tört nekik” (118, 165). Azaz a külső dolgok nem zavarják meg őket Isten élvezésében. Másodszor pedig, a vágyakozás hullámszásának az elcsitítása tekintetében; mert nem örül valaminek tökéletesen az, akinek nem elégséges az, aminek örül. Ezt a kettőt pedig, hogy a külső dolgok ne zavarjanak meg, s hogy vágyaink egyetlen jóban nyugalodjanak meg, a békesség hozza magával. Ezért jön a sorban a szeretet és öröm után a békesség.

A rosszhoz való viszonyban pedig a lélek jó állapota kettőre vonatkozik. Először, hogy ne zavaródjék meg a lélek a fenyegető rossztól, ez a türelem része. Másodszor, hogy ne zavaródjék meg a jó késedelmezése miatt, ami a hosszútűrés tulajdonsága. Mert úgy mondják, a jó hiányát rossznak tekintik.

Arra nézve pedig, ami az ember körül van, ti. a felebarátra nézve, az ember lelke jó készültségben van elsősorban a jó akarása tekintetében. Erre vonatkozik a jóság. Másodszor annak megvalósítását illetően a cselekedetben, ami a kedvesség tulajdonsága. Kedves embereknek mondják ui. azokat, akiket a szeretet jóságos tüze hevít arra, hogy jót tegyenek felebarátaikkal. Harmadszor arra, hogy közönyösen viseljék el a felebarátaik részéről eredő rosszat; ezt teljesíti a szelídség, mely fékezi a haragot. Negyedszer, hogy ne csak a harag által ne ártsunk felebarátainknak, de csalással vagy ravaszsággal sem. S ez a hit tulajdonsága, ha a hűség értelmében vesszük. De ha hiten az Istenben való hitet értjük, úgy ez az embert ahhoz rendeli, ami felette van, hogy ti. értelmét Istennek vesse alá, s következőleg mindent, amit magáénak mondhat.

Ahhoz pedig, ami az ember alatt van, jó készültséget kap az ember először, amennyiben külső cselekedetről van szó, a szerénység által, mely mindenben, a beszédben és cselekedetben a mértéket veszi figyelembe. Ami pedig a belső vágyakat illeti, felkészült az önmegtartóztatás és a tisztaság által. Úgy is, ha a kettő különbségét abban látjuk, hogy a tisztaság megfékezi az embert a tiltott dolgoktól, az önmegtagadás pedig a megengedettektől. Úgy is, hogy az önmegtartóztató érzi a vágyat, de nem enged annak; a tisztalelkű pedig se nem érzi, se nem enged annak.

Aquinói Szent Tamás

Azok a vitorlák,* vagyis a kegyelem által lelkünknek juttatott fogékonyságok, amelyekkel a Szentlélek könnyen mozgásba hozhatja s a legmagasabb aktusokra és tevékenységekre indíthatja azokat,

* A lelki írók gyakran az evezőkkel kifejtett munkához hasonlítják az erények erejével végzett cselekedeteket, míg az ajándékokat az Isten által a lélekben kifejlesztett vitorlákhöz hasonlítják, melyeket a Szentlélek fuvallata hajt.

⁝ Szent Tamás tanítása szerint éppen azok, amelyeket a Szentlélek hét ajándékának nevezünk. Hét a számuk, mert jelesen hét természetfeletti erény van, ti. a három isteni erény és a négy sarkalatos erény, ezeket kell a Szentléleknek bennünk fejlesztenie, kialakítania s működésbe hoznia.

A bölcsesség ajándéka megfelel a természetfeletti szeretetnek; mert a bölcsesség a hittudósok szerint a legfőbb Jó gyönyörködtető ismerete, mely isteni édességét és szeretetreméltóságát megízlelteti velünk s általa szeretetre indít és lobbant.

Az értelem ajándéka megvilágosítja a hitet s olyan tiszta világosságot derít rá, hogy már a jelenlegi életben megérezzük az előízét az eljövendő istenlátásnak. Tanít bennünket hitünk titkainak megértésére s oly mélyre hatolásukra, mintha azokat szemeinkkel látnánk. Egyre tisztább világossággal mutatja az isteni igazságot s ezáltal ösztönöz, hogy egyre szorosabban és erősebben kapcsolódjunk ahhoz.

A tanács ajándéka a remény erényére vonatkozik. Általa jön hozzánk a Szentlélek mint a legigazibb és legjobb tanácsadó és vigasztaló, miként az Üdvözítő megígérte. Tanácsolja, hogy egyedül az örökkévaló és mennyei javak után vágyakozzunk és kívánczozunk, s „könyörög helyettünk szavakba nem foglalható sóhajtásokkal” (Róm. 8, 26), az Apostol szavai szerint. Tanácsolja továbbá, hogy egyedül Istenbe helyezzük rendíthetetlen, sziklaszilárd bizodalmunkat s őt mint reményünk zálogát és biztosítékát szorosan öleljük át és őrizzük meg.

Az erősség ajándéka segíti és éleszti az erőlelkűség és a türelem erényét, hogy a legnagyobb veszélyek között se roppanjon az meg. Ösztökéli bátorságunkat, hogy Isten iránti szeretetből egyre nagyobb és nehezebb tettekre vállalkozzunk s magasra törekvésünk sose lankadjon el s ne váljunk kislelkűvé.

A tudomány ajándéka az okosság erényével egyesül s fokozza valaminek megtételére vagy elhagyására vonatkozó ítéletünk világosságát és biztosságát. A Szentlélek világos és szent ösztöne, mely által mikor a közönséges okosság minden más eszköze elégtelen, biztosan és határozottan tudomásunkra juttatja milyen cselekedetet akar Isten tőlünk.

A jámborság ajándéka elősegíti és tökéletesíti bennünk az igazságosság erényét mind Istennel, mind felebarátainkkal szemben. Akaratunkat szeliddé, méltányossá és hajlékonnyá teszi az igazságosság minden követelménye iránt, hogy azoknak nemcsak a törvény szigorú követelménye szerint feleljünk meg, hanem annál bensőségebb odaadással és őszinte szeretettel adjuk meg Istennek és a felebarátnak, amivel nekik tartozunk.

Végül az istenfélelem ajándéka ébreszti és erősíti a mértékletesség erényét. Belénk csepegtetve az Isten végtelen felsége iránti szent félénkséget s alacsonyságunknak mélységes tudatát, hat reánk, ne-hogy kevélységből többre tartsuk magunkat az illendő mértéknél. S mivel a zsoltáros szavai szerint az Úr félelme átszegezi testünket (118–120), fékezi és mérsékeli az ösztönös kívánság fullánkját s nem engedi, hogy az túllépje annak a szent fegyelemnek és erkölcsnek korlátait, amelyeket az erény állít fel.

A Szentlélek ajándékai, miként a hét főerényt éltetik és erősítik, éppúgy legyőzhetetlen erővel távoltartják és leküzdik a főbűnök hétfejű sárkányát. Az Isten nagysága előtt való gyermeki félelem legyőzi és megalázza a kevélység főbűnét. A jámborság, mely által őszintén megadjuk és kívánjuk mindenkinek azt, ami megilleti, elűzi az irigységet és a rosszindulatot. A tudomány ajándéka óv az esztelenség veszélyétől, melyet a harag vált ki. Az erősség megsemmisíti a lélek restségét és ernyedtségét, mely nem képes a bűn támadásainak ellenállni. A tanács lelke a fősვნყყყყból gyógyít, arra tanít, hogy a mulandó javakat legmegfelelőbbben az örökkévalók megszerzésére fordítjuk, s azokra fordítva őket, nem vesznek el, hanem százszoros gyümölcsöt hoznak. Az értelem ajándéka véd a falánkságtól és dőzsöléstől, mert a lelki táplálék édességét, a meny-nyei dolgok ismeretét izlelteti meg s általa az érzéki élvezetek megvetésére tanít. Végül a bölcsesség távoltartja tőlünk a paráznaságot, mivel szívünket a legtisztább mennyei szeretettel tölti el s így elfojtja a tisztátalan és állatias szeretetet.

Nieremberg–Scheeben

A lelki élet két alapeleme a szív megtisztulása és a Szentlélek irányítása. Ez minden lelkiség két sarkpontja. Ezen a két úton jutunk el a tökéletességre a tisztaság megszerzése foka szerint és a Szentlélek indításaival való együttműködés és vezetése követése mértékében.

Egész tökéletességünk ettől a hűségtől függ, s azt mondhatjuk, a lelki élet foglalata abban áll, hogy figyeljük meg a Szentlélekisten útjait és indításait lelkünkben, erősítsük akarati elhatározásunkat azok követésében; ennek elérésére felhasználva az ima, az olvasmány, a szentségek, az erények és a jócselekedetek minden gyakorlatát.

Lallemant

A Szentlélekből való gondolatok eleven gondolatok, melyek az élet hatalmával, melegével, az érzés elfogódottságával s a kedély emelkedésével lépnek fel. Gondolatok, indítások, melyek az életet emelik, rendezik, hevítik. Gondolatok s indítások, melyektől elfelejtünk kételkedni s aggódni, melyek vigaszt hoznak s élvezetet, s könnyűvé tesznek mindent. Van ennek az isteni inspirációnak természetesen sok-sok foka, de mindegyiknek az a jellege, hogy Isten felé indít, aláztatossá, bensőségessé tesz, kötelességekre figyelmeztet, áldozatokra buzdít. A Lelket el ne fojtsátok!

Prohászka

II.

A TÖKÉLETESÉG ÚTJA

A TÖKÉLETESSÉG LÉNYEGE

Az isteni törvény nem irányít lehetetlenre. Márpedig a tökéletességre irányít, mert felszólít: „Legyetek tökéletesek, mint mennyei Atyátok” (Mt. 5, 48). A keresztény élet tökéletessége a szeretetben van. A tökéletesség bizonyos egyetemességet foglal magában, mert mint mondják, tökéletes az, amiben nincs hiány. Háromféle tökéletesség jöhet figyelembe.

Az első az abszolút tökéletesség. Ez nemcsak a szerető lény, hanem a szerethető lény teljessége alapján érhető el, ha ti. Isten annyi szeretetben részesül, amennyire szerethető. Ilyen tökéletesség nem lehetséges egy teremtmény részéről sem; ez egyedül Isten tulajdona, akiben a jó hiánytalanul és lényegileg van meg.

Egy más tökéletesség elérhető a szerető lény abszolút teljessége részéről, ha ugyanis az érzület teljes képessége szerint állandóan tényleg Istenre irányul. Ilyen tökéletesség nem lehetséges, amíg az úton vagyunk, ez majd az örök hazában valósul meg.

A harmadik fajta tökéletesség végül az, amelyik nem érhető el sem a szerethető lény teljessége, sem a szerető lény teljessége részéről annyira, hogy mindig Istenre irányuljon. hanem csak annyiban, hogy kizárja azt, ami ellentmond az Istenre irányuló szeretetnek. Ebben az értelemben mondja Augustinus, hogy „a szeretet mérge az érzéki vágy, a tökéletesség a vágy nélküliség”. (Quaest 83, q. 36). Ilyen tökéletességet szerezhetünk ebben az életben és pedig kétféleképpen. Egyrészt, hogy az ember érzülete kizárja mindazt, ami ellenkezik a szeretettel, így a halálos bűnt. Ilyen tökéletesség nélkül nem létezhetik a szeretet, ezért szükségszerű az üdvösségre. Másrészt, hogy az ember érzülete ne csak azt zárja ki, ami ellen-

tétes a szeretettel, hanem azt is mind, ami akadályozza, hogy a lélek érzülete teljesen Istenre irányuljon. Ennek hiányában lehetséges a szeretet a kezdőknél és a haladóknál.

Aquinói Szent Tamás

Ne felejtétek el egy pillanatra sem, hogy mi a legfontosabb: az ti., hogy aki imádságos életre adja magát, annak az legyen a fő vágya, azon dolgozzék, arra határozza el magát, és azért tegyen meg mindent, hogy saját akarátát tökéletes összhangzásba hozza Isten akarátával. Legyetek arról meggyőződve, hogy ebben áll a legnagyobb tökéletesség, amelyet a lelki élet útján elérhetünk.

Ami a teljes tökéletességet illeti, magától értetődik, hogy az nem merül ki a lelki örömeinkben, sem pedig a nagy elragadtatásokban, látomásokban és prófétai ihletben, hanem az a lényege, hogy a mi akaratumk teljesen megegyezzek Istenével, s hogy abban a pillanatban, amidőn valamire vonatkozólag felismerjük az ő akarátát, azt mi is azonnal és pedig teljes szívünkből a magunkévá tegyük. Éppoly szívesen fogadjuk a keserűt, mint az édeset, ha tudjuk, hogy Ő Szent Felsége úgy kívánja. Ez nagyon is nehéznek látszik. Nem az, hogy megtegyük, hanem hogy örömet tegyük azt, amiben a mi természetünk homlokegyenest ellentétbe helyezkedik az akaratumkkal. Tényleg nem is könnyű dolog. Csakhogy éppen a tökéletes szeretetnek van meg az a sajátos ereje, hogy képessé tesz bennünket lemondani saját örömeünkről csupán azért, hogy örömet szerezzünk annak, aki szeret minket.

Szent Teréz

A világ, amennyire csak képes, rossz hírét terjeszti a szent jámborságnak. A jámbor személyeket bosszús, szomorú, és kedvetlen arcú embereknek jellemzi és azt hieszteli, hogy a jámborság lehangoltta és elviselhetetlenné teszi a kedélyt. De amiként József és Káleb amellet bizonykodtak, hogy az ígélet földje nemcsak jó

és szép, hanem birtokba vétele boldog és kellemes lesz (Num. 14, 7–8), éppenúgy biztosít bennünket a Szentlélek valamennyi szent vallomása által, sőt magának az Úrnak a szavai is (Mt. 11, 28), hogy a jámbor élet kedves, boldogító és szeretetreméltó.

Az igazi jámborság nem ront meg semmit, sőt megjavít mindent; s ha ellentétbe kerül valaki igazolható hivatásával, kétségtelenül hamis az... Van a jámborságnak sok olyan formája, mely alkalmas arra, hogy tökéletességhez segítse azokat, akik a világban élnek. Erről tanúskodik az ószövetségben Ábrahám, Izsák és Jákob, Dávid, Jób, Tóbiás, Sára, Rebekka és Judit. Az újszövetségben ott van Szent József, Lídia és Szent Krispin, akik tökéletesek lettek műhelyükben; Szent Anna, Szent Márta, Szent Monika, Aquila, Píroska, háztartásukban; Kornéliusz, Szent Sebestyén, Szent Mór a hadseregben; Konstantin, Ilona, Szent Lajos, Szent Amatusz, Szent Edvárd trónjukon.

Szalézi Szent Ferenc

Veszedelemmel teljes az az igyekezet, amely mindenkit egyazon úton kényszerít a lelki haladásra, még rosszabb másokat magunkból kiindulva értékelni.

Loyolai Szent Ignác

Megértem, hogy nem lehet mindegyik lélek egyforma; különböző csoportokra van szükség, hogy mindegyik sajátos módján tisztelje a jó Isten tökéletességeit. Nekem az ő végtelen irgalmasságának ajándékát adta, azon keresztül szemlélem és imádom a többi isteni tökéletességet.

Ha Istennek adjuk szívünket, nem veszíti az el természetes gyöngédségét; ellenkezőleg, ez a gyöngédség növekedik azzal, hogy egyre tisztábbá és isteniesebbé válik.

Lisieuxi Szent Teréz

Miért nem ismertem mindeddig ezt a drágalátos értéket, ezt az igazi jót? Miért nem tudtam észrevenni hamarabb a csalóka varázstól s a könnyelmű ingerek hatásától, melyek elvakították szemeimet, hogy micsoda jót várhatok attól, ha a vallás és az istenfélelem szelleme fog vezetni? Lecsillapítja az majd bennem a szenvedélyek tüzét; megfékezi heveségemet és hirtelenkedéseimet, megtisztítja látásomat és szándékaimat, szabályozza kedélyhullámmásomat, fékentartja szeszélyemet, megszilárdít állhatatlanságommal szemben.

Mert az igazi vallásosság minderre kiterjed s ilyenképpen megóv ezerféle rossz úttól s ezer szirtjétől a világi érintkezésnek. Hatásával ez a vallásos és istenfélő lelkület lesz vezetőm és tanácsadóm minden elhatározásomban és minden cselekedeteimben; rá fog segíteni, hogy mindenkor meggondoltan, mértéktartóan és határozottan, egyeneslelkűen, figyelemmel és bölcsen határozzak és cselekedjek. De különösen szomorúságomban, a viasz helyzetekben s az emberi nyomorúságtól elválaszthatatlan terhek viselésében ugyancsak ez a lelkület lesz segítőm, támaszom, vigasztalásom. Ez erősít majd meg, ez fog bizalomra bátorítani, alázatosan alárendel majd rendelkezéseidnek; ezek az érzések csillapítják majd nyugtalanságomat s enyhítik bajaimat. Én Istenem, ilyenképen igazolódik majd Apostolod ígérete, miszerint az istenfélő élet mindenre jó (I. Tim. 4, 8).

Bourdouloue

Külső cselekedeteink tökéletességét három erény jelenléte, a hűség, a pontosság és a szerénység által érzük el. A hűség helyez abba az állapotba, hogy semmit se mulasszunk el; a pontosság része, hogy semmit se halasszunk el s a szerénysége, hogy mindent kedvesen és épületesen tegyünk.

Cselekedeteink belső oldalához szintén három rész szükséges: hogy mindent Istenért, Isten jelenlétében s Jézusra való tekintettel tegyünk.

Faber

A LELKI HALADÁS FOKAI

Lássátok, vándorok vagyunk. Kérdezitek, mit jelent vándorolni? Megmondom röviden: előrehaladni, nehogy esetleg félreértsetek és restebben járjatok. Haladjatok előre, vizsgáljátok magatokat állandóan önámítás, hízeltetés, kényeztetés nélkül. Mert nem olyan valaki van benned veled, aki előtt szégyenkezned vagy kérkedned kellene. Az van ott, akinek az alázatosság tetszik, ő fog megvizsgálni téged. Vizsgáld te is önmagadat.

Légy mindig elégedetlen azzal, ami vagy, ha oda akarsz jutni, ahol még nem vagy. Mert ahol magadnak tetszel, ott maradsz. Ha meg azt mondod: „ez elég”, máris elvesztél. Mindig adj a meglévőhöz, mindig járj, mindig haladj; ne maradj az úton állva, ne fordulj vissza, ne térj le. Elmarad, aki nem halad; visszafelé megy, aki oda vetődik vissza, aminél már továbbjutott; letér, aki a hitet elhagyja. Jobban jár az úton a sánta, mint a rohanó az úton kívül.

Szent Ágoston

Háromféle a megtérők állapota: a kezdet, a középenállás és a tökéletesség. A kezdetnél az édesség dédelgetésére, a középső időben a kísértés harcára, végül a tökéletesség teljességére találunk. Előbb tehát a vigasztalást nyújtó édességek emelik őket, azután a megedző keserűségek, végül a megerősítő, kedves és magasztos valóságok.

Nagy Szent Gergely

„Íme háromszoros mondást írtam le számodra” (Péld. 22, 20). Minthogy minden tudománynak a Háromság képét kell hordoznia, a Szentírás által tanított tudománynak különösképpen kell a Háromság nyomát bemutatnia. Amikor tehát a Bölcs háromféle leírásról beszél, az Írás hármasszellemi értelmét, az erkölcsit, a jelképest és az örökkévaló javakhoz felemelő értelmét érti. E háromféle értelem megfelel a három, rangsorba rendeződő tevékenységnek, ti. a tisztuló, a megvilágosító és a tökéletes tevékenységnek. A tisztulás a békességhez, a megvilágosítás az igazsághoz, a tökéletesség a szeretethez vezet el bennünket. Ha a lélek ezek tökéletes birtokába jut, megtalálja a boldogságot, s érdemei növekednek buzgósága szerint... E hármass út háromféle gyakorlási módja: az olvasás és elmélkedés, az ima és a szemlélődés...

Három képességünk segít a három út gyakorlásánál: a lelkiismeret ösztönzése, az értelem sugara, és a bölcsesség tüze. Ha tehát tisztulni akarsz, a lelkiismeret ösztönzése, ha megvilágosíttatni, az értelem sugara, ha tökéletesülni, a bölcsesség tüze irányába fordulj.

„Boldog az az ember, akit te megsegítesz, mikor szívében elhatározza, hogy felmegy a könnyek völgyén ét a kitűzött helyre” (Zsolt. 83, 6). Nem egyéb a boldogság, mint a legfőbb Jó élvezése. Minthogy a legfőbb Jó felettünk van, bárki is csak úgy lehet boldoggá, ha önmaga fölé emelkedik, nem testi erővel, hanem lelki emelkedéssel.

De nem vagyunk képesek önmagunk fölé emelkedni, hacsak egy felsőbb erő nem jön segítségünkre. Bármilyen legyen is belső, lelki késztetésünk, mire sem képes az az isteni segítség nélkül. Az isteni segítség pedig azokat támogatja, akik azt alázatos és bensőséges szívvel kérik. A siralom völgyében sóhajtozás éppen ezt a buzgó imát jelenti...

Hat képessége van a léleknek, amelyekkel alulról a legmagasabbra, a külsőségekből a belsőbe, a múlandóságból az örökkévalóba emelkedünk, ti. az érzékek, a képzelet, az ész, az értelem, a belátás, a lélek csúcса, vagyis a lelkiismeret szikrája. Ezeket a

fokokat oltotta belénk a természet, eltorzította őket a bűn, vissza állította a kegyelem. Meg kell őket tisztítani az igazlelkűség által, gyakorolni a tudással, tökéletesíteni a bölcsesség által.

Szent Bonaventura

Lelkünk megtisztítása gyakorlatának csak életünkkel lehet és szabad bevégeződnie. Ne nyugtalankodjunk hát tökéletlenségeink miatt, mert tökéletességünk leküzdésükben áll. De nem küzdhetjük le őket, ha nem látjuk; se nem győzhetünk felettük, ha nem találkozzunk velük. Győzelmünk nem abban áll, hogy nem érezzük őket, hanem abban, hogy nem adjuk beleegyezésünket.

Igen magasnak tartod a keresztény tökéletesség hegyét. Istenem, mondod, hogyan juthatok én oda fel? Bátorsággal, Filotea. Amikor a méhek, mint apró rovarok fejlődni kezdenek, lárváknak hívják őket. Még nem szállhatnak a virágokra, sem a hegyekre mézet gyűjteni. De lassanként táplálkozva az anyjuk készítette mézzel, a kicsiny méheknek szárnyuk nő, megerősödnek, s beröpdösik az egész vidéket.

Igaz, hogy a tökéletességhez még csak apró méhecskék vagyunk, nem emelkedhetünk szándékunk szerint, ami nem kisebb, mint eljutni a keresztény tökéletesség csúcsára. De ha vágyunk és elhátározásaink által alakulni kezdünk, fejlődnek szárnyaink, s remélnünk kell, hogy egy napon lelki értelemben méhek leszünk és szárnyalni fogunk. Addig pedig, élünk a korábbi jámbor emberek tanításának mézével, kérjük Istent, adjon szárnyakat nekünk, mint a galambnak (Zsolt. 54, 7), hogy ne csak a jelenlegi életben legyünk képesek szárnyalni, hanem nyugodjunk majd meg az eljövendő élet örökkévalóságában.

Szalézi Szent Ferenc

Mindig arra vágytam, hogy szentté legyek. De, óh! Egyre csak azt tapasztaltam, ha magamat a szentekhez hasonlítottam, köztük és közötttem akkora a különbség, amekkora az égbe nyúló hegy csúcsa és az észrevehetetlen homokszem között, melyet a járókelők taposnak. Ahelyett, hogy kedvem veszteném, azt mondom magamban: a jó Isten nem sugallna megvalósíthatatlan vágyat, így hát kicsinységem ellenére törekedhetek az életszentségre. Lehetetlen, hogy nagyobbá váljak, el kell hát viselni magamat olyannak, amilyen vagyok, minden tökéletlenségemmel. De meg akarom keresni azt a módot, amely egy egészen egyenes, kicsiny, igen rövid, egészen új kis úton vezet a mennybe. A találmányok századában élünk, mostanában már nem kell nehéz fáradtsággal járni a lépcsőt, a gazdag emberek házában a felvonó előnyösen helyettesíti azt.

Én is szeretném megtalálni a felvonót, melyen Jézushoz emelkedhetek, mert igen kicsi vagyok ahhoz, hogy a tökéletesség nehéz lépcsőjén haladjak fölfelé. Kutattam szent könyvekben vágyam tárgya, a felvonóra vonatkozó utalás után s az Örök Bölcsesség ajkáról jövő eme szavakat olvastam: „Aki együgyű, jöjjön hozzám” (Példb. 9, 4). Biztonságot szerezve arról, hogy megtaláltam, amit kerestem, s tudni akarván, én Istenem, hogy mi a szándékom az együgyűvel, aki követi hívásodat, tovább folytattam kutatásomat s íme erre találtam: „Mint akit anyja becéz, úgy vigasztallak meg én titeket, keblemen hordozlak majd és térdemen becézlek benneteket” (Iz. 66, 13, 12).

Óh, sohasem örvendezettette meg ennél gyöngédebb, kedvesebb beszéd lelkemet. A felvonó, melynek a mennyekig kell emelnie, a te karjaid, Jézusom! Így hát nincs szükségem, hogy nagyobbá legyek, ellenkezőleg az kell, hogy kicsiny maradjak, s egyre kisebb legyek... Egyedül arra vágyom, hogy tetszésére legyek Jézusnak.

Lisieuxi Szent Teréz

ÖNISMERET

„Gondosan vigyázz magadra” (Deut. 4, 9). Más az, ami mi vagyunk, más ami a miénk, más ami körülöttünk van. Mi lélek és értelem vagyunk, mienk a test tagjai és érzékei; körülöttünk pedig a pénz, a szolgák, és az élet pompája. Magadra figyelj hát, s ismerd meg magadat, azaz nem azt, hogy milyenek izmaid, mekkora tested ereje, mennyi a vagyoned, mekkora a hatalmad, hanem hogy milyen lelked és gondolkodásod, melyből erednek elhatározásaid, melyből fakad tetteid gyümölcse. Mert az töltekezik bölcsességgel, istenfélelemmel, igazságossággal, hiszen minden erény Istentől van. Ennek mondja Isten: „Íme tenyeremre rajzoltalak téged, falaid szemem előtt vannak szüntelen” (Iz. 49, 16). Isten rajzolja ki a lelket, rajta az erények tündöklése s az istenfélelem fénye. Az a jól alakult lélek, amelyen ott ragyog az isteni működés képe. Az a jól fejlett lélek, amelyen ott van a dicsőség fénye és az atyai lényeg képe. Ennek a képnek a visszfénye mértékében értékes a kép.

Ezt a képet hordta Ádám a véték előtt. Mikor elbukott, levetette a mennyei képet, felvette a földiesség képét. De meneküljünk ettől a képtől, nem léphet az be Isten városába, mert írva van: „Mint ahogy elenyészik az álom, ha felébred az ember, úgy tünteted el, Uram, városodból képüket.” (Zsolt. 72, 20). Nem lép oda be a méltatlan képmás, s ha belépne, kizárják onnan, mert úgymond: „Nem léphet be oda tisztátalan, szentségtörő és hazug” (Jel. 21, 27). Hanem az lép be oda, akinek a homlokára a Bárány neve van írva.

Lelkünk tehát Isten képére van alkotva. Ebben vagy egész ember; mert enélkül semmisenem vagy, hanem föld vagy és a földben

felbomlasz. Végre is, tudd meg, hogy lélek nélkül semmi a test: „Ne féljetez azoktól, akik megölik a testet, de a lelket nem tudják megölni” (Mt. 10, 28). Miért bizod hát magadat a testre, semmit sem veszítasz el, ha a testet elveszíted. De attól félj, ha lelked segítségével csalogatkozna. Mert mit ad az ember cserébe lelkéért? Nem parányi része az, hanem az emberi teljes egész hordozója.

Szent Ambrus

Semmi létező nincsen olyan nagy, mely hasonlítható lenne a te nagyságodhoz. Az eget Isten tenyere tartja, a földet és a tengert ökle fogja át. S mégis, őt, aki oly nagy, oly hatalmas, aki az egész teremtet világot pusztá kezébe szorítja, ő fogadod magadba, ő lakozik benned, s aki az egész természetet áthatja, nem szorul azért beléd. Hisz' ő mondja: „Közöttük fogok lakni és járni” (Exod. 25, 8). Ha egyszer ezt beláttad, nem nyugodhat meg tekinteted többé semmi földi dolgon. Mit mondtam? Magát az eget sem fogod már csodálatosnak találni.

Nyssai Szent Gergely

Mindnyájunknak könnyebb mást kíváncsian vizsgálni, mint önmagunkra és a magunk dolgára figyelni. Hogy megóvjon bennünket ettől, mondja az Írás, hagyj föl más bajával foglalkozni, ne enged szabadra képzeletedet nyomorúságuk kutatására, hanem vigyázz önmagadra, azaz lelked szemét fordítsd a magad bensejének vizsgálatára. Nem kevesen vannak ugyanis, az Úr szava szerint, akik meglátják a szálkát testvérük szemében, de nem veszik észre a gerendát a magukéban. (Mt. 7, 3). Ne lankadj hát az önvizsgálatban, hogy lássad megfelel-e életed a parancsolatoknak?

Óvakodj a külső dolgok figyelésétől, hogy azok alapján ócsárolhass mást, utánozva a rosszindulatú és vakmerő farizeust, aki fennhéjázva önmaga igazvoltával dicsekedett s megvetette a vámost. Ellenkezőleg, ne hagyj fel az önvizsgálattal, hogy nem vétettél-e gondolatlanul, nem tévedt-e meg nyelved, gondolatod megelőzésével,

nem szaladt-e ki meggondolatlan cselekedet kezéd alól. Ha életedben sok hibát találsz (bizonyára találni fogsz, mert ember vagy), mondd a vámosossal: „Istenem, légy irgalmas hozzám, bűnöshöz” (Lk. 18, 14).

Nagy Szent Vazul

Az Apostol hívei lelki szemei megvilágosításáról beszél (Efez. 1, 18). Térj bensődbe! Szemlélődjél abban, mit gondolsz Istenről, mert ott van az Isten képe. A benső emberben lakik Krisztus (uo. 16, 17), a benső emberben újulsz meg Isten képére, az ő képében ismerd meg Alkotóját.

Szent Ágoston

Vannak emberek, akik csak a testi nagyságokat tudják csodálni, mintha szellemiek nem is volnának; viszont mások csak a szellemeket csodálják, mintha a bölcsességé nem volnának végtelenül magasabbak. Valamennyi test, az égboltozat, a csillagok, a Föld és birodalmai nem érik meg a legkisebb szellemet, mert ez megismeri mindezt és önmagát, a testek pedig semmit se ismernek meg. Valamennyi test együttvéve és valamennyi szellem együttvéve s minden művük nem ér annyit, mint a keresztény szeretet legkisebb mozdulata. Ez végtelenül magasabb rendű.

Pascal

Az emberben mintegy háromféle ember van. Az állati ember az érzékekre beállítva, a szellemi ember s azután a legfelsőbb ember, az Istenhez hasonló, Isten képét viselő ember. Ebbe a legfelsőbb, benső emberbe kell térnünk, s azzal az isteni mélység elé helyezkednünk, önmagunkból kilépnünk s magunkat teljesen neki átadnunk.

Tauler

Ha azután egyszer urai vagyunk önmagunknak, akkor képesek vagyunk arra is, hogy tökéletesen Isten szolgálatára szentelhessük magunkat. Fölajánljuk neki akaratunkat egész tisztaságával, hogy azt egyesítve az övével, esedezzünk hozzá, küldjön tüzet az égből, amely megeméssze ezt az áldozatot, és kiégessen abból mindent, ami öneki visszatetszhetnék.

Szent Teréz

Veszendőbe megy olaja és fáradsága annak, aki mások erkölcsének javítására törekedve, nem önmagán kezdi.

Legyen mindenki meggyőződve, annyira halad a lelkiekben, amennyire az önszeretettől s a saját érdeke hajlamától mentesítette magát.

Minél szorosabbra fűzi magát valaki Istenhez, s minél bőkezűbbnek bizonyul a legfőbb Felség iránt, annál inkább tapasztalni fogja az ő bőkezűségét önmagával szemben.

Hogy a magunk dolgainak megfontolásánál az önszeretet ne vigyen tévútra, vizsgáljuk meg azokat úgy, mintha azok másokhoz, nem hozzánk tartoznának, hogy így az igazság, ne az érzés hozza meg a ítéletet.

Loyolai Szent Ignác

Ha valaki igazán arra vágyik, hogy lépcsőket találjon az Istenhez emelkedéshez, önmaga vizsgálatánál kell kezdenie. Mert mindegyikünk Isten teremtménye s képmása, és semmi sincs oly közel hozzánk, mint önmagunk. Ezért nem ok nélkül mondja Mózes: „Vigyázz magadra” ... aki ugyanis végigtekintett önmagán s megvizsgálta, mi rejtőzik benne, megtalálja magában mintegy az egész

világ foglalatát, ahonnan nem emelkedik nehezen fel a minden lét létesítőjéhez . . .

Megértem, annyira szoros az én kapcsolatom és ráutaltságom Istenre, hogy egyedül ő teremtem, létesítöm, atyám, mintaképem, boldogságom és mindenem. S ha ezt beláttam, hogyan történhetett, hogy leghevesebben ne őt keresssem, ne őrá gondoljak, ne ő utána sóhajtsak, ne őt kívánjam látni és ölelni; másképp, hogyne borzadnék el lelke sűrű sötétségén, hogy sok időn keresztül másra se gondolt, vágyott vagy keresett kevésbé, mint Istent, aki egyedül az én mindenem.

Bellarmin Szent Róbert

A keresztény ember öntudata nem személyes, önmagát kereső érzület, hanem az isteni Mesterhez való hűséges önátadásban és tiszteletben gyökerezik, aki leereszkedő jóságával kegyelmében részesített bennünket. Ezért cselekvése nem heveskedő, hanem fegyelmezett és óvatos, mert tudja, hogy Isten tekintete néz rá, Isten keze nyugszik rajta s Isten szava szól lelkiismeretében. Minden tettében és magatartásában tudatossá lesz, hogy a Mindentudó, aki vezeti, eljövendő Bírája is lesz.

Newman

Naponta kettős, igen különböző természetű és eredetű tartozásunk áll fenn Istennel szemben. Az egyik számtalan jótéteményéből ered, melyben részesít; a másik számtalan vétkünkből származik, amivel megbántjuk őt. Az első lerójuk hálaadásunkkal, a másodikat bánatunkkal. Méltó és igazságos tehát, hogy amint naponként mindakét tartozás terhel Istennel szemben, úgy a nap végén mindkettőnek eleget tenni igyekezzünk.

Kezdjük az elsőn, ami a második könnyebb teljesítését készíti elő. Mert anint Szent Vazul mondja, ha imába kezdünk, nem illik mindig a magunk hasznára vonatkozó kéréssel kezdeni, nehogy úgy lássék, mintha leginkább ez okból járulnánk Istenhez. Hanem megfelelő, hogy némelykor Isten dicséretével és a kapott jótétemé-

nyek hálás érzésével kezdjük azt, amivel kimutatjuk, hogy leginkább Isten dicsőségét keressük, azt minden más javunk elé helyezzük és mindennél többre tartjuk.

Lelkünk minden bűntől és vétectől való megtisztításának általános gondján és igyekezetén túl, amint arra a szentatyák s különösen Cassianus figyelmeztetnek, különös gondot és szorgalmat kell fordítanunk egyik vagy másik vétek kiirtására, amelyik ártalmasabb. Ha különös gondot fordítunk rá, könnyebben küzdjük azt le; s ha azt teljesen leküzdöttük, hozzáfogunk egy másik kiirtásához, mígnem valamennyin győzedelmeskedünk.

De Ponte

Életünk egyik legfontosabb teendője uralkodó szenvedélyünk felfedezése. S ez éppoly nehéz, mint amilyen fontos amiatt a rejtettség miatt, amibe ez a ravasz szenvedély állandóan beburkolózik . . . Az egyik embernél az önszeretet az, a másiknál az érzékiség, a harmadiknál a hiúság, a negyediknél a becsvágy, az ötödiknél a restség csaknem legyőzhetetlen vétke . . .

Azok az emberek, akik meg vannak győződve, hogy magatartásukat nem védhetik meg egyenlően minden oldalon, arra találják, hogy vannak bizonyos pontok, amelyeken minden körülmény közt védik magukat s amelyekben betegesen érzékenyek. Ez az érzékenység tárja fel előttünk az uralkodó szenvedélyt. Ez szinte csálhatatlan módszere felfedezésének.

Faber

ÖNMEGTAGADÁS

Ha valaki úgy akarja testének gondját viselni, mint amely nélkülözhetetlen birtoka a léleknek, s munkatársa földi életének, megszorítja annak a szükségleteiről való gondosságot fenntartására, hogy mértékletes gondozással alkalmasan álljon a lélek szolgálatára. De kerüli túlságos kielégítését, nehogy rendzavarásra biztassa. S ha úgy látja, hogy az a szükségesnél nagyobb vágyra hevül, emlékezteti Pál parancsára: „Semmitsem hoztunk e világra, s nem is vihetünk el semmit. Ha ennivalónk és ruhánk van, elégedjünk meg vele” (I. Tim. 6, 7–8).

Ha szüntelen ismétli és odakiáltja a testnek ezt a beszédet, rendszerben tartja azt és mindenkor készségessé teszi a mennybevezető útra, legjobb segítőtársra talál benne a maga elé tűzött feladathoz. Ellenben, ha hagyja, hogy az váljék rajta úrrá, s kedvére mértéktelenkedjék, mint egy vadállat, súlyával magával rántja s a földre teríti hiábavaló jajgatással.

Az önmegtagadás nem a testi táplálék olymértékű elvonásában áll, ami a test olyan legyöngyítésével jár, amelyet elítél az Apostol (Kol. 2, 23), hanem a magunk akaratáról való tökéletes lemondásban.

Nagy Szent Vazul

„Ne uralkodjék halandó testetekben a bűn, s ne engedelmesskedjétek kívánságainak” (Róm. 6, 12). *Íme, amit nem akarok: rossz*

kivánságok támadnak. Ne engedelmeskedj nekik. Fegyverkezz fel, öltsd fel a harci felszerelést. Fegyvereid: Isten parancsolatai. Ha készséggel hallgatsz rám, szavam felfegyverez. „A bűn” úgymond, „ne uralkodjék halandó testetekben”. Amíg csak hordjátok ugyanis e halandó testet, bűn támad bennetek, de „ne uralkodjék” rajtatok. Mit jelent „ne uralkodjék”? Azt: ne uralkodjék engedelmeskedve kivánságainak. Mihelyt engedelmeskedtek nekik, uralkodik rajtatok.

S mi más az engedelmeskedés, mint ha „tagjaitokat odavetitek a bűnnek, a gonoszság eszközeül”? (Róm. 6, 13) Nincs világosabb ennél a tudósnál. Szükséges-e magyaráznom? Tedd, amit hallottál. Ne vedd oda tagjaidat a bűnnek a gonoszság eszközeül. Az Úr Szentlelke által megadta neked a hatalmat, hogy tartóztasd meg tagjaidat. Felébred a szenvedély: tartóztasd meg tagjaidat, ne adjad oda a bűnnek a gonoszság fegyveréül: ne fegyverezd fel önmagad ellen ellenségedet!

Tartóztasd lábadat, ne lépjen tilos útra. Az érzéki vágy felébred, tartóztasd meg tagjaidat; tartóztasd kezedet minden gonosz tettől; tartóztasd szemeidet, hogy ne figyeljen a rosszra; tartóztasd füleidet, hogy ne hallgassa akarattal a kéjvágy szavát; tartóztasd egész testedet, minden részét. Mit tesz a szenvedély? Felkerekedhet, de nem győzhet. Ha állandóan sikertelenül ágaskodik, megtanulja, hogy ne ágaskodjék.

Keménynek és nehéznek látszik, amit az Úr parancsol: aki követni akarja őt, tagadja meg magát. Ám nem kemény és nehéz dolog az, amit az parancsol, aki segít annak teljesítéséhez, amit parancsol. Mert igaz az is, ami zsoltárban áll: „Igéd megtartom teimben és kerülöm a bűnös utakat” (16. 4). Meg az is, amit maga mondott „Az én igám édes és az én terhem könnyű” (Mt. 11, 30). Ami ugyanis nehéz a parancsokban, a szeretet könnyűvé teszi azt.

Tudjuk, milyen nagyra képes a szeretet. Bár maga a szeretet gyakran elvetemült és fegyelmetlen, ám micsoda nehézséget nem szenvedtek el az emberek, milyen méltatlan és elviselhetetlen dolgot nem tűrtek el, hogy hozzájussanak ahhoz, amit szeretnek; akár a

pénz szeretője, a zsugori ember; akár a megtiszteltetés kedvelője, a becsvágy embere; akár a testi szépség szerelmese, a kéjvágyó. De ki számlálhatja fel a szeretet fajtáit?

Am figyeljétek meg, mennyire fáradozik mindenki, aki valamit szeret, s mennyire nem érzi fáradtságát; s leginkább akkor fáradozik, ha akadályozzák a fáradozásban. Ha tehát sok ember úgy él, ahogy szeretete kívánja, s az élet semmi más gondja nem nyomja őket úgy, mint az, hogy birtokába jussanak annak, amit szeretnek, miért csodálkozol azon, ha az, aki Krisztust szereti és Krisztust akarja követni, szeretetében önmagát megtagadja? Mert ha az ember elvész, ha magát szereti, meg kell találnia önmagát, ha megtagadja...

Jó őt követni, de látnunk kell, milyen úton. Mert az Úr Jézus azokat a szavakat nem feltámadása után mondotta, hanem amikor még nem szenvedett, amikor még előtte volt a kereszttel, a gyalázattal, a szidalmakkal, a megostorozással, a tövisekkel, a sebekkel, a szidalmakkal, a megcsúfoltatással, a halállal. Rögös az út, ellankadsz, nem akarod őt követni. Kövesd. Rögös az út, amit az ember készít magának, de simává lesz, amit Krisztus visszatérve letaposott. Mert ki ne akarna emelkedéshez jutni? Mindenkit megigéz az, ami magasztos, ám a megalázkodás a lépcső ahhoz. Miért nyújtod a lábadat magadon túl? El fogsz esni, nem emelkedni. Alul kezdjed, s emelkedni fogsz.

Az alázatosság ama fokát nem akarta figyelembe venni az a két tanítvány, aki azt mondotta: „Tedd meg nekünk, hogy egyikünk jobbodon, másikunk balodon üljön dicsőségedben”. A magas helyet keresték, nem látták a hozzávezető lépcsőt. Ám az Úr a lépcsőre mutat, mert mit felel? „Készek vagytok arra, hogy igyatok abból a kehelyből, melyből én iszom?” (Mk. 10, 37–38). Ha a felemelkedés csúcsára törekedtek, nem tudjátok inni az alázatosság kelyhét?

Általánosságban is, nemcsak azt mondja: „Tagadja meg magát és kövessen engem”, hanem hozzáteszi: „vegye fel kereszttjét és kövessen engem”. Mit jelent: „Vegye fel kereszttjét”? Viselje el, ami terhes; úgy kövessen engem. Mert ha hozzákezd, hogy erkölcsi tanításomat és parancsaimat kövesse, sok ellenkezőre talál majd, sok olyanra, akik lebeszélnek, még magának Krisztusnak a kísérői

közül is. Krisztussal vándoroltak azok is, akik megtiltották a kiáltást a vaknak (Mt. 20, 30). Legyen az fenyegetés vagy hízélgés, vagy bármiféle tilalom, ha követni akarod, váltsd át keresztté; vicseld el, hordozd, ne csüggedj el.

Szent Agoston

Meg kell gondolni, ha a lant húrja nincsen eléggé kifeszítve, nem szólal meg. Ha túl van feszítve, érdesen szól. Természetes hát, hogy az önmegtagadás vagy egyáltalában semmi, ha valaki nem fékezi testét annyira, amennyire képes; vagy pedig igen rendetlen, ha testét jobban legyöngíti, mint amennyire az képes. Hiszen az önmegtagadással a test vétkeit kell kioltani, nem a testet.

Nagy Szent Gergely

A virrasztás, a böjt és egyéb gyakorlat mind azt célozza, hogy testünket megfékezzük. Vigyázz ám, hogy mindezt ne válogatás nélkül végezd, hanem a józanság szelíd világosságánál. S ez miben mutatkozik meg? Abban, hogy sohase legyen buzgóságod főtárgya a vezeklés valamilyen cselekedete. S hogy ne essél ebbe a hibába, gondoskodj a józanság világosságáról s lelkedet takard be az erényes buzgóság köpenyével...

A józanság azt kívánja, hogy az önmegtagadást eszköznek, ne célnak tekintsd. S tudod, miért kívánja ezt? Azért, hogy a lélek azzal szolgáljon Istennek, amit nem lehet tőle elvenni, s ami nem véges, hanem határtalan. Ez pedig a szent vágyakozás, mely a végtelen Istenre végtelen sóvárgással irányul a vele való egyesülésre. S ezek az erények, amelyeket sem az ördög, sem valamely teremtmény, sem betegség nem rabolhat el tőlünk, hacsak magunk nem akarjuk. Sőt, éppen a betegségben tehetsz bizonyosságot a türelem erényéről; az ördöggel való harcban és támadásban mutasd meg állhatatosságodat és kitartásodat; a kellemetlenségekben, amik embertársaid részéről érnek, tanúsíts alázatosságot, türelmet és szeretetet. S éppúgy más erényeknél is, Isten megengedi sokféle kísér-

tés próbáját, de azokat sohase veszítjük el, ha nem akarjuk. Ebbe kell tehát az alapot vetnünk, nem az önmegtagadásokba.

Szienai Szent Katalin

A szentek által tanított önmegtagadás nem abban áll, hogy a test kimerüljön vagy belehaljon, sem nagy fájdalmak felidézésében, érzékeink használatképtelenné tételében, színét vesztett arcban, vagy más hasonlóban. Lényege abban áll, hogy urai legyünk szívünknek és akaratumknak, vessük azt Isten alá a belső indulatokkal, amelyek háborút viselnek a szellemi lélek ellen. Önmegtagadás a harag megfékezése; a türelmesség a sérelmek, a munka, az adódó kellemetlenségek, a szegénység, a betegségekkel szemben; gyermekek, szülők, barátok elvesztésének elviselése; megadással történő elviselése mások hibáinak és tökéletlenségeinek; elviselése önmagunknak hibáinkkal, ha nem tudjuk azokat leküzdeni olyan gyorsan, mint szeretnénk.

Az igazi önmegtagadás a mások iránti türelemben van az illetők állapotához való alkalmazkodással: az atyának gyermekeihez, a gyermekeknek atyjukhoz, a házastársaknak egymáshoz, a szomszédoknak, az idegeneknek, az uraknak és szolgáknak egymáshoz való viszonyában és így tovább. Például az előljáróknak és alárendeltjeiknek, a gyóntatóknak és gyónóiknak, egyszóval mindnyájunknak türelmesen kell egymást elviselnünk, mindenkor és minden körülmények között, bárminő ok tenne másokat számunkra terhekké vagy kellemetlenné.

Hasonlóképp, az igazi önmegtagadás mérsékli a megtiszteltetés utáni vágyat türelmetlenség nélkül, elviselhetővé teszi a megvetetést; sőt azt kívánatossá és élvezetessé teszi. Ugyanígy fékezi a többi indulatot is: a jólét rendetlen vágyát; annak túlságos kívánságát, hogy azt lássuk, mások ezt vagy azt a dolgot, a mi ízlésünk és gondolataink szerint teszik meg.

Végezetül, az igazi önmegtagadás az erény állandó gyakorlásában van, a nem lankadó erő kifejtésben, abban a buzgóságban, amely a mi Urunk ajándéka, hogy uralkodjunk minden indulatunkon, sze-

rezzük meg a készséget mindannak bátor megtételére, amit Isten ránkvonatkozó akarataként ismerünk fel, lemondva a magunk akaratáról, elhallgatva ellenkezését azzal szemben, amit Istennek kell tennünk. Így értették és gyakorolták a szentek mindenkor a Jézus Krisztus által tanított önmegtagadást. Ez az, amit az Üdvözítő az ő keresztje hordozásának és az ő követésének nevez a szentek értelmezésében.

Alvarez

„Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét mindennap és kövessen engem” (Lk. 9, 23). Eszerint a keresztény ember vallásos élete nem csupán némely alkalmi erőfeszítésben áll, néhány olyan jócselekedetben, amelyet bizonyos időben némi törelelemmel, imával és jámbor cselekménnyel végzünk. Ez félreértés lenne, amibe néhol az emberek beleesnek. Ez olyanféle vallásosság lenne, amivel valaki a világ szólásmódja szerint „nagyszerű ember” lehetne, mert bizonyos nemes tulajdonságai vannak, alkalomadtán valami jelentős dolgot teljesít, mely a szemlélőket csodálatra és bámulatra készíti anélkül, hogy a vallás az illető magánéletében valami személyes, állandó valóság lenne, az a törvény, amely gondolkodásmódját, beszédét, cselekvését Isten akaratához szabná.

Ezért a „mindennap” szó azt is magában foglalja, hogy az az önmegtagadás, amelyet Krisztus kedvel, a kis dolgokban mutatkozik meg. S ez könnyen érthető. Mert az önmegtagadás nagy teljesítményei alkalmával nem találkozunk mindennap. Azért az önmegtagadás nem oly nagy teljesítmény létesítését jelenti, amivel azután mindek vége, hanem jelenti azoknak a kis kötelességeknek szakadatlan teljesítését, amelyek kényelmetlenek számunkra.

Newman

Isten sohasem engedi meg, hogy az igazán lemondó lélek veszteséget szenvedjen, hacsak nem azért, hogy annál nagyobb legyen később a nyeresége.

Szent Teréz

Óh! Lángoló szenvedélyem kétségtelenül nem lett volna tartós, ha sok önsanyargatást engedtek volna meg nekem . . . Az, amit engedélyeztek kérésem nélkül, az önszeretet megtagadása, nagyobb javamra szolgált, mint a testi sanyargatások.

Lisieuxi Szent Teréz

Rossz elrendezés annak a buzgóságnak kitartó imába fektetése, amelyet az indulatok megfékezésébe kellene belevetni.

Sokkal hevesebben kell buzgólkodni a belső ember, mint a test megfékezésén, s inkább a lélek mozgásainak, mint a test csontjainak a megtörésén.

Az önmegtagadás mindkét módját gyakorolnunk kell, azzal a különbséggel, hogy a belsőt különösen, állandóan és mindanyájunknak; a külsőt a dolgok, a személyek és az idő körülményei követelményének megfelelően.

Loyolai Szent Ignác

A KÍSÉRTÉSEKRŐL

Uram, jaj, könyörülj rajtam! Íme sebeim, nem rejtegetem őket. Te vagy az orvos, én vagyok a beteg; te irgalmas vagy, én nyomorult vagyok. Nem „kísértés-e az ember élete a földön?” (Jób, 7, 1). Bajt és nehézséget ki szeret? Te nem kívánod, hogy szeressük, hanem hogy elviseljük. Senkisémet szereti azt, amit tűr, mégha szeretettel is tűr. Mert még az is, aki szívesen tűr, jobban szeretné, ha nem volna mit tűrnie.

A bajban a jó után vágyakozom, jósorsban a bajtól félek. Van-e a kettő között olyan közép, ahol az ember élete nem volna kísértés? Jaj nekünk, a múlandóság szerencséje miatt, kétszeres jaj a baj félelme s az élvezet múlandósága miatt. Jaj nekünk a múlandóság baja miatt, kétszeresen, háromszorosan jaj a földi szerencse utáni vágyakozás miatt; mert a balsors kemény s a türelem könnyen megtörik. Hát nem kísértés-e folyvást az ember élete a földön?

Szent Ágoston

Értsük meg, minél inkább buzgólkodunk üdvösségünkért, annál erősebbek lesznek az ellenség támadásai. Ám az, aki bennünk van, erősebb, mint az, aki ellenünk van; őáltala vagyunk erősek, akinek az erejében bízunk. Hiszen az Úr azért engedte meg, hogy a kísértő megközelítse (Mt. 4, 1–11), hogy tanítson példájával ő, akinek a segítsége megerősít. Az ellenséget nem erejének hatalmával győzte le, hanem a törvény bizonyosságára hivatkozással, hogy éppen ezzel jobban megtisztelje az embert és jobban büntesse az ellenséget: ne

Istenként győzze le, hanem ember módjára. Ezért küzdött akkor, hogy mi is őt követve küzdjünk; győzött, hogy mi is hasonlóképpen győzzünk.

Mert nincsen erényes cselekedet a megkísértés tapasztalata nélkül; nincsen hit megpróbáltatás nélkül; nincsen harc ellenség nélkül; nincsen győzelem kihívás nélkül. Jelenlegi életünk cselvetések közepette, harcok közepette folyik. Ha nem akarjuk, hogy csatlódás érjen, örködnünk kell; ha győzni akarunk, harcolnunk kell.

Nagy Szent Leó

Habár erényeink a kísértés idején pillanatnyi zavarodásukban tökéletességük állapotában lankadoznak, mégis a jószándék állhatatossága által épségben maradnak a lélek gyökerében... A kísértés ostora néha megzavarja a szeretetet, a félelem megrendíti a reményt, a nehézségek ostromolják a hitet. Sokszor úgy tetszik, mintha a Teremtő iránti szeretetünk megbénulna, mikor oly ostor gyötör, amely, úgy hisszük, túlmegy azon a határon, amelyet érdemelnénk. Sokszor a lélek szükségesnél nagyobb félelme meggyöngíti reménye bizodalját. Sokszor, ha súlyos kísértésekkel küszködik a lélek, nyugtalanságba jutott hite gyötrődik, mintha megfogatkozott volna . . .

Csodálatos intézkedés rólunk, hogy lelkünket némelykor a vétek zörgetésének kell döngetnie. Mert az ember nagy erejűnek hinné magát, ha lelke mélyén sohasem érezné erőinek hiányát. De amikor a rárohanó kísértés megrázza és szinte kelleténél jobban meggyötri, ellensége cselvetése ellen az alázatosság bizonyul erősségnek, s éppen az erőtlenség elbukástól való félelemtől kapja meg az erőben való megállást. Mert megkísértve nem csak azt tudja meg, kitől kap erőt, hanem azt is megérti, mekkora éberséggel kell azt őriznie. Gyakran ugyanis azt, aki nem tudott a kísértésen győzni, a magabiztosság vágta silányul a földhöz.

Az emberi nem ellensége figyelni minden egyes ember erkölcsét, hogy azok milyen vétekhez állanak közel, s azokat állítja elé,

amelyekre könnyebben hajlíthatónak ismeri a lelket. Így az édes-kés és könnyű erkölcsök elé gyakran a bujaságot, némelykor a hiú dicsvágyat; a kemény lelkek elé pedig a haragot, kevélységet vagy kegyetlenséget állítja. Odahelyezi hát a csalétket, amerre látja a lélek útját.

Nagy Szent Gergely

Ha az ördög bármikor sugalmaz valamit, a beleegyezőt fogja meg, nem az ellenkezőt kényszeríti. Mert csak azt csábítja el s húzza magával, akit már valamely oldalról magához hasonlónak talált. Bizton rátalál arra, aki vágyakozik valami után, a vágy megnyitja az ajtót az ördög sugalmának a belépéséhez.

Szent Agoston

Az ördög gyakran a világosság angyalává változtatja át magát s a jobb ürügye alatt a jó elhagyására késztet.

Sok ember testi és másfajta kísértés esetén kételkedik, vajon beleegyezett-e abba? Ha a kísértést szenvedő személy szeretetet érez magában a kísértéssel megtámadott erény iránt s gyűlöletet a sugalmazott bűnnel szemben, ez jó jel arra, hogy nem egyezett bele. Hasonlóképpen az is, ha nem merne megesküdni, hogy beleegyezett, jele a bele nem egyezésnek. Mert a szabad beleegyezést a lélek igen könnyen észreveszi.

Néri Szent Fülöp

Ha valamely bűnre való kísértés egész életünkön át tartana is, ha nem gyönyörködtet s nem egyezünk belé, nem veszítjük el a fenséges Isten kegyét. Ezt azzal indokoljuk, hogy a kísértésben nem veszünk cselekvőleg részt, hanem szenvedünk, s ha ez nem gyönyörködtet, semmiféle bűnt se követünk el.

Ha a múlandó örömök hiábavalósága s különösen az önszeretet tetszelgése nem tartana vissza, hanem csak arra figyelnénk, hogy nyílegyenesen kövessük a szeretet irányítását, a kísértés nem fogna meg bennünket. De önmagunk túlbecsülésétől elcsábítva és megcsalva magunk felé fordulunk vissza, és lelkünket túlságosan a teremtményekhez kötve, meglepetve találjuk magunkat az ellenség bilincseiben, melyek magukkal ragadnak és elveszítenek bennünket.

Szalézi Szent Ferenc

Hogy elmulasszuk a jót, amibe kezdtünk, az ördög gyakran nagyobbra csalogat; hogy az azután ne jöhessen létre, új nehézségek támasztásával akadályozza meg.

Loyolai Szent Ignác

„Óvatosak és éberek legyetek. Ellenségetek, az ördög, mint ordító oroszlán jár körül, keresve, kit nyeljen el. Szálljatok vele szembe keményen a hit erejével” (I. Pét. 5, 8). Ezt mondotta Péter, hogy bátrabbakká tegyen bennünket s Istennel meghittebb viszonyba vezessen. Aki ugyanis látja, hogy ellenség fenyegeti, fokozódó vágygal menekül ahhoz, aki megvédheti . . . A kísértések, éppúgy mint a megpróbáltatások, megfékezik és leverik a kevélységet, elűzik a lanyhaságot és restséget, önmagunk igazabb megismerésével nagyobb buzgósághoz segítenek üdvösségünk érdekében. Isten legnagyobb barátai egyszersmind a leginkább megpróbáltatott emberek voltak.

Aranyszájú Szent János

A LELKI ÉLET MEGPRÓBÁLTATÁSAI

Honnan van az, hogy alkalomadtán hirtelen, minden észrevehető ok nélkül, olyan mélységes lehangeltségbe süllyedünk, s olyan értetetlen szomorúság tölt el, hogy lelkünk nemcsak kiszárad, de még cellánk is elviselhetetlenné válik; az olvasmány untat, maga az ima is figyelmetlen és nyugtalan, mintha ittas emberé volna. Sőhajtozásunk és erőfeszítésünk sem képes lelkünket a rendes állapotba visszahozni, s minél inkább akarnánk Istenre fordítani figyelmünket, annál inkább magával ragad csapongó csatangolásra a nyugtalan figyelmetlenség. Lelkünk annyira képtelen bármi lelki gyümölcsöt hozni, hogy sem a mennyország vágya, sem a kárhozat félelme nem képes ebből a halálos aléltáságból feltámasztani.

Atyáink a lélek említett szárazságának háromféle okát hagyták ránk magyarázatul. Ez ugyanis vagy a mi hanyagságunkból ered, vagy az ördög támadásából, vagy Isten megengedéséből és próbáratételéből.

Hanyagságunk az ok, ha hibánkból a lanyhaságnak engedve közőmbösségbe esünk s annak következtében lazaságba és tunyaságba. Ebben az állapotban rossz gondolatokkal foglalkozva szívünket termékennyé tesszük a tövisre és tuskére, ami megfoszt minden lelki gyümölcstől s akadályozza a lelket a szemlélődésben.

Ered az ördög támadásából, ha némelykor még a jóban való buzgóságunk mellett is, a gonosz szellem lelkünkbe surran ravasz finomkodásaival s ennek tudata nélkül önkéntelenül is elhagyjuk jó elhatározásainkat.

Isten megengedésének és próbáratételének pedig kétféle oka van. Az egyik, hogy egy kis időre tőle elhagyatva, lelkünk gyöngeségét

alázatosan látva, ne bizzuk el magunkat a szív tisztaságától, amit kaptunk kegyelmének látogatásakor. A magunkra hagyatás tapasztalatával lássuk be, hogy sem sóhajtozásunkkal, sem igyekezetünkkel nem vagyunk képesek az öröm és a tisztaság korábbi állapotába visszajutni, s hogy ez a korábbi öröm nem a magunk igyekezetéből eredt, hanem az ő kegyelme juttatta azt, s a jelenben tovább kell azt kérnünk az ő kegyelmétől és megvilágosításától.

A második ok, hogy Isten próbára akarja tenni lelkünk állhatatosságát és vágyát, hogy megmutatkozzék, a szív milyen szándékával és az ima milyen állhatatosságával esdjük vissza Szentlelkének látogatását. S egyszersmind megtanulva, hogy mennyire kell fáradoznunk e tiszta és lelki öröm visszaszerzéséért, több lelkesedéssel és éberséggel igyekezzünk azt magunkban megőrizni. Mert rendszerint annak megőrzésében vagyunk leginkább hanyagok, aminek a visszaszerzését a legkönnyebbnek tartjuk.

Cassianus

Nem látod-e, hogy aki a lélek útján jár, még annak sincsen tartós maradása (Jób. 14, 2), s nem halad előre mindig egyforma könnyedséggel? Hogy az ember nem ura a maga útjának, hanem a kegyelem juttatása mértékében a mindenható Lélek tetszése szerint, majd landadtabban, majd serényebben felejtí ami mögötte van, s rugaszkodik az előtte lévő után (Filipp. 3, 13)?

Ha lanyhaság, rosszkedvűség, vagy az unottság érzése száll meg, ne ess kétségbe s ne hagyj fel a lelki igyekezettel. Nyúlj inkább a segítő kéz után, kövesd a mátka példáját s buzgón imádkozzál, hogy a kéz húzzon magával, mígcsak a kegyelem ismét fel nem ráz s készségesen és vidáman haladsz előre e szavakkal: „Parancsaid útján futok, mert szívemet te bátorítod” (Zsolt. 118, 32).

Amíg a kegyelem lelkedben lakozik, örülj neki. De ne képzeld, hogy Istennek ezt az ajándékát örökletes jogon olyan biztossággal birtokolod, amit soha el nem veszíthetsz. Mert különben, ha az Úr esetleg egyszer visszavonja kezét s elvonja tőled a kegyelmet, lelkileg összeroppanhatsz. Sose mondjad a bőség idején: „Nem fogok meginogni sohasem” (Zsolt. 29, 7). Nem kényszerülsz majd akkor a

panaszszóra sem: „Te elfordítottad arcodat tőlem, és én megrendültem” (Zsolt. 29, 8). Ha okos vagy, inkább a Bölcs tanácsát követed majd, hogy a rossz napon ne feledkezz meg a jóról, s a jó napon ne felejtse a rosszat (Sir. 11, 27).

Szent Bernát

Nagyon oktan volna az az ember, aki olyankor, amikor nem érez kellemes áhítatot, azt hinné, hogy Isten elhagyta őt s viszont olyankor, midőn lelki örömei vannak, csupán ezért azt következtetné, hogy Isten vele van. Még nagyobb esztelenség volna, ha törné magát ezen érezhető áhítat után s abban lenné minden örömét, mert hiszen ebben az esetben már nem Istent magát keresné a hit ürességében megalapozott akarattal, hanem a lelki gyönyörűséget, szóval egy teremtetett dolgot.

Tudnunk kell, hogy ha a lélek végre-válahára teljesen megtér és az Úr szolgálatára szenteli magát, Isten rendesen gyöngéden és dédelgetve kezdi meg lelki nevelését. Úgy tesz vele, mint az anya szokott kisded gyermekével: keblén melegíti, édes anyatejjel, könnyű és ízletes itallal táplálja, karjain hordozza és minden képzelhető módon becézi. Minél jobban növekszik azonban a gyermek, annál inkább szűnik ez a kényeztetés...

Midőn... annyira jutottak, hogy képesek Isten kedvéért elviselni egy kis keresztet, és lelki szárazságot, anélkül, hogy emiatt éppen a legüdvösebb pillanatban meghátrálnának; midőn talán éppen a legnagyobb örömmel és élvezettel végzik lelkigyakorlataikat s az isteni kegyelmek napja – nézetük szerint – a legdúsabban ársztja reájuk sugarait: Isten egyszerre csak kioltja ezt az egész fényt és elzárja előlük a kapuját és forrását annak az édes szellemi víznek, amelyet eddig Istenben élveztek, mégpedig akkor és addig, amikor és ameddig csak tetszik neki. Eddig ugyanis gyöngék voltak és kiskorúak s azért nem volt előlük elzárva a kapu, amint azt Szent János apostol mondja a Jelenések Könyvében (3, 8). Így azután olyan sötétben hagyja őket, hogy nem tudják merre fordul-

janak képzeletükkel és gondolataikkal. Elmélkedni, amihez pedig azelőtt olyan jól értettek, most egyáltalán nem tudnak. Belső érzékeik teljesen belefulladások ebbe az éjszakába, annyira kiszáradtak, hogy nem találnak többé örömet és élvezetet a lelki dolgokban...

E szárazságnak az az oka, hogy Isten az érzéki résznek eddig jutott jókat és annak eddigi erőit szellemiekkal cseréli fel, mivel pedig az érzéki rész és a természetes erő ezeknek befogadására képtelen, éhesen, szárazon és üresen marad... Nem érzi azonnal kezdetben a szellemi élvezetet és örömet, hanem inkább szárazságban és kedvtelenségben szenved. Ugyanis az inye hozzá volt szokva az ájtatos, érzéki élvezetekhez s így még most is azokon jár esze és mivel a szellemi inye még nem alkalmazkodott és nem tisztult meg az ilyen magasztos finomságú íz számára, mindaddig, amíg ez a száraz és sötét éj fokozatosan elő nem készíti őt erre, nem tudja élvezni a szellemi jóknak ízét...

Azok, akik ilyen állapotba jutnak, csak vigasztalódjanak szépen; legyenek türelmesek és állhatatosak; ne szomorkodjanak, hanem bizzanak Istenben, aki nem hagyja el azokat, akik őszinte és egyenes szívvel keresik őt. Tőlük sem fogja megtagadni azt, ami ezen az úton szükséges, míg csak el nem juttatja őket a szeretetnek világos és tiszta fényébe, a második, vagyis a szellemi sötét éjszaka révén, ha ugyan megérdemlik, hogy őket abba helyezze.

Az isteni fény ugyan már az első pillanattól kezdve megvilágítja, azonban a lélek először csak azt tudja meglátni, ami a közvetlen közelében, vagy jobban mondva a bensejében van, azaz a saját sötétségét, vagyis nyomorúságait; ezeket most Isten irgalmából látja, holott azelőtt, amíg nem sütött rá ez a természetfeletti fény, nem is vette őket észre. Ez az oka annak, hogy kezdetben mást nem érez, mint sötétséget és bajokat. Később azonban, midőn ezeknek megismerése és átérzése révén megtisztult, felnyílnak a szemei, s akkor majd meg lehet neki mutatni ennek az isteni fénynek a kincseit; s midőn így megszűnnek benne és lefulladnak róla ezek a sötétségek és gyarlóságok, akkor már, úgy látszik, kezdi megismerni

azokat az előnyöket, s azokat a nagy kincseket, amelyek reá várnak, ebben az áldott éjszakában.

A mondottakból megérthettük, miképpen árasztja itt Isten kegyelmeit a lélekre, s miképpen tisztítja ezzel az erős lúggal és ezzel a keserű, vértisztítószerrel érzéki és szellemi részében is, minden tökéletlen vonzalmaitól és szokásaitól... hogy miután így teljesen levetköztette és lehúzta régi bőrét, ő maga öltöztesse fel újra. Így újul fel benne, mint a sasban, az ő régi ifjúsága, amennyiben az új embert ölti föl, aki mint az Apostol mondja, Isten szerint teremtetett (Efez. 4, 29).

Keresztes Szent János

A szomorúságot a gonosz lélek arra használja fel, hogy a jókat megkísértse. Mert miként azon van, hogy a rossznak örömet okozzon a bűnnel, éppúgy azon fáradozik, hogy szomorúságra indítsa a jókat jócselekedeteik felett. S amiként a rosszra csak úgy vehet rá, hogy azt tetszetősnek tünteti fel, a jótól is csak úgy fordíthat el, ha azt kellemetlennek mutatja. A gonosz lélek kedvét találja a szomorúságban és levertségben, mert ő szomorú és levert és az is lesz örökre. Azért szeretné, ha mindenki hozzá hasonló lenne...

Ha rosszindulatú szomorúság szállna meg, használd ellene a gyógyítóeszközöket. „Szomorkodik valaki közületek? Imádkozzék!” – mondja Szent Jakab (5, 13). Az imádság a fő gyógyszer, mert lelkünket Istenhez, egyedüli örömhöz és vigasztalásunkhoz emeli fel. Azonban oly fohászokkal és szavakkal imádkozzál, melyek Isten iránt bizalomra és szeretetre indítanak...

Erélyesen küzdj a szomorúság hajlama ellen, ha úgy tűnik is fel, bármit teszel ilyenkor, hidegen, szomorúan s ernyedten hagy, mégse hagyj abba... Jó a külső munka és a lehető változatosság is, hogy eltereljék lelkünket a szomorú dologtól, megtisztítsuk és felüdítsük, mivel a szomorúság a hideg és fanyar vérmérséklettől szokott eredni... Kitűnő a gyakori szentáldozás, mert e mennyei kenyér „megerősíti az ember szívét” (Zsolt. 103, 16) és megörvendezteti lelkét.

Alázatosan és bizalommal tárd fel lelkivezetődnek szomorúságodból eredő minden ellenszenvet, érzést és rossz sugallatot. Keresd lelki emberek társaságát, amennyire csak teheted. Végezetül bízd magadat teljesen Isten kezére, készen az elkeserítő szomorúság türelmes elviselésére, hiú vígságaid méltó büntetéséül. Semmiestre se kételkedj abban, hogy Isten, ki próbára tett, megszabadít a bajtól.

Szalézi Szent Ferenc

Adjuk át magunkat Isten akaratának a lelki szárazságban, melyet az imában, áldozásnál, az Oltáriszentség látogatásánál s egyébként szenvedünk. Fáraszt és untat minden. De öntsünk magunkba bátorságot mondván: mindezt Isten tetszésére akarjuk tenni. Minél nagyobb az ima nehézségében érzett megpróbáltatás, annál kedvesebbek leszünk Isten előtt. Nem ismerhetjük meg jobban tehetetlenségünket és nyomorúságunkat, mint a szárazság állapotában. Alázzuk meg azért magunkat az imában s mondjuk önátadóan: Uram, nem érdelek vigasztalást. Csak azt kérem, irgalmazz nekem. Őrizz meg kegyelmedben s tégy velem tetszésed szerint.

Liguori Szent Alfonz

Gyakran, mikor úgy látszik, hogy minden elveszett, igazában mindent megnyertünk és megmentettünk. Amik vagyunk, abban sokat nem annak köszönhetünk, amit teljesítettünk, hanem annak, amit szenvedtünk; nem annak, amivel rendelkezünk, hanem aminek hiányában voltunk. Az égőtűzű nyár jó gyümölcsöt, gazdag aratást, jó bort érlel. Ha a prést nem szenvedné el a szőlő, nem válna bor belőle. A nagy vagy kis szenvedésben folyvást ismétlődik, hogy a könnyek közti vetést az aratás öröme követi (Zsolt. 125, 5).

Keppler

A LELKI ÉLET ÖRÖMEI

Nem minden ember, csak azok számára, akik megtapasztalták, ismeretesekek azok az igazán nagy és csodálatos dolgok, amelyeket az Úr, még a testi romlás edényébe helyezett híveinek, kimondhatatlan bőkezűséggel osztogat. A lélek tisztaságával szemlélve ezeket, a Próféta mind a maga, mind azoknak a személyében, akik ebbe az állapotba és érzésbe jutnak, kiáltott fel: „Lelkem nagyon jól tudja, mily csodálatosak alkotásaid” (Zsolt. 138, 14). Mert semmi újat és nagyot nem értenénk a Próféta mondásán, ha úgy hinnők, hogy a szív másféle érzéséről vagy Isten másféle műveiről hirdette volna azt. Hiszen nincsen ember, aki ne ismerné el, hogy csodálatosak Isten művei magának a teremtésnek a nagyságában.

Amit azonban szentjeinek mindennapi működésével nyújt s különös bőkezűséggel gazdagon áraszt, senki más, csak az azt élvező lélek ismeri, aki lelke rejtekében azoknak a jótéteményeknek olyan magányos beavatottja, hogy azokat nemcsak szóval nem képes kifejezni, de érzékkel vagy gondolattal sem felfogni, mikor az őt átható tüztől az anyagi és földi nézősmódra száll alá.

Mert ki ne csodálná magában az Isten művét, ha telhetetlen étvágyának s pazarló és veszélyesen dőzsölő torkosságának olyan fékentartását tapasztalja magában, hogy még kevés silány ételt is csak ritkán és kelleetlenül vesz magához? Kit nem ejt bámulatba az Isten műve, aki a paráznság tüzének, melyet azelőtt természetesnek és kiolthatatlannak hit, olyan lecsendesülését tapasztalja, hogy a legkisebb testi izgalmat sem érzi? Hogyne rendítene meg bárkit is az Úr ereje, ha azt látja, hogy durva és vad emberek, akiket alantasaik legnyájásabb szolgálata is dühöngő haragra indított, olyan

nagy szelidség állapotába jutnak, hogy már nemcsak valami megbántás nem háborítja fel őket, de még annak is, ami érte őket, igazi nagylelkűséggel örvendenek?

Valóban, ki ne csodálná Isten műveit, s ki ne zengené teljes szívből: „Én tudom, hogy nagy az Úr” (Zsolt. 134, 5), ha látja, hogy akár önmaga, akár másvalaki hogyan lett kapzsiból bőkezű, tétkozlóból önmegtagadó, gögösből alázatos, a kényes és finomkodó ember durva és nyers ruhába öltözve hogyan részesíti akarattal elnyben a múlandó javak szükségét és korlátolt voltát?

Ezek valóban az Isten csodálatos művei, melyek rendkívülisége, csodálatos látványa, a Prófétát s a hozzá hasonlókat ámuló elismerésre indítja. Ezek a csodálatos dolgok, amiket a földön művel, amiket ugyancsak a Próféta szemlélve, minden népet megcsodálásukra szólítja fel: „Jertek és lássátok az Úr műveit, csodáit, melyeket a földön végbevitt: háborúkat megszüntet mindenütt a föld széléig, ijjat széttör és összezúz fegyvereket, pajzsokat tűzben eléget” (Zsolt. 45, 9–10).

Mert mi lehet csodálatraméltóbb dolog, mint hogy rövid pillanat alatt a pénzsóvár vámosokból apostolok lesznek, a kegyetlen üldözők az evangélium türelmeskező szolgálóivá válnak annyira, hogy a hitet, melyet üldöztek, vérük ontásával is terjesztik? Ezek Istennek azok a művei, amelyeknek naponkénti végzését a Fiú az Atyával tanúsítja mondván: „Atyám, szüntelen munkálkodik, ezért én is munkálkodom” (Jn. 5, 17).

Cassianus

Ahol nyugal munk van, ott a mi helyünk. A szeretet emel oda minket, a te jó ságos Lelked az, aki alacsony ságunkat felemeli a halál kapuiból (Zsolt. 9, 15). A jó akaratban találjuk meg békessé günket. Súlyuk szerint keresik a testek helyüket. Ez az erő nemcsak lefelé, hanem a neki megfelelő hely felé tart. A tűz felfelé tör, a kő lefelé. Súlyuk viszi őket, keresi helyüket. A víz színe alá öntött olaj a felszínre emelkedik; az olajra öntött víz az olaj alá merül; mindegyiket a súlya hajtja, törekszik a neki való helyzetre. Amíg

nincsenek a nekik való rendben, nyugtalanok, ha elrendeződnek, megnyugszanak.

Az én nehézségi erőm az én szeretetem, ez visz engem mindenfelé. A te ajándékok gyúl ki bennünk és visz felfelé minket. Áttüzesedünk és megyünk. Emelkedünk a szív fokain (Zsolt. 83, 6), és a lépcsők énekét énekeljük. A te tüzed, jóságos tüzed hevit és indít; felfelé megyünk, Jeruzsálem békéje felé (Zsolt. 121, 6). „Örvendeztem, mikor azt mondták nekem: Az Úr házába megyünk” (Zsolt. 121, 1). Itt szerezhünk helyet a jóakarat, hogy ne is akarjunk mást, mint itt maradni örökké.

Szent Agoston

Ha egy kedves barátunk jelenléte egészen elváltoztat, örömmel és vidámsággal tölt el, s minden szomorúságunkat elűzi, milyen változást idéz akkor elő a tiszta lélekben az Úr láthatatlan módon történő látogatása?

Climacus Szent János

Ahhoz, hogy a lelki élet gyakorlata jámbor és üdvösséges legyen, szükségünk van képességünk természetfeletti módon való megerősítésére, a bölcsesség szabályozó erejére, és a vigasztaló szelidségre. Az isteni szemlélődés szeretetére gyulladt ájtatos lélek hajtja meg tehát lelkének térdét a boldogságos és felfoghatatlan Háromság trónusa előtt, kopogtasson alázatosan és kérje bölcsen az Atyaisten-től képessége megerősítését, nehogy a fáradtságtól elnyomva elcsüggedjen; az Isten Fiának szabályt adó bölcsességét, nehogy tévelygtől félrevezetve elhajoljon az igazságtól; Isten Szentlelkének vigasztaló jámborságát és szelidségét, nehogy a nyomott lelkület-től elapadjon.

Szent Bonaventura

Ha vannak Istentől származó érezhető jó vigasztalások, vannak haszontalanok, veszélyesek sőt kárhozatosak is, melyek vagy termé-

szetünkől, vagy magától a gonosz lélektől erednek. Kérdezheted, hogyan különböztethetem meg őket, miről ismerhetem meg a rosszat vagy a haszontalant a jóval szemben?

Általános szabály, hogy lelkünk érzelmi változásai értékét gyümölcsseiről kell felismernünk. Szívünket fához hasonlíthatjuk, a hajlamok és szenvedélyek az ágai, a tettek és cselekedetek a gyümölcssei. Jó az a szív, amelynek jó hajlamai vannak, s jók azok a hajlamok és szenvedélyek, amelyek jó eredményt és szent gyümölcsöt érlelnek bennük.

Ha az érezhető édesség, ellágyulás, és vigasztalás alázatosabbá, türelmesebbé, hajlékonyabbá, felebarátaink iránt szeretőbbé és résztvevőbbé tesz, buzgóbbá az érzékiség és a rossz hajlamok megtagadásában, állhatatosabbá a kötelességteljesítésben, készségebbé az engedelmisségben, egyszerűbbé viselkedésünkben, akkor nem kételkedhetünk, azok Istentől származnak.

De ha ezek az édes érzések csak számunkra valók, de kíváncsivá, érdessé, igényeskedővé, türelmetlenné, makacssá, gögössé, gyanakvóvá, felebarátunkhoz keményszívűvé tesznek s olyanféle gondolatokat ébresztenek, hogy mi már kis szentek vagyunk, akik nem szorulnak vezetésre és rendreutasításra, az ilyenek kétségtelenül hamis és veszélyes vigasztalások. Jó fa csak jó gyümölcsöt terem.

Szalézi Szent Ferenc

A vidám lelkület könnyebben sajátítja el a keresztény tökéletességet, mint a búskomor kedély.

Nagyon igaz, hogy az Istennel barátságban élő lelket a jelenlegi élet homályos vándorútján némely szomorúság is éri, ami a bűnök és a lelki nyomorúság érzéséből ered. Ám sokkal több örömet okoz az Isten atyai uralkodásával teremtett dolgok szemlélete. S különösképpen megörvendezett, ha nem vétkezünk, s ha mindenben és mindenkor odaadjuk magunkat az Úr akaratának. A mi vidámságunk végső alapja, hogy örömünk mindig növekedik, mígcsak el

nem jut az örökkévaló végső örömhöz a békesség és a kimondhatatlan boldogság mennyei lakában.

Néri Szent Fülöp

Nem akarom állítani, hogy magunkkal tökéletesen meg kell elégedve lennünk. Mégis, valóban boldognak kell magunkat éreznünk, ha az idő során azokhoz a bocsánatos bűnökhöz, amelyekről vádoljuk magunkat, nem jönnek újabbak; ha azok száma, amelyekkel küzködünk, nem növekedik; ha azokat nem követjük el tudatosabban, mint korábban; ha a ránk rohanó kísértéseknek nem engedünk gyengülő erővel; s végül, ha legrosszabb pillanatainkban is kitarunk abban a szokásban, hogy Istent minden elé helyezzük. Őt forrása ez az indokolt örömnnek, mely felvidít, de nem kápráztat el.

Faber

A természet és a kereszténység, Isten és a teremtet világ, Krisztus és az ő evangéliuma, a kegyelem s annak forrása, a Szentlélek, mind azt a célt követi, hogy bennünket valóban jó és derűs emberekké tegyenek ebben az életben s teljességgel boldogokká az örökkévalóságban.

Pál által szól hozzánk az Igazság: „Örvendjete az Úrban szüntelen” (Filipp. 4, 4). Jóknak és derűs lelkűeknek kell lennünk. Azért helyezett Isten bennünket a földre, azért derül fel ránk szép napja s azért adott szívet testünkbe, hogy örvendezzék; adott értelmet, hogy megkülönböztesse az igazi örömet a hamistól; s érzékét a láthatatlan, örök értékek iránt, melyek bennünket méltókká tehetnek a legnagyobb örömrre.

Sailer

Mily fontos az, hogy bizonyos egészséges optimizmusra tegyünk szert, magunkat az öröm iránt való megfinomult érzékre s az öröm után való erős vágyódásra ráneveljük. hogy így az embernek örömgénye, ha talán kicsiny, de annál gyakoribb részesedés által napon-

kint kielégítettessék. Így sohasem üthet be az öröm csődje s annak ezer szomorú következése is elmarad. Így az az erős igényünk, mely az örömet keresi s veleszületett természete szerint jogosan kívánja, mindig normálisan csillapul s sohasem fog vad farkaséhséggé fokozódni, mely bármily alacsony élvet is válogatás nélkül habzsol s csak az alkohol áradatával bódítható el. Nem szorulunk semmi különös exquízit szórakozásokra, semmi izgató élvezetekre vagy pláne kicsapongásokra avégből, hogy fáradt lényünket beteges izgalomba hozzuk, – szóval mindenkor megelégedettek vagyunk.

S minél inkább honosodik meg bennünk – vallásos érzelmeinktől csak támogatva – az örölnitudás művészete s társulva Isten iránt való hálánkkal minél erősebb gyökeret vert, annál kevésbé kell attól tartanunk, hogy keresztény életfelfogásunk s életmódunk komolysága a folytonos öröm folytán szenvedni fog. Távol attól, hogy a könnyelműséget szolgálja, még inkább a vallásos életnek teszen majd értékes szolgálatot.

Keppler

AZ IMÁRÓL

„Amikor imádkozol, menj be szobádba, zárd be az ajtót és imádkozzál a rejtekben lévő Atyához” (Mt. 6, 6). Kívül vannak a múlandó és látható dolgok, amelyek az ajtón, azaz a testi érzéken keresztül hatolnak gondolatainkba s a hiábavaló képzetek tömegével zavarják az imádkozókat. Be kell hát zárni az ajtót, vagyis ellen kell állni a testi érzéknek, hogy a lélek imája az Atyához szálljon; ez a szív bensejében történik, itt imádjuk az Atyát a rejtekben.

Ha anélkül, hogy azt keresnénk, heves vágy ébred bennünk az imára, ha hirtelen jut valami eszünkbe s a „kimondhatatlan sóhajok” imájára késztet, bármilyen külső helyzetben is ragadjon meg ez a vágy, nem kell az imát elhalasztani azt keresve, hol tudunk félrevonulni, hogyan állhatunk fel, vagy hogyan borulhatunk le. Mert a szándék létrehozza a maga magányát, gyakran akkor is, ha felejtjük, milyen helyzetben, vagy testi állapotban talált bennünket ez a pillanat.

A hitbe, reménybe és szeretetbe foglalt vágyódással állandóan imádkozunk. Közben meghatározott időközökben s bizonyos időn át szóbeli imával is kérjük Istent, hogy így a külső jel figyelmeztessen bennünket, juttassa kifejezésre mennyire haladtunk ebben a vágyban s indítson bennünket annak még élénkebb növelésére. Mert az eredmény nagyobb lesz, ha forróbb vágy előzi meg. Ezért mondja az Apostol: „Szüntelen imádkozzatok” (I. Tessz. 5, 17). Mi

mást jelent ez, mint azt, kívánjátok szakadatlanul attól, aki megadhatja, a boldog életnek az elnyerését, ami nem más, mint az örök élet. Vágyakozzunk tehát állandóan, hogy megkapjuk ezt az életet az Úristentől s imádkozzunk érte.

De amikor más gondok és egyéb dolgok valamiképp meggyöngítik ezt a vágyat, bizonyos órákban elménk visszatér az ima végzéséhez, az ima szavaival figyelmeztetve önmagunkat arra a vágyra, hogy ami gyöngülni kezdett, ne hidegüljön teljesen meg s ne oltódjék ki a gyakorabbi fellángolás hiányában.

Értsük meg, Urunk és Istenünk nem a mi akaratunkat akarja megtudni, ami nem lehet előtte ismeretlen, hanem azt akarja, hogy imáinkban ébresszük fel a vágyat, hogy megkaphassuk azt, amit adni készül. Ezt az igen nagy ajándékot annál készültebben fogadjuk, minél hívebben hiszünk abban, minél erősebben buzgólkodunk azért, s minél hevesebben vágyódunk azután.

Nemde, némelykor még imánk is annyira lagymatag, vagy inkább hideg és szinte semmi, sőt közben annyira semmitérő, hogy még ezt sem vesszük észre fájdalommal? Mert ha legalább fájlaljuk ezt, már imádkozunk.

Ki tart ki egész nap Isten dicséretében? Megsugom a módot, hogyan dicsérheted, ha akarod, Istent egész napon át. Tedd jól, amit teszel s dicsérted Istent.

Szent Agoston

Bizonyos, hogy senki sem imádkozik mindig egyforma módon. Másképp imádkozik örömeiben, másképp szomorúságában és reménységet vesztő lesújtottságában. Másképp imádkozik, ha erős a lelki haladásban, vagy ha igen heves kísértés támadja meg; ha Istentől bűnei bocsánatáért könyörög, vagy ha kegyelméért, vagy va-

lamely erényben való részesedéséért, vagy valamely hibától való szabadulásáért. Másképp imádkozik, ha a kárhozatra gondol s az utolsó ítélet félelme gyötri. Másképp imádkozik, ha az örökkévaló javak elnyerésének vágya lángol benne; másképp, ha szükségben és veszélyben forog, vagy ha békében és nyugodt állapotban van; másképp a mennyei titkok kinyilatkoztatásának világosságánál, másképp, ha az erények meddősége és az érzés szárazsága szorongatja.

Cassianus

Nem sokat ér, ha imádban választékos szavakat gondolsz ki, mert gyakrabban indította meg gyermekeinek egyszerű és keresetlen szava mennyei Atyjukat. Ne vesztegess sok szót, nehogy a szavak keresése elvonja lelked figyelmét. A vámos egyetlen szava megengesztelte Isten irgalmasságát. S egyetlen hitből jövő szó üdvöztette a latrot. A sok beszéd ima közben gyakran hiábavaló képzeteket ébreszt és elszórakoztat. A szórakozott lelket többnyire kevés szó szokta összeszedettséghez segíteni. Ha ima közben valamely szó gyönyörködtet, vagy megindulást vált ki, maradj annál, őran- gyalunk imádkozik ilyenkor velünk.

Climacus Szent János

A szóbeli ima bizonyos mértékben az igazi imához segít, de nem az. Hanem abban a léleknek s az érületnek közvetlenül Istenhez kell térnie; egyedül ez az igazi ima lényege és semmi más. Hogy érületünk szeretettel Istenhez térjen, bensőséges vágyakozással, önmagunk aláztatos alávetésével Istennek, egyedül ez az igazi imádság.

Tauler

Én nem tudok magamnak más belső imát kívánni, mint olyant, mely növeli az erényeket. Ha lelki életem teli van kísértésekkel, szárazsággal és megpróbáltatásokkal, s az engem aláztatosabbá tesz,

akkor én ezt kitűnő benső imának tekintem. Ha pedig van valami, ami Istennek méginkább van kedvére, azt tartom még jobb imának. Nem akarják ugyanis megérteni, hogy az, aki szenved, igazán imádkozik, mert hiszen szenvedését Istennek ajánlja fel, sőt gyakran jobban imádkozik, mint az, aki elmélkedve töri a fejét s azt hiszi, ha sikerült szeméből néhány könnyet kisajtolni, az az igazi imádság.

Szent Teréz

Egy beteg legszebb imája az önátadás.

Liguori Szent Alfonz

Istent Istenért elhagyni nagy lelki haszonnal járó nyereség minden veszteség nélkül.*

Loyolai Szent Ignác

Nekem az ima a szív emelkedése, egyszerű, menny felé vetett tekintet, a hála és a szeretet kiáltása mind a megpróbáltatás, mind az öröm ölen; röviden, valami nagy, természetfeletti dolog, mely a lelkemet kitágítja és Jézussal egyesít.

Lisieuxi Szent Teréz

Nemcsak azt kívánja az Úr, hogy önmagunkért imádkozzunk, hanem kifejezetten parancsolja, hogy másokért is könyörgjünk. Apostola által határozott szavakban fejezi ezt ki: „Mindenekelőtt arra kérlek, tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések és hálaadások minden emberért” (I. Tim. 2, 1). S a Rómaiakhoz írt levelében azt mondja az Apostol: „Aki vizsgálja a szíveket, tudja, hogy mit kíván a Lélek, mert Isten tetszése szerint jár közbe a szentekért” (8, 27).

Ezzel az imádság felbecsülhetetlen előjoga, titokzatos ajándéka

* Az ima vigaszáról való lemondás Isten másra szólító akaratából.

nemcsak a magunk szükségleteire van adva, hanem mások mulandó és lelki java hasznára is. Mily szigorú számadást kell majd adnunk erről a nagy kedvezményről, s mennyire törődnünk kell, hogy e képesség reánk bizása ne legyen hiábavaló! Ha talán Isten nem adott más talentumot, ezt az egyet biztosan megadta nekünk. Ebben nincsen személyi különbség. Ifjak és öregek, gazdagok és szegények, tudósok és tudatlanok, papok és világiak, mindnyájan kötelezve vagyunk az egymásért való imára.

Faber

Az igazi, a teljes ima a minden lelkek imája, a legforróbb Istendicséret a minden lelkekkel egyesült magasztalás, a szeretet szent telhetetlenségének végtelen melódiája.

Prohászka

A JÓSZÁNDÉKRÓL

Jelenlegi életünkben nem lehetséges, hogy mindent kifejezetten Istenre vonatkoztassunk, mint ahogy nem lehet állandóan Istenre gondolni; ez a befejezett tökéletesség állapotához tartozik.* De a szeretet tökéletességéhez, amire mindnyájan kötelezve vagyunk, hozzátartozik, hogy erejének hatékonyságával mindent Istenre vonatkoztasson.

Ennek megvilágításához meg kell gondolnunk, hogy amiként az elsődleges ok hatóereje az összes következő létesítő ok során megmarad; éppúgy az uralkodó cél szándékának hatóereje megmarad az összes másodlagos célban. Ezért akinek a szándéka valami másodlagos célra irányul, az uralkodó cél hatóerejében irányul arra. . . Ezen a módon parancsolja az Apostol, hogy mindent Isten dicsőségére vonatkoztassunk.

Aquinói Szent Tamás

Ne építsünk tornyokat alapok nélkül. Az Úr nem annyira a tettek nagyságát nézi, mint azt a szeretetet, amellyel őket végrehajtjuk. Ha tehát megtesszük azt, amit tehetünk, az Úr meg fog bennünket segíteni, hogy napról-napra többre legyünk képesek. Ezért ne veszítsük el bátorságunkat mindjárt kezdetben, hanem ameddig ez a rövid élet tart – pedig talán rövidebb lesz, mint egyik-másik gondolná – ajánljuk fel a mi Urunknak belsőleg és külsőleg azt az

* Az üdvözüléshez.

áldozatot, amelynek felajánlása hatalmunkban van. Ő Szent Felsége majd egyesíti ezt azzal az áldozattal, amelyet miérettünk ajánlott fel mennyei Atyjának a kereszten és így bármi csekélység legyen is az, amit tettünk, olyan értéket kölcsönöz neki, amekkorát szeretetünk megérdemel.

Szent Teréz

Nem esik mindig nagy teljesítmény utunkba, de minden órában kiválóan teljesíthetjük a kicsiny dolgokat. ha nagy szeretettel teszszük azokat. Nézzétek azt a szent embert, aki egy pohár vizet ad a szegény szomjazó vándornak (Mt. 10, 42). Látszatra keveset tesz. De az a szándék, a kedvesség, a szeretet, mely átlelkesíti cselekedetét, olyan kiváló, hogy azt az egyszerű vizet az élet, és az örök élet vizévé változtatja át.

„Bármit tesztek . . . tegyétek az Úr Jézus nevében” (Kol. 3, 17). A Szent Apostol ezeket a szavait, mint a nagy Szent Tamás kifejti, elégségesen teljesítjük, ha megvan bennünk az igen szent szeretet készsége, ami által, ha nincs is kifejezett és figyelmes szándékunk arra, hogy minden cselekedetet Istenért tegyünk, mindazonáltal ez a szándék rejtetten benne van abban az egységben és közösségben, amelyben Istennel vagyunk; általa mindaz a jó, amit tehetünk, velünk együtt az isteni Jóságnak van szentelve. Nem szükséges, hogy az atyja házában lakó s hatalma alatt álló gyermek nyilvánítsa, amit szerez, atyjának szerzi, ami az övé, atyjáé is. Épphogy elégséges, hogy a szeretet által Isten gyermekei legyünk, s mindazt, amit teszünk, az ő dicsőségére legyen szentelve.

Egyedül a szeretet az, ami megkülönbözteti cselekedeteink értékét. Az isteni Üdvözítő az Atya igen szeretett Fia a Jordán vizében, ahol megalázza magát; a kánai menyegzőn, ahol magasztalják; a Tábor hegyén, ahol színeváltozásában mutatkozik; a keresztfán, ahol megfeszítették; mert mindebben a műben ugyanaz-

zal a szívvel, egyenlő alárendeltséggel, s azonos érülettel tiszteli Atyját. Mi is igyekezzünk kiváló és nemes szeretetre, mely egyedül a mi Urunk tetszését keresi s ő majd széppé és tökéletessé teszi cselekedeteinket, bármilyen kicsinyek és egyszerűek azok.

Szalézi Szent Ferenc

Mint mondják, az egyiptomi szerzetestestvérek gyakran imádkoznak, de imáik igen rövidek s mintegy röptében ejtettek, hogy az az ébrentartott szándék, amelyre az imádkozónak leginkább szüksége van, hosszabb megszakítással el ne tűnjék s ne bágyadjon el. Ezzel ők is eléggé rámutatnak arra, hogy amint az imaszándékot nem kell eltompítani, ha nem lehet tartós, éppúgy, ha tartós, nem kell gyorsan megszakítani.

Szent Agoston

A jószándéknak mennyei kémiai átalakító erőt tulajdonítanak. Általa az ólom arannyá változik: azaz a legegyszerűbb munka is, ha Isten tetszésére végezzük, az istenszeretet cselekedetévé válik.

Liguori Szent Alfonz

„Ne tudja a balkezed, mit cselekszik a jobb” (Mt. 6, 3–4) ... Amennyire csak lehetséges, magatok előtt is el kell rejtenetek a jót, amit tesztek. Rejtsétek el szemetek elől legalábbis annak az érdemét. Legyetek mindig abban a hitben, hogy keveset, hogy semmit se tettetek, hogy haszontalan szolgák vagytok. Állandóan féljetelek attól, hogy nem eléggé tiszta jótetteitek szándéka, nem független eléggé a világi tekintettől. Bizzátok Istenre, hogy cselekedeteitek érdemét egyedül ő ismerje.

Bossuet

Tegyünk mindent szívvel, szeretettel, mosolygó arccal. Így a lélek szeme nem arra fog irányulni, ami a napi munka materialitását teszi, nem a szokott, a poros mindennapiságra, hanem arra, hogy azt miképpen teljesítsük: mennyi szeretettel és Istennek tetsző szándékkal, milyen odaadott lelkülettel.

Prohászka

A LÉLEK CSENDJE

Sohasem jár együtt a szemlélődés a lelki felindulással, a felkavart lélek nem képes azt meglátni, amire a nyugalom állapotában is alig számíthat. Mert hiszen a napsugár sem látható, mikor felhőátvonulás borítja be az ég tükrét; sem a megzavart forrás nem adja vissza a beletekintő képét, amit nyugalmas állásban sajátyszerűen mutat, a hullám csapdosása a hasonmás képét is elhomályosítja.

Nagy Szent Gergely

„Bizony, titokzatos Isten vagy te, Uram” (Iz. 45, 15). Rejtetten van ő minden dologban, sokkal lényegesebben, mint bármi önmagában; a lélek legmélyén, elrejtve van jelen és felismerhetetlenül az érzékek számára; egészen bent a mélyben. Gondolataidon jóval túl, s minden külsőségességen túl, ide hatolj be minden erővel... s merülj el, rejtsd el magadat ebben a rejtettségben minden teremtmény elől s mindattól, ami idegen a lényegtől s ahhoz hasonlíthatatlan.

Tauler

Eljön hozzád Krisztus és vigasztalásban részesít, ha magadban méltó lakóhelyet készítsz neki. Minden dicsősége és ékessége belül van és itt találja tetszését. Gyakran meglátogatja a bensőséges embert, szeretetreméltóan beszélget vele, kegyesen vigasztalja, sok békében, igen csodálatraméltó barátságban részesíti.

Krisztus követése

Lelkigyakorlatok nevén értjük a lelkiismeretvizsgálás, elmélkedés, szemlélődés, szóbeli vagy gondolati ima és más lelki tevékenység bármely módját . . . Mert miként a járás, gyaloglás és futás testi gyakorlatok, éppúgy lelkigyakorlatoknak hívjuk a lélek előkészületének és felkészülésének minden módját minden rendetlen vonzódása megszüntetésére, s azon túljutva, élete alakításában az isteni akarat keresésére és megtalálására, a lélek üdvösségére.

Annak, aki gyakorlatokra vállalkozik, nagy hasznára van, ha azokba Teremtője és Ura iránti nagylelkűséggel és készséges lélekkel kezd, felajánlva neki minden akarását és szabadságát, hogy Isten Ő Felsége legszentebb akarata szerint rendelkezék úgy róla, mint mindarról, amivel bír.

Annál többre jut abban, minél inkább elkülöníti magát barátaitól és ismerőseitől, s minden földi gondtól, például elhagyva a házat, amelyben lakik s más házat vagy magányos szobát választva, hogy itt tartózkodjék lehető teljes elrejtőzöttségben . . .

Ennek a visszavonulásnak többek közt különösen három haszna van. Első, hogy ha visszavonul valaki barátaitól és ismerőseitől, úgyszintén a nem nyugodt menetű sokféle teendőtől azért, hogy Istenünknek szolgáljon és őt dicsérje, nem csekély érdemet szerez a felséges Isten előtt. A második, hogy így visszavonulva nem oszlik meg gondolkodása sokféle dolgon, hanem minden gondját egyetlen dologba, ti. Teremtője szolgálatába s lelke haladásába helyezve, szabadabban használja természetes képességeit annak szorgalmas keresésére, amire annyira vágyakozik. A harmadik, hogy minél inkább találja magát lelkünk egyedüllétben és visszavonultságban, annál alkalmasabbá válik a Teremtőjéhez és Urához való közeledésre, a vele való érintkezésre, s minél inkább érintkezik így vele, annál alkalmasabbá teszi magát isteni és legfőbb Jósága kegyelmei és ajándékai befogadására.

Loyolai Szent Ignác

Emberi természetünk könnyen ellankad jószándékaiban testünk törekénysége és rosszra való hajlamai miatt, melyek a lélekre nehezednek és ellenkező irányba vonzzák, ha nem emelkedik fel

gyakran a jó elhatározás eleven erejével. A madarak is gyorsan földre hullanak, ha nem fokozzák szárnyaik erejét és iramát, hogy fenntartsák magukat röptükben. Ezért szükséges, hogy az Isten szolgálatára tett jófeltételeidet igen gyakran felújítsd és ismételd, mert félsz, ha elmulasztod, visszaesel a korábbi állapotba, sőt inkább egy még rosszabb állapotba (Lk. 11, 26), mert a lelki hanyatlásnak az a tulajdonsága, hogy mélyebbre húz, mint ahonnan a jámbor életre felemelkedtünk.

A legjobb órát is igazítani és felhúzni kell kétszer napjában, reggel és este; azonfelül évente legalább egyszer szét kell szedni, hogy megtisztítsák a rozsdától, kiigazítsák a túlerőltetett részeket, kijavítsák az elhasználtakat. Hasonlóképpen, aki az ő drága lelkének igazán gondját viseli, be kell azt állítania Isten előtt reggel és este . . . azonkívül gyakorta meg kell fontolnia állapotát, azt a helyes irányba kell terelnie és rendben kell tartania.

Végül, legalábbis egyszer évente, szét kell azt szedni, minden darabját gondosan meg kell vizsgálni, vagyis át kell vizsgálni a lélek minden érzületét és hajlamát, hogy kijavíthassa esetleges hibáit. S amiként az órás finom olajjal keni meg az óra kerekeit, a rugókat és minden mozgékony részt, hogy az óra járása könnyedebb legyen és kevésbé rozsdásodjék, hasonlóképpen kell a hitbuzgó embernek az említett szétszedés után lelkének üdvös megújulására azt megkennie a gyónás és áldozás szentségével. Ez a gyakorlat helyrehozza az idővel megviselt erőidet, megmelegíti szívedet, felzendíti jófeltételeidet és kivirágoztatja lelked erényeit.

Szalézi Szent Ferenc

Lelki magányon vagy lelki gyakorlatokon minden világi dologtól, vagy foglalkozástól való elszakadásunkat kell értenünk, hogy ben-sőnk komoly megfigyelésére, lelki állapotunk alapos megvizsgálá-sára, az elmélkedésre, szemlélődésre, imára fordítsuk figyelmünket, s ilyen módon készítsük elő lelkünket minden bűntől, helytelen ér-zülettől és szokástól való megtisztításra. Töltekezzünk az erények vágyával, keressük és ismerjük meg Isten akaratát s azt megismer-ve, vessük alá, alakítsuk magunkat aszerint, egyesüljünk azzal. Így

törekedjünk, haladjunk előre s végül jussunk el a magunk tökéletességére.

De Paul Szent Vince

Rendes körülmények között a nyugalom feltétlenül szükséges a lelki növekedéshez. Amíg fejlődőben vagyunk, bensőnkben néha rövid viharok keletkeznek, amilyenek a gyermekeknél a betegségek. Ez azonban rendkívüli jelenség. Az aszketikus élet uralkodó légkörének a nyugalomnak kell lennie.

Nyugodtnak kell lennünk, hogy imádkozni tudjunk. Az önmegtagadásnak nyugodtnak kell lennie, különben csak természetünk heves megnyilvánulása lesz, melynek ereje fokozódik az elviselendő szenvedések mértékében. Nyugodtnak kell lennie Istenbe vetett bizodalomunknak, aminek már a neve is nyugodtságot lehel. Nyugodtan kell magunkhoz vennünk a szentségeket, a zaj, a sietség a tisztület hiánya lenne. Mások iránti szeretetünknek nyugodtnak kell lennie, különben világias gyöngédséggé fajul el az. Egyszóval igazában nincsen olyan gyakorlata a lelki életnek, amelynek a végzése és teljesítése ne kívánna nyugalmat.

Faber

A SZENTÍRÁS

Már Dávid, a nagy próféta jól tudta, milyen nagy a Szentírás olvasásának haszna. Azt, aki a Szentírásban állandóan elmerül s annak beszédét élvezi, ahhoz a növényhez hasonlítja, amely mindig virágzik a víz folyása mentén. Azt mondja: „Boldog, ki el nem csábul a gonoszok beszédén, és meg nem áll a bűnösöknek útján, és meg nem ül a káromlóknak székén. De a törvényre vonja akaratja, éj-nap a törvényt eszében forgatja. Lesz, mint a fa, mely elültetették folyóvizek mentében” (Zsolt. 1, 1–3).

A víz folyása mellé ültetett és a vízhez közeli fának, melyet a víz állandó bősége öntöz, nem árthat az időjárás szeszélye; sem a hevesebb napsütés nem ijeszti meg, sem az erősebb szárazságtól nem kell tartania, mert a benne felgyülemlett bőséges nedv a nap kívülről rátörő hőségét nyomban elhárítja és ártalmatlanná teszi.

Éppúgy az a lélek is, amely a Szentírás folyásánál ül, az öntözi állandóan, midőn annak a nedvét és a Szentlélek harmatát magába gyűjti, minden ártalmas dolognak ellenáll. Ha betegség, rosszululat, vád és rágalom, vagy bármilyen meggondolatlanság, vagy a világ minden rosszasága rátör egy ilyen lélekre, könnyen kioltja a szenvedélyek tűzét. Mert elégséges segítséget nyújt neki a Szentírás olvasása. Sem a nagy hírnév, sem a fenséges hatalom, sem a jóbarátok segítsége, sem más emberi dolog nem tud annyi vigaszt adni, mint a Szentírás olvasása. Vajon miért? Mert amazok tűnékenyek és mulandók s ilyen a vigaszuk is. Ám a Szentírás olvasása beszélgetés Istennel. Akit Isten vigasztal meg szomorúságában, mi csoda teremtmény dönthetné azt bánatba?

Aranyszájú Szent János

Ha Pál apostol szerint Krisztus Isten ereje és Isten bölcsessége (I. Kor. 1–24); s aki nem ismeri az Írásokat, nem ismeri Istent és bölcsességét, úgy a Szentírást nem ismerni annyi, mint Krisztust nem ismerni.

Mindaz, amit a szent könyvekben olvasunk, fénylik és ragyog külső kérgében is, de édesebb belső tartalma. Aki diót akar enni, fel kell a héját törnie.

Szent Jeromos

Írásod legyen tiszta gyönyörűségem; ne tévedjek meg benne, se másokat ne tévesszek meg vele. Uram, figyelmezz rám s könyörülj rajtam! Uram Istenem, ki a vakok világossága vagy és erőssége a gyöngéknek s ugyanakkor világossága a látóknak, és erőssége az erősöknek; figyelmezz lelkemre, s hallgasd meg kiáltásomat a mélységből. Mert ha füleid nem hajolnak le a mélységig, hová mehetnénk, kihez kiálthatnánk? Tied a nappal, tied az éjszaka (Zsolt. 73, 16); intésedre röppen tovább a pillanat.

Adj azért időt, hogy elmélkedjem törvényed titkairól, ne zárd el azok elől, akik kopogtatnak. Hisz nem hiába akartál oly sok lapra oly homályos titkot írni. Avagy az erdőknek nincsenek-e szarvasaik, hogy azok ott lakjanak, oda vonuljanak vissza, ott járkáljanak és legeljenek, pihenjenek meg és kérődzzenek? Uram, tökéletesíts engem s nyilatkoztasd ki igazságaidat. A te szavad az én örööm, a te szavad túlárado gyönyörűségem.

Add meg, amit szeretek, mert szeretek s ez is a te ajándékod. Ne engedd ajándékaidat elveszteni, ne ved meg szomjazó kis fűszáladat. Dicsérni foglak azzal, amit könyveidben találok, hallani akarom dicséreted szavát (Zsolt. 25, 7), s általad akarom csillapítani szomjamat és szemlélni törvényed csodáit, annak kezdetétől fogva hogy a mennyet és a földet teremtetted, szent városod veled megmaradó birodalmáig.

Ezekben a könyvekben, ezekben az írásokban keresgetve és odaadással kutatva, mindenütt Krisztussal találkozom, akár nyíltan,

akár rejtetten* s ő erősít meg engem. Ő az is, aki némelyik nehézség megoldásához bennem vágyat gerjeszt, hogy azt, amit találtam, möhön magamba szívjam s üdvösségemre bensőmben megtartsam.

Szent Agoston

– Hallgass, fiam, az én szavaimra, a legédesebb szavakra, felülmúlják azok e világ filozófusainak és bölcseinek minden tudományát.

„Az én szavaim lélek és élet” (Jn. 6, 64), nem szabad azokat emberi értelemben venni. Nem lehet azokat hiú szórakozásul előhúzni, hanem csendben kell meghallgatni s teljes alázatossággal és nagy szeretettel kell őket fogadni.

– S én így szoltam: „Boldog az ember, akit te oktatsz, Uram, és törvényedre megtanítasz, hogy megóvjad őt a gonosz napoktól” (Zsolt. 92, 12), s ne legyen magára hagyatott a földön.

Krisztus követése

Fogadd áhitattal az Isten szavát... mindenkor figyelemmel és tisztelettel hallgasd azt. Fordítsd jó hasznodra, ne váljék földrehullott szóvá. Ha befogadod, drágalátos vigasz lesz szíved számára a Boldogságos Szűz példájára, aki gondosan megőrzött magában minden szót, melyet Gyermeké dicséretére mondtak. S ne felejtse el, Urunk aszerint fogadja imáink szavát, amilyen mértékben fogadjuk mi magunkba tanításának szavát.

Szalézi Szent Ferenc

Főképpen az evangélium nyújt táplálékot imáimhoz, megtalálom benne mindazt, amire szüksége van az én kicsi lelkemnek. Mindig új világosságot fed fel előttem, rejtett és titokzatos értelmet.

Lisieuxi Szent Teréz

* Az ószövetségi könyvekben.

Betegség és szenvedés elrontja az étvágyat; de javíthatja a lelki táplálék utáni vágyat. Nagy szükségben visszatetszést kelt a lélekben a sekélyes, könnyelmű, túlfinomult, borsos, frivol olvasmány; egészséges, szilárd, nemes lelki táplálék után kívánczik. Ilyenkor mindig újból tisztelethez jut egy könyv, a könyvek könyve, amelyikhez nem hasonlítható semmi másiknak az örökértékűsége, vigasztaló ereje, szépsége. A szükség a terjesztője; az adja a szenvedő kezébe; előkeresteti a családok rejtekéből, ahol talán hosszú időn át porosodva hevert; azt is, aki már félig, vagy egészen elvesztette a hitet, parancsolóan szólítja: vedd és olvasd!

Keppler

AZ ELMÉLKEDÉS

„Ízleljétek meg és lássátok, mily édes az Úr” (Zsolt. 33, 9). Gyakran megfigyelhetjük, hogy a lélek képességeit a test tagjaival azonos nevekkel jelölik. Minthogy a mi Urunk valóságos kenyér, s az ő teste valóságos étel, szükséges, hogy a kenyér örömének gyönyörűsége a lelki ízlelés útján jöjjön bennünk létre. Ha a méz természetét kell megismertetni azokkal, akik azt nem ismerik, szónál többet használ annak megízlelése.

Hasonlóképpen, a mennyei ige fenségét sem lehet szóban világosan kifejezni, hacsak az igazság hosszú tanulmányozásával nem fogjuk fel az Úr jóságát a saját tapasztalatunkkal. „Ízleljétek meg” mondja, s nem: „teljete be”. Mert jelenlegi életünkben csak részben ismerünk s az igazságot képszerűen látjuk tükrön át (I. Kor. 13, 12). Am eljön az idő, amidőn a jelenlegi zálog és a kegyelem megízlelése tökéletes örömmé változik.

Nagy Szent Vazul

Az elmélkedésben a tudatlanság bizonyos harca folyik a tudással s az igazság világossága mintegy a tévely sötétsége közepette ragyog fel. A tűz kezdetben nehezen fog a nyers fán, de mikor hevesebb fuvallat szítja s erősebben kezdi felmelegíteni az alája vetett anyagot, nagy füstgomolyag keletkezik s a szikrából serkenő lángnak csak ritka felcsapódását látjuk. Végül a tűz lassú növekedésével a füst elszáll, a homály eltűnik s élénken tűnik elénk a fény. A győzedelmes láng a sístergő máglya egész tömegén szétoszolva

szabadon uralkodik, az alávetett anyagot körülrepdesve s porlasztó érintéssel belétörve nyaldosva kiégeti és beléjehatol; nem nyugszik, míg a legbensőbbig hatoló felgyújtással magához nem vonta azt, ami kívüle volt . . .

Ehhez hasonlóan, a testies érzésű szív olyan, mint a nyers fa, amelyben még nem száradt ki a testi vágy nedve. Ha az istenfélelem, vagy az istenszeretet szikrája beléhull, eleinte feltámad benne a rossz szenvedélyek és vágyak ellenkezésének füstje. Majd a szeretet tüze erősíti lelkét, erősebben kezd égni és tisztábban világítani, eltűnik a szenvedélyek homálya s a megtisztult lélek az igazság szemléletében árad szét. Végül pedig, miután az igazság állandó szemlélete a szívet áthatotta, s magának a legfőbb Igazságnak ben-sejébe lépett a lélek minden érzésével, annak édességétől mintegy teljesen áttüzesedve és a szeretet tüzévé változva, minden zajtól és háborgástól lecsendesedve megnyugszik.

Szentviktori Hugó

Az elmélkedő ima . . . a lélek három belső képességének, az emlékezetnek, az értelemnek és az akaratnak a működésében áll, amennyiben azok szentséges hitünk igazságaira és titkaira irányulnak. Gyakorlásukkal az isteni segítségre támaszkodva, magával a mi Urunkkal, Istenünkkel beszélgetünk önmagunkban, meghitten tanácskozunk vele, mennyei ajándékait kérjük s mindazt megbeszéljük, ami lelkünk üdvére és tökéletességére vonatkozik. Ezekre tekintettel ennek az imamódnak a lényege főképpen négy dologon alapszik.

Először az emlékezetten. Tevékenységével ráirányulunk a mi Urunkra, Istenünkre, elhatározásunkhoz képest, hogy vele beszéljünk, megtárgyaljuk az üdvösségünkre vonatkozó dolgokat. Azt a titkot, amelyről elmélkednünk kell, nem csak általánosságban és kuszáltan, hanem tisztán és megkülönböztetetten, részekre osztva vagy tagoltan, röviden átfutjuk.

De hogy a hittitok emlékezetünkbe idézése ne legyen száraz és terméketlen, hasznos ahhoz a hit aktusait hozzáfűzni, hogy amit az a titok tartalmaz, a rávonatkozó kijelentéseket, amilyen élénken

csak képesek vagyunk rá, mint Istentől, a legfőbb Igazságtól kapott kinyilatkoztatást higgyük. Így a hitet első lépcsőként használva, emelkedjünk fel a dolog teljes megértéséhez, ama kijelentés értelmében: „Ha nem hisztek, nem fogtok érteni” (Iz. 7, 9. görög szöveg sz.).

Az ima másodszor az értelem működésében áll. Ez az előttünk álló titokról következtetéssel különböző megfontolásokat végez; az abban rejlő kijelentésekbe vagy igazságokba hatol be, azok okát, tulajdonságait, hatásait s egyéb körülményeit vizsgálja. Amire talált, azt oly részletesen megfontolja, hogy az elmélkedés tárgyáról igazi, eredeti és teljes fogalmat alkossan magának s egyszersmind meggyőző erejű megindoklását találja az illető igazsághoz való hozzájáruláshoz, hogy akarata elé állítva azt a megfelelő cselekedetek megtételére ösztönözze.

Harmadik képességgént járul a szabadakarat, mely az értelem elmélkedő aktusainak megfelelő indulatokat és erényaktusokat ébreszt fel. Vonatkoznak azok egyrészt önmagunkra, az önmagunkkal való visszatetszésre, bűneink feletti bánatra, nyomorúságaink miatti szégyenkezésre. Vonatkoznak Isten szeretetére, irgalmasságában való bizalomra, dicséretére, jótéteményeiért járó hálaadásra. Felébresztik a vágyat az igazi erények elsajátítása, a jócselekedetek megtétele, további életünk megjavítása után; a magunk akaratáról való lemondást Isten tetszése követésében; az önfelajánlást annak megtételére vagy elviselésére, amit Isten rólunk elhatározott és hasonló aktusokra. Indulatoknak mondjuk ezeket, hogy az akarat jámbor megilletődöttségétől és megízlelésétől felébresztve cselekedetté válik az értelem előterjesztése.

Ugyanazokban az indulatokban van az áhitat lényege, amiből a lélek békéje és öröme ered. Szent Tamás tanúsága szerint főképp ezekre irányul az elmélkedés és a szemlélődés (II-II. q. 82. a. 3.; q. 18. a. 7.) és az értelmi belátás többi aktusa, melyeket az elmélkedő imában végzünk. Ezért mondja arról Damaszkuszi Szent János, hogy az a lélek felemelkedése Istenhez (De fide orth. III. 24), akivel az értelem és az akarat aktusával egyesít bennünket.

Az ima befejezéséhez negyediknek jön a kérdés. Abban jámbor beszélgetést folytatunk Istennel arról, amit a belátás felismert, ami-

nek szeretetére és vágyára indult az akarat. Kérjük Istent, hogy azt, ami számunkra szükséges vagy hasznos, adja meg nekünk.

De Ponte

A kis gyermekek anyjuk beszédét hallva és gagyogva vele megtanulnak beszélni. Mi is, ha az elmélkedésben az Üdvözítőnél tartózkodunk, s megfigyeljük szavait, cselekedeteit és érzelmeit, kegyelmével megtanuljuk, hogy úgy beszéljünk, cselekedjünk és akarjunk, mint ő.

Legfontosabb... hogy elmélkedésed végeztével tartsd meg feltett elhatározásaidat és jófeltételeidet, gyakorold azokat gondosan a nap folyamán. Ez az elmélkedés igazi gyümölcse. Enélkül bizony az gyakran nem csak haszon nélküli, de ártalmas is. Mert az eredményekről való elmélkedés gyakorlásuk nélkül néha felfuvalkodottá teszi a lelket és szívet, azt a hiedelmet keltve bennünk, mintha olyanok volnának, ahogyan azt elhatároztuk és feltettük. Ez kétségtelenül igaz lenne, ha elhatározásaink életerősek és szilárdak. Ám nem ilyenek, ezért hiábavalók és veszélyesek, ha nem mennek át a gyakorlatba. Ezért minden eszközt fel kell használni gyakorlásukra és keresni arra a kicsi vagy nagy alkalmat.

Szalézi Szent Ferenc

Nem vetem meg a mély gondolatokat, melyek táplálják a lelket s Istennel egyesítik. De már jóideje megértettem, nem kell rájuk támaszkodni és a tökéletességet sok megvilágítás elnyerésébe helyezni. A legszebb gondolatnak sincsen értéke cselekedet nélkül.

Lisieuxi Szent Teréz

Vannak egyes lelkek... akiket az Úr a tökéletes szemlélődés színvonalára emelt, s akik azután mindig azon is szeretnének ma-

radni. Ez lehetetlenség. Tény azonban, hogy miután ily magas kegyelmeket nyertek, nem képesek többé oly jól elmélkedni az Úr Jézus életének és szenvedésének titkairól, mint azelőtt. Én nem tudom, hogy mi ennek az oka, de az tagadhatatlan, hogy ilyenkor az elme nem nagyon alkalmas már az elmélkedésre. Talán így lehetne a dolgot megmagyarázni: mivel az elmélkedés egészen abban merül ki, hogy Istent keressük benne, ha a lélek már egyszer megtalálta, nem igen hajlandó vállalni azt a fáradságot, hogy újra keresse; sokkal szívesebben szorítkozik arra, hogy szeresse. Azt is gondolom, hogyha az akarat egyszer lángra gyulladt, akkor szeretne nagylelkűen lemondani az értelem segítségéről s ezt nem lehet tőle rossz néven venni.

Szent Teréz

A SZEMLÉLŐDÉS

„Talán megérted Isten nyomdokait és elérsz a Mindenható tökéletességéig?” (Jób 11, 7.) Mi mást ért Isten nyomdokain, mint az ő látogatásának jóságát? Általa szólít fel, hogy törekedjünk a magasságok felé, mikor Lelkének fuvallata megérint s a test korlátozottsága fölé emeltetve a szeretet által megismerjük szemlélődésünk tárgyát, Teremtőnket. Kövessük azt. Mert amikor a lelki haza szeretete lángra gyullaszt, mintegy megmutatja az utat követőinek s az áthaladó Isten mintegy lába nyomát nyomja lelkünk talajába, hogy ő vezesse gondolatainkat helyes lépésben az élet útján. Hiszen még nem látjuk őt. Így nincs más mód, mint hogy kövessük szeretetének nyomdokait, mígnem eljut valamikor lelkünk az ő szemléletére, akit mostan mintegy a háta mögött követve, vágyaival fürkész.

Teremtőnk nyomdokainak követését jól értette a Zsoltáros, amikor azt mondja: „Lelkem tehozzád tapad” (Zsolt. 62, 9). S keresésében fenségének látására törekedett, mondván: „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent; mikor jutok oda, hogy az Isten színe előtt megjelenjek?” (Zsolt. 41, 3.) Gondolkodásunk számára bizonynyal akkor tárul fel a mindenható Isten, amikor halandó voltunkat a romlás teljesen széttaposva, magához véve bennünket, istenségének világosságában mutatja meg magát.

De most, a belénk öntött Lélek kegyelme szabadítja fel a lelket a testies gondolkodástól. A múlandó dolgok megvetése fölé emeli, mindazt, amire a lélek idelent vágyakozott, kevésre tartja, fellángol benne a magasságok vágya és szemlélődésének ereje tülemeli a testen, mely romlásának súlyával még visszatartja. A határtalan világosság fényét igyekezik látni, de nem képes rá; gyöngeségétől visz-

szavetelve a lélek semmiképpen sem hatol be abba. Am visszavetelve is szeret. Mert a Teremtő megmutatta már magáról azt, amiért szeretni lehet őt, de önmaga tiszta látását megvonja azoktól, akik szeretik.

Így hát csak nyomdokait látva haladunk, ajándékainak jelei által követjük őt, akit még nem látunk. Sőt még e nyomok sem foghatók fel tökéletesen, mert nem tudjuk honnan, hol, milyen módon jönnek Lelkének ajándékai, az Igazság bizonyossága szerint, aki azt mondja: „A szél ott fúj, ahol akar. Hallod zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy” (Jn. 3, 8).

A juttatás csúcán a Mindenható megtalálható a szemlélődés szí-
nében. De tökéletesen mégsem, mert habár némelykor tiszta világosságában pillantjuk meg, mégsem szemléljük teljességgel lényegét. Mert amikor az angyali, vagy emberi lélek a határtalan világosság után áhitozik, éppen teremtett voltánál fogva magába szorul. S ha elragadtatva maga fölé törekszik, még tovább terjeszkedve sem képes az ő fényességének felfogására, aki minden fölött állva, mindent hordozva és betöltve magába foglal.

Nagy Szent Gergely

Nagy ember az, aki érzékei használatát, mintegy polgártársai kincsét, igyekszik hasznosítani magának és másoknak javára fordítva. De az sem kisebb, aki azt lépcsőnek használja a láthatatlan dolgokról való elmélkedéshez. Ez utóbbi kedvesebb, amaz hasznosabb; ez szerencsésebb, amaz erőteljesebb. Am valamennyi közt a legnagyobb, aki túlhaladva a dolgok és érzések használatán, amenynyire az az emberi törekenység számára lehetséges, nem felfelé haladó léptekben, de váratlan elragadtatásban szokott időközönként a magasságokba röppenni. Úgy vélem, ez utóbbihoz tartoznak Pál elragadtatásai. Elragadtatás az, nem feljutás, mert maga mint elragadtatást beszéli azt el (II. Kor. 12, 1–4) . . .

E három viszonya egymáshoz az, hogy a vizsgálódás a földi zarándoklás helyén az erény buzgóságából és a kegyelem segítségével felsőbbrendűvé válva, az érzékiséget vagy fékezi, hogy el ne csapongjon, vagy kényszeríti, hogy ne szóródjék szét, vagy elmenekül

tőle, hogy ne szennyezze az be. Az első fokon erősebbé, a másodikon szabaddá, a harmadikon tisztábbá válik. A tisztaság és frisség kettős szárnyán történik a lélek röpte.

Akarod a vizsgálódás eme fajait nevekkal megkülönböztetni? Ha úgy tetszik, nevezzük az első szétosztónak, a másodikat értékelőnek, a harmadikat elmélődőnek. Ezeket az elnevezéseket meghatározásai megvilágítják. A szétosztó vizsgálódás az érzékeket és az érzelmi dolgokat rendezetten és közhasznúan használja Isten kiértékelésére. Az értékelő vizsgálódás okosan és szorgalmasan kutatja és mérlegeli Istennek a nyomait. Az elmélődő vizsgálódás önmagába mélyed, s amennyiben isteni segítségben részesül, kiemelkedik az emberi dolgokból Isten szemléletére.

Azt hiszem, jól megfigyelted, ez utóbbi a másik kettőnek gyümölcse; ha azok nem irányulnak erre, látszólag annak mondhatók, de nem azok. Az első az utóbbira tekintet nélkül sokat vet, mit sem arat; a második pedig ha nem erre irányul, halad, de nem halad túl. Tehát amit az első megalapoz, a második annak illatát adja, a harmadik gyümölcisének ízét.

Szent Bernát

Nézetem szerint a szemlélődés eléréséhez szükségesebb a szív töredelme, mint az ész mélyreható vizsgálódása; szükségesebb a lélek vágyakozása, mint következtetése; szükségesebb a sóhajtozás, mint a bizonyítás. Nagyon jól tudjuk, mi sem tisztítja meg annyira a szívet, mi sem teszi annyira tisztává a lelket, mi sem üzi el hatásabban a tévely felhőt, mint az igazi bűnbánat és töredelem. Mert mit mond az Írás? „Boldogok a tisztaszívűek, ők meglátják Istent” (Mt. 5, 8). Igyekezék hát szívét megtisztítani az, aki látni vágyik Istent és el akar jutni az isteni dolgok szemléletére.

Szentviktori Richárd

A szemlélődés a kegyelem által történik, de segít az arra való igyekezet is, amennyiben elkülönít mindattól, ami nem Isten, s ön-

magunktól is, ha lehetséges. A legfőbb egyesülés ez a szeretet által. S hogy az csak a szeretet által történik, állítja az Apostol: „Gyökeret verve és alapot vetve a szeretetben, majd fel tudjátok fogni az összes szentekkel együtt, mi a szélesség és hosszúság, magasság és mélység, megismeritek Krisztusnak minden ismeret felülmúló szeretetét” (Efez. 3, 17–18). Ez a szeretet túlhalad minden értelmet és tudományt.

Am, ha túlhaladja a tudományt, hogyan látható ez a bölcsesség? Ezért teszi hozzá az Apostol: „Aki a bennünk működő erővel mindent megtehet, azon fölül is, amit kérünk vagy megértünk.” (Efez. 3, 20). Mert nem bárki részesül abban, hanem csak az, akinek Isten kinyilatkoztatja. Ezért mondja az Apostol: „Nekünk azonban Lelke által nyilatkoztatta ki Isten” (I. Kor. 2, 10). Ezért amidőn ez az egyesülés a lelket Istennel köti egybe, alszik bizonyos értelemben, másrészt ébren van: „Aludtam, de szívem ébren volt” (Én. 5, 2). Csak az érzelmi rész éber s elcsitítja az összes többi képességet, s akkor az érzékektől elidegenült s elragadtatásba jutott ember hallja „a kimondhatatlan szavakat, amelyeket ember el nem mondhat” (II. Kor. 12, 4).

Szent Bonaventura

A szemlélődés a szeretet tudománya, ez pedig nem egyéb, mint belénk öntött szerető ismerete Istennek, amely egyidejűleg megvilágosítja és szeretetre lobbantja a lelket, míg csak fokról-fokra föl nem vezet a teremő Istenéhez. Mert egyesegyedül a szeretet az, ami a lelket Istenhez köti és vele egyesíti.

Keresztes Szent János

A két medence . . . különbözöképpen telik meg vízzel* Az egyiknek vize messziről jön, s úgy van mesterségesen odavezetve, boltíves csatornán. A másikat ellenben ott helyben táplálja egy forrás, s megtölti minden csobogás, vagy más egyéb zaj nélkül. A forrás

* Az elmélkedés és szemlélődés különbségének képletes szemléltetése.

bővízű, úgy hogy ha a medence színig telt, túlárad és tekintélyes patak ömlik ki belőle. Itt tehát nincs szükség mesterséges vízvezetékre, vagy boltíves csatornára: a víz anélkül is ömlik szüntelenül.

A két medence vize között nagy a különbség. Az, amely a boltíves csatornán jön, a szívbeli vigasztalásokat jelképezi. Ezek ugyanis az elmélkedés gyümölcsei, s mi magunk vezetjük be őket lelkünkbe, hogy a teremtet dolgokat értelmünk munkájával elemezzük . . . Ellenben a másik medence magából a forrásból, ez esetben magából Istenből kapja vizét. Ha tehát Ő Szent Felségének úgy tesz, hogy valami természetfölötti kegyelemben részesítsen bennünket, a legnagyobb nyugalomban, szép csendesesen és gyöngéden bugyogtatja ezt a vizet lelkünk mélyéből.

Az Úr nem vezet mindenkit egyazon úton s esetleg az olyan, aki saját nézete szerint nagyon alacsonyan jár, a legmagasabb úton van az Úr szemében . . . A szemlélődés Istennek rendkívüli ajándéka, amely az üdvösségre egyáltalán nem szükséges. Az Úr nem kívánja azt tőlünk . . . Sőt még az sincs kizárva, hogy sokkal több érdeme lesz annak, akinek a haladás több munkájába kerül. Az Úr ugyanis erős léleknek tekint, mint olyant vezet, s majd egyszerre adja meg neki odaát azt, amit idelent meg sem ízlelt.

Szent Teréz

LELKI EGYESÜLÉS

Vigyázz, hogy az Igének a lélekkel való egyesülését ne testi vagy érzéki elképzelésűnek tartsad. Arról beszélünk, amiről az Apostol azt mondja: „Aki az Úrral egyesül, egy lélek vele” (I. Kor. 6, 17). A tiszta lélek Istenbe ragadtatását, vagy Istennek a lélekbe való kegyes alászállását, csak a lelkieket lelkieknek nyújtó szavainkkal tudjuk kifejezni. Így hát a lélekben történik az az egyesülés, mert lélek az Isten s megragadja annak a léleknek a szépsége, akit úgy talál, hogy a lélek útján jár, nem követi a test vágát; különösen pedig ha látja, hogy az ő szeretetétől lángol.

A megegyezés köti egybe a lelket az Igével, akihez hasonló szellemi természetével s nem kevésbé hasonlónak bizonyul akaratával, mikor szereti, amint ő szereti őt. Ha tehát tökéletesen szeret, egybekelt vele. Van-e gyönyörűsegebb valami, ennél a megegyezésnél? Van-e kíváncsabb valami, mint ez a szeretet, amely által, nem elégedve meg az emberi tanítással, te magad, ó lélek, bizalommal járulsz az Igéhez, maradandóan az Igéhez tapadsz, bizalmasan együtt maradsz az Igével, tanácsot kérsz minden dologban, merész vágyakozással mind az után, amit értelmekkel felfoghatsz?

Valóban lelki és szent egybekelés szerződése ez. Keveset mondtam, hogy szerződés, ölelkezés az. Teljesen ölelkezés az, ahol az egy akarat, az egységes nemakarás kettőt egy lélekké forraszt. Hogy attól ne kelljen félni, hogy a személyek egyenlőtlensége valamiben inog, megteszi azt az akaratok megegyezése, hiszen a szeretet nem ismer tiszteletet. A szeretéstől kapja a szeretet nevét, nem

a tiszteléstől. Tisztel valóban, aki borzong, aki elámul, aki fél, aki csodálkozik; mindez hiányzik a szerető léleknél. A szeretet szétárasztja magát; ahol megjön a szeretet, magába olvasztja és fogásba ejt minden más érzelmet.

Kérdezed, minthogy teljesen kifürkészhetetlenek az ő útjai, honnan tudom jelenlétét? Élénk és hathatós az: alighogy belépett, felrázta aluszékony lelkemet; megindította, meglágyította, megsebezte szívemet, mert kemény és kőszerű volt az, s nem egészen egészséges. Kezdett kitépni és lerombolni, építeni és ültetni, öntözni a szárazságot, megvilágítani a sötétséget, megnyitni a zárkózottságot, felmelegíteni a hidegséget; éppúgy, ami görbe volt, egyenessé, a gőrröngyöst sima úttá tenni. Azért áldjad lelkem az Urat s egész bensőm az ő szent nevét!

Amint időről-időre belépett hozzám Jegyesem, az Ige, belépését sohase jelezte szóról, képről, vagy járásról észrevehető jellel. Semmiféle mozgásáról nem volt tudomásom, semmi az érzékeimen keresztül történő behatolásról, csak, mint mondtam, szívem rezdüléséből éreztem meg jelenlétét; meg a bűnöktől való menekülésből s a testies érzelmek elhalásából vettem észre erejének hatalmát; lelkem rejtett dolgainak megvitatásából vagy megfeddéséből csodáltam meg bölcsességének mélységét; erkölceim valamely javulásában tapasztaltam szelídségének jóságát; s lelkem szellemének, azaz belső emberségemnek megújhódásából s megváltozásából fogtam fel szépségének kedvességét: s mindennek láttán megrendültem nagyságának gazdagságától.

S mihelyt eltávozott az Ige, mintha a forrásban levő fazék alól elvonnák a tüzet, azon nyomban keletkező elbágyadással megmerevedés s meghidegülés fekszik rám, távozása jeléül: elkerülhetetlenül jár ezzel lelkem szomorúsága; mignem ismét visszatér, akkor a megszokott módon felmelegszik szívem s az visszatérésének jele.

Szent Bernát

Sokszor hallottátok már, hogy Isten szellemi módon eljegyzí magának a lelkeket – legyen áldva az ő végtelen irgalma, hogy enyíre képes leereszkdni. A hasonlat ugyan durva, de hiába, én nem találók mást, amivel ki tudnám fejezni a gondolatomat, mint a házasság szentségét. A különbség kétségtelenül nagy, amennyiben az a frigy, melyről itt van szó, kizárólag szellemi s minden anyagi változás távol van tőle. A szellemi örömk, amelyekben az Úr részesít, ezer mérföldnyi távolságban vannak azon örömkötől, amelyeket földi házastársak élvezhetnek. Mert itt a szeretet lép frigyre a szeretettel s minden, ami köztük történik, oly végtelenül tiszta, gyöngéd és édes, hogy azt nem lehet kifejezni. Az Úr azonban annál jobban tudja azt éreztetni...

Feltesszük természetesen, hogy a léleknek már tiszta fogalma van arról, hogy mi vár reá; hogy világosan belátja, mily jótétemény reá nézve ez a frigy; s hogy bármit kívánjon is tőle Jegyesének szent tetszése, szilárdan el van tökélve mindenben megtenni az ő akaratát. Ő Szent Felsége pedig, aki jól tudja, vajon őszinte-e ez az elhatározás, szintén meg van elégedve a lélekkel, s közelebb jön hozzá. Azt akarja ugyanis az ő végtelen irgalmában, hogy a lélek jobban megismerje őt. Így azután megtörténik a találkozás, amelyben az Úr a lelket teljesen önmagához bilincseli.

Szent Teréz

A SZEMLÉLŐDŐ ÉS A TEVÉKENY ÉLET EGYESÍTÉSE

Szép a szemlélődés, szép a tevékenység is. A szemlélődés felemelkedik a földről, a Legszentebb felé törekedik és lelkünket ahhoz vezeti, ami vele rokon; a tevékenység pedig Krisztust fogadja vendégül, neki szolgál és a szeretetről tettekben tesz bizonyosságot.

A becsületes élet által emelkedj, a megtisztulás által nyerd el a Tisztát. Ha teológussá akarsz lenni, és méltó az Istenséghez, tartsd meg az Isten parancsait, azok útján haladj. Mert a tevékeny élet a lépcső a szemlélődéshez, testtel szolgálj a léleknek.

Nazianzi Szent Gergely

A tevékeny élettől igen távol áll a szemlélődő. De eljövén megtestesült Megváltónk, miközben mindkettőt bemutatta, önmagában mindkettőt egyesítette. Mert mikor a városban csodákat művelt, a hegyen pedig imában töltötte az éjszakát, példát adott híveinek, hogy a szemlélődés buzgalmából ne hanyagolják el felebarátaik gondozását, sem pedig felebarátjaik gondjával mértéken túl lekötve ne hagyják el a szemlélődés művelését.

Nagy Szent Gergely

Annak, aki tökéletesen akarja szeretni Istent, előbb a felebaráti szeretetben kell magát gyakorolnia, amiként annak, aki jó szemlélődő akar lenni, előbb a tevékenységben kell jónak lennie.

Jó a tevékenyek része, jobb a szemlélődőké, a legjobb azoké, akik mindkettőt együtt bírják.

Szent Bonaventura

Az érdemszerzés gyökere a szeretet. Minthogy pedig a szeretet Isten és a felebarát szeretetében van, az Isten szeretete önmagában véve több érdemet szerez, mint a felebarát szeretete. Ezért ami közvetlenebbül vonatkozik Isten szeretetére, a maga nemében érdemszerzőbb, mint ami közvetlenül a felebarát szeretetére vonatkozik Istenre tekintettel . . .

Lehetséges azonban, hogy valaki a tevékeny élet cselekedeteivel több érdemet szerez, mint egy másik a szemlélődő élet cselekedeteivel. Így ha az isteni szeretet bőségéből, hogy Isten akaratát teljesítse, az ő dicsőségéért, közben elviseli, hogy egy időre megváljon az isteni dolgok szemlélésének gyönyörűségétől. Ebben az értelemben mondja az Apostol: „Azt kívánnám, hogy magam áldozatként távol legyek Krisztustól testvéreimért” (Róm. 9, 3). Ezt Chrysostomus így értelmezi: „Annyira elmerült lelke Krisztus szeretetében, hogy még azt is, ami számára minden másnál kedvesebb volt, hogy Krisztussal legyen, mivel így tetszik Krisztusnak, megvetné” (De compunctione I. 7).

Aquinói Szent Tamás

Ismert dolog, hogy senkisésem maradhat élethosszat egy ponton állva, azért nyugodtan kell a dolgoknak utánajárni. Ebben az értelemben mondja bölcs Salamon: „Mindennek megvan a maga ideje” (Préd. 3, 1). Ha tehát meg kell lenni az ember számára az igazi magábatérés idejének, nem tarthatja az vissza a maga idejében a külvilághoz való rendezett odafordulástól Isten dicsőségére.

Aki egyedül a bensőségességre helyezi a súlypontot, nem találja meg az irányt, ha Isten a külvilág felé szólítja. Aki a külső világon függ, nehézkes a bensőségességben. A bölcs ember a külvilággal érintkezve nem veti el magától bensőségességét, se nem tagadja meg a külvilághoz való viszonyát a bensőségesség kedvéért . . . Ki és be-

jár tehát, s megtalálja azt, amiből táplálkozik, mert a bölcsesség tanítása szerint minden dologban békességet talál.

Suso

Most meg akarom mondani neked azok tévedését, akik minden kedvtelésüket abba helyezik, hogy lelkük vigasztalásban részesüljön. Miközben gyakran látják felebarátjuk lelki vagy testi szükségét, nem törődnek azzal, az erény színében mondják: Nem veszítem el lelkem békéjét és nyugalmát s nem vesztegetem el időmet.

Ha nincs vigasztalásban részük, úgy hiszik, megbántottak engem. Am csalatkoznak lelkük kedvtelésében. Inkább azzal bántanak meg, ha nem segítenek felebarátjuk baján, mintsem ha lemondanak a maguk vigaszáról. Mert minden szóbeli vagy belső áhitatgyakorlatot arra rendeltem én, hogy a lélek abban örömet találja a magam és a felebarát tökéletes szeretetében s megőrizze ezt a szeretetet. Ezért jobban megbántanak engem, ha ájzatossági gyakorlatukért és lelki békéjükért elmulasztják a felebarát szeretetét, mintha elmulasztanák az ájzatosságot felebarátjukért.

Mert a felebarát szeretetében megtalálnak engem s kedvtelésüktől, amiért keresnek engem, nem lesznek megfosztva. De ha nem nyújtanak segítséget, a mulasztással megfogyatkoznak a felebaráti szeretetben. Ha csökken bennünk a felebaráti szeretet, megcsökken irántuk való hajlandóságom s annak csökkenésével megcsökken vigasztalásuk. Így hát, amit meg akarnának nyerni, elveszítik; s veszíteni készen, nyerne. Amikor készek elveszíteni a maguk vigaszát felebarátjuk javáért, megkapják és megnyernek engemet is felebarátjukat is, mikor szeretettel segítenek annak és szolgálnak neki.

Szieniai Szent Katalin (sugallataiból)

Jól jegyezzék meg a lelki vezetők, vigyázniuk kell arra, hogy tanítványaik előbb a tevékeny életben gyakorolják magukat, mielőtt a szemlélődés magaslatait elébük tárnák. Mert hiszen a szemlélődő életre való felemelkedéshez meg kell előbb fékezni a szenve-

délyeket a szelidség, a türelem, a nagylelkűség, az alázatosság s egyéb erény megszerzésével. E megelőző edzés hiányában, haladás helyett, előre ugorva az Isten útján, miután életük egy idejét a szemlélődésben töltötték, minden erény hiányában, türelmetleneknek, indulatosoknak, gögösöknek bizonyulnak majd a megpróbáltatásokkal szemben. Az ilyen emberek nem élnek sem a tevékeny, sem a szemlélődő életet, sem a kettő egységét, hanem homokra építettek.

Caietanus

Kötelessége teljesítésével érdemet szerezni Istennél, megbékült lenni önmagával, becsülettel állni a világ előtt – íme, ebben áll az ember igazi erénye és a keresztény ember szilárd vallásossága... Amit én a kötelesség vallásosságának nevezek, ez az eszme sértően, zavaróan, visszataszítólag hat ránk, nagyon közönségesnek látszik, nincsen benne semmi megnyerő és ösztönző. És mégis, ez a vallásosság igazi eszméje. Minden egyéb vallásos gyakorlat enélkül csak képzeleti értékű; de ez önmagában, minden egyébtől eltekintve, a legnagyobb érdemeket szerezheti számunkra s a legmagasabb élet-szentségre segíthet.

Mert nem szabad azt hinni, hogy ha valaki vallásos buzgósággal tartja számon kötelességeit, ha rendíthetetlen szilárdsággal áll meg hivatásában, ez önmagában véve csekélység s ehhez nincsen szükségére többre a közepes erénynél. Tekintsük át az élet minden hivatását, vegyük jól fontolóra azok kötelességeit, állítom, nincsen azok közt olyan, amely az esetek és a körülmények során ne hozna magával ezerféle alkalmat annak gyakorlására, ami a legkiválóbb az evangéliumi tökéletességre szellemében.

Bourdaloue

Sok ember közös tévedése, hogy a lelki élet pályáját úgy kezdik meg, mintha remetékké akarnának lenni. Összetévesztik a bensőséges életet a magányos étellel. Az a rendeltetésük, hogy a világi élet szokatlan körülményei között küzdjenek, annak sokféle érdekével fog-

lalkozzanak s próbáratételük nem csekély mértékét embertársaik-tók kapják. Azért erre alkalmas szabályokat kell maguknak kialakítaniuk, számításaikat és elhatározásaikat ehhez kell szabniuk.

Igaz, hogy a megtérés pillanatában, valamint a szemlélődés állapotában lelkünk csak Istent s önmagát látja. Kétségtelenül értékes kegyelem e kettő kizárólagos szemlélete s nagyon áldásos a megfelelő időben és helyen. Ez a kezdet, mely sok tekintetben életünk végéhez hasonlít, de ez nem lehet szokásos és rendes állapotunk. S mégis, mily sokan esnek ebbe a tévedésbe!

Jámbor életet kezdenek. Elhatározzák, hogy mindent Istenért tesznek, tervet vagy rendszert készítenek maguknak jövődő lelki életük számára. Szabályba foglalják a bensőséges életet, a lelki ismeretvizsgálást, a gyónást és áldozást, a különleges ájtatosságokat és önmegtagadásokat. Mindent a legnagyobb pontossággal mérnek ki, a számítást helyesnek találják és a tervet jóváhagyják.

De szóba se jön más emberekkel való érintkezésük, vagy mások iránti kötelességeik, vagy a mások iránti irgalmasság cselekedetei, mintha mindez egyáltalában nem lenne szükséges, vagy nem állna semmi összefüggésben a lelki élettel; vagy mintha azt olyan könnyen lehetne venni, amire nem is érdemes megelőzőleg gondolni. Ez biztosan tévedés, aminek szomorú hatása következményeiben lesz érezhető. Ami nagyon kiváló egy kamalduli kolostorban, nehezen illeszthető be a világi érintkezés rendjébe.

Faber

Ha valaki meggyőződött arról, hogy a jelenlegi élet rövid s nem elégséges a magasra törekvés beteljesüléséhez; hogy abban az igazi keresztény ember nem bontakozik ki egészében s nem juthat el a teljességre, s ennek folytán úgy érzi, hogy az eljövődő élet a „minden a mindenben”, s csak az örökkévalóság képes lelkét igényelni és kitölteni – abba a veszélybe jut, hogy a jelenlegi életet lebecsüli s félreismeri annak igazi jelentőségét. Hajlamossá lesz arra a vágyra, hogy a földi zárandoklás idejét a tevékeny élettől és a társadalmi kötelességektől való teljes elszakadásban töltsse el.

Mégis jó meggondolni, hogy a földi élet feladatai, ha nem is

mennyeiek, mégis a mennybe vezető utak; ha nem is a halhatatlanság gyümölcsei, mégis annak a magjai; s ha nem is önmagukban, mégis értékesek a célért, ahová vezetnek.

Persze, nehéz ezt elevenen magunk előtt tartani. Nehéz mindakét igazságot együtt megvalósítani s egybekötni: hogy lelki szemeinket a jövőre életre irányítsuk s mégis ebben az életben működünk...

S mégis lehetséges az Úrnak szolgálni anélkül, hogy azért a földi dolgokat elhanyagolnánk, vagy mértéktelenül beléjük merülnénk, vagy fordítva, a világtól visszahúzódnánk. Ugyanis lehet mindent és minden egyes dolgot, amit teszünk, az „Isten tiszteletére” tenni, lehetséges mindent „lélekkel az Úrnak tenni, nem az embereknek” (Kol. 3, 23). Lehetséges magunkat együttesen a tevékeny és a szemlélődő életnek szentelni.

Newman

A vallási életük miatt tehetetlenné, dologtalanná, szórakozottá váló emberek rossz úton járnak, mert a vallás lényege Isten-közösség, az Isten-közösség bővebb, teljesebb életnek forrása, az élet telítése pedig nem passzív merengésben, hanem az egész, a cselekvő embernek a lét minden kötelmeihez való pontos, egyensúlyos, nagyszolgáltatású alkalmazásában áll. Az ilyen vallási álmódosók nézzék meg magukat jól, mert hibáznak valahol, és nem életszentség az, mely kötelességmulasztásokból táplálja lendületeit, éppúgy mint nem harmonikus és egyensúlyos lélek az, mely bennfeledkezik a malomkerékben, s nem tudja, hogy kezében az apró tettek liszt-szemeinek az élet kenyerévé kell válniuk. Ahhoz pedig a szeretetnek forró kemencéje kell. Tehát sem őrlő tettek, sem terméketlen álmok, hanem egyszerű, izmos, mindig felfelé tartó öntudatos hálaadás Isten felé. Így fejlesztünk teljes értékű emberi létet és leszünk egész lényünkkel, minden képességünkkel Istennek becsületére való teremtményekké.

Prohászka

A HALÁL

Nyilvánvaló, hogy a lélek nem hal meg a testtel, mert nem a testből való. Hogy nem a testből van, az Írás sokszorosan tanítja. Mert Ádám a mi Urunktól kapta az élet lehelletét s lett az ember élő-lénnyé (Gen. 2, 7). S Dávid azt mondja: „Térj vissza, lelkem, nyugalmadba, mert az Úr jót tett veled” (Zsolt. 114, 7). S hogy mi jót tett, halljad: „Megmentett engem – úgymond – a haláltól, szememet a könnyhullatástól, lábamat az elbukástól” – (Ua. 8). Mert vége a tévedésnek, megszűnt a véték, nem a természet.

Szent Ambrus

Készülj fel jól az utazásra. Mert valójában olyan a helyzeted, amilyen az ágon ülő madaré, vagy a víz partján álló emberé, aki az indulóban lévő hajót figyeli, hogy arra szállva abba az idegen országba utazzék, ahonnan nincs többé visszatérés. Irányítsd azért egész életedet ahhoz, hogyha jön a halál, készen légy és vidáman indulj útnak.

Suso

A fák, melyeket a szél kitép, nem alkalmasak átültetésre, mert gyökereik a földben maradnak. Aki más földre akarja a fát átvinni, annak valamennyi gyökeret egymásután kell ügyesen kivennie. S mivel minket a nyomorult földről az élők hazájába kell átültetni, hajlamainkat egymásután kell a világtól elvonni és kiszabadítani.

Nem mondom, hogy durván szakítani kell minden kapcsolattal, amely ide köt, mert az nagy megerőltetésbe kerülne, hanem lazítani és oldozgatni kell azokat.

Akik hirtelen elutaznak, mentségükre szolgál, ha nem vehettek búcsút barátaiktól, nem készülhettek kellőképp az útra; de akik legalább körülbelül tudják elutazásuk idejét: azoknak készenlétben kell lenniök, nem azért, hogy idő előtt elmenjenek, hanem hogy nyugodtabban várhassanak.

Végül, miután a mennyei Király elvezette a szeretett lelket a jelenlegi élet határára, mellette áll boldog elköltözésénél is, hogy az örök dicsőség menyegzős házába vigye, mely a szent állhatatosság édes jutalma...

Ez a lélek szeretett Jegyese iránti szeretettől égve visszaemlékezik a sok kegyre és segítségre, amellyel elébe jött és vele volt zárandokságában. Szüntelen csókokkal halmozza el ezt az édes segítőkészet, mely vezette, magával vonta és fenntartotta az úton. Megvallja, hogy az isteni Megváltótól kapott minden jót, aki megadta neki mindazt, amit Jákob, a nagy pátriárka kívánt utazásához, amikor látta az égbe vezető lajtorját (Gen. 28, 12). Ó Uram, mondja, te velem voltál és megőriztél az úton, melyről jöttem. Eledelül adtad szentségeidnek kenyerét; felöltöztettél a szeretet menyegzős ruhájába; sértetlenül vezettél be a dicsőség helyére, a te házadba. Ó örökkévaló Atyám! Mi más marad hátra, Uram, mint hogy hűséget tegyek arról, te vagy az én Istenem mindörökké? Amen.

Szalézi Szent Ferenc

Uram, te megennyhitetted számunkra a halál félelmét. Ennek az életnek a végét az igazi élet kezdetévé tetted. Egy időre aludni hagyod testünket, ismét felébresztet majd az ítélet harsonájával. Hogy megőrizzed, a kezeiddel alkotott földre bízod, s halandó maradványunkat ismét felemeled, hogy a halhatatlanság szépségébe változtasd azt át.

Megszabadítottál bennünket az átoktól és a bűntől, értünk mindkettőt magadra vállalva. Széttiportad az ördög fejét, ki a megrögzöttség örvényének torkába ragadta az embert. Szétzúzva a pokol kapuit s legyőzve a halállal felettünk uralkodó ördögöt, megnyitottad számunkra a feltámadás kapuját. Az ellenség vesztere s életünk biztonságára a kereszti jelét adtad a téged félők számára, örökkévaló Istenem! Neked ajánlottak fel anyám méhétől kezdve, téged szeretett minden erejével az én lelkem; neked szenteltem ifjúkoromtól mindmáig testemet és lelkemet.

Add mellém a világosság angyalát, hogy vezessen el az üdvösség helyére, a nyugalom vizéhez, a szent atyák ölén. Te, ki összetörted a tüzes kardot s visszaadtad annak az embernek a paradicsomot, akit veled együtt feszítettek keresztre s aki irgalmadhoz folyamodott, emlékezz meg rólam is a te országodban. Mert én is keresztre feszítetttem veled irántad való félelemből fegyelmezve testemet és tartva ítéletedtől. Ne válasszon el a félelmetes örvény választottaidtól. Ne állja el utamat a gonosz lélek, ne tekints bűneimre. Ha a természet gyöngeségéből vétkeztem szóval, cselekedettel vagy gondolattal, bocsásd meg nekem; mert hatalmad van a bűnök bocsánatára a földön, hogy tőlük megszabaduljunk. S ha a tested levetkőzőm, színed előtt ne találtassék szenny a lelkemen. Hanem hibátlanul és szennytől mentesen fogadd kezeidbe lelkemet tömjénáldozatul színed előtt.

Szent Makrina

Drága Halál, Jézus halála, én boldogító sorsom!

Add, Halál, hadd találjon benned fészket a lelkem. Halál, amelyben az örök élet termése sarjad; éltető áramaid járjanak át rajtam egészen. Halál, te vagy a fogyhatatlan élet; add, hogy mindig bizakodhassam védőszárnyaidban!

Üdvözítő Halál: add, lakozzék lelkem jószágos javaidban! Drága Halál: te vagy legdrágább szerzeményem. Egész életemet ragadd el magadba, halálomat merítsd el önmagadba!

Hathatós Halál! Legyen védelmed alatt nyugodt és biztos az én halálom. Éltető Halál, add, olvadjak el szárnyaid védelme alatt!

Élet tűzhelye, Halál, add, égjen bennem az a szikra, mely belőled éledt!

Dicső Halál! Termékeny Halál! Ó Halál, üdvösségem beteljesedése, megváltásom szövetségekötése, kiengesztelése erős zálog! Győzelmes, édes éltető Halál, benned oly szeretet ragyog reám, melynek sem égen, sem földön párja nincsen.

Szeretetreméltó Halál, benned van szívem bizodalma. Drágalátos Halál, te őrzöd mindazt, amim vagy, legyen gondod reám, hogyha meghalok, édes pihenésem legyen árnyékodban! Irgalmas Halál, te vagy a legboldogabb élet. Te vagy első osztályrészem, bőséges váltságom, dicső örökségem. Végy hát be egészen magadba, rejtsd el életemet egészen magadba, zárd be haláloamat is önmagadba.

Szent Gertrúd

Később hallottam, hogy mikor már Ostiában voltunk, távollétemben néhány barátommal anyám közvetlen beszélgetést folytatott a jelenlegi élet kevésretartásáról és a halál jóságáról. Midőn azok csodálkoztak a női lélek erősségén, te adtad azt Uram meg neki, s azt kérdezték tőle, nem fél-e, hogy hazájától távol válik meg testtől, azt felelte: Isten számára semmi sincs távol; s nem kell félnem, hogy a világ végén nem fogja tudni, honnan támasszon fel. Betegsége kilencedik napján, ötvenhat éves korában, harmincharmadik évemben, istenfélő és jámbor lelke a testtől felszabadult.

Befogtam szemeit. Roppant nagy szomorúság öntötte el szívemet s könnyekben akart kitörni. De lelkem parancsára erőszakkal mindjárt vissza is kényszerítettem őket, úgy hogy szemem felszáradt, de igen nehezemre esett ez a küzdelem. Amint anyám kilehelte lelkét, fiam, Adeodatus hangos sírásban tört ki, csak csillapításunkra hallgatott el. Ilyen módon a magam gyermeki megindulását is, mely könnyekre fakadt, az ifjú sírásával együtt fékeztem és csendesítettem. Mert úgy gondoltuk, nem illik ezt a halált síró panasszal és jajgatással gyászolni, ahogyan szokták siratni a halottak szerencsétlen sorsát, vagy teljes elmúlását. Ő sem nyomorúságosan, sem teljesen nem halt meg. Ezt erkölcsi tanúsága alapján őszinte

hittel (I. Tim. 1, 5) és biztos meggyőződéssel tartottuk így . . .

Lefeküdtem s mikor felébredtem, nem csekély mértékben enyhülését éreztem fájdalomnak. S amint ágyamban feküdtem magányosan, rágondoltam szolgáltnak, Ambrusnak nagy igazságot mondó versére . . . Azután lassanként visszagondoltam szolgálódra, irántad tanúsított magatartására s hozzánk való szent kedvességére, amit oly hirtelen vesztettem el; s kedves volt a sírás színed előtt ömiatta és óérette, magam miatt és magamért. Szabad folyást engedtem visszatartott könnyeimnek, párnát vetettem velük szívemnek; s megnyugtattak, mert csak te figyeltél rám, nem egy ember, aki gögösen értelmezhetette volna sírásomat.

Szent Ágoston

Midőn közeledett e világból való átkelésének órája*, magához hívatta az ott tartózkodó testvéreket s halála felől vigasztaló szavakkal nyugtatva őket, atyai érzéssel buzdított az isteni szeretetre. Beszédét a türelemről, a szegénységről és a római egyház iránt hűségről mondottakkal folytatta, egyéb intézmény elé helyezve a szent evangéliumot.

S amint körülvették az összes testvérek, összefont karral, amint azt mindig szerette, kereszt alakjában feléjük tárta kezeit, s az összes jelenlevő és távollevő testvért a kereszt erejében és nevében megáldotta. Azután hozzátette: Éljetek boldogul mindnyájan, fiaim, Isten félelmében s maradjatok meg abban mindig. S mert már közel van az eljövendő kísértés és szorongatás, boldogok, akik megmaradnak abban, amibe kezdtetek. Én meg Istenhez sietek, az ő kegyelmébe ajánlak mindnyájatokat.

Miután Isten oly kedves embere befejezte e szelíd figyelmeztetést, magához hozatta az evangélium könyvét, azt kívánta, olvassák fel János evangéliumának imígyen kezdődő helyét: „Közel volt már húsvét ünnepe” (13, 1). Ő maga pedig amennyire arra képes volt, annak a zsoltárnak a szavaira fakadt; „Szavammal az Úrhoz kiáltok, szavammal az Úrhoz könyörgök” s végül befejezte: „Vár-

* Assisi Szent Ferencnek.

nak az igazak engem, míg jót teszel velem" (141). Beteljesedvén rajta minden titok, ez az igen szent lélek feloldódott a testből s az isteni szeretet mélységébe merülve a boldog ember az Úrban elszenderült.

Szent Bonaventura

AZ ÖRÖK ÉLET

A teremtetett értelem arra képesítését, amellyel az isteni lényeg értelmi szemléletére emelkedik, méltán nevezzük a dicsőség világosságának... Ez az a világosság, amelyről szól az Írás: „világosságot által látunk világosságot” (Zsolt. 30. 5–10), azaz az isteni lényeg világosságát. S ez az a „város”, azaz az üdvözültek városa, amelynek „nincs szüksége napvilágra, sem holdsugárra: Isten dicsősége világítja meg” (Jel. 21, 23). Úgyszintén erről szól: „Nem a nap szolgál majd neked továbbra is nappali világossággal, és nem a hold fénye világít majd neked, hanem az Úr lesz neked örök világosságod és Istened a dicsőség” (Iz. 60, 19).

Ez a világosság nem lehet egy teremtmény természetével adott, hanem minden teremtetett természet erejét felülmúlja. Azonban a természet különbözősége nem akadály a természetfeletti erőhatásnak, mert az isteni hatóerő végtelen; mint ahogy a beteg csodálatos gyógyulásánál sem jelent különbséget, hogy kicsit vagy nagyon beteg. Az értelmes természet különböző foka tehát nem akadály annak, hogy ennek a természetnek legalacsonyabb fokán álló lény ne lenne elvezethető arra a szemléletre, a mondott világossággal.

Az értelmes lélek az örökkévalóság és az idő határára teremtetett... S az előbbiekből nyilvánvaló, hogy bár az értelmes lények rendjében a legalacsonyabb, mégis létmivolta a testi anyag fölé emelkedik, nem függ attól. Működése, amennyiben az időben levő alacsonyabb dolgokhoz fűződik, időbeli. Amikor tehát az idő felett álló felsőbbrendű valóságokkal kapcsolódik egybe működése, az

örökkévalóság részesévé válik. Ilyen főképp ama látás, amellyel az isteni lényeket szemléli. Következésképp e látás által az örökkévalóság részese lesz s ezen az alapon bármely teremtetett értelem Istent látja. Ez az, amiről az Úr azt mondja: „Az örök élet az, hogy ismerjenek téged, egyedül igaz Istent” (Jn. 17, 3).

Az istenlátásból eredő boldogságban minden emberi vágy beteljesül, mint a zsoltár mondja: „Kielégíti javaival kívánságodat” (102, 5). S minden emberi törekvés itt végcéljához ér. Világos lesz ez a részleteiben való áttekintéssel.

Az embernek, mint értelmes lénynek ugyanis vágya az igazság ismerete; ehhez az emberek a szemlélődő élet gyakorlásával jutnak. S éppen főképp ez teljesül be abban a látásban, amikor az első igazság* látásán keresztül mindaz ismeretessé válik, amit az értelem természetszerűen tudni kíván.

Benne van az emberben a vágy, hogy eszével az alacsonyabbrendű dolgok felett képes legyen rendelkezni. Ezt érik el az emberek a tevékeny és a világi élet foglalkozásaival. Ez a vágy elsősorban arra irányul, hogy az ember teljes élete az észnek megfelelően rendeződjék, ez az erény szerinti élet. Mert minden erényes ember cselekedetével azt követi célként, ami az erény javát szolgálja; mint pl. az erőslelkű ember, hogy erőslelkűen cselekedjék. Ez a vágy azonban akkor teljesül majd tökéletesen, amikor az ész teljes erejében lesz az isteni világosság fényében úgy, hogy nem térhet el a helyes rendtől...

Az ember egy harmadik vágya közös más élőlényvel, az, hogy a gyönyört élvezze. Ezt az emberek leginkább az élvezet élet által érik el; annak szertelenségével mértéktelenné és féktelenné válnak. A boldogság ama állapotában a gyönyörűség a legtökéletesebb. Annál tökéletesebb, amennyivel magasabb az értelem az érzéknél, aminek a gyönyörét az értelmetlen állatok is élvezik. Az a jó, amiben gyönyörűségünket találjuk majd, azért is nagyobb minden érzéki jónál s annál bensőségesebben és állandóbban gyönyörködtető, mert tisztább, mint olyan valami, amibe semmiféle szomorúság nem

* Isten örök értelme az igazság forrása.

vegyül. Erről mondja az Írás: „Házad dús javaitól megrészegülnek, gyönyörűséged patakjaival itatod őket” (Zsolt. 35, 9).

Az is minden lény természetes vágya, hogy önfenntartását kívánja, amennyire az lehetséges. Ennek mértéktelensége teszi az embereket félénkké és a fáradalmaktól óvakodóvá. Ez a vágy akkor teljesül majd tökéletesen, amikor az üdvözültek a tökéletes létbenmaradást elnyerik, biztonságban minden ártalomtól, annak értelmében, hogy: „nem éheznek és nem szomjaznak, nem veri őket forró-ság és nap” (Iz. 49, 10; Jel. 7, 16).

A végső boldogság a tökéletes boldogság. Ha valakinek hiányzik valami a tökéletességhez, még nincs a tökéletes boldogság birtokában, mert vágya még nem nyugszik meg teljességgel. Ami ugyanis tökéletlen, természetszerűen kívánja a tökéletesség elnyerését. Ámde a testtől különvált lélek valamiképpen tökéletlen, mint minden rész, amely a hozzátartozó egészen kívül létezik. A lélek ugyanis természetszerű része az emberi természetnek. Az ember tehát csak úgy érheti el tökéletes boldogságát, ha a lélek ismét egyesül a testtel.

A halál szükségszerűsége a bűntől eredő hiányossága az emberi természetnek. Krisztus azonban szenvedése érdemével helyrehozta a természet bűnből eredő hiányait. Amint az Apostol mondja: „A kegyelemmel nem úgy áll a dolog, mint a bűnbeeséssel. Ha ugyanis egynek bűnbeesése miatt oly sokan meghaltak, Isten kegyelme s az egy embernek, Jézus Krisztusnak kegyelmi ajándéka még bővebben kiárad azokra” (Róm. 5, 15). Ennek alapján tartjuk, hogy Krisztus érdeme hathatósabb a halál megszüntetésére, mint Ádám vétke annak előidézésére. Akik tehát Krisztus érdemből feltámadnak a halálból felszabadulva, nem szenvednek többé halált.

A végítélet megtörténtével az emberi természet teljességgel végső állapotába jut. Minthogy pedig minden testi lény valamiképpen az

emberért lett teremtvé, megfelelő, hogy akkor majd az egész anyagi természet állapota megváltozzék az ember akkori állapotának megfelelően. S mivel akkor az emberek romolhatatlanok lesznek, az egész anyagi természet számára megszűnik a keletkezés és elmúlás állapota. Erről mondja az Apostol: „A természet is felszabadul a múlandóság szolgai állapotából Isten fiainak dicsőséges szabadságára.” (Róm. 8, 21.).

Aquinói Szent Tamás

Minden tevékenységünk Amen és Alleluja lesz... Nem múltó hangon fogjuk az Ament és Alleluját énekelni, hanem a szív repesésével. Mert mit jelent „Amen”? Mit jelent „Alleluja”? Amen: igaz! Alleluja: Dicsérjétek Istent! Mert Isten a változhatatlan igazság, fokozás, csökkenés nélkül, több vagy kevesebb nélkül, a hamisság legkisebb foltja nélkül; örökvényű és maradandó, elmúlhatatlan, örökké megmaradó, Amit pedig mi művelünk teremtetett voltunkban és ebben az életben, valami hasonlóság az a testek jelképében, valami amiben a hitben járunk.

Azért ha majd egykor színről színre fogjuk látni azt, amit most tükörben és rejtvénytyszerűen látunk (I. Kor. 13, 12) végtelen, ki mondhatatlanul más szeretetindulattal fogjuk kiáltani: Igaz! S amidőn ezt mondjuk, Amen-t mondunk, de kielégítetlen kielégültséggel. Kielégülés lesz az, mert semmi sem fog hiányozni; mert az aminek nem leszünk hiányával, örök elragadtatással fog eltölteni, azért lesz az, ha szabad úgy mondani, kielégületlen kielégülés. Amilyen kielégületlenül fog kielégíteni tehát az igazság, oly kielégítetlen igazsággal fogod kiáltani: Amen! Ki is mondhatja meg, milyen lesz az, amit „szem nem látott, fül nem hallott, emberi szív föl nem fogott” (I. Kor. 2, 9)?

Mivel tehát megünás nélkül örökkétartó elragadtatással fogjuk látni az igazságot s tévedhetetlen bizonyossággal fogjuk szemlélni, az igazság iránti szeretettől lánggra gyújtva, tiszta és testetlen öleléssel rajta függve, ugyanolyan hangon fogjuk dicsérni és mondani: „Alleluja!”

Szent Agoston

III.

A LÉLEK KIBONTAKOZÁSA

AZ ERÉNYEK

Az erényes élet célja a boldogság. Mindannak ugyanis, amit komolyan és megfontoltan teszünk, van valami rendeltetése. Amint a gyógyítás az egészséget célozza, s a földművelés célja a megélhetéshez szükségesek előállítására, éppúgy az erény készsége arra irányul, hogy boldoggá tegye azt, aki szerinte él. Ez ugyanis mindannak, amit a jón értünk, a feje és végpontja.

Hogy pedig mit kell érteni a boldogság magasztos fogalmán, joggal az mondotta meg, aki azon magát az isteni természetet értette... Mert ha valaki kérdezi, hogy mi a boldogság, bizonyára nem téveszti el a helyes és jámbor feleletet, ha Pál szavát követve (I. Tim. 6, 15) azt mondja, sajátyszerűen és elsősorban boldog az a természet, amely minden fölött áll. S az emberek közt boldog, aki abban részesül, mely sokféle nevet kap a benne részesülők természete és állapota szerint. Így hát az emberi boldogság az isteni boldogsághoz való hasonlóság.

Nyssai Szent Gergely

Mint ahogy valamely erényes cselekedet a lélekben egyszerre édességet, békét, vigasztalást, világosságot és erőt teremt; éppúgy a rendetlen vágy gyötrelmet, bágyadtságot, fáradságot, vakságot és lanyhaságot. Minden egyes erényes cselekedet növeli az összes erényeket, és hasonlóképpen minden egyes bűnös szokásból származó cselekedet révén növekednek a többi bűnös hajlamok is s velük együtt fokozódik a lélekre gyakorolt romlasztó hatásuk.

Keresztes Szent János

Kétféleképpen természetes az ember számára az erény bizonyos kezdetleges formában. A faji természet alapján, amennyiben az ember eszében természetszerűen adva vannak a tudás és a cselekvés bizonyos természetszerűen ismeretes alapelvei. Ezek az értelmi és erkölcsi erények magszerű csirái. Az akaratban ugyanis benne van az ésszerű jó bizonyos kívánása általánosságban. Az egyedi természet alapján pedig a test alkata szerint némelyek inkább vagy kevésbé vannak bizonyos erényekre hajlamosítva. Az érzéki erők ugyanis a test bizonyos részeinek működései, amelyek készülsége elősegíti vagy akadályozza ezeket az erőket működésükben s közvetkezőleg az értelmi erőket is, amelyeknek az érzéki erők szolgálnak. Ennek alapján egyik ember természetes alkalmassággal rendelkezik a tudományra, a másik a bátorságra, ismét másik a mértékletességre.

Ezen a módon mind az értelmi, mind az erkölcsi erények bizonyos kezdeti alkalmasság szerint bennünk vannak természettől, de nincsenek meg kifejezetten. A természet ugyanis bizonyos módú tevékenységre van meghatározva. Ám az ilyenféle erények kialakulása nem egyféle cselekvéssel, hanem az anyag különbözősége szerint, amelyben az erények működnek, s a különböző körülmények szerint történik. Így tehát nyilvánvaló, hogy az erények bennünk vannak a rájuk való alkalmasság és kezdeti lehetőség, de nem tökéletességük szerint, az isteni erényeken kívül, amelyek teljességgel kívülről erednek.

Bármelyik erény tárgya a sajátos anyagában tekintett jó. Így a mértékletesség tárgya a tapintás révén gyönyört keltő tárgy. Ennek a tárgynak a lényegi meghatározását az ész adja, amely meghatározza az ilyenféle gyönyör módját. A gyönyörködtető dolgok pedig szolgáltatják az anyagot. Nyilvánvaló már most, más természetű indítékokat nyújt az ilyenféle vágyakban az emberi ész szabálya és mást az isteni szabály. Így az étel fogyasztásánál az ész azt a szabályt adja, hogy az ne ártson a testi egészségnek, s ne akadályozza az ész működését. Az isteni törvény szabálya viszont azt követeli, hogy az ember „sanyargassa testét és rabságba vesse” (I.

Kor. 9, 27), az ételtől, italtól s más efféléktől való tartózkodással. Ebből látható, hogy a belénk öntött és az általunk szerzett mértékletesség fajlag különböznek s ugyanaz a szempont más erényeknél is.

Egy másik faji megkülönböztetést a készségek rendeltetése adja. Eszerint a mérték szerint is a belénk öntött erkölcsi erények, amelyek az emberek javára vannak ahhoz való rendben, hogy „a szentek polgártársai és Istennek házanépe” (Efez. 2, 19) legyenek, fajlag különbözőek más szerzett erényektől, amelyek az ember életének jó rendjét adják az emberi dolgokhoz.

Tökéletes vagy tökéletlen értelemben vehető az erkölcsi erény. A tökéletlen erkölcsi erény pl. a mértékletesség vagy erőselelkűség nem egyéb, mint valami bennünk rejlő hajlam, valami fajta jó megtételéhez, akár a természettől, akár a szokásból szerzett hajlam alapján. Így értve, az erkölcsi erények nincsenek egymással kapcsolatban. Hiszen láthatjuk, hogy van, aki a természeti alkat vagy a megszokás alapján készséges a nagylelkűség cselekedeteire, de nem készséges a tiszta élet cselekedeteire. A tökéletes erkölcsi erény olyan készség, amely arra képesít, hogy a jócselekedetet jól végezzük. Így értve az erkölcsi erényeket egymással kapcsolatban levőknek kell azokat mondanunk, amint azt majdnem mindenki állítja...

Mert az erősség nem kapja az erény dicséretét, ha a mértékletesség, a helyesség, vagy a megfontoltság hiányával van. S ugyanaz a szempont a többi erénynél is. A kapcsolat ezt a szempontját jelöli meg Gregorius, mondván: „Az egymástól elkülönített erények nem lehetnek tökéletesek, az erény szempontjából. Mert az okosság sem igazi, ha nem igazságos, nem mértékletes, nem erőselelkű.” (Moral. XXII. 1.). S ugyanazt mondja a többi erényről. Hasonló szempontot jelöl meg Augustinus (De Trinit. VI, 4) is.

Aquinói Szent Tamás

Kérdezed, miért vonz a gyönyör a bűnhöz, s miért kerül annyi fáradságba és verejtékbe az erény? Vajon érdemelne-e elismerést s részesülne-e jutalomban az erény, ha nem kerülne fáradságba? Hivatkozhatnék némely férfira, akiknek természetüknél fogva ellen-szenves a nőkkel való érintkezés s akik kerülnek a velük való beszélgetést, mint valami gyűlöletes dolgot. Vajon tiszta életűeknek fogjuk-e mondani az ilyen férfiakat? Megkoszorúzzuk-e őket, hirdetjük-e érdemüket? Semmiesetre. A tisztaság az önuralomban van, az érzéki vágy leküzdésében.

Úgy van itt, mint a háborúban. Elkeseredett harcban nagyobb a győzelem fénye, mint amikor az ellenség nem áll ellen. Sok ember természeténél fogva érzéketlen: szelid lelkűeknek fogjuk-e őket mondani? Semmiképpen. Épp azért Krisztus az önmegtartóztatónak három fajtáját különbözteti meg (Mt. 19, 12), kettőnek nem juttat koronát, csak az egyik fajtát vezeti be országába . . .

De miért nem intéztetett úgy, hogy a jót fáradság nélkül lehessen megtenni? Méltó ez az állatokhoz, s azokhoz, akiknek a gyomruk az istenük. Hogy belássad, az ilyenfajta beszéd a restség sugallata, felelj kérdésemre. Vegyünk egy hadvezért és egy királyt. A király leitta magát és alszik. A hadvezérnek nagy erőfeszítés árán sikerül kivívnia a győzelmet. Kinek tulajdonítod majd a győzelmet, ki fogja élvezni a szerencsés eredmény örömét? Látod-e már, hogy a lélek érzékenyebb az iránt, ami fáradságba kerül? Ezért kapcsolta Isten az erényhez a fáradságot, hogy lelkünket az erényhez szoktassa. Ezért csodáljuk az erényt, mégha nem is gyakoroljuk; a bűnt pedig kárhozzátjuk, mégha gyönyör kíséri is azt. S ha azt kérdezed, miért nem azokat csodáljuk, akik természetüknél fogva jó hajlamúak, hanem azokat, akik akaratuk jóvoltából azok, azért van ez így, mert az igazság azt kívánja, hogy az előnyt azoknak adjuk, akik azért fáradoztak, s nem azoknak, akiknek az nem került fáradságba.

Aranyászjú Szent János

Meg kell tanulnod az erények gyakorlását. Mert ahhoz, hogy képessé légy, gyakorolnod kell magadat. Ne várj arra, hogy Isten közreműködésed nélkül öntse beléd az erényeket.

Tauler

Minden állás sajátos erény gyakorlását kívánja meg. Más erényekre van szüksége egy főpapnak, egy fejedelemnek, egy katonának, egy házas nőnek, egy özvegynék. S bár mindenkinek minden erényt kell birtokolnia, mégsem vagyunk kötelesek mindegyiket egyenlően gyakorolni, hanem mindenkinek főképp azokra kell magát adnia, amelyeket élethivatása megkíván.

Ha Isten angyali tökéletességre akar bennünket emelni, jó angyalok is leszünk. Azonközben egyszerűen, alázatosan és buzgón gyakoroljuk azokat a kisebb erényeket, amelyek megszerzését Urunk gondunkra és munkánkra bízta. Ilyenek: a türelem, a jóság, a belső önmegtagadás, az alázatosság, az engedelmesség, a szerénység, a tisztaság, a felebarátunk iránti gyöngédség, tökéletlenségük elviselése, a szorgalom és a szent buzgóság. A rendkívüli erényeket hagyjuk meg a magasabbra emelt lelkeknek: mi nem érdemlünk ilyen magas rangot Isten szolgálatában. Igen boldogok leszünk, ha konyháján, sütődéjében szolgálhatunk, ha lakájai, teherhordói, szobainasai lehetünk. Rajta áll ezután, ha jónak látja, hogy bevonjon bennünket belső szobájába, magántanácsába. Így van ez, mert a dicőség e királya szolgálait nem állásuk méltósága szerint jutalmazza, hanem a szeretet és alázatosság szerint, amellyel hivatalukat ellátják.

A képmutatás és az igazi erény külsőleg nagyon hasonlítanak egymáshoz. Ám könnyen megkülönböztethetők. Mert a képmutatásnak nincs tartóssága, tovatűnik, mint a füst. De az igazi erény mindig határozott és állhatatos.

Szalézi Szent Ferenc

Az igazi és egyedüli út a tökéletességre az erények és az istenszeretet gyakorlása. Az ima segítségével jutunk oda, igyekeztünk megfélelni Isten megvilágosításának és kegyelmének; nem akar ő mást, minthogy szentnek lásson minket.

Sok szent jutott a tökéletességre különleges kegyelem nélkül. Egyedül az erények viszik a lelket a szent életre, különösen az isteni akarathoz való alkalmazkodás.

Liguori Szent Alfonz

Az emberek folyton változnak; mikor változunk meg a megtérés által? Mindegyik kor, minden állapot változtat valamit rajtunk; mikor fog bennünket az erényre változtatni?

Azt hiszik az emberek megtértek, midőn megváltoznak; de némelykor csak a vétékben változnak meg; mint mikor a hízélgéssből a nagyraavagyásra térnek át; s a kor előrehaladásával, amidőn megcsökken a nagyraavagyást fenntartó erő, belevesznek a fősvénységbe.

Bossuet

Az igazán alázatos ember mindig gyanús szemmel nézi a saját erényeit és egészen közönséges dolog nála, hogy sokkal megbízhatóbbaknak és értékesebbeknek látszanak előtte azok, amelyeket embertársaiban lát.

Az elképzelt erényeken mindig meglátszik, hogy mi földben teremnek; ugyanis sohasem hiányzik bennük a hiúság; míg ellenben azok, amelyeket Istentől kapunk, mindig mentesek ettől a kevélységtől.

Szent Teréz

Hozzá tartozik az erényhez, hogy kerüljön mindennemű különbséget s olyanféle dicsekvést, mintha másnál többet érne vagy másnál többet tenne.

Néri Szent Fülöp

Minden erény alapja az alázatosság, mert „mindazt, aki megalázza magát, felmagasztalják” (Lk. 14, 11). S a lélekben szegényeknek nyílik meg a mennyek országa (Mt. 5, 3). Az erények között az elsőhöz, az alázatossághoz a hit járul, mert „hit nélkül nem lehet tetszeni Istennek”, és „az igaz a hitből él” (Zsid. 11, 6; Gal. 3, 11). De mire jutsz a hittel, ha nem keresed a reménnyel azt, amit a hit tartalmaz? Mert „a hit reményeink szilárd alapja” (Zsid. 11, 1) és „a remény nem csalatkozik” (Róm. 5, 4). De mivel reménykedve szeretjük azt, amit már hittel vallunk, a reményhez a szeretetet járul s így fejlődik helyesen a szeretet által tevékeny hit.

Hogyan kell viszont ezt a három erényt, azaz a hitet, a reményt, a szeretetet megkülönböztetni és megtartani, az okosság tanítja meg és alakítja ki. Az igazságosság ékesít és átfog. Az erőslelkedés megtart és megszilárdít. S a mértékletesség fékezi és távoltartja a szertelen túlzást és a szűk határok közé szorítást.

Ha tehát e négy erényt hozzáadod a három felsőbbhöz, az erények eme hetes száma megvalósítóiknak a hétféle kegyelem teljességét juttatja. Szétoldja a bűnök halmazát, győz az ördög testén s az igazlelkűség ösvénye minden erény forrásához és eredetéhez vezet.

Szentviktori Hugó

ALÁZATOSSÁG

Az erények rendezett egységét az épület hasonlata szemlélteti. Ami az erények megszerzésében az első, hasonló az épület megalapozásához. Az erényeket pedig valóságban Isten önti belénk. Erre tekintettel az erények megszerzésében az „első” kétféleképp vehető. Először az akadály elhárítása értelmében s így tekintve az alázatossághoz az első hely, mert elüzi a kevélységet, aminek Isten ellenáll, s az embert alárendeli és megnyitottá teszi az isteni kegyelem hatása befogadására, a kevély felfuvalkodottság kiüresítése mértékében. Ezért mondja Jakab: „Isten a kevélyeknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad” (4, 6). Ebben az értelemben mondjuk az alázatosságot a lelki épület alapjának.

Más tekintetben az „első” az erényekben az, ami közvetlen, ami által ti. már Istenhez járulunk. Az első közeledés pedig Istenhez a hit által történik ama mondás szerint: „Aki Istenhez járul, hinnie kell.” (Zsid. 11, 6). Ebben az értelemben a hit nemesebb módú alapvetés, mint az alázatosság.

Az alázatosság lényegében az ember vágyóképeségében székeli. Általa valaki megfékezi lelkének indulatát, nehogy rendetlenül nagyra törjön; hanem tartja magát az ész szabályához, hogy ti. ne értékelje túl mivoltát annál, ami. S mindkettő eredője és gyökere az a tisztelet, amellyel valaki Isten iránt viseltetik.

Aquinói Szent Tamás

Az igazság keresésére és megtalálására ne keress más utat, mint azt, amit megjelölt számunkra az, aki mint Isten látta lépteink gyöngeségét. Ez az út először az alázatosság, másodszor az alázatosság, harmadszor az alázatosság. S ugyanazt mondanám, bármily sokáig kérdeznél is. Nem azért, mintha nem kellene más parancsolatot is hirdetni, hanem azért, mert ha bármi jót cselekedünk is, ha nem előzi meg, nem kíséri s nem követi az alázatosság; ha nem lebeg szemünk előtt, hogy hozzá ragaszkodjunk; ha nincs felettünk, hogy féken tartson; abban a pillanatban, ha örvendünk, hogy jót tettünk, megszáll a kevélység, hogy a jócselekedetet teljességében kiragadja kezünkől. A többi vétektől a bűnökben, a kevélységtől azonban még a jócselekedetekben is félnünk kell, ne-hogy azt, amit dicséretesen megtettünk, éppen a dicséret vágyából elveszítsük.

Azért ahhoz a kiváló szónokhoz hasonlóan, akitől azt kérdezték, mit kell az ékesszóláshoz elsősorban figyelembe venni, azt felelte; a kiejtést; s arra a kérdésre, mi a második, megint csak azt felelte: ugyancsak a kiejtés; s harmadszorra semmi mást nem válaszolt, csak a kiejtés, – ha engem kérdeznél a keresztény vallás parancsai felől, ahányszor csak kérdeznél, kedvem volna azt felelni, semmi más, mint az alázatosság, mégha esetleg a szükség kényszerítene, hogy más dolgot is mondjak.

Szent Ágoston

Krisztus bár minden erény birtokában volt, valamennyi közül mégis egyet, az alázatosságot önmagában ajánlotta, mikor azt mondotta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű” (Mt. 11, 20). Én hát Uram Jézusom, szívesen dicsekszem gyengeségemmel a magam erejének csüggetettségében, hogy a te erényed, azaz az alázatosság bennem tökéletesüljön. Mert elég nekem a te kegyelmed, mikor kifogy az én erőm. Erősen megvetem lábamat kegyelmedben, hogy engem, aki gyöngé vagyok, szelíden magával vonva biztonsággal emelkedjek fel az alázatosság lépcsőjén, míg csak az igazsághoz tapadva el nem jutok a szeretet tág birodalmába. Majd akkor énekelem a hála zsoltárát, s mondom: „Tágas

térre állítottad lábamat'' (Zsolt. 30, 9). Így óvatosabb a haladás a szoros úton, biztosabb a felmenet a meredek lépcsőn, habár csak lépésben; így csodálatos módon feljutunk az igazsághoz, habár lassan, mégis erősebb bicegéssel.

Nagy az alázatosság erénye, még az isteni méltóságot is könnyen maga felé fordítja. A tiszteletet a barátság nevére változtatja, sőt, aki távol volt tőle, rövidesen a közelbe hozza.

Szent Bernát

Merem-e majd én is mondani: „Szent vagyok” (Zsolt. 85, 2)? Úgy érteve, mint aki szent és nem volna szüksége megszentelőre, kevély és hazug beszéd volna. Ha pedig megszentelt szent abban az értelemben, hogy: „Szentek legyetek, mert én, az Úr, szent vagyok” (Lev. 19, 2), merészelje ezt Krisztus Teste is a föld végéről kiáltó egy ember módjára Fejével és Feje alatt mondani: „Szent vagyok”.

Hiszen megkapta a szentség kegyelmét, a keresztség és a bűnbocsánat kegyelmét. „Bizony ilyenek voltatok”, mondja az Apostol, felsorolva a sok könnyű és súlyos bűnt, a szokásosokat és az elriasztókat: „Bizony ilyenek voltatok, de megtisztultatok, szentek lettetek” (I. Kor. 6, 11). Ha tehát azt mondja, „szentek lettetek”, mondja bármelyik hívő is: szent vagyok.

Nem a fennhéjázó kevélysége ez, hanem a hálás ember vallo-mása. Mert ha azt mondanád, magadtól vagy szent, kevély vagy. Viszont ha hiszel Krisztusban és Krisztus tagja vagy, s azt mon-dod, nem vagy szent, hálátlan vagy. Mert amikor az Apostol a kevélységet korholja, nem azt mondja: „nincs neked”, hanem: „mid van, amit nem kaptál” (I. Kor. 4, 7) . . . Mondd Istennek, szent va-gyok, mert megszenteltél; mert kaptam, nem mert az enyém volt; mert adtad, nem azért, mert érdemeltem.

Szent Ágoston

Szegénységünk és gyöngeségünk tudatában az alázatosság úgy hiszi, hogy magunktól semmire sem vagyunk képesek; ezzel szemben a nemeslelkűség Szent Pál mondását adja ajkunkra: „Mindent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad” (Filipp. 4, 13). Az alázatosság bizalmatlanná tesz önmagunk iránt, a nemeslelkűség pedig bizakodóvá tesz Isten iránt. Látható tehát, hogy ez a két erény, az alázatosság és a nemeslelkűség annyira kapcsolatban és egységben vannak egymással, hogy soha sincsenek és nem is lehetnek egymástól szétválasztva.

Vannak emberek, akik hamis és együgyű alázatosságban tetszelegnek, mely megakadályozza őket abban, hogy meglássák magukban azt a jót, amit Istentől kaptak.* Egyáltalában nincs igazuk; mert azt a jót, amit Istentől kaptunk, el kell ismernünk, meg kell becsülnünk és nagy tiszteletben kell tartanunk. Nem szabad azt ugyanolyan alacsony értékelés fokán tartani, amint kell azt, ami bennünk és magunktól van.

Nemcsak az igazi keresztények ismerték el, hogy meg kell különböztetni ezt a kétféle jót magunkban, az egyiket magunk meg-alázására, a másikat az isteni jószág dicsősítésére, aki azt adta. De a filozófusok is azt mondják: „Ismierd meg magadat!” Ez nemcsak a magunk silányságának és nyomorúságának az ismeretére értendő, hanem lelkünk nagyságára és méltóságára is, mely az isteni jószágból az Istenséggel egyesülni képes. Egy bizonyos ösztönt ojtott ő belénk, mely állandóan törekedik és igényli ezt az egyesülést, ami-ben van minden boldogságunk.

Szalézi Szent Ferenc

Az alázatosság nem abban áll, hogy valaki elrejtí tehetségét és erényeit, hogy magát rosszabbnak és jelentéktelenebbnek tartja, mint amilyen, hanem hogy tudjuk világosan, minek vagyunk hiányában s ne kérkedjünk azzal, amink van, tekintettel arra, hogy Isten ajándékozta azt nekünk ingyenesen, s még mindezzel az ajándékkal is végtelen kicsinyek vagyunk . . .

* Isten kegyelmi ajándékait.

Nem összeegyeztethetetlen tehát a tényleges kiválóság az alázatossággal. Ellenkezőleg, e két testvér keresi és verseng egymással. Istenben, aki maga a kiválóság, nincsen semmi gög. Ő magát olyan-
nak látja, amilyen a valóságban anélkül, hogy megvetné azt, ami
nem ő. Ő a magánálló lét természete szerint és egyszerűen, a le-
ereszkedés hajlandóságával minden lény iránt, amelyet teremtett,
bármily szegényes legyen is az. A jóság és az alázatosság szinte
ugyanegy dolog. Ha jók vagyunk, ösztönözve érezzük magunkat ön-
magunk ajándékozására, feláldozására, kicsivé tételére, ez az aláza-
tosság. Amennyire jutottunk tehát a jóságban, annyira haladtunk az
alázatosságban.

Lacordaire

Az összes mennyei látomások, kinyilatkoztatások és érzelmek –
bármennyit elmélkedik is valaki fölöttük – nem érnek annyit, mint
a legkisebb alázatossági gyakorlat. Mert ez utóbbiban benne fog-
laltatnak a szeretet következményei, amennyiben semmibe sem ve-
szi a saját érdekeit, és nem igyekezik azokat előmozdítani; nem
gondol rosszat senkiről, csak önmagáról; nem gondol jót önmagá-
ról, hanem csak másokról.

Keresztes Szent János

Egy alkalommal azon gondolkodtam, hogy miért oly nagy barátja
a mi Urunk az alázatosság erényének. Egyszerre csak – anélkül,
hogy következtetés útján jöttem volna rá – ott állt az eszem előtt
ez az igazság: azért szereti annyira, mert Isten az Igazság, az alá-
zatosság pedig az igazság útján való járás. Mert nagy igazság az,
hogy mitőlünk semmi jó sem származhatik, hogy nyomorultak, hogy
semmik vagyunk.

Szent Teréz

Az a művészet, amely minden művészetet magában foglal, ami csak szükséges az igazi életszentségre a minden tessék-lássék nélküli igazi alázatosság; nemcsak szóban vagy látszatra, hanem igazságban és mélységben.

Tauler

Az igazi alázatosság nem mutatja magát s alig beszél az alázatosságról; mert nemcsak a többi erényt kívánja elrejteni, de főképpen önmagát.

Szalézi Szent Ferenc

A fegyelmezetlen gőg kérkedő, nagyon láthatóan tör a dicsőségre; nevetségessé is válik. A fondorlatos gőg viszont a szerénység látszata alatt törekszik ugyanarra.

Bossuet

HIT

Írva van: „Az igaz a hitből él” (Gal. 3, 11). Minthogy még nem látjuk boldogságunkat, ezért a hit által kell azt keresnünk. Maga az igazság szerinti élet sem tőlünk van, hanem csakis attól, aki segíti a hívő és imádkozó embert, aki magát a hitet is adta, hogy azal higgyük, hogy ő megsegít bennünket.

Hitünk lelkünk elsősülötte. Ha a hitet megőrizzük, a további következhet. Mert az emberek lelki tisztulása s naponkénti haladásuk a jobb felé a belső ember megújulásával onnan van, hogy él a hit, az elsősülött.

Az Isten országának rejtett titkait előbb a hittel keresik a hívők, hogy általa értsék meg azokat. Mert a hit a megértés lépcsője, a megértés pedig a hit jutalma. Nyíltan megmondja ezt a Próféta mindazoknak akik túlsietve és megelőzően keresik a megértést, de a hitet elhanyagolják. Azt mondja, ugyanis: „Ha nem hisztek, nem fogtok érteni” (Iz. 7, 9, Septg.). Tehát magának a hitnek bizonyos világossága is benne van az Írásokban, az evangéliumban, az apostoli olvasmányokban. Mert mindaz, amit nekünk az időben elmondanak, sötétségünk mécsesei, hogy tápláljanak a nap számára. Péter apostol mondja: „Birtokában vagyunk a megbízható prófétai jóvendöléseknek. Jól teszitek, ha figyelték rájuk, mint sötétben világító mécsre, amíg fel nem virrad a nappal és a hajnalcsillag fel nem kél szívetekben” (II. Pét. 1, 19).

Fejlődik értelmünk annak felfogására, amit hisz, s a hit fejlődik annak hívésére, amit ért; s hogy ugyanazt egyre jobban megért-sük, annak értésében is fejlődik az elme. De ez nem történik a mi természetes erőnkkel, hanem Isten segítségével és ajándékával; mint ahogy nem a természet, hanem a gyógyítás adja vissza a megrom-lott szem látóképességét is.

Magában az elmében, azaz a benső emberben történik a növeke-dés valamiképpen nemcsak abban, hogy a tejről a szilárd ételre tér át, hanem úgy is, hogy egyre többet vesz magához az ételből. De nem térbeli tömegben növekedik, hanem a világos értésben, mert maga az étel is szellemi világosság. Hogy tehát növekedjete-k és felfogjátok, s hogy minél inkább növekedtek, annál inkább fel-fogjátok, ezt nem attól a tanítótól kell kérnetek és várnotok, aki fületekhez szól, vagyis külső tevékenységgel ültet és öntöz, hanem attól, aki a növekedést adja (I. Kor. 3, 6).

Mekkora hiúság, mekkora esztelenség, mekkora hazugság, mi-kor a halandó ember, akit annyi bűn terhel, aki oly sok kísértés-nek van kiszolgáltatva, oly sok romlásnak alávetve, s a legigazsá-gosabb büntetés elé néz, önmagában bízik, hogy boldog lesz, ami-kor még azt, ami természetének méltóságában a legkiválóbb, el-méjét és eszét sem képes a tévedéstől megóvni, hacsak nincsen vele Isten, a lelkek világossága.

Szent Ágoston

Az ész utolsó lépése annak elismerése, hogy végtelen dolog van, ami meghaladja; csak gyöngeségén mulik, ha nem jut el eddig az ismeretig.

Pascal

Keressetek vágyakozással, vágyakozzam keresésetekre, találjalak meg szeretetemmel, szeresselek megtalálva téged. Megvallom Uram, s hálát adok neked, hogy belém teremtetted képedet, hogy reád emlékezzem, reád gondoljak, téged szeresselek. De az annyira eltörtödött vétkeim rátelepedésével, annyira elhomályosult a bűnök füstjében, hogy nem képes arra, amire teremtetted, ha csak te nem újítod meg s nem változtatod át.

Nem kísérlem meg, Uram, hogy behatoljak lényed mélységének gazdagságába, mert semmiképpen sem mérhetem azzal össze értelmemet. Mégis vágyom valamennyire megismerni igazságodat, amit hisz és szeret az én lelkem. Mert nem azért törekszem az értésre, hogy higgyek, hanem hiszek, hogy értek. Mert azt is hiszem, hogy ha nem hiszek, nem foglak megérteni. Azért hát, Uram, aki megadod a hitnek az értését, add, amennyire tudod, hogy javamra szolgál, értem meg létedet hitünknek megfelelően.

Szent Anzelm

A hit fejlődése szerint háromféle hívőre találunk. Némelyek ugyanis hívők, akik csak jámborságból választják a hitet, de azt, hogy kell-e hinni vagy nem, ésszel nem fontolják meg. Mások ésszel járulnak ahhoz, amit hittal vallanak. Mások azt, amit hittal vallanak, a szív és a lelkiismeret tisztaságával már bensőleg kezdik megizlelni.

Szentviktori Hugó

Amikor Isten megadja nekünk a hitet, lelkünkbe lép és szól hozzánk, nem szavak révén, hanem sugallat módján. Amit hinnünk kell, oly elfogadhatóan állítja értelmünk elé, hogy akaratunk nagy tetszést talál abban, s arra indítja értelmünket, járuljon ahhoz hozzá s kétkedés és bizalmatlanság nélkül adja beleegyezését.

Csodálatos ebben az, hogy Isten a hit titkait lelkünkkel homályba burkoltan közli, úgy, hogy mi azok igazságát nem látjuk át, hanem csak sejtjük. Ha köd borul a földre, nem látjuk a napot, csak kissé átszűrődő fényét, úgy hogy azt mondhatjuk, látjuk a napot anélkül, hogy látnánk. Nem látjuk annyira, hogy azt teljességgel állíthat-

nánk. De nem is látjuk oly kevésbé, hogy látását tagadhatnánk. Az ilyenfélét mondjuk sejtésnek.

Amikor nem a szavak ereje, nem is az érvek bizonyossága révén belép lelkünkbe a hit homályba burkolt fénye, egyedül jelenlétének szelíd ereje által oly tekintéllyel készíti gondolkodásunkat a hitre és engedelmességre, hogy az a bizonyosság, amit az igazságról ad, felülmúlja a világ minden egyéb bizonyosságát, s annyira meghódítja az egész lelket, hogy egyéb bizonyítás ereje nem is hasonlítható hozzá.

Szalézi Szent Ferenc

Isten . . . Krisztusban az összes hitigazságokat egyszer s mindenkorra kimondta, nincs és sohasem lesz többé kinyilatkoztatni való új hitigazsága. Ha tehát valaki mostanában rendkívüli, természetfeletti úton kívánna Istentől valamit kapni, az mintegy azzal a szemrehányással illetné őt, hogy Fiában nem adott nekünk eleget. Mert igaz ugyan, hogy hívő lélekkel teszi, hiszen magával kérésével tanúsítja hitét, de azért mégis csak kíváncsiság az egész, s mint ilyen fogyatékos hitre vall.

Ne is számítsunk arra, hogy ezen kívánság bölcsességhez vagy más valami jóhoz juttat bennünket, mert abban az órában, amidőn Krisztus Urunk kimondta a kereszten azt a szót, hogy „Beteljesedett” (Jn. 19, 30), és azzal meghalt: befejeződtek mindazok a dolgok, valamint az ószövetségi törvény összes többi szertartásai. Most tehát minden tekintetben embertársunknak, az Úr Jézusnak, az ő Egyházának és az ő papjainak, emberi és látható módon adott tanítása szerint kell igazodnunk.

Keresztes Szent János

Aldott légy én Istenem, ki az igaz hit által megmutattad gazdagságodnak gondolhatatlan kincsét, és Krisztus által minden lelki áldomásokkal megáldottál minket. Erősítsd, Uram, végig, amit elkezdettél bennem, oktasd az én tudatlanságomat, világosítsd vak-ságomat, szilárdítsad gyarlóságomat, öregbítsd hitemet. Őrizd meg

igaz vallásomnak drága kincsét énbennem; segíeyzd gyenge hitemet, hogy igazán és minden kétség nélkül higgyem, valamit te rólad, a te dicsőségedről, a Szent Háromság egy Istenről, a te Szent Fiadnak testesüléséről, s a hitnek minden ágazatairól előmbbe adott az Anyaszentegyház; ez ellen semmi okoskodásoknak helyt ne adjak, hanem a hitnek engedelmissége alatt fogva tartsam értelmet és érzékenységemet.

Hogy pedig hasznos és gyümölcsös legyen bennem ez a te ajánlód, adjad szent malasztodat, hogy te előtted mennyegzősruha nélkül pusztán ne találtassék az én hitem; hanem szeretet által munkálkodván jóságos cselekedetekkel ékesíttessék; és nemcsak szóval, de cselekedettel, sőt ha szükség, halálommal is az igaz hitről bátorságos vallást tegyek mindenekelőtt; tudván, hogy aki megtagadja az igazságot az emberek előtt, megtagadtatik tőled az ítélet napján.

Hiszem és tökéletesen vallom, én Istenem, valamit az Anyaszentegyház által, az apostolok helytartói által, előmbbe adtál. Ebben a hitben akarok ítélőszéked elébe menni. Tarts meg, Uram, engem végig az igaz tudományban. A te szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Pázmány Péter

A pusztá hitnek nincs szüksége sem megizlelésre, sem érzelemre, sem különleges világosságra, sem érezhető támasztékra. Megelégszik száraz homályával és egyszerűségével, megmaradna benne az egész örökkévalóságon át. De mivel tudja, hogy Isten nem ezt akarja, szüntelen továbblendül afelé az állapot felé, amelyben ez a homály és ismeretlenség ragyogó fénnnyé és tiszta látássá változik át, hogy örökre elmerítsen bennünket a tökéletes és beteljesült szeretetben.

Az emberek vitába szállnak Istennel és önmagukkal. Istennel, amikor nem hiszik el, hogy ő irántunk való szeretetéből nagy dol-

gokat képes művelni. Önmagukkal, amikor elvetik Isten jótéteményeibe vetett hitüket azért, mert azok igen nagyok.

Bossuet

Óh, bocsásson meg nekem Jézus, ha fájdalmat okoztam nekil! De ő jól tudja, hogy amikor nem élveztem a hitnek az örömét, legalább annak a cselekedeteit igyekeztem gyakorolni. Azt hiszem egy esztendő alatt a hit több aktusát indítottam fel, mint amennyit egész életemen át. Az ellenség kihívásakor, a harc minden újabb alkalmánál bátran viselkedem, mert tudom, gyávaság a párviadalban alul maradni; hátat fordítok ellenfelemnek anélkül, hogy szembenézésre méltatnám; Jézusomhoz futok, neki mondom meg: kész vagyok utolsó csepp véremet is kiontani, hogy megvalljam, van mennyország!

Lisieuxi Szent Teréz

Ó, én Istenem! Túláradó a te irgalmasságod. Szükségletem, hogy a hitből éljek jelenlegi állapotomban s bűneim következtében. De te áldásodat adtad erre az állapotra. Te mondottad, hogy boldogabb leszek, ha hiszek benned, mintha látnálak. Add meg nekem ezt a boldogságot, add meg bőségesen. Tégy képessé arra, hogy úgy tudjak hinni, mintha látnálak; hogy úgy légy állandóan jelen lelkemben, mintha testileg is érzékelhetően folyton velem lennél. Hogy mindig egyesülve maradjak veled, rejtett, de élő Istenem.

Benne vagy szívem legbensőbb rejtékében. Te vagy életem élete. Keblem minden lélegzete, lelkem minden gondolata, szívem minden jó kívánsága a bennem jelenlevő láthatatlan Istentől jöjjön. A természet és a kegyelem által bennem vagy. Csak homályosan látlak az anyagi világban, de ráismerek hangodra lelkiismeretemben. Feléd fordulok és mondom: Mester! Ó, légy így velem mindig. S ha kísértésbe jutnék, hogy elhagyjalak, te, én Istenem, ne hagyd el engem!

Newman

REMÉNY

A remény, amelyről szó van, Istenre vonatkozik. Az ő segítségére támaszkodik a remélt jó elnyerésére. A hatásnak az okkal arányban állónak kell lennie. S azért az a jó, amelyet voltaképp és elsősorban Istentől remélnünk kell, a végtelen jó. Ez áll arányban a bennünket segítő Isten hatalmával. Mert a végtelen hatalom sajátsága, hogy a végtelen jóhoz vezet el. Ez a jó pedig az örök élet, mely magának Istennek boldogító birásában van.

Nem kevesebbet kell ugyanis Istentől remélnünk, mint őt magát. Mert az a jóság, amely által teremtményeit jóban részesíti nem kisebb, mint az ő lényege. Ezért a remény voltaképpeni és legfőbb tárgya az örök boldogság.

Más egyéb jót Istentől csak az örök boldogság rendjében kell kérnünk. Ezért a remény is legfőképp az örök boldogságra tekint; mást pedig, amit Istentől kérünk, másodsorban, az örök boldogságra tekintettel kér. Aminthogy a hit is főképp Istenre van tekintettel s másodsorban arra, ami az Istenhez van rendelve.

Aquinói Szent Tamás

Nemes lelkület jele, ha valaki nem lesz levert, nem veszíti el kedvét a rárohanó bajok nagy tömegében. Nem hidegül el Istentől ismételt s eredménytelen imák után sem, hanem kitart, amíg csak irgalmat nem kap, amint Boldog Dávid mondja. Bizalmatlanságba taszítva bennünket az ördög azon van, hogy kitépje szívünkéből az

Istenbe vetett reményt, azt a biztos horgonyt, életünknek e fenn-tartóját, mely a mennybe vivő úton vezet s biztosítja a veszélyben forgó lélek üdvösségét. „Meg vagyunk ugyan váltva, de még reménységben élünk” állítja az Apostol (Róm. 8, 24).

Mint mennyből aláfüggő szilárd lánc tartja fenn a remény lelkünket. Fokozatosan a mennyei magasságok felé vonzza azokat, akik erősen kapaszkodnak belé, e világ nyomorúságának örvénye felé emeli őket. Aki meggyöngül s elereszti ezt a horgonyt, nyomban lezuhan, s a gonoszság mélységébe merülten fullad. Jól tudja ezt a gonosz lélek. Ha észreveszi, hogy rossz cselekedeteink súlya nyomja lelkiismeretünket, ránk támad s a reményvesztés gondolatának súlyára ólomnál nehezebb terhet rak. Ha azt magunkra vállaljuk, a túlterheléssel elkerülhetetlen lesz a leszakadás; erőszakkal elszakdva a lánctól, a nyomorúság mélyére szállunk . . .

Nemcsak az a reménytelenség szomorú következménye, hogy elzárja előttünk a mennyei haza kapuit, hogy közönyösségbe s önmegvetésbe visz, hanem azon túl sátáni dühbe is taszít. Maga az ördög is kétségbeeséssel kezdte s annak következtében a kétségbeeséstől esztelenségbe jutva lett azzá, ami. Amikor egy lélek elveszíti az üdvözülés reményét, nem veszi többé észre, hogyan gördül a mélységbe. Cselekedeteiben és beszédében azt teszi, ami üdvössége ellenére van. Mint az örültek, kik elveszítik elméjük épségét, semmitől sem félnek már, semmit sem szégyellnek, még a tűzbe, vagy a tengerbe vagy a mélységbe ugrást sem, hasonlóképp, akiket megszállt a kétségbeesés esztelensége, gyógyíthatatlanokká válnak, belesnek mindenféle bűnbe.

Aranyszájú Szent János

Mihelyt a hit megmutatta nekem a legfőbb Jót, szerettem. De minthogy távol volt tőlem, vágyódtam utána. S mivel tudtam, hogy nekem akarja magát adni, még hevesebben szerettem és vágyódtam utána, mert jósága annál szeretetreméltóbb és kíváncsibb, minél inkább hajlandó magát közölni. Így hát e fokozás által a szeretet vágya reménnyé, törekvéssé és várákozássá fejlődött. Ilyenformán a remény a várákozó és törekvő szeretet. S mivel a legfőbb Jó, amit

a remény vár, Isten, s nem is vár mást, mint magát az Istent, akit és ki által remél és vágyakozik, a remény szent erénye teljességgel Istenre irányul, ezért isteni erény.

Szalézi Szent Ferenc

Már ebben az életben is, amelyben még nem jutottunk el az isteni természettel való teljes egyesülésre s Istennek az ismeretben és szeretetben való teljes birtokába, bizodalmunk mégis az isteni természettel való ama egységre támaszkodik, amelyet már ebben az életben a természetfeletti kegyelem által birunk. Azt várjuk és reméljük az isteni természet erejétől és működésétől, mely már oly bensőségesen magához kapcsolt s Istennek némi ismeretét és szeretetét megadta, hogy amennyiben tőle függ, csalhatatlanul és győzedelmes hatalommal teljességgel magával egyesít majd egykor bennünket s isteni jóságának és szépségének teljes birásába vezet be.

Scheeben

ISTENSZERETET

Nincs olyan, egyáltalán nincs semmi olyan, amin a szeretet ne győzne. Ha Isten szeretete ez, felette áll mindennek. Sem tűz, sem vas, sem szegénység, sem betegség, sem halál, sem egyéb nem nehéz annak, akiben él ez a szeretet. Nevet mindenben, röptét az égnek irányítja, anélkül, hogy irigyelné annak lakóit. Nem nézi sem az eget, sem a földet, sem a tengert, minden figyelme egyetlen szépség felé fordul: az isteni dicsőség felé. Nem sújtják le a múlandó élet bajai, mint ahogy előnyei és gyönyörei se teszik felfuvalkodottá.

Szeressük hát ezt a szeretetet, amelyhez nincs hasonló sem a jelenben, sem a jövőben, minden fölött magáért ezért a szeretetért. Megszabadít az ennek s a jövőendő életnek a büntetésétől, az ország örömeiben részesít. Sem a kárhozattól való menekvés, sem a mennyország öröme nem hasonlítható ahhoz, ami mindent felülmúl: szeretni Krisztust és szeretve lenni őáltala. Mert ha az emberek közt a megosztott öröm a legnagyobb, a közöttünk és Isten közt létrejövő szeretet kölcsönösségét miféle szó fejezhetné ki, vagy miféle képzeletet idézhetné fel a lelkünket elárasztó boldogságot? Csak a tapasztalat adhat arról fogalmat. Hogy tehát megtapasztaljuk a lelki boldogságot, a boldog életet, a végtelen Jó gazdagságát, mondjunk le minden másról ennek a szeretetnek a kedvéért, a mi örömünkre s a mi szeretett Istenünk dicsőségére.

Aranyszájú Szent János

Mit kell választanunk uralkodó szeretetül, ha nem azt a jót, amelynél nincs jobb? Ez az Isten. Ha valamit fölébe helyezünk

szeretetünkben, vagy ugyanarra a fokra, magunkat se szerethetjük. Mert számunkra annál jobb, minél inkább feléje haladunk, akinél nincs jobb. Nem járva megyünk feléje, hanem szeretve. Velünk lesz ő abban a mértékben, amilyen tiszta feléje haladó szeretetünk. Mert ő nem térben terjeszkedik ki, s az nem fogadja őt magába. Őfelé tehát, aki mindenütt jelen van, s mindenütt egészen van, nem lépésben megyünk, hanem a jó erkölcsben. Erkölcsünk értékét nem tudásunk adja, hanem szeretetünk mértéke. Tisztán a jó vagy a rossz szeretet alakítja a jó vagy rossz erkölcsöket. Rosszságunk eltávolít az isteni helyességtől. Ha azt szeretjük, ami helyes, megjavulunk, s magunk is igazakká válva tapadhatunk ahhoz, aki igaz.

Ki él érzés nélkül? S azt hiszitek, azok, akik Istent félik, akik Istent tisztelik, akik Istent szeretik, érzés nélküli emberek? Gondolhatjátok-e ezt komolyan, amikor arra gondolhattok, hogy a terített asztal, a színház, a vadászat, a madarak röptének figyelése, a halászat örömet okoz s Isten művei nem keltenek örömet? Nem ébreszt-e, bensőséges, sajátyszerű örömet az Isten műveiről való elmélkedés, a világ szemlélése, a természet látványa, hogy keressük benne az Alkotót, s megtaláljuk őt, aki sehol sincs anélkül, hogy ne gyönyörködtetne, sőt minden fölött gyönyörűsége.

Szent Ágoston

Lelkem és egész bensőm ébredj rá, mivel tartozik egész lényem az Úrnak. Valóban, Uram, azért mert teremtetted, szeretetedért teljesen adósod vagyok. Mert megváltottál, teljesen neked tartozom. Mert olyan nagyot ígérsz nekem, teljesen adósod vagyok. Annál is többel tartozom szeretetedért, amennyivel több vagy nálam, akiért feláldoztad s akinek ígéred magadat.

Uram, kérlek, engedd a szeretettel megízlelni azt, amit izlelek az ismerettel; éljem át az érzéssel azt, ami átélek értelmemmel. Többel tartozom neked, mint ami vagyok teljes önmagamban, de nincsen másom; s még magamat sem tudom önmagam által teljesen

visszaadni. Uram, legalább ezt az én egész valómat vond be szeretetedbe. Egész voltom a teremtés által a tied, add, hogy egészen a tied legyen a szeretet által is.

Nézz Uram, szívemre, ezt szeretné, de magától nem képes erre. Add meg te, amire nem képes. Engedj belépnem szereteted szentélyébe. Kérlek, kereslek, kopogtatok. A te műved, hogy kérlek, műveld azt is, hogy kapjak. Te adod a keresést, add, hogy megtaláljalak. Te tanítsz meg kopogtatni, nyiss ki kopogtatásomra. Kinek adsz, ha a kérőt elutasítod? Ki fog találni, ha a kereső hiába keres? Kinek fogsz ajtót nyitni, ha bezárod a kopogtató elől? Mit adsz annak, aki nem kér, ha annak, aki kér, megtagadod szeretetedet? Tőled a vágy, kapja meg tőled teljesülését is.

Szent Anzelm

Minthogy testi lények vagyunk, s a test kívánságából születünk, vágyunk, vagy szeretetünk szükségképpen a testtel kezdődik. Ha ez helyes rendben halad, sajátos fokain keresztül a kegyelem vezetésével fejlődve végül a lelki szeretetben emésztődik fel; mert nem a szellemi az első, hanem az érzéki, azután következik a szellemi (I. Kor. 15, 46). Először a földi ember képét kell hordanunk, azután a mennyeiét.

Kezdetben tehát az ember önmagát önmagáért szereti, mert test és nincs érzéke más iránt. Amikor azután látja, hogy nem állhat meg önmaga által, Istent mint olyant, akire szüksége van, kezdi a hit által keresni és szeretni. Tehát a második fokon szereti Istent, de magáért, nem érte. Amikor azután a saját szükségletétől hajtva kezdi őt tisztelni, s hozzá közeledik a gondolkodás, olvasás, imádság, engedelmeskedés révén, lassanként s észrevétlenül bizonyos közvetlenséggel megismerteti magát Isten s ezt követően édességét is érezteti: így megízlelve mily kedves az Úr, átmegy a harmadik fokra, amikor már Istent nem magáért, hanem őérette szereti. Bizony sokáig áll ezen a fokon, nem is tudom, ebben az életben elérheti-e valamely ember tökéletesen a negyedik fokot, hogy ti. önmagát az ember csak Istenért szeresse. Ha mások állítják, akik ezt tapasztalták, számomra, megvallom ez lehetetlennek látszik.

De az kétség nélkül bekövetkezik majd, amikor a jó és hűséges szolgát az Úr örömébe bevezeti (Mt. 25, 21) s megittasodik házá-
nak bőségétől (Zsolt. 35, 9). Mert valami csodálatos módon ön-
magát felejtve s mintegy magát teljesen elhagyva, egészében az Is-
tenbe megy át s azon túl hozzátapadva vele egy lélek lesz (I. Kor.
6, 17).

Úgy hiszem, ezt értette a Próféta, mikor azt mondja: „Elkezdem
az Úr hatalmas tetteit, Uram, csak igazságodról elmélkedem” (Zsolt.
70, 16). Bizonyára tudta, hogy amikor belép az Úr szellemi erejébe,
felszabadul a test minden gyöngeségétől, úgy hogy már nem kell
a testre gondolnia, hanem egész lelkével egyedül az Úr igazságos-
ságára emlékezik.

Isten szeretetének oka Isten... mind létesítő, mind céloka. Ő
adja rá az alkalmat, ő teremti az érzést, ő teljesíti be a vágyat.
Az ő tette, vagy inkább ő tette magát szeretetreméltóvá; ő remé-
nyünk, mert hiába szeretnénk, ha egykor nem lennénk majd bol-
dogabbakká szeretetével. Az ő szeretete készíti elő s jutalmazza is
meg a mi szeretetünket. Megelőz jóságával, viszonz igazságossá-
gával, várakozik kedvességével. Gazdag mindazok iránt, akik hozzá
fohászkodnak, de nem is adhat valami önmagánál jobbat. Adja
magát, hogy érdemet szerezzünk, felmutatja magát jutalmul, nyújtja
magát a szent lelkek táplálékául, magát adja oda a fogságban lévők
megváltására. Mert jó vagy Uram, a lélekhez, aki keres téged (Jer.
sir. 3, 25); mi vagy hát ahhoz, aki megtalált téged?

Az ám ebben a csodálatos, hogy senki sem kereshet téged, ha már
előbb meg nem talált. Azt akarod hát, hogy megtaláljanak, keres-
senek; keressenek, hogy megtaláljanak. De ha lehet is téged ke-
resni és megtalálni, nem lehet megelőzni. Mert ha azt is mondjuk:
„Kora reggel száll eléd imádságom” (Zsolt. 87, 14), mégsem kétsé-
ges, lagymatag minden imádság, melyet nem előz meg a sugal-
mazás.

Van, aki dicséri az Urat, mert ő hatalmas; van, aki dicséri, mert
jó hozzá; s van aki dicséri egyszerűen azért, mert ő jó. Az első ~

szolga s önmagát félti, a második béres, s a magáét kívánja, a harmadik fiú, s az atyának adja magát. Ennélfogva az is, aki fél, az is, aki kíván, csak magával törődik. Egyedül az a szeretet, amely a fiúban van, nem keresi a magáét (I. Kor. 13, 5) . . .

Uram, Istenem, „miért nem törlőd el vétkeimet és miért nem veszed el bűnömet?” (Jób 7, 21), hogy elvetvén a magam akarátának súlyos terhét, fellélegezzek a szeretet könnyű súlya alatt; ne is tartson vissza már a szolgálai félelem, ne csábítson a béres kívánsága sem, hanem vezessen a te lelked, a szabadság lelke, amely a te fiaidat vezérli; ő adjon tanúságot lelkemnek, hogy én is egyike vagyok fiaidnak (Róm. 8, 14–16), amikor ugyanaz az én törvényem, amelyik a tiéd, s amint te vagy, úgy legyek én is ezen a világon.

Szent Bernát

Vándor a nevünk, mert Istenhez törekedünk, aki boldogságunk végső célja. Ezen az úton pedig Istenhez közeledésünk mértékében haladunk, akihez nem testtel, hanem a lélek érzületével közeledünk. Ez a közeledés a szeretet műve, mert általa Istennel egyesül lelkünk. Ezért az útban lévő szeretet jellegéhez tartozik a növekedés lehetősége, mert ha már nem növekedhetne, véget érne a haladás útja. Ezért nevezi az Apostol a szeretetet útnak, mondván: „Mindennél magasztosabb utat mutatok nektek” (I. Kor. 12, 31.)

A buzgóság különbözősége szerint a szeretet különböző fokait különböztetjük meg, amire a szeretet növekedése vezeti az embert. Mert az embert először főképp az az igyekezet szállja meg, hogy tartózkodjék a bűntől és álljon ellen a bűnös kívánságnak, mely a szeretettel ellenkezőre indítja. Ez a kezdők sajátossága, akikben a szeretetet táplálni és melengetni kell, nehogy megromolják. Majd hozzájárul a további igyekezet arra, hogy az ember főképp a jóban előrehaladni törekedjék. Ez az igyekezet a haladóké, akik főképp arra törekednek, hogy szeretetük növekedve erősödjék. A harmadfokú igyekezet pedig az ember főképp arra irányuló törekvése,

hogy Istenhez ragaszkodjék s benne találja gyönyörűségét. Ez a tökéletesek tulajdonsága, akik szeretnének megszabadulni, hogy Krisztussal legyenek (Filipp. 1, 24).

Aquinói Szent Tamás

Isten szeretetét nem lehet igazibb és rövidebb úton megszerezni, mint a világ dolgai szeretetétől való szabadulással, még a kicsiny és rövid pillanatra szóló dolgok tekintetében is; éppúgy az önmagunk szeretetéről való lemondással, mikor inkább szeretjük magunkban Isten akarátát és szolgálatát, mint a magunk kielégülését és akarátát.

Néri Szent Fülöp

Önmagát keresi Istenben az, aki Istenben vigasztalásokat és lelki gyönyörűségeket keres. Aki ellenben Istent magát keresi, az nem csak szívesen lesz el anélkül is, meg anélkül is Isten kedvéért, hanem, amennyire tőle függ, inkább választja Krisztusért mindazt, ami a lehető legkellemetlenebb – jöjjön az akár Istentől, akár a világ részéről. Ez az Isten iránti igazi szeretet.

Keresztes Szent János

A tiszta szeretet két dologban áll. Az egyik: visszaadni Istennek az ő ajándékait, mint amelyeket egyedül tőle kaptunk. A másik: ajándékait igazi hasznunkra fordítani úgy, hogy velük Isten tetszésére szolgáljunk, nem a magunkéra.

Bossuet

Nem annyira a gyöngéd, mint inkább az erős szeretetet kérjük az Úrtól... szokjunk hozzá minden dologban azt keresni, ami inkább tetszik Istennek.

Ha mindenkor Isten parancsa szerint cselekszünk, engedelmeskedünk annak és pontosan teljesítjük azt; éppúgy azt is, amit az Anyaszentegyház kíván tőlünk; ha teljesítjük állapotbeli kötelességünket; ha erőlelkűen, sőt örömmel viseljük el az Úr iránti szeretetből a kellemetlenségeket és bajokat: Isten szeretete él bennünk. Szeretetünk tűz, mely munkálkodik, mely legyőzi az akadályokat. De ha nem működik, nem igazi, hanem hamis a szeretet, csak a szájban van, nem a szívben él. „Gyermekeim, ne szeressünk szóval és nyelvvél, hanem tettel és igazsággal” (I. Jn. 3, 18).

Liguori Szent Alfonz

Megértettem, hogy szeretet nélkül mit sem ér egy cselekedetem sem, még a legragyogóbb sem, amilyen a holtak feltámasztása, vagy a népek megtérítése.

Lisieuxi Szent Teréz

Micsoda hit az, amelyről az Apostol beszél? Az, amely a szeretet által működik (Gal. 5, 6), amely reméli, amit Isten megígért. Nincs ennél pontosabb, nincs ennél jobb meghatározás. Három erény van tehát: szükséges, hogy a hit szeretet által működjék, hogy a remény arra irányuljon, amit Isten megígért. Így hát a remény a hit társa. Mert szükségünk van reményre, hogy amíg nem látjuk azt, amit hiszünk, nem látva és reménytelenségbe esve ne lankadjunk el. Szomorúságunk, hogy nem látunk, de vigaszunk az eljövendő látás reménye. A remény így társa a hitnek. Azután a szeretet által vágyakozunk, általa igyekezünk célba jutni, általa lángolunk, általa éhezünk és szomjazunk. Legyen hát meg ez is, s lesz a hit, a remény, a szeretet.

Sok parancsunk van a hitre vonatkozóan, sok a reményre. Ki képes valamennyit összegyűjteni, kielégítően előszámolni? De nézzük, amit ugyancsak az Apostol mond: „A törvény tökéletes teljesítése a szeretet” (Róm. 13, 10). Ahol tehát van szeretet, mi az, ami hiányozhat még? Ahol pedig nincsen, mi válhatna hasznunkra?

Az ördög hisz (Jk. 2, 19), nem szeret; senki sem szeret, aki nem hisz. Hiábavalóan ugyan, mégis remélhet bocsánatot, aki nem szeret, de senki sem eshet kétségbe, aki szeret. Ennélfogva ahol szeretet van, van szükségszerűen hit és remény. S ahol felebaráti szeretet van, ott szükségszerűen Isten szeretete is megvan. Mert aki nem szereti Istent, hogyan szereti felebarátját úgy, mint önmagát?

Szent Ágoston

Minthogy az isteni erények tárgya a teremtetlen Jó, annál tökéletesebbek, minél bensőségesebben egyesítenek és egybefűznek vele. Azért mondjuk, hogy a lelki épület a hiten alapszik, a reményen emelkedik fel, s a szeretetben tökéletesedik, mert a szeretet az isteni erények között a legerősebben egyesítő hatású s azért annak az aktusa teszi az embereket leginkább Istenhez hasonlókká.

Szent Bonaventura

Kétféle szabálya van az emberi cselekedeteknek . . . ti. a helyes emberi ész és Isten, de Isten az első szabály, tőle kapja az emberi ész is a szabályt. Ezért az isteni erények, amelyek ama első szabályra vonatkoznak, – mert Isten a tárgyuk – kiválóbbak az erkölcsi és az értelmi erényeknél, melyek az emberi ésszel állnak vonatkozásban.

Ezen az alapon az isteni erények között is annak kell magasabbrendűnek lennie, amelyik közvetlenebbül vonatkozik Istenre. Am mindig magasabbrendű az, ami önmagánál fogva van, mint ami más által. A hit és a remény Istenre vonatkoznak, amennyiben tőle ered az igaz megismerése és a jó elnyerése. A szeretet ellenben magára Istenre vonatkozik, hogy benne maradjon, nem, hogy tőle valamit kapjon. Ezért a szeretet kiválóbb, mint a hit és a remény, s következképp, mint minden más erény.

Aquinói Szent Tamás

FELEBARÁTI SZERETET

Krisztus új parancsolatként adta, hogy szeressük egymást, amint ő szeretett minket. Ez a szeretet megújít bennünket, hogy új emberek legyünk, az újszövetség örökösei, új ének énekesei. Ez a szeretet újította meg a hajdankori igazakat is, a pátriárkákat és prófétákat, mint ahogy megújította később a szent apostolokat. Megújítja mostan az emberiség minden népét szerte a föld színén; egyetlen új néppé gyűjti egybe, Isten egyszülött Fia új jegyesének testévé, amelyről azt mondja az Énekek Éneke: „Ki az, aki feljö tiszta fehérben?” (Septg.)

Valóban, tiszta fehérben, mert megújhódott. S mi más által, mint az új parancsolat által? Azért benne a tagok egymásról gondoskodnak; ha az egyik tag szenved, mindegyik tag vele szenved, ha egy tag megdicsőül, mindegyik tag vele örül (I. Kor. 12, 25–26). Mert meghallgatják és megtartják ezt a szót: „Új parancsot adok nektek, szeressétek egymást” (Jn. 13, 34.) ... Nem úgy, ahogyan szeretnek azok, akik megrontanak; sem úgy, ahogyan az emberek szeretik egymást, mint emberek, hanem ha szeretik egymást, mert mindnyájan istenek és a Magasságbeli gyermekei, hogy az egyszülött Fiú testvérei legyenek. Egymást szeretve azzal a szeretettel, amellyel ő szerette őket, hogy elvezesse őket a célhoz, amely kielégíti őket, ahol vágyuk teljesül minden jóban (Zsolt. 102, 5) ...

Ne higgyétek, hogy az Úr szavai: „Új parancsot adok nektek, szeressétek egymást” – elhanyagolják azt a másik, még nagyobb parancsot, mely Isten szeretetét kívánja teljes szívünkben, teljes lelkünkben, teljes elménkben. Úgy tetszik, mintha ez a beszéd: „Szeressétek egymást” elhanyagolná azt a másik parancsot: „Szeresd

felebarátodat, mint önmagadat. A két parancson függ, mondja, az egész törvény és a próféták.” (Mt. 22, 37–40).

Ha helyesen értjük a két parancs megvan mindegyikben. Mert aki szereti Istent, nem veheti hallatlanba, ha a felebarát szeretetét rendeli el. S az, aki szent és lelki módon szereti felebarátját, ki más szeret benne, mint Istent? Íme, az a szeretet, amelyet különválasztva minden világi szeretettől tanított az Úr, hozzátéve: „amint én szerettelek titeket”. Vajon mit szeretett bennünk, ha nem Istent? Nem mint ha mi az volnánk, hanem hogy azzá legyünk; hogy minket odavezessen, ahol az Isten minden mindenben. Találóa mondják az orvosról, hogy szereti betegeit; s mi más szeret bennünk, mint az egészséget, amelyet vissza akar adni, nem a betegséget, amelyet meg akar szüntetni? Szeressük hát egymást úgy, hogy az egymás iránti szeretet kölcsönösen Isten bírására vonzzon bennünket.

Szent Ágoston

Hogy bensőnk gondos megvizsgálásánál ne aggályoskodjunk sokféle dolgon, tekintsünk szívünk legrejtettebb szögletébe, vajon minden erénynek az anyja, a keresztyén szeretet megvan-e bennünk? S ha úgy találjuk, hogy egész szívünkéből vonzódunk Istenhez és felebarátunkhoz, olyannyira, hogy ellenségeinknek is ugyanazt kívánjuk, amit magunknak, az ilyen ember nem kételkedhetik abban, hogy Isten működik és lakik benne.

Nagy Szent Leó

Nincs gazdagabb felajánlás Istennél a jóakaratnál. A jóakarat pedig abban áll, ha embertársunk baja annyira megrendít, mint a magunké; ha felebarátunk boldogulását éppúgy kívánjuk, mint ahogy a magunkét becsüljük; ha barátunkat nem a világ, hanem Isten kedvéért szeretjük; ha az ellenséget szeretettel elviseljük; ha nem teszed másnak, amit magad sem akarsz elszenvedni; ha nem tagadod meg mástól, aminek megadását magad számára is jogosan

megkívánod; ha felebarátod szükségén nem csak erődhöz képest igyekezel segíteni, hanem erődön túl is hasznára akarsz lenni.

Nagy Szent Gergely

A felebarát szeretete tekintetében is kétféle tökéletességet lehet elérni, miként az Isten szereteténél. Az egyik, ami nélkül nem lehetséges a szeretet, az, hogy az ember érzületében ne legyen semmi olyan, ami ellenkezik a felebarát szeretetével. Ettől eltekintve, a másik megtalálható a szeretet háromféle megvalósulásában. Először a szeretet kiterjedése szerint, ti. amikor valaki nem csak barátait és ismerőseit szereti, hanem az idegen embereket is s még tovább, az ellenséget is. Mert ez, mint Augustinus mondja: „Isten tökéletes fiainak tulajdonsága” (Enchir. c. 73). Másodszor ama szándék szerint, ami megmutatkozik abban, amit az ember felebarátjáért megvet. Hogy ti. nemcsak a külső javakat veti meg felebarátjáért, hanem a testi bántalmakat is, s még tovább a halált is, annak értelmében, hogy: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja barátaiért” (Jn. 15, 15). Harmadszor a szeretet határa szerint. Hogy ti. az ember nemcsak az anyagi javakat fordítja felebarátaira, hanem a lelki javakat is, még tovább, önmagát, az Apostol szerint: „Én örömet hozok áldozatot, sőt magamat is teljesen feláldozom lelketekért” (II. Kor. 12, 15).

Aquinói Szent Tamás

Krisztus vérében a lélek Isten irántunk való szeretetét ismeri meg, mert e vér által mindennél jobban megnyilvánult az isteni szeretet. Illő tehát, hogy tartózkodás nélkül szeressük őt, egész szívünkben, minden erőnkkel. A szeretetnek az ám a feltétele, hogy szeressük mindazt, amit a szeretett lény szeret. Mert amint a lélek a Teremtő iránta való szeretetét megismeri, viszonszereti őt, s őt szeretve, szereti mindazt, amit ő szeret. S mivel megismeri, hogy Isten legjobban értelmes teremtményét szereti, mert úgy szeretette azt, hogy az örök Igét, Fiát adta váltságul bűnei szennyének le-

mosására, ezért az ember is szeretetével felebarátját ajándékozza meg, reá fordítja gondját és együttérzését.

Felebarátja iránt akarja kimutatni azt, amit Istennel szemben nem tehet meg. Azt, hogy hasznára legyen. Mert Istennek nincs szüksége ránk. Ezért felebarátja hasznára fordítja azt, amit nem adhat Istennek. Felebarátunkban ad Isten módot arra, hogy ő iránta tanúsított szeretetünkről bizonytságot adjunk.

Szieniai Szent Katalin

Abban nyilvánul a mi földi életünk alacsony színvonala, hogy azt hisszük, mások is úgy vannak, mint mi, s a magunk felfogása szerint ítélünk másokról. Gondolkodásunk saját magunkból indul ki és magunkon alapul, nem pedig a rajtunk kívülieken. A tolvaj azt hiszi, mások is lopnak; a parázna másokat is annak tart; a rosszakaratú ember társainál is rosszakaratot tételez fel; míg a jó ember kedvezően vélekedik másokról, mert ítélete a benne levő jó-ságból indul ki.

Keresztes Szent János

Én legalább nem tudom elhinni, hogy egy lélek, amely oly közel jutott a személyes Irgalomhoz, s ott megértette saját mivoltát, s azt, hogy mily sokat bocsátott meg neki az Úristen: hogy, mondom, az ilyen ne legyen képes azonnal és a legnagyobb készséggel megbocsátani és ne tudjon rögtön a legszívélyesebben érintkezni azzal az emberrel, aki őt megsértette.

Legyen meg bennetek a jó szándék és az eltökélt akarat... hogy ne bántsátok meg az Istent, de azután ne engedjétek, hogy a lelketek begubózza magát. Mert azzal nem csak, hogy nem lesz szentté, hanem sok minden tökéletlenséget szed fel, amelyeket az ördög más utakon csempész beléje. Főleg pedig nem lesz olyan mértékben hasznára önmagának és másoknak, mint ahogy tehetné.

Szent Teréz

Jobb az örök boldogságra bizonytalanságban élni, s aközben Istent és felebarátaink üdvét szolgálni, mint a boldogság bizonyosságában azonnal meghalni.

Loyolai Szent Ignác

Legyünk valóban békeszeretők (Mt. 5, 9). Mindig legyen szavunk a megbékítésre és a békességre, hogy megenyhítsük azt a kesernyőséget, melyet felebarátaink velünk, vagy másokkal szemben tanúsítanak. Keressük mindenkor a rossz viszonyok megjavítását, hogy megelőzzük az ellenségeskedést, a ridegséget, a közömbösséget. Továbbá hozzuk össze azokat, akik szétválóban vannak. Isten művét teljesítjük ezzel, gyermekeinek bizonyulva, az ő jóságát utánozva.

Tiszteljük felebarátunkban Istennek a kezét, arcának a hasonlóságához való vonást s Jézus Krisztus vérét, mely azt megmosta.

Bossuet

A szeretet kiváló gyakorlatainak egyike felebarátunk elviselése. Biztosan követhető szabálynak kell tartanunk, hogy felebarátunkkal kapcsolatban adódó nehézségek inkább a magunk rosszul fegyelmezett kedélyéből erednek, mintsem másból.

De Paul Szent Vince

OKOSSÁG

Minden emberben emberi természeténél fogva benne rejlik, hogy kutassa az igazat. Ez vonz bennünket a megismerés és a tudomány igyekezetére és önti belénk a kutatás vágyát. Ebben kitűnni mindenki szépnek tartja. De kevés ember érheti azt el, hogy a gondolatot meghányva-vetve, a szempontokat megvizsgálva, nem csekély munkát fektessen abba, hogy a boldog és tisztességes élethez juthasson s azt cselekedeteivel is megközelítse. Mert „nem mindaz, aki mondja nekem: Uram, Uram jut a mennyek országába. Csak, az aki, mennyei Atyám akarátát teljesíti” (Mt. 7, 21). Hiszen a tudománnyal való foglalkozás tettek nélkül, nem tudom, nem inkább csak burokba zárja-e az embert?

A kötelesség első forrása tehát az okosság. Mert mi adja meg olyan teljességét a kötelességnek, mint a Teremtő iránt tanúsított buzgóság és tisztelet? De ez a forrás átáramlik a többi erényre is. Mert igazságosság sem lehetséges okosság nélkül, hiszen annak mérlegelése, mi igazságos, mi igazságtalan, nem csekély okosság műve... Viszont okosság sincs igazságosság hiján; mert az Isten iránti jámborság a belátás kezdete...

Világos tehát, hogy úgy ezek, mint a többi erények rokonságban vannak egymással. A bátorság is, akár a haza védelmében a barbárok ellen, akár a gyöngék megvédésére otthon, vagy a társaké a rablók ellen, az igazságossággal lesz teljes. S annak tudása, hogy milyen tanáccsal védjünk és segítsünk, az alkalmas idő és hely megragadása, az okosság és mérséklet dolga. De maga a mértékletesség sem ismerheti meg a helyes módot okosság nélkül.

Szent Anbrus

Nemde, aminek igaz voltát valaki elismeri, azt is belátja, hogy az változhatatlan valami s mindenki elméje számára, aki azt felfogni képes, egyértelműen adva van . . .

Ezek a szabályok, s mintegy az erények fényforrásai igazak, változatlanok akár egyenként, akár összességükben jelentkeznek, közösen szemlélhetők mindazok számára, akik eszükkel és értelmükkel azokat felfogni képesek . . . Nemde, az igazsághoz híven csak úgy élhet valaki, ha belátja, hogy az alacsonyabbrendűt a magasabbrendű alá kell rendelni, ami egyenlő, azt egy szintre kell helyezni, s mindennek meg kell adni, ami annak sajátja? . . . Nemde az, aki okosan él, azt választja, ami romolhatatlan s úgy is él, hogy azt a romlandó elé kell helyezni? . . .

Nyilvánvaló tehát, hogy mindaz, amit az ész szabályainak és az erények fényforrásainak mondtunk, a bölcsességhez tartozik: valóban, mennél inkább alkalmazza azokat valaki az élet cselekedetére, és szerintük él, annál inkább él és cselekszik bölcsen.

Szent Ágoston

Az okossághoz nemcsak az ész meggondolása tartozik, hanem a tette alkalmazás is, ami a gyakorlati ész célja. Ámde csak úgy képes valaki valamit valamire megfelelően alkalmazni, ha mindkettőt ismeri ti. azt, amit alkalmazni kell és azt, amire alkalmazni kell. Mert a cselekedetek az egyes dolgokban mennek végbe. S azért, az okos embernek ismernie kell mind az ész egyemetes elveit, mind az egyes dolgokat, amelyek körül folyik a tevékenység . . .

Háromféle értelemben beszélünk okosságról. Mert van bizonyos hamis, vagy csak látszata alapján annak mondott okosság. Okos ugyanis az, aki jól rendezi el a teendőket valami jó célból. Az pedig aki valami rossz célhoz rendezi azt, ami a célnak megfelel, hamis okosság gazdája, mert az, amit célul tűz ki, nem igazi jó, hanem csak látszólagos; mint ahogy valakit jó rablónak mondanak. Ebben az értelemben, a látszat szerint, okos rablónak nevezhető, aki megtalálja a rabláshoz megfelelő utat. Erről az okosságról mondja

az Apostol, hogy „a test okossága halál” (Róm. 8, 6), mert a végső célt a testi gyönyörbe helyezi.

Az okosság második módja meg igazi ugyan, mert valóban jó célhoz találja meg az alkalmas utat, mégis tökéletlen kétféle szempontból. Egyrészt, mert az a jó, amit céljául tekint, nem az egész emberi élet közös célja, hanem valami különleges teendő. Így ha valaki megtalálja a kereskedés, vagy a hajózás megfelelő módját, azt mondják róla, hogy okos kereskedő, vagy okos hajós. Másrészt, mert hiányával van az okosság uralkodó aktusának. Pl. mikor valaki helyesen gondolkodik, és jól ítél arról is, ami az egész életre vonatkozik, de nincsen a végrehajtáshoz hathatós parancsa.

Van az okosságnak harmadik módja és ez az igazi és tökéletes okosság. Ez az egész élet javáról helyesen gondolkodik, ítél és parancsol. S egyedül ezt nevezzük okosságnak tiszta értelemben: ez nem lehet a bűnösökben. Az okosság első módja pedig csak a bűnösökben van. A tökéletlen okosság meg közös a jókban és rosszakban, különösen amennyiben a részleges cél miatt tökéletlen. Mert ha tökéletlen az irányító aktus hiánya miatt, csakis a rosszakban van az.

Az alacsonyabb mozgató elvet kiválóan segíti és tökéletesíti a magasabb mozgató elv mozgatása, amiként a test tökéletesül a lélek mozgatása által. Az pedig nyilvánvaló, hogy az emberi ész helyessége olyan hasonlóságban van az isteni észhez, amilyen az alacsonyabb mozgatóelvé a magasabbhoz és ahhoz viszonyul. S ezért az okosságot, mely magába foglalja az ész helyességét, nagyon tökéletesíti és segíti, ha a Szentlélek szabályozza és mozgatja, ami a tanács ajándékához tartozik. Ennélfogva a tanács ajándéka megfelel az okosságnak, mint amelyet segít és tökéletesít.

Aquinói Szent Tamás

Tudás nélkül elviselhetetlen a buzgóság. Azért a heves igyekezethez igen szükséges az okosság, mely a szeretet rendezője. Bár a buzgóság tudás híján mindig kevésbé hathatós s kevésbé hasznos, a legtöbbször azonban nagyon veszedelmesnek mutatkozik. Minél izzóbb tehát a buzgóság, és minél hevesebb a lelkesedés, és pazarló a szeretet, annál éberebb tudásra van szükség, hogy a buzgóságot fékezze, a lelkesedést mérsékelje, a szeretetet rendezze . . . Az okosság nem is annyira erény, mint inkább az erények kormányzója és gyepelője, az érzelmek rendezője és az erkölcs tanítója.

Hogy fálnak ne menjen, aki fut, szüksége van az okosság fényének világosságára; az erények anyja az és a tökéletesség teljesítője.

Aki önmagát teszi meg tanítómesteréül, ostobának vetette magát alá tanítványként. Nem tudom, hogyan gondolják mások magukról, én bizony megmondom, amit magamon tapasztaltam: sok másnak könnyebben tudok parancsolni és biztosabban tudom őket vezetni, mint önmagamat. Okos alázatosság és alázatos okosság volt tehát tőled, mikor nem bízva abban, hogy elégséges vagy önmagadnak az üdvösséghez, elhatároztad, másnak a vezetése alá helyezed életedet.

Szent Bernát

Nagy bölcsesség nem hirtelenkedni a cselekvésben, sem makacsul nem ragaszkodni a magunk nézetéhez.

Ide tartozik az is, hogy ne higgyünk akárki szavának, se ne adjuk mindjárt tovább másnak, amit hallottunk vagy hittünk.

Bölcs és lelkiismeretes embertől kérj tanácsot, s inkább a jobb ember tanítását keresd, mint a saját elgondolásaidat kövesd.

Isten szándéka szerint bölcsé és sokban tapasztalttá a jó élet teszi az embert.

Minél alázatosabb valaki és aláveti magát Istennek, annál bölcsőbb és békésebb lesz mindenben.

A természet ravasz, sokakat ragad magával, behálózza őket és megcsalja, s mindig önmagát tekinti célnak.

A kegyelem járása ellenben egyszerű, elkerüli a rossz minden látszatát, nem csal törbe, s mindent tisztán Istenért cselekszik, aki-ben véglegesen meg is nyugszik.

Krisztus követése

Nem szabad határozni sem a lélek heves érzelmi fellángolásában, sem csüggettségében, hanem a hevület elmúltával, a megfontolt ész, nem az ösztön tanácsa szerint kell dönten.

Az élet ártatlansága és szentsége önmagában sokat ér ugyan és messze meghalad minden mást; ám ha nincs okossággal s az emberekkel való érintkezéssel egybekötve, hiányos és gyöngye az.

Loyolai Szent Ignác

Tévedéseinken okulva tanuljuk meg az okos eljárást és szerezzük meg a tapasztalatot.

Szent Teréz

IGAZSÁGSZERETET

Miért szül az igazság gyűlöletet? Miért tekintették ellenségüknek a te Fiadat, aki az igazságot hirdette, mikor az emberek szeretik a boldog életet, ami semmi más, mint az igazság feletti öröm? Azért, mert úgy szeretik az igazságot, hogy azt akarják, bármi más, amit szeretnek, legyen az igazság. S mivel nem akarnak tévedni, arról sem akarnak meggyőzetni, hogy tévedésben vannak.

Tehát annak a kedvéért gyűlölik az igazságot, amit igazságként szeretnek. Szeretik, ha az igazság fénylik felettük, gyűlölik, ha vádolja őket. S mert nem akarják, hogy megcsalják őket, de csalni akarnak, szeretik az igazságot, ha az igazolja őket; gyűlölik, ha elítéli őket. Ezért az azzal áll rajtuk bosszút, hogy akik nem akarják, hogy leleplezze őket, akaratuk ellenére leleplezi őket, önmagát pedig nem tárja fel előttük.

Igen, igen, így akar az emberi lélek vakságában és lomhaságában szégyenletesen és rútul rejtve maradni; de nem akarja, hogy előtte valami rejtve maradjon. Viszonzásul azt kapja, hogy ő nem rejtőzhet el az igazság előtt, de az igazság elrejtőzik előle. De még ebben a nyomorúságban is szívesebben örül az igazságnak, mint a tévelynek. Csak akkor lesz hát boldog, ha minden terhétől szabadulva egyedül abban az Igazságban leli örömét, amely által igaz minden.

Szent Ágoston

„A világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert gonoszok voltak tetteik” (Jn. 3, 19). Mire jó a világosság, ha fölfedi rútságomat és szégyenemet? Távozz tőlem, nem viselhetlek el! Az evangélium szent tanítása örök igazság, igen hűséges tükör, mely remegésbe hoz. Változzunk hát meg: az igazságot nem változtathatjuk meg; ki is lenne az a szerencsétlen, aki azt akarná, hogy ne legyen igazság? Magunk is csak az igazság valamelyes jegyével tarthatjuk fenn magunkat. Szeressük akkor az igazságot; szeressük Jézus Krisztust, aki maga az igazság; változzunk meg, hogy hozzá hasonlókká legyünk. Jussunk olyan állapotba, amely nem köt az igazság gyűlöletéhez.

Bossuet

Az igazságszeretet a középen van a túlzás és a lekisebbités között. Ez kétféleképpen értendő. Egyrészt a tárgy, másrészt a cselekedet részéről. A tárgyat illetően, az igaz értelme szerint bizonyos egyenlőséget jelent; az egyenlő pedig középen van a több és a kevesebb között. Ebből következőleg, aki igazat mond önmagáról, megtartja a középet azzal szemben, aki többet mond önmagáról s azzal szemben, aki kevesebbet.

A cselekedet részéről pedig a középhez tartja magát az, aki az igazat megmondja, amikor szükséges és úgy mondja meg, ahogy azt megmondani szükséges. A túlzást annak tulajdonítjuk, aki szükségtelenül juttatja kifejezésre a maga dolgait; a hiányt pedig annál állapítjuk meg, aki elrejtí az, amit nyilvánvalóvá kellene tenni . . .

Az őszinteséget a kétszínűség ellentétékeppen állapítják meg, amikor ugyanis valakinek más van a lelkében és mást mutat ki felé. Ezzel szemben az őszinteség az igazságszeretet erényéhez tartozik. Magában foglalja az igaz szándékot, nem ugyan kifejezetten, (mert ez hozzátartozik minden erényhez), hanem a kétszínűség kizárásával, melynél az ember mást fejez ki, mint ami a szándéka . . .

Az igazság erényéhez tartozik, hogy valaki életével és beszédével olyannak mutatja magát, amilyen.

Aquinói Szent Tamás

Nemcsak azt mondom, hogy ne hazudjunk... hanem azt, hogy minden dologban maradjunk meg az igazság útján Isten és az emberek előtt. Vigyázzunk főleg arra, hogy ne tartsanak bennünket jobbaknak, mint amilyenek vagyunk. Mindabban, amit teszünk, adjuk meg Istennek, ami az övé, önmagunknak pedig ami a miénk, igyekeztünk mindenben az igazság alapján állni. Így azután kevésbé fogjuk venni a világot, amely tele van hazugsággal és hamissággal, s mint ilyen nem is maradhat fenn.

Szent Teréz

A rágalom a gyilkosság egy neme, mert három életünk van. A lelki élet Isten kegyelmén nyugszik, a testi élet a lelken, a polgári élet a jóhírnéven. A bűn megfoszt az elsőtől, a halál a másodiktól, a rágalom a harmadiktól. A rágalmazó nyelve egyetlen szúrásával rendszerint három gyilkosságot követ el. Megöli lelki gyilkossággal a maga lelkét, azét, aki hallgatja, s kioltja az életét annak, akit rágalmaz...

Beszéded legyen szelíd, egyenes, őszinte, nyílt, egyszerű és igaz. Óvakodj a kétértelműségtől, álnokságtól és tettetéstől. Bár nem mindig jó megmondani minden igazat, sohasem szabad az igazság ellen véteni. Szokjál hozzá, hogy sohase hazudj tudatosan, se mentegetőzésből, se másképpen. Ne felejtse el, hogy Isten az „igazság Istene” (Zsolt. 30, 6). Ha vigyázatlanságból hazudtál, ha azt nyíltan jóváteheted kimagyarázással, vagy helyreigazítással, tedd jóvá. Az őszinte kiigazítás tisztességesebb és nagyobb ereje van a kimentéshez, mint a hazudozásnak.

Szalézi Szent Ferenc

Igyekezni kell az embernek, hogy vigyázzon szájára, hogy meg-
óvja lelkét (Példb. 13, 3): hogy ne vétkezzon nyelvével (Zsolt, 38,
2): úgy őrizze száját, mint lelkét... Mert a szók szárnyasok és
mint az elbocsátott madár, úgy a kimondott szó szabadgyában rö-
pül és vissza nem hozathatik.

Pázmány Péter

Bizonyos ügyekben jobb a hallgatás, mint a beszéd. Nem szüksé-
ges az ékesszólás védekezése ott, ahol önmagát védi meg az igaz-
ság.

Loyolai Szent Ignác

IGAZSÁGOSSÁG

Az igazságosság az emberi nem társas és közösségi életére vonatkozik. A közösségi élet ugyanis kettős alapon nyugszik, az igazságosságon és a jólelkűségen, amit nyájasságnak és jóakaratnak is mondanak. Az igazságosságot magasztosabbnak, a jóakaratot szeretetreméltóbbnak látom. Amaz a szigorú mértékhez tartja magát, ez a jósághoz.

Ám az igazságosság a filozófusok által elsődlegesnek tartott rendeltetését mi kizárjuk. Ők ugyanis az igazságosság első szabályául azt az elvet vallják: „Senkinek sem szabad kárt okozni, hacsak az igazságtalanság azt ki nem hívja.” Ezt a szabályt ugyanis megdöntötte az evangélium (Lk. 9, 56). Mert az Írás az Emberfiának a szellemét akarja bennünk látni, aki kegyelmet jött hozni, nem erőszakot alkalmazni.

Szent Ambrus

Úgy tetszik, hogy nem megfelelő a jogtudósok meghatározása, miszerint az igazságosság „állandó és állhatatos akarat mindenki jogának a megadására” . . .

Feleletül azt kell mondani, hogy az említett meghatározás megfelelő, ha helyesen értjük. Minthogy ugyanis minden erény készség, mely jócselekedet létesítője, az erényt a sajátos anyag körül tevékeny jócselekedet alapján kell meghatározni. Márpedig az igazságosság jellegzetesen sajátos anyagaként akörül forog, ami a másé. S azért az igazságosságot a sajátos anyagával és tárgyával való egybevetés érinti, ha azt mondjuk: „Mindenkinek megadja a

maga jogát.” Mint Isidorus* mondja: „igazságosnak mondjuk, aki megőrzi a jogot.”

Ahhoz pedig, hogy bármiféle anyagra vonatkozólag valamely cselekedet erényes legyen, megkívánjuk, hogy akart, állandó és szilárd legyen. Mert Aristoteles azt mondja, hogy az erényes cselekedethez megkívánjuk elsősorban, hogy az tudatos legyen; másodsorban, hogy választással és a köteles célért történjék; harmadszor, hogy rendíthetetlen tevékenységű legyen. Azonban ezek közül az elsőt magában foglalja a második, mert amit tudatlanságból tesznek, akaratlan cselekedetnek mondjuk.

Azért az igazságosság meghatározásánál első helyre teszik az akaratot annak kiemelésére, hogy az igazságosság cselekedetének akartnak kell lenni; hozzáadják még az állhatatosságot és állandóságot a cselekedet erősségének a jellemzésére. Ennélfogva az igazságosság említett meghatározása teljes; annak ellenére, hogy a cselekedetet teszi a készség helyére, mely a cselekedet által kapja meg sajátos mivoltát; mert készségről cselekedettel vonatkozásban beszélünk...

Az igazságosság az ember viszonyát a másik emberhez rendezi. Ez pedig kétféleképpen történhetik: egyrészt egy másik emberhez önmagában, másrészt a másik emberhez általánosságban. Amennyiben ti. valaki egy közösségnek szolgál, szolgál mindannak az embernek, akiket az a közösség magába foglal. Az igazságosság tehát mindkettőhöz viszonyítható sajátos szempontja szerint.

Nilvánvaló ám, hogy akik egy közösséghez tartoznak, a közösséghez olyan viszonyban vannak, amilyen a részeké az egészhez. A rész pedig, mint ilyen, az egészé; ezért a rész minden java az egész javához rendezhető. Ebben az értelemben tehát bármelyik erény jósága, amely egy embernek akár önmagához, akár más személyekhez való viszonyát rendezi, vonatkoztatható a közjóra, amelyhez az igazságosság rendez.

Ebben a tekintetben minden erény cselekedete az igazságossághoz tartozhatik, amennyiben az rendezi az ember viszonyát a közjóhoz. S ennyiben az igazságosságot egyetemes erénynek nevezzük.

* Szévillai Szent Izidor (560–636) egyháztanító.

Minthogy pedig a törvény feladata a közjó érdeke szerinti rendezés, ezért az ilyen igazságosságot, mely a mondott értelemben egyetemes jellegű, törvényi igazságosságnak hívják, mert általa az ember összhangban van a törvénnyel, mely minden erény aktusát a közjóhoz rendezi . . .

A részleges igazságosság egy magánszemélyhez van rendelve, aki a közösséghez úgy viszonylik, mint a rész az egészhez. Valamely részre vonatkozólag pedig kétféle rend jöhet figyelembe. Az egyik a rész viszonya a részhez, ehhez hasonló egy magánszemély viszonya egy másik magánszemélyhez. Ezt a rendet szabályozza a kölcsönös igazságosság, mely két személy egymáshoz való kölcsönös viszonyában áll fenn. A másik rend jön figyelembe az egésznek a részekhez való viszonyában, s ehhez a rendhez hasonul a közösség rendje az egyes személyekhez. Ezt a rendet szabályozza az osztó igazságosság, mely a köz javait elosztja az arányosság szerint . . .

Ha a törvényi igazságosságról van szó, nyilvánvaló, hogy kiválóbb más erkölcsi erénynél, mivelhogy a közjó fölötte áll az egyes személy magánjavánál. Ebben az értelemben mondja Aristoteles, hogy „az erények között legkiválóbbnak látjuk az igazságosságot, sem az esti, sem hajnali csillag nem érdemel annyi csodálatot” (Ethic. V 1.).

De ha a részleges igazságosságról beszélünk, az is kiemelkedik az erkölcsi erények közül kétféle szempontból. Először az alany részéről, mivel a lélek nemesebb részében, azaz az értelmes vágyban, az akaratban székel. Más erkölcsi erény az érzéki vágyóképességben van, amelyhez az indulatok tartoznak, azok más erkölcsi erények anyagát képezik.

A másik szempontot a tárgy részéről vesszük. Más erényeket ugyanis csak magának az erényes embernek a java szempontjából dicsérnek. Az igazságosság azonban dicséretet kap, mert az erényes embernek helyes a magatartása a másik emberhez; így az igazságosság valamiképpen, mint mondják, a más java. Ezért mondja a Filozófus: „Azoknak az erényeknek kell a legnagyobbaknak lenniük, amelyek másoknak leginkább hasznára vannak; mert hiszen az erény jötevően ható képesség. Ezért igen tisztelik mind a bátor, mind az igazságos embereket; mert a bátorság mások hasznára van

a háborúban, az igazságosság pedig háborúban és békében is” (Rhetor. I. 9).

Aquinói Szent Tamás

„Mindenki vesse alá magát a fölöttes hatalomnak. Nincsen ugyanis hatalom, csak Istentől” (Róm. 13, 1). Az Apostol mondása nagyon helyénvaló figyelmeztetés. Azt fejezi ki, hogy az, akit az Úr a szabadságra hívott meg, s aki kereszténnyé lett, ne gőgösködjék, s ne gondolja azt, hogy e földi élet útján a kénye-kedve szerinti rendet követheti a felsőbb hatalmak alá rendeltség nélkül, amelyre a múlandó dolgok kormányzása van bízva.

Mínthogy testből és lélekből vagyunk alkotva s amíg e világi életben vagyunk, a múlandó dolgokat használjuk létünk fenntartására, szükséges, hogy a jelenlegi életet érintő részünkben alárendelve legyünk a hatalomnak, azoknak a vezető embereknek, akik az emberi dolgokat igazgatják. Istenben való hitünket s az ő országába való hivatásunkat illető részben nem vagyunk senkinek sem alávetve; senkisémet veheti el tőlünk azokat a javakat, amelyeket Isten kegye adott nekünk az örök életre.

Ha valaki tehát úgy gondolná, hogy mivel ő keresztény, nem kell adót vagy vámot fizetnie, vagy nincsen tiszteletre kötelezve az ilyenekről gondoskodó hatalom iránt, nagy tévedésben van. S még nagyobb tévedésben leledzik az, aki azt hiszi, a földi dolgok intézésével megbízott hatalom tekintélyét el kell ismernie a hit dolgában. A megtartandó mértéket maga az Úr írta elő: adjuk meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené (Mt. 22, 21).

Végül is, bár abba az országba van hivatásunk, amelyben nincs ilyenféle hatalom, mindenesetre, amíg az úton vagyunk odafelé, s amíg nem jutunk abba a korba, amelyben minden felsőbbség és minden hatalom megszűnik, viseljük mostani állapotunkat, alkalmazkodjunk az emberi dolgok rendjéhez, nem követve el semmiféle csalárdságot, hanem ezekben a dolgokban is nem annyira az embereknek, mint inkább Istennek engedelmeskedünk, aki parancsolja, hogy így tegyünk.

Szent Agoston

Minden ember tartozik önmagával és másokkal szemben a kialakult társadalmi életre oly hatást gyakorolni, hogy az az emberhez minél méltóbbá váljék. Mert önmagával és embertársaival szemben kötelessége, hogy a körülötte és mellette kialakult társas közösséget úgy tekintse, válassza meg és használja, mint az emberi erők serkentésének és fejlesztésének, erősítésének és egységesítésének közös és kölcsönhatású szervezetét. Járuljon hozzá, hogy a társadalmi érintkezés célja (azaz az emberi erők serkentése, fejlesztése, erősítése és egységesítése) önmagán és általa másokon oly módon valósuljon meg, amely nem ellenkezik az ember méltóságával (ami a szellemnek a természet fölött való felsőbbségében áll), hanem inkább azt munkálja.

Sailer

Szigorúan megkívánjuk jogainkat s azt, hogy mások engedékenyek legyenek. Igényesek vagyunk rangunkra s azt kívánjuk másoktól, hogy alázatosak s leereszkedők legyenek. Hamar panaszkodunk felebarátunkra, de azt kívánjuk, hogy ránk senki se panaszkodjék. Amit másokért teszünk, mindig soknak látjuk, amit más tesz értünk, semmibe vesszük.

Rövidre fogva . . . van egy szelid, kedves, engedékeny szívünk önmagunk iránt, s egy másik, kemény, kíméletlen és szigorú felebarátunkkal szemben. Kétféle súllyal mérünk: az egyikkel a saját előnyeinket a magunk javára, a másikkal a felebarátunkét a lehető legkedvezőtlenebbül. Ezért mondja az Írás: „Álnok ajakkal két-szívűen szólnak”. (Zsolt. 11, 3), vagyis két szívvel. S „kétféle súlyuk van”, az egyik nehéz a vételre, a másik könnyű az adásra. „Mind a kettő utálatos az Isten előtt.” (Példb. 20, 10).

Szalézi Szent Ferenc

MUNKASZERETET

Azt, aki az Úr nevében jön, fogadjátok be. De azután tegyétek próbára, s meg fogjátok ismerni. Mert körültekintéssel kell lennetek, jobbra is, balra is. Ha a vándor úton van, támogassátok képességetek szerint. De csak két-három napig maradjon nálatok, ha az szükséges. Ha pedig nálatok akar letelepedni, mint kézműves, dolgozzon és keresse meg kenyerét. Ha nem ért valami mesterséghez, belátástok szerint gondoskodjatok róla, nehogy keresztény léteére dologtalanul éljen köztetek. Ha munkára nem hajlandó, Krisztus nevével házal. Óvakodjatok, az ilyen emberektől.

Didaché

„Vette tehát az Úr Isten az embert s a gyönyörűség paradicsomába helyezte, hogy művelje és őrizze meg” (Gen. 2, 15) . . . Minek a művelésére és minek az őrzésére? Talán azt akarta Isten, hogy földművelést folytasson az első ember? Nem hihető-e, hogy a bűn elkövetése előtt ítélte őt munkára? Valóban, így gondolhatnánk. ha nem látnánk, micsoda lelki gyönyörűséggel végzik némelyek a földművelést, amitől csak nagynehezen lehet őket másra elszólítani. Ami hát gyönyörködtető a földművelésben, akkor még sokkal gyönyörűségesebb volt, amikor még nem volt annak földi meg égi ellensége. Mert nem a munka fáradsága volt az akkor, hanem az akarát gyönyörűsége, amidőn az, amit Isten teremtett, az emberi munka segítségével növelte az örömet és a termékenységet; hogy általa gyarapodjék magának az Istennek a dicsérete, aki az élő testbe alkotott léleknek észet és képességet adott a munkához, hogy abból annyit

végezzen, amennyi kielégíti akarata vágyát, nem amennyire kellenül rákényszeríti a test szükséglete.

Az ember kézzel végzett számos munkája, a föld megművelésének sokféle módja, a városok alapítása, az építéset csodálatos művei; az értelmet kifejező jelek feltalálása az írásban és beszédben, a hangok, a festéset és a szobrászat világában; az ókor és az újabb idők népeinek sokféle nyelve és intézménye; a könyvek és egyéb emlékművek megszámlálhatatlan sokasága a történetek megörökítésére, az utókorról történő gondoskodás; a polgári, katonai és papi hivatások fokozatai; a gondolkodás és feltalálás nagy tettei; az ékesszólás áradata, a költéset gazdagsága, a játék és a tréfa gazdag világa, a zenei készség; a mérés pontossága, a számolás éles elműve, a múlt és a jövő kikövetkeztetése a jelenből: mindez nagy dolog és valóban méltó az emberhez.

Szent Ágoston

A tétlenség a lélek ellensége. Ezért a testvérek a meghatározott időben kézi munkával foglalkozzanak, más órákban pedig szent olvasmánnyal . . . Ha pedig a helyi szükséglet vagy a szegénység azt kívánná, hogy a termés begyűjtését maguk végezzék, ne szomorkodjanak; mert akkor igazi szerzetesek, ha a maguk keze munkájából élnek, mint atyáink és az apostolok.

Szent Benedek

Bárminek előbb önmagában kell tökéletesnek lenni ahhoz, hogy mást hozhasson létre . . . Ezért az a képesség, hogy mást hozzon létre, utolsóként járul egy lény létrehozásához. Minthogy pedig a teremtmény sokféleképpen törekszik az Istenhez való hasonlóságra, utolsóként az marad, hogy az isteni hasonlóságot más létrehozásában keresse. Ezért mondja Dionysius, hogy mindennél istenibb dolog Istennel együtt munkálkodni; az Apostol szavai szerint: „Isten munkatársai vagyunk” (I. Kor. 3, 9).

Teljességgel esztelen azoknak a tévedése, akik úgy vélik, az Úr megtiltotta nekik a megélhetésről való gondoskodást. Hiszen minden cselekedet gondosságot kíván. Ha tehát az embernek nem kell múlandó dolgokkal törődnie, ebből az következne, hogy semmi múlandó tevékenységet nem kell végeznie. Ezt pedig se nem lehetséges, se nem ésszerű követni.

Isten ugyanis természetének tulajdonságához szabta minden egyes lény tevékenységét. Márpedig az ember szellemi lélekből és testi természetből lett alkotva. Tehát az isteni rendelés szerint testi tevékenységet kell végeznie és a szellemiekre kell törekednie; annál tökéletesebb, mennél inkább törekszik a szellemi életre. Nem az hát az emberi tökéletesség módja, hogy ne végezzen testi tevékenységet. Mert a testi tevékenység az élet fenntartásához szükséges dolgokra van rendeltetve, ha valaki ezt nem teljesíti, elhanyagolja életét, amit mindenki fenntartani köteles.

Mármost azokban a dolgokban, amelyekben az ember a maga tevékenységével segíthet magán, a maga tevékenysége elhagyásával Isten segítségét várni, az esztelen és Istent kísértő ember cselekedete. Mert hozzátartozik az isteni jószághoz, hogy gondját viseli a lényeknek, nem úgy, hogy mindent közvetlenül maga tegyen, hanem hogy a többi lényt a saját tevékenységére indítsa. Nem kell tehát az Istentől azt várni, hogy mindazt a tevékenységet elhagyva, amivel valaki magán segíthet, az Isten jöjjön segítségére. Mert az elmentésben áll az isteni elrendezéssel és az ő jószágával.

Am, jóllehet rajtunk a cselekvés, de nem rajtunk áll, hogy cselekvésünk a szándékolt célt elérje az akadályok következtében, amelyek felléphetnek. Az isteni végzésnek van alárendelve az ember cselekedetének az eredménye. Az Úr tehát azt parancsolja, ne aggódjunk amiatt, ami nem tartozik ránk, ti. cselekedeteink eredménye miatt. De nem tiltotta, hogy gondoskodjunk arról, ami ránk tartozik, vagyis a magunk munkájáról. Tehát nem cselekszik az Úr parancsa ellen, aki gondoskodik teendőiről, hanem az tesz ellene, aki aggodalmaskodik amiatt, ami történhetik, ha cselekedetét megteszi. Ezért a szükséges tevékenységet elmulasztja olyan dolgok bekövetkezésének elkerülésére, amilyenekben Isten gondviselésébe kell eredményünket helyezni, mely a madarakat és a mezők füveit is fenn-

tartja. Mert az ilyenféle aggodalmaskodás hozzátartozni látszik a pogányok tévelyéhez, akik tagadják az isteni gondviselést. Ezért zárja az Úr kijelentését azzal, hogy ne aggódjunk a holnap miatt (Mt. 6, 34.).

Ezzel nem tiltotta meg, hogy megtartsuk magunknak azt, ami holnapra szükséges a maga idején. Hanem, hogy ne aggódjunk a jövőbeli dolgok sikere miatt, valami az isteni segítség felől való kétségbeeséssel; vagy hogy ne vegyen hatalmába bennünket a holnap gondja, mert minden napnak megvan a maga gondja. Ezért teszi hozzá: „Elég a mának a maga baja” (uo.).

Aquinói Szent Tamás

Az a fogyatékosság, amely az embereket tevékenységükben gátolja, onnan ered, hogy nem fogják fel, mire képesek. Három dolog akadályozza ebben őket. A próbáratételtől való félelem; a munkára való restség; végül állhatatlanságuk kielégítésén való szorgoskodásuk. A félelem jóirányú tájékozódást tételez fel, a helyes cselekvés vágyát, lelkesíteni kell azt; a restség a hanyagságból ered, le kell azt küzdeni; végül a szorgoskodás különböző okokból származik, le kell azt fogni. Csak sajnálni lehet, ha azt, ami természete szerint jó, nem vetik be a jóra való felhasználásra.

Bossuet

A munka és a türelem az istenszeretet két biztos jele bennünk. Dolgozunk-e mindig Istenért? Legalábbis a jószándék által igyekezzünk-e minden dologban az ő akaratát megtenni és tetszésére lenni? Elviselünk-e érte készséggel minden kellemetlenséget?

Liguori Szent Alfonz

Minden képesség a gyakorlat által fejlődik. A lélek erői tehát igénybe vételük mértékében növekednek. Ahogyan egy csodálatos elrendezés folytán minden teremtmény kielégül erőinek használatá-

ban, a lélek is kedvét találja képességei játékában; örül annak, ami-
re képes, olyannyira, hogy igazi nyugalma magában a munkában
találja. Bizonyos, hogy nem lehet letagadni a természet renyhesé-
gét, a gondolkodás fáradságát, ha valamit kitalálni és létrehozni
akar . . . De ismerni kell a győzedelmes erőfeszítés megelégedettsé-
gét, a feltalált igazság, vagy a létrehozott szépség végtelen örömét is.
Az érdeknélküli boldogság, a lélek felpeszdlése az őt meglátogató
világosság közeledtére, magasabb helyről jöttét fedi fel előtte. Ben-
ne mintegy az Istenség előérzetét éli át. Megértette ezt az antik filo-
zófia, amikor az ember tökéletességét és legfőbb javát képességei
harmonikus működésébe helyezte s azt úgy jellemezte, mint az
örökké boldog Isten örök tevékenységének mását.

Hogy az ember uralma alá vesse a földet, ismernie kell azt. Ha
magára hagyatottan és tudás nélkül lenne belevetve a teremtés kö-
zepébe, kétféle dolog történhetne vele. Vagy a borzalom ejtené
hatalmába a természet erőinek láttán, nem merne azoknak ellen-
állni, tétlenségbe merülten maradna s elpusztulna gyöngeségében.
Vagy pedig magával ragadná a létbenmaradás ösztöne, a mohó
vágy tekintetével nézne a természetre s mint zsákmányára vetné
rá magát. Ekkor is elveszne, akár az egyenlőtlen harc tüzeiben, mely-
nek ki lenne szolgáltatva, akár a gyönyörök ittasságától, melyek
erőt vennének rajta. Szüksége van hát arra a tanításra, mely meg-
érteti vele, hogy a földet nem arra kapta, hogy elpusztítsa, hanem
hogy termékennyé tegye; hogy békességes uralkodója legyen, nem
rabszolgája vagy zsarnoka s hogy tisztelje azon az Isten művét és
jelenlétét. Ez erről a hitnek a tanítása.

Ozanam

Az a munka, amelyet a hit az istenszolgálat aranybélyegzőjével
fémjelez, a dolgozó ember számára is a leggyümölcsözőbb és a leg-
nagyobb haszonnal jár. Megmarad igénye a földi bérre; az Isten
igéje elismeri azt és kifejezetten biztosítja: „Megérdemli a munkás
a maga bérét” (I. Tim. 5, 18). De ahhoz, még más értékesebb gyü-
mölcs is járul.

Akik a hit szellemében és jószándékkal dolgoznak, akár a föld művelésén, akár a tudomány mezején, a gépeknél szolgálnak, vagy kézműves munkát végeznek, a művészetnek, a tanításnak vagy a lelkipásztorkodásnak szentelik erőiket, valamennyien egyúttal önmaguk lelki megnemesítésén és erkölcsi képzésén is dolgoznak. Egyszersmind lelkük földjét is gondozzák, belső szabadságra és belső békére küzdik fel magukat. Biztosítják örök üdvüket s kincset gyűjtenek maguknak a mennyben (Mt. 5, 20).

Keppler

ERŐSLELKŰSÉG

Uram, mindenható Isten, szeretett és áldott Fiad, Jézus Krisztus Atyja, aki által téged megismertünk, az angyalok, a hatalmasságok, az egész teremtség s a te jelenlétedben élő igazak egész népének Istene. Áldalak téged, hogy méltónak ítéltél engem arra, hogy ezen a napon és órában részesülhetek vértanúid sorában, a te Krisztusod kelyhében, a lélek és a test örök életének feltámadására, a Szentlélek romlatlanságában. Bár bocsáttatnék velük együtt színed elé teljes és kedves áldozatként, amint készítetted, megmondottad nekem és most beteljesítetted azt, hazugságot nem ismerő, igaz Isten. Mindezért dicsérlek téged, áldlak téged, dicsőítlek téged, az örök és mennyei főpap, Jézus Krisztus, igen szeretett Fiad által, aki által legyen neked dicsőség övele és a Szentlélekkel most és mindörökké.

Szent Polikárp

Nem csupán a testi erőben vagy a kar izmaiban van a bátorság dicsősége, hanem inkább a lélek erejében. Nem is az igazságtalanság elkövetése, hanem annak elhárítása az erény törvénye. Mert aki nem védi meg embertársát az igazságtalansággal szemben, midőn arra módja van, éppúgy vétkezik, mint az, aki elköveti . . .

Joggal erőslelkűségnek mondják, ha valaki önmagát legyőzi, haragját megfékezi, semmiféle csábítással nem puhítható s nem hajlítható meg; a balsorsban nem veszíti el lelki nyugalmát, a jószerecsében nem bizza el magát, s a sokféleképpen alakuló dolgok változása közben nem forog szélkakas módjára. De mi magasztosabb

és nagyszerűbb, mint a lélek megedzése a test feletti uralomra és szolgálata alá vetésére, hogy parancsainak engedelmeskedjék, kövesse tanácsát s ernyedetlenül kövesse a fáradozások vállalásában a lélek elhatározását és akaratát.

Elsősorban ez az erőselelkűség hatása. Kétféle módon nyilvánul meg ugyanis az erőselelkűség. Egyrészt abban, hogy a testi, külsőséges dolgokat kevésre becsüli, azokat inkább feleslegeseknek, mint kíváncsiságnak tartja. Másrészt, hogy a legmagasabb értékeket, mindazt, amiben az erkölcsi jószág és a tisztesség látható, a lélek tiszta szándékával, lelkesedésével megvalósítja. Mert mi olyan dicső dolog, mint ha lelkedet úgy alakítod, hogy ne tartsd nagyra sem a gazdagságot, sem az élvezeteket, sem a megtiszteltetést, s ne ezekbe helyezd minden törekvéseidet? Lelked ilyen érzülete mellett szükségszerűen azt kell tartanod, hogy az erkölcsi jót és tisztességet helyezd első helyre, s úgy irányuljon arra gondolkodásod, hogyha bármi olyan történik, ami törést szokott okozni a lélekben, legyen az akár vagyonszerzés, akár a megtiszteltetés csökkenése, akár a hitetlenek gyalázkodása, mintegy azon felülemelkedve ne érezd azt. Továbbá, hogy maga az igazságosságért vállalt életveszély se rázkódtasson meg.

Ez az igazi erőselelkűség, amelyet bír Krisztus bajnoka, aki csak akkor nyer babérkoszorút, ha szabályszerűen küzd (II. Tim. 2, 5). Avagy jelentéktelennek találod az erőselelkűség parancsát: „A szenvedésből türelem sarjad, a türelemből kipróbált erény, a kipróbált erényből pedig remény” (Róm. 5, 3)? Íme, milyen sok küzdés, és egy koszorú! Ezt a parancsot olyan valaki adja, akinek erőssége Krisztus Jézusban volt, akinek a teste nem ismert nyugalmat. Szorongatást szenvedett mindenfelől, külső harcokat, belső aggodalmakat. S veszélyben, sok fáradalomban, börtönökben és halálveszélyben forogva (II. Kor. 11, 21 kk.), lélekben mégsem tört meg, hanem küzdött mígszak urrá nem lett gyöngesége felett.

Szent Ambrus

Mit lehet fáradságosabb és nagyobb munkát igénylő dolognak mondani vagy gondolni, amiben a hívő ember lelke buzgóságának minden idegszálát megfeszíti, mint amit bűnös szokásának leküzdésében kifejt . . . De ki merészel erre a fáradságra vállalkozni, ha csak nem ég benne az igazlelkűség szeretete, mint az éhség és szomjúság heves lángja, mely semmire sem tartja az életet mindaddig, míg ki nem elégül erőszakot fejtve ki a mennyek országáért.

Szent Ágoston

Miként a jó édesanya vezeti kisgyermekét, segíti és támogatja, a szerint amint annak szükségét látja, engedi, hogy néhány lépést tegyen magától a kevésbé veszélyes helyen és a sima úton, majd kényszeríti és erősíti, majd meg karjába veszi és hordozza: éppenúgy a mi Urunk állandó gondot fordít gyermekei vezetésére, vagyis azokra, akikben él a szeretet; hagyja őket maga előtt járni, kezüket fogja a nehézségekben, s maga hordozza őket a szenvedésekben, amiket különben elviselhetetleneknek lát számukra. Ezt nyilatkoztatta ki Izaiás által mondván: „Én vagyok a te Istened; megerősítelek és megsegítelek, és felkarol téged diadalmas jobbom” (41, 10). Ezért nagy bátorsággal, igen erős bizodalmonknak kell lenni Istenhez és az ő segítségéhez, mert ha nem nélkülözzük az ő kegyelmét, aki megkezdte bennünk a jót, (Filipp. 1, 6) üdvösségünkre, maga műveli bennünk a szándékot, meg a végrehajtást is (uo. 2, 14), amint arra a trienti szent zsinat bennünket figyelmeztet.

Lelkünk Isten jósága által történő ebben a vezetésben, a szeretetre való rávezetéstől kezdve a végső tökéletességig, amely csak a halál órájában következik be, van az állhatatosság nagy ajándéka. Ehhez fűzi hozzá a mi Urunk az örök dicsőség végtelen nagy ajándékát, amikor kijelenti: „Aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözülni fog” (Mt. 10, 22). Mert ez az ajándék nem egyéb, mint a különböző támogatásnak, vigasztalásnak és segítségnek az összessége és következménye, amelyek segítségével mindvégig kitartunk Isten szeretetében . . .

Az állhatatosság az a legkívánatosabb ajándék, amelyet ebben az

életben remélhetünk, s amelyet, miként a zsinat mondja, csakis Istentől kaphatunk meg; aki egyedül erősítheti meg a küzdőt s emelheti fel azt, aki elesett. Ezért ezt állandóan kérnünk kell, felhasználva elnyeréséhez az Isten által tanított eszközöket: az imát, a böjtöt, az alamizsnát, a szentségek használatát, a jó emberekkel való érintkezést, a szent iratok hallgatását és olvasását.

Szalézi Szent Ferenc

Remélnünk kell, hogy a mi Urunk megerősít a bennünket érő keresztekben, bá mily nagyok legyenek is azok, ha azt látja, hogy mi szeretettel s őbenne való bizalommal fogadjuk azokat.

De Paul Szent Vince

TÜRELEM

Mi, akik nem szóval, hanem cselekedettel vagyunk filozófusok; akik a bölcsességnek nem a viseletben, hanem az igazságban adjuk meg a tisztességet; akik jobban ismerjük az erény tudatát, mint a vele való kérkedést; akik nem nagyokat mondunk, hanem azt megéljük, mint Isten szolgálói és tisztelői, a mennyei tanításból megismert türelmet lelki odaadással tanúsítjuk. Mert ez az erény bennünk közös az Istennel . . .

Midőn gyakori, sőt állandó megbántással ingerelik Istent, ő mérsékli haragját, s türelemmel vár a megtorlás megállapított napjára; bár hatalmában áll a büntetés, inkább akarja a hosszútűrést, azaz kegyelmesen késlekedik és elodázza a büntetést, hogyha lehetséges, a hosszantartó rosszság egykor megváltozzék, s a tévelyek és vétkek ragályában fetrengő ember, ha későn bár, de Istenhez térjen...

A türelem az az erény, amely kedvessé tesz Isten előtt és megoltalmaz. Mérsékeli a haragot, fékezi a nyelvet, kormányozza az ésszt, őrzi a békét, irányítja a fegyelmet, megtöri a kéjvágy hevét, visszatartja a felfuvalkodottság erőszakát, kioltja a féltékenység tüzét, fékentartja a gazdagok hatalmát, enyhíti a szegények szükségét, oltalmazza a szűzek boldog érintetlenségét, az özvegyek küzdelmes tisztaságát, a rokonok és házasársak személyes szeretetét. Alázattossá tesz a szerencsében, erőssé a balsorsban, szeliddé a jogtalansággal és sértéssel szemben. Megtanít a gyors megbocsátásra a vétkezőkkel szemben; a hosszantartó kérésre, ha magad vétkezel. Kivédi a kísértéseket, elviseli az üldöztetést, a szenvedéseket és a vértanúságot a kiteljesedéshez segíti. Hitünk alapjait szilárdan megerősíti; a remény megerősödését magasztosan elősegíti. Irányítja a cse-

lekedetet, hogy Krisztus útját követhessük, midőn béketűrésével haladunk; megadja, hogy Isten állhatatos fiai legyünk, amidőn az Atya türelmét utánozzuk.

Szent Ciprián

Nagyon is szükséges a lélekre nézve, hogy kifogyhatatlan türelmet és állhatatosságot tanúsítson azokban a megpróbáltatásokban és szenvedésekben, amelyeket Isten reá bocsát; legyenek azok akár belsők, akár külsők; akár szellemiek, akár testiek; akár nagyobbak, akár kisebbek. Mindezt úgy fogadja az Úr kezéből, hogy javára és egészségére szolgál, s ne meneküljön előlük, mert csakis tőlük várhatja gyógyulását. Fogadja meg ebben a bölcsnek tanácsát, aki így szólt: Ha a hatalmasnak lelke fölindul ellened, ne hagyd el helyedet, vagyis azt a helyet vagy állást, amelyben a reád küldött megpróbáltatás és szenvedés talál, mert az orvoslás, mondja tovább, igen nagy bűnöket fog megszüntetni, amennyiben el fogja vágni bűneidnek, gyarlóságaidnak és rossz hajlamaidnak gyökerét. A szenvedéseknek, szorongatásoknak és kísértéseknek csapásai ugyanis megszüntetik a lélekben a bűnös és gyarló hajlamokat, s megtisztítják és erősítik azt.

Keresztes Szent János

„Béketűrésre van szükségetek, hogy Isten akaratát megcselekedvén elnyerjétek az ígéretet”, mondja az Apostol (Zsid. 10, 36). S az Üdvözítő kijelenti: „Béketűrésben bírátok lelketeket” (Lk. 21, 19). Az ember nagy szerencséje, ha uralkodik magán. S minél tökéletesebb a türelem foka, annál tökéletesebben uralkodunk magunkon. Emlékezz gyakran arra, hogy Urunk szenvedés és tűrés árán váltott meg bennünket, s magunknak is üdvösségünkön a szenvedésekkel és megpróbáltatásokkal kell közreműködnünk, a méltánytalanságok, ellenkezések, kellemetlenségek oly szelíd elviselésével, amelyre csak képesek vagyunk.

Ne korlátozd türelmedet a méltánytalanság és a bántalmak bizonyos nemére, hanem terjeszd ki általánosságban mindarra, amit

Isten rád küld és megenged . . . Légy türelmes nemcsak a rád jövő megpróbáltatások voltaképpen nehézségével, hanem a hozzájáruló körülményekkel szemben is.

Sokan hajlandók elfogadni a bajt, feltéve, hogy az nem jár kellemetlenséggel . . . Vannak mások, akik a bajjal járó némely kellemetlenséget elviselnék, de nem mindet. Azt mondják, nem a betegség miatt türelmetlenek, hanem azért, mert nincs pénzük, hogy magukon segíthetnének; vagy azért, mert terhére vannak környezetüknek. Én pedig azt mondom, hogy nemcsak a betegséget kell elviselni, hanem azt a betegséget, amelyet Isten akar, azon a helyen, azok között a személyek között és azokkal a kellemetlenségekkel, amelyekkel ő akarja. S ez az eset más megpróbáltatásnál is.

Ha baj ér, használd fel ellene a lehetséges segítséget Isten szándéka szerint. Mert ha nem tennéd meg, ez istenkísértés lenne. De ha megtetted, várd be tökéletes megadással azt az eredményt, amit Isten ad. Ha úgy akarja, hogy az orvosság győzzön a bajon, köszönd meg alázatossággal; ha úgy akarja, hogy a baj felülmúlja a gyógyszert, áldd őt béketűréssel.

A bűnön kívül a nyugtalanság a legnagyobb baj, ami a lelket érheti . . . A feldúlt és nyugtalan szív elveszti erejét, hogy szerzett erőnyeit megtartsa, s hogy ellenálljon az ellenség kísértésének, aki ilyenkor minden erejét megfeszíti, hogy mint mondják, a zavarosban halásson.

A nyugtalanság abból a rendetlen vágyból ered, hogy valamely bajtól szabaduljunk, vagy valamely remélt jót megszerezzünk. Ám mi sem növeli jobban a bajt, s távolítja el tőlünk a jót, mint a nyugtalanság és a kapkodás. A hálóba vagy ragadós anyagba került madár minél inkább berzenkedik s nyugtalanul izeg-mozog, hogy szabaduljon, annál inkább belekeveredik a bajba. Ha tehát megszáll a vágy, hogy szabadulj valami bajtól vagy elérj valami jót, mindekelőtt csillapítsd és nyugtasd lelkedet, higgadjon le ítéleted és akaratod, s azután higgadtan és nyugodtan dolgozz vágyad teljesüléséért, annak rendje szerint igénybe véve a megfelelő eszközöket. S ha azt mondom: higgadtan, nem azt akarom mondani, hogy ha-

nyagul, hanem kapkodás, zavar és nyugtalanság nélkül. Különböző vágyad teljesülése helyett mindent elrontasz s még nagyobb zavarba jutsz.

Légy türelmes mindenkihez, de főképpen önmagadhoz. Meg akarom mondani, ne hozzanak ki sodrodból tökéletlenségeid, s maradjon meg benned mindig az erőlelkűség, hogy újból és újból felemelkedj azokból. Könnyű megmondanom, mit kell mindennap újból kezdened: nincsen jobb eszköz a lelki élet tökéletességre viteléhez, mint a folytonos újrakezdés anélkül, hogy valaha is azt gondolnánk, eleget tettünk már.

Szalézi Szent Ferenc

A türelem önmagunk iránt szinte fel nem becsülhető áldás s a leg-
rövidebb út a javuláshoz, mint ahogy a leggyorsabban ható eszköz a bensőséges lelkület kialakításához önmagunkban, azok mellett a közvetlen átalakító hatások mellett, amelyeket Isten keze egyszerűen létrehoz némely lélekben. Az önmagunk iránti türelem hajlamossá tesz, hogy másokkal szemben türelmesek és kiméletesek legyünk. Távoltartja tőlünk a gáncsoskodás szellemét, mert sohasem tűnteti el belőünk a magunk tökéletlenségeinek érzetét. Elevenen tartja az Istentől való teljes függésünk s az ő kegyelmének a tudatát, s egy állandóan egyenletes kedélyállapotot hoz létre, mert bár erőfeszítést igényel, mégis dicsőséggel kitartó erőfeszítés ez. Állandó forrása a legigazibb alázatosság aktusainak. Egyszóval, ezáltal az erény által önmagunkra kívülről hatunk, mintha nem is mi magunk lennénk, hanem önmagunk urai és őrangyalai volnánk. S ha ezt gyakoroljuk mind a külső tevékenységben, mind a belső életben, mi hiányzik még ahhoz, hogy eljussunk a tökéletességre?

Faber

MÉRTÉKLETESÉG

Bizonyos rendet kell életünkben tartani. Annak az alapelveit az erkölcsiségből kell levezetni, mely társa és bizalmasa a kiegyensúlyozott léleknek; kerüli a fegyelmetlenséget, távoltart magától mindennemű dőzsölést, a józanságot szereti, ápolja az erkölcsöt, kívánja a tisztességet...

Minden cselekedetnél meg kell vizsgálni, mi felel meg az időnek, a kornak; valamint mi alkalmas az egyes ember képességeinek. Mert gyakran ami az egyikhez illő, a másikhoz nem illik. Más illik a fiatalemberhez, más az öreghez; más felel meg a veszedelemben, más a jósorsban.

Szent Ambrus

Van valami igen kedves összhang és kapcsolat az erények között, az egyiknek a másiktól való függésében... Az erőslelkűség anyja az okosság: nem bátorságra, hanem vakmerőségre merészkedik, akinek a tettét nem az okosság szülte. Ugyanígy van ez a gyönyör és a szükségesség közötti középnel, melynél mintegy ítélőbíró székből pontosan elválasztja a határokat; megállapítja, mennyi elég a gyönyörből, s visszatartja a szükséglet túlságos lecsökkentését; így a kettőből kialakul a harmadik erény, melyet mértékletességnek neveznek. Maga a vizsgálódó ész megállapítja a mértéktelenséget úgy annál az embernél, aki fősvényen elvonja a szükségést, mint annál, aki a feleslegessel szemben engedékeny. A mértékletesség tehát nemcsak a felesleges dolgok csökkentésében áll, hanem a szükségések megadásában is.

Úgy látjuk, hogy az Apostol nemcsak kedvez ennek a nézetnek, hanem kezdeményezője is annak, amikor azt tanítja, ne gondoljunk testünket vágyakozásaiban. Amikor ugyanis azt mondja: „ne gondozátok testeket”, korlátozza a feleslegest; hozzáadva: „vágyakozásaiban”, nem zárja ki a szükségest (Róm. 13, 14). Ezért úgy találom, nem éppen helytelenül határozza meg a mértékletességet az, aki azt állítja, hogy az se nem vonja el a szükségest, se nem lépi azt túl, ama filozófikus mondás értelmében: „Semmit túlzásban!”*

Végül az igazságosságra nézve, mely egyike a négy sarkalatos erénynek, nemde kétségtelen, hogy az elme vizsgálódásának kell azt megelőznie, hogy benne kialakulhasson. Mert előbb meg kell gondolni, hogy alakítsa ki magában az igazságosság szabályát, hogy másnak ne tegye azt, amit magának nem akar; se ne tagadja azt meg, amit magának akar. Világos ugyanis, hogy ebben a kettőben áll a csorbitatlan igazságosság . . . Minthogy igazságosságnak mondják az olyan elosztást, amelyet követve, amit valaki magának nem akar, ne tegye másnak; továbbá az a tökéletesség, amiről az Úr azt mondja: „Mindazt, amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük” (Mt. 7, 12), csak úgy lesz meg, ha maga az akarat, amelyből az egész megkapja formáját, olyan rendes, hogy nem akar semmi feleslegest, se nem akarja megkisebbiteni a szükségest; ez pedig a mértékletesség műve.

Szent Bernát

A mértékletesség kétféle értelemben vehető. Egyrészt általános jelentése szerint. Így értve nem különleges, hanem egyetemes erény. Mert a mértékletesség neve szerint bizonyos mérséklést, mértéktartást jelent, amelyet az ész hoz létre az emberi cselekedetekben és indulatokban, ami közös minden erkölcsi erényben . . . Ha azonban sajátos értelme szerint vesszük, amennyiben fékezi a vágyat azzal szemben, ami különösképpen csábítja az embert, különleges erény, melynek megvan a sajátos anyaga . . .

* Ne quid nimis!

A mértékletességnek az a rendeltetése a vággyal és a gyönyörrel szemben, ami az erőlelkűségé a félelemmel és merészséggel szemben. Az erőlelkűség a legnagyobb bajok félelmére és merészségére vonatkozik, melyek magát a természetet oltják ki, melyek életveszélyt jelentenek. Ehhez hasonlóan, a mértékletesség rendeltetése a legnagyobb gyönyörök kívánságára vonatkozik. S minthogy a gyönyör a természetes tevékenységet követi, annál hevesebb a gyönyör, minél természetesebb vágy nyomán lép fel. Az élőlény számára legtermészetesebbek azok a tevékenységek, amelyek az egyedet tartják fenn az étel és ital által s amelyek a faj fenntartását szolgálják a nemek egyesülésével. Ezért az étel és ital gyönyöre és a nemi gyönyör körül tevékeny sajátos értelme szerint a mértékletesség.

Aquinói Szent Tamás

Nem akarom, hogy a vezető állásban lévők a lélek indulatait, különösen a haragot kiirtsák és teljességgel eltemessék, hanem hogy azt helyesen fegyelmezzék.

Szabálytartás és mérséklet hiányában a jó belevész a rosszba, s az erény a vétékbe.

Loyolai Szent Ignác

Az öntökéletesítés a testre vonatkozó kötelessége a következőt juttatja kifejezésre. Amennyiben testedet meglévő állapotánál még alkalmasabbá teheted egyrészt az értelem megismerő és akaró tevékenységének fokozására, másrészt a külső tevékenység elősegítésére: képezd, gyakorold, erősítsd abból a célból, hogy minél tartósabban álljon az ész uralma alatt s minél kevesebb akadályt vessen elébe.

Képezd, gyakorold, erősítsd testedet edzéssel, a megnövesztett szükségletek csökkentésével, annak az ügyességnek a megszerzésével, amellyel a természetre és a világra való hatóképességében derakasabbá válik; a testi szervek célszerű használatával, munka és

pihenés váltakozásával, a tisztaság és figyelem gondjával mindarra, ami a test egészségét és életerejét kímélni, erősíteni, helyreállítani alkalmas. Mindezt amennyiben az ember hatalmában áll s megtehető a kötelesség elhanyagolása nélkül, az önmegtartóztatás, a türés és önuralom minden módján, különösen a kedély derűje által, mely az ész uralmából ered s kihat a test fenntartására.

Sailer

TISZTASÁG

A Szentírás gyakran és mindenütt fegyelmet parancsol s a vallás és a hit szilárd alapja az engedelmességen és az istenféllemen nyugszik. Mit kell tehát nagyobb vággal kívánnunk, mit kell inkább akarnunk és figyelembe vennünk, mint azt, hogy erőteljes gyökeret eresztve, házunkat szilárd sziklára alapozva rendíthetetlenül álljunk a világ viharaival és nyugtalanságával szemben s az isteni parancsok teljesítésével Isten ajándékait elnyerjük? Ehhez meg kell gondolnunk és tudnunk kell, hogy az életadó fürdő megszentelő hatása* által az ősi fertőzés minden szennytől megtisztult tagjaink Isten temploma, melyeket nem szabad megfertőzni vagy beszenyezni, mert aki azokat megfertőzi, önmaga is fertőzött lesz.

Örzői és papjai vagyunk ennek a templomnak. Szolgáljunk annak, akihez tartozók lettünk. Pál leveleiben, melyekben az isteni tanítás által vezet bennünket a kialakítandó életútra, mondja: „Nem vagytok a magatokéi. Nagy volt a ti váltságdíjatok. Dicsőítétek meg és hordozzátok tehát az Istent testetekben” (I. Kor. 6, 19). Dicsőítsük meg és hordozzuk Istent tiszta és szennyezetlen testben és jobb fegyelemben, hogy akiket Krisztus vérén váltott meg, mindenben készségesen engedelmeskedjünk a Megváltó parancsának, s kötelességünknek tartjuk, hogy ne hatoljon be Isten templomába olyan, ami tisztátalan és közönséges, nehogy őt megbántva elhagyja bennünk vett lakását...

Férfiak és nők, fiúk és lányok, mindegyik nem és kor azzal a lelkiismeretességgel és hűséggel, amellyel Istennek tartozik, be-

* A keresztség szentsége.

csülje meg és viselje szíven, amit mint szentet és tisztát kapott az Úr kegyelméből s nem kevésbé szorgos félelemmel őrizze azt meg.

Szent Ciprián

Mi másban volt gyönyörűségem, mint hogy szeressek és szeressenek? De nem a barátság fénylő birodalmának lelki kötelékei tartottak fogva, hanem a test iszapos vágyából és a serdültség telítettségéből párák szálltak fel, melyek annyira elborították és elhomályosították szívemet, hogy nem tudtam megkülönböztetni a szeretet derűjét az érzékiség homályától. Kuszáltan hullámozott a kettő együtt, magával ragadta a szenvedély szakadékain keresztül gyengeellenállású ifjú voltomat s alámerített a szégyenletes cselekedetek örvényébe.

Összegyűlt felettem haragod, de én nem vettem róla tudomást. Halandó lényem láncai csörgése megsiketített, lelkem kevélysége büntetéséül. Egyre jobban eltávolodtam tőled, s te hagytál; hányódtam féket vesztetten, szétszóródtam és forrott bennem a parázna-ság; te pedig hallgattál. Ó, én késői örömöm! Akkor hallgattál s én egyre távolabb jutottam tőled a fájdalmak egyre terméketlenebb vetésén gögös elveteműltségemben és nyughatatlan fásultságomban.

Bár mérsékelte volna valaki nyomorúságomat s az újság ingerével ható mulékony szépséget hasznomra fordítva varázsának határt szabott volna, hogy ifjúságom nyugtalan hullámverése a házasság révébe jusson, minthogy másba nem nyughatott meg s megelégedjék a gyermekek nemzésének céljával, amiként törvényed, Uram. előírja? Te, ki halandó voltunknak utódokat fakasztasz, szelíd kezeddel mérsékled a tövissek szúrását, melyek ki voltak zárva paradicsomodból. Mert nincsen távol tőlünk mindenhatóságod, ha mi távol is állunk tőled.

Szerettem a boldog életet, de féltem a maga helyén keresni s úgy kerestem, hogy menekültem előle. Mert azt hittem, roppant szerencsétlen leszek, ha nélkülözöm a nő ölelését, s nem gondoltam a

gyógyirra, amit ennek a gyöngeségnek gyógyítására irgalmasságod adott, mert nem volt arról tapasztalatom. Azt hittem, a magam erejének a műve a megtartóztatás. De ilyennek nem voltam tudatában, mert oly balga voltam, hogy nem ismertem az írást, miszerint „senki sem lehet önmegtartóztató, ha te nem adod meg neki” (Bölcs. 8, 21). Bizonyára megadtad volna, ha lelkem jajszávéval zörgettem volna nálad és szilárd hittel beléd vettem volna gondomat.

Szent Ágoston

Amidőn az alacsonyabb képességek tárgyuk heves hatása alá kerülnek, annak az a következménye, hogy a magasabb képességek akadályozva lesznek és rendetlenné válik működésük. Márpedig a paráznaság vétke által az alacsonyabbrendű vágyóképesség hevesen irányul a maga tárgyára, arra, ami gyönyörködtet, a szenvedély és a gyönyörvágy ereje által. Ennek az a következménye, hogy a paráznaság által a magasabb erők, azaz az ész és az akarat nagy mértékben rendetlenné válnak.

Az észnek négyféle aktusa van a cselekvésben. Az első az egyszerű értés, mellyel valamely célt, mint jót fog fel. Ezt az aktust akadályozza a paráznaság, mint írva van: „A szépség elvette eszedet és a vágy megrontotta szívedet” (Dán. 13, 56). Ebben van az ész vaksága. A második aktus a tanácsadás a célhoz vezető eszközökre nézve; ezt is akadályozza a paráznaság vágya . . . Helyét elfoglalja az elszármazás, ezzel jár a tanács elvonása . . . A harmadik aktus a cselekvésre vonatkozó ítélet, ezt is gátolja a paráznaság. Mert a kíváncsi vénokról áll: „Értelmüket elfordították . . . hogy ne emlékezzenek az igazságos ítéletekről” (Dán. 13, 8). Helyét elfoglalja a meggondolatlanság. A negyedik aktus pedig az észnek a cselekvésre vonatkozó parancsa. Ezt is akadályozza a paráznaság, mert a kíváncsi heve meggátolja az embert elhatározása véghezvitelében. Helyébe jön az állhatatlanság . . .

Az akarat részéről pedig kétféle rendetlen aktus a következmény. Az egyik a cél kívánása. Ebben az önszeretet foglalja el a helyet, azaz a rendetlen gyönyörnek a kívánsága; viszonypárja Isten gyü-

lölete, amennyiben ti. tiltja a kívánt gyönyört. A másik aktus pedig a célhoz vezető eszközök kívánása. Ebben a jelenlegi élet indulata foglalja el a helyet, amellyel valaki a gyönyört akarja élvezni; viszonypárja az örökkévalóság reményvesztése, mert akit a testi gyönyör tartóztat, nem igyekszik lelki gyönyörűsége jutni, hanem undort érez aziránt.

Aquinói Szent Tamás

A tisztaság első aktusa a nézés és a hallás tisztasága. Általuk úgy bezárulnak ezeknek az érzékeknek a kapui, hogy semmi olyan nem hatolhat be, ami ocsmány gondolatot vagy képzetet hordhatna be. Legyen tiszta nézésem és tiszta hallásom, s tartsam mindkettőt oly erősen féken, hogy a tisztaság őrzői legyenek.

A második aktus azoknak a dolgoknak a használatában nyilvánuló tisztaság, amelyek a szaglást, izlést és tapintást gyönyörködtetni alkalmasak. Ez szigorúan fékentartja az érzékeket az édeskés és csalogató dolgoktól, a tisztaság ellenségeitől, igyekezve elérni, hogy tiszta legyen az étel, az ital, a ruha, a fekvőhely s végül tiszta legyen minden érintés; és mindazt, ami nem ilyen, mint a tüzet kerüljük.

A harmadik a tisztaság a szavakban, a beszélgetésben, a társalgásban, a nevetésben, a tekintetben és a többi testi mozdulatban; a ruházatban, a külső díszben. Legyen mindez a tisztaság jegyével úgy felékesítve, hogy a keresztény tisztességet és illemt sugározza mindenütt minden ellenkező kizárásával.

A negyedik a tisztaság a baráti viszonyban és a teremtményekkel való szívélyes ismeretségben. Ezekben ugyanis visszatart mindennemű túlzástól, mely a tisztaság elhomályosítására alkalmat adna. Nem engedi semmi olyan ajándék adását vagy elfogadását, amely a tisztaság beszennyezésére csábíthatna, vagy azt sértené.

Az ötödik a tisztaság minden külső és belső alkalom távoltartásában, mely a tisztaság fényét elhomályosítaná vagy azt a látszatot keltené, ami annak tökéletességét lebecsüli. Ezért a tökéletes tisztaságú ember még a rejtett kevélységtől is őrizkedik, mert tudja, hogy Isten megengedi annak paráznaágba bukását. Kerüli a hara-

got is, mely a vért felkavarja s testi izgalmat okoz. Menekül a henyléstől, mely ajtót nyit a testi ingereknek. Végül kerül minden olyan helyet és személyt, akik valamiben elhomályosíthatnák fényét, mert ismeri a Bölcs mondását: „Aki a veszélyt szereti, elvesz abban” (Sir. 3, 27).

A tisztaság hatodik, legfőbb foka a tisztaság a lélek minden gondolatában, rezdülésében, éppúgy a test mozgásában. Olyannyira az észnek vet alá mindent, hogy nemcsak éber állapotában, de amenynyiben tőlünk függ, még az álomban is szolgálatában tartja, minden igyekezetet megtéve, hogy semmi olyan alkalom ne adódjék, aminek a következtében az ördög undok képzetekkel vagy nyugtalanítással akár az álomban is gúnyt űzhetne velünk.

Ez ennek a mennyei liliomnak hat tisztaságos viráglevele, mely bár sokféle kísértés és szorongatás tövise között, amelyet a megtartóztató ember elszenved, mielőtt a tökéletes tisztaság birtokába jutna: mégis a mindenható és irgalmas Istenben való bizodalommal megszerezhető.

De Ponte

Nemesítsük érzékeinket, nevezetesen szemeinket, úgyis, hogy ne nézzünk s ne olvassunk semmit, ami izgat, úgyis, hogy a szép formákban mindig az Isten gondolatait keressük föl, a lelket. Az igazi szépség nemcsak érzeteket, hanem gondolatokat is fakaszt. Hány betegje, hány bolondja van a szép testnek; a szépség kultusza gyöngít, ha csak a fölületen reng; nekünk az érzéki forma szépségében mindig a lelkileg jelentőséges, a megindító, a szívreható elemet kell tekintenünk.

Gondoljunk továbbá arra, hogy a tisztátlanság tönkreteszi az igazi, szép szeretetet s szerelmet; profanálja a lelket, s lehúzza azt a vak, örvöngő szenvedély szégyenébe; degradálja önmagát s azt, akit szeret s megfosztja az önbecsülés s az ésszerűség boldogító öntudatától. Testvéreim, szorítsuk az állatias, az ösztönös elemet az erény, a fegyelem formáiba. Harcoljunk, küzdjünk, s hogy harci kedvünk legyen, ihlessen az Isten-félelem s az Isten-szeretet. Imádkozzunk kísértéseinkben s járuljunk Jézushoz a szentségekben. A

gyónás s a szentáldozás egymaga képes tiszta nemzedéket nevelni, ha azt nagy öntudatossággal s mély hittel végezzük. Íme, az angyalok kenyere, a küzdő vándorok eledele, angyaliakká lesznek általa az élet utasai!

Ez a küzdelmes erő alapja a többi erénynek. Valahogy őrállója a hitnek, reménynek, áhítatnak, áldozatnak, nagylelkűségnek. „Az erős ember, aki fegyveresen őrzi házát” (Lk. 11, 21). A pokol kapuja mellett, Milton szerint, a halál s a bűn ül, az ég kapujánál: a tisztaság s a penitencia! Ha a tisztaságot letörtük s vissza nem állítjuk penitencia által, nincs ki győzzön az érzékiség éjében.

Prohászka

AZ ANYAGI JAVAK HASZNÁLATA

Térj magadhoz ember, s ismerd fel természeted méltóságát! Gondolj arra, hogy Isten a maga hasonlatosságára teremtett. Az ugyan Ádámban megromlott, de Krisztusban megújult. Használd a látható teremtményeket úgy, amint azokat használni kell; amint használod a földet és a tengert, az eget és a levegőt, a forrásokat és a folyókat. S mindazért a szépért és csodálatosért, ami bennük van, dicsérd és magasztald Teremtőjüket!

Ne légy szolgálja annak a világosságnak, amely a madarak és kigyók, a vadak és barmok, a rovarok és férgek örömét képezi. Az égitestek világossága csak testi érzékeidet érintse, ám lelked szeretetének egész hevével öleld át azt a világosságot, mely „minden embert megvilágosít, aki a világra jön” (Jn. 1, 9). Azt a világosságot, amelyről a Próféta azt mondja: „Járuljatok hozzá s felvidultok, és nem szégyenül meg arcotok” (Zsolt. 33, 6). Mert ha mi Isten temploma vagyunk s Isten Lelke lakik bennünk, (I. Kor. 3, 16), úgy az, amit minden hívő magában hordoz, sokkal több, mint amit az égen csodál.

De nem akarjuk nektek azt mondani, vagy tanácsolni, hogy vessétek meg az Isten műveit; vagy hogy azt, amit jósága jót teremtett, hitetekre hátrányosnak tekintsétek. Használjátok a teremtmények különböző fajtáját és ennek a világnak egész pompáját, amint azt az értelem és a mértéktartás megkívánja. Az Apostol szava szerint: „A látható ideigtartó, a láthatatlan viszont örök” (I. Kor. 4, 18.). Minthogy pedig a jelenlegi életre születünk, de az eljövendő életre újjászületünk, ne függjön szívünk az ideiglenes javakon, hanem adjuk oda magunkat az örökkévalónak.

Nagy Szent Leó

Kivel szemben követek el igazságtalanságot, mondd, ha megtartom azt, ami az enyém? Mondd, mi a tiéd? Kitől kaptad, hogy hordozzad az életben? Olyan ez, mintha valaki, aki elfoglalt egy helyet a színházban, távol akarná tartani az utána jövőket, a saját tulajdonának tekintve azt, ami közhasználatra szolgál. Így tesznek a gazdagok is. Mint a közjavak lefoglalói, úgy tartják, joguk van azt eltulajdonítani.

Ha mindenki megelégedne a szükségessel s a szűkölködőnek engedné át a felesleget, nem lenne sem szegény, sem gazdag. Nemde, meztelenül jöttél világra anyád méhéből és meztelenül térsz majd vissza a földbe? A jelenlegi élet javait kitől kaptad? Ha azt feleled: a szerencsétől, istentelen ember vagy, ki nem ismeri el Teremtőjét, nem ad hálát jótevőjének.

Ha elismered, hogy Istentől van az, mondd meg, mi címen kaptad? Igazságtalan-e az Isten, aki az élet fenntartására szükségeseket ilyen egyenlőtlenül osztja szét? Miért duskálsz te s miért van nyomorban a másik ember? Nemde azért, hogy elnyerjed egy napon jószágod és hűséges kezelésed jutalmát, a másik ember pedig megkapja a türelem nagy jutalmát? Ám te, aki mindent kapzsiságod feneketlen mélységébe rejtesz, azt hiszed, nem vagy igazságtalan senkivel szemben sem, amikor a hozzád hasonlók oly nagy sokaságát megrablod?

Mert ki a kapzsi ember? Az, aki nem elégszik meg a szükséges-sel. Ki a rabló? Aki a más jószágát elveszi. Nem vagy te kapzsi, nem vagy te rabló, aki a magad hasznára sajátítsz ki egy jószágot, amit csak gondozásra kaptál? Azt, aki kivetkőztet ruhájából egy embert, tolvajnak hívják. Érdemel-e más nevet az, aki nem ruházza fel a mezítelent, bár megtehetné? Az éhező szegényé a kenyér, amit magadnál visszatartasz; a rongyos emberé a köpeny, amit szekrényedben őrsz; a mezitláb emberé a cipő, ami használatlanul hever nálad; a rászorulóé a pénz, amit elástál. Annyi igazságtalanságot követsz el, ahány embernek adhatnál.

Nagy Szent Vazul

A külső dolgokat kétféleképp tekinthetjük. Egyrészt természetükre nézve. Ez nem az ember, hanem csakis Isten hatalma alatt áll, akinek az intésének engedelmeskedik minden. Másrészt nézhetjük a dolgok használatát. Ebben a tekintetben az ember rendelkezik a külső dolgok feletti uralommal, mert eszével és akaratával hasznára fordíthatja a külső dolgokat, mint amelyek az ő használatára lettek teremtvé. Mert a tökéletlenebb mindig a tökéletesebbet létezik . . . Ez a természetes uralkodás a többi teremtmény felett, mely az embert megilleti eszénél fogva, ebben áll az istenképiség. Kifejezi ezt magának az embernek a teremtésének a ténye, melynél elhangzott: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra, s uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon és az egész földön” (Gen. 1, 26).

Érdem alá esik a jutalom vagy díj, mely valamely jó figyelembévételéből ered. Az embernek pedig kétféle java van. Az egyik általánosságban, a másik bizonyos szempont alapján. Az ember java általánosságban a végső célja, a zsoltár szerint: „Nekem jó az Istenhez ragaszkodnom” (72, 28). Következésképp mindaz, ami arra van rendelve, hogy ehhez a célhoz vezessen, általánosságban az érdem alá esik. Bizonyos szempont szerinti és nem általánosságban vett jó az, ami az ember java egy helyzetben, vagy ami viszonylagos java. S az ilyenféle nem esik az érdem alá általában, hanem csak bizonyos szempont szerint.

Így tekintve tehát a dolgot, azt kell mondanunk, ha az anyagi javakat az erényes cselekedetekre való hasznosságuk szempontjából nézzük, amelyek az örök életre vezetnek, ebből a szempontból közvetlenül és általánosságban az érdem alá esnek, miként a kegyelem növekedése és mindaz, ami az embert az első kegyelmet követően az üdvösségre jutáshoz segíti. Mert Isten annyit juttat az igaz embereknek a földi javakból és a bajokból is, amennyi javukra van az örök élet elnyeréséhez. Ennyiben az ilyen múlandó dolgok az általános értelemben vett jóhoz tartoznak. Ezért mondja a zsoltár: „Akik az Urat keresik, semmi jót sem nélkülöznek” (33, 11). S másutt: „Sohasem láttam az igazat elhagyottan” (36, 25).

Ha pedig a múlandó javakat önmagunkban nézzük, így véve nem képezik az ember javát általában, hanem bizonyos szempont szerint. S így nem esnek az érdem alá általánosságban, hanem bizonyos szempont szerint: amennyiben ugyanis az Isten az embereket bizonyos múlandó dolgok végzésére indítja, amelyekben az ő szándékát követik, Isten segítségével.

Aquinói Szent Tamás

A töviset, ha terjesztett tenyerünkön tartjuk, nem lyuggat; de ha szorítjuk, vért bocsát; és annál nagyobb fájdalmat szerez, mennél inkább szorítjuk. Azonképpen, gazdagsággal bírni, vagy értéket keresni, nem gonosz: de gonosz ahhoz ragasztani szívünket: gonosz azt felettébb-való szorgalmatossággal keresni; gonosz azt a lelki és mennyei jóknál nagyobbra böcsülleni: és annak keresésében többet fáradni, hogysen a lélek üdvösség-nyerésében.

Pázmány Péter

Ha az ember azért teremtetett, hogy megszentelődjék és boldog legyen, s ha a többi dolog azért teremtetett, hogy létének ehhez a végcéljához segítse: igen könnyen megismerhetjük azt a törvényt, amelyhez igazodnia kell az embernek a többi teremtmény használatánál.

A törvény, amelyet szentnek kell tartanunk a teremtmények használatánál a következő: használd a teremtetett dolgokat úgy, hogy Isten ismerete és szeretete, mely a jóságra s a boldogságra alkalmassá tesz, sohase vesszen el, hanem növekedjék benned. Mert ha így használod a dolgokat, rendeltetésedhez egyre közelebb jutsz.

Sailer

AZ EVANGÉLIUMI TANÁCSOK

Nagyon megszerettem azt a tökéletességet, amelyről az Úr beszélt a gazdag ifjúnak: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid van és oszd szét a szegények közt, kincsed lesz a mennyben, és jer, kövess engem” (Mt. 19, 2). Követtem ezt, nem a magam erejéből, hanem az Úr kegyelméből. Hogy nem voltam gazdag, nem kevésbé válik javamra, hiszen az apostolok sem voltak azok, akik elsőként cselekedték azt. Ám lemond a világról mindenestől az, aki nemcsak arról mond le, amiye van, hanem arról is, amit bírni szeretne...

Erre az elhatározásra buzdítok erőmhöz képest másokat az Úr nevében. Ilyenek társaim,* akik az én segítségemmel jutottak erre. De úgy tegyük ezt, hogy minden felett megtartsuk az egészséges tanítást, nehogy hiú elbizakodottsággal elítéljük azokat, akik nem így cselekednek, mondván: nincs javukra azoknak, akik házasságban tiszta életet élnek, házukat és családjukat keresztény módon tartják, az irgalmasság cselekedeteinek szereznek maguknak kincset az örökkévalóságra. Ha ilyeneket vitatnánk, nem a Szentírás magyarázóinak, hanem vádlóinak találhatnánk.

Nem azt dicsőítjük a szűzekben, hogy szűzek, hanem azt, hogy magukat Istennek szentelve, szent megtartóztatás által szűzek... Tehát azt a szüzet helyezzük méltán a férjes nő elé, aki sem a sokféle embernek nem kínálja szerelmét, amikor a sok közül egyét keresi, sem a már megtalált egyhez csatlakozik, a világi dolgokra

* Szent Ágoston vele lakó paptársaival szerzetesi életmódot folytatott.

gondolva, hogyan járjon férjének kedvében (I. Kor. 7, 34); hanem azt, aki úgy szerette az emberek fiainál sokkal szebbet (Zsolt. 44, 3), hogy habár testében nem foganhatta őt, mint Mária, mégis szívében foganta és testét is sértetlenül megőrizte.

A szüzeknek ez a fajtája semmi termékenységből sem származik, nem a test és vér gyermeke. Ha anyjukat keresik, az Egyház az. Szent szüzeket csak az a szent szűz szül, aki el van jegyezve egy férfiúnak, hogy mint tiszta szűz vezettségű Krisztushoz (II. Kor. 11, 2). Belőle, aki nem egész teste szerint, de egész lelke szerint szűz, születnek a testben és lélekben szüzek.

A szüzesség jóságát nem őrzi meg más, csak maga az Isten, aki adta. S „az Isten szeretet” (I. Jn. 4, 8). A szüzesség őrzője tehát a szeretet, ennek az örök a lakóhelye pedig az alázatosság. Mert hiszen itt lakozik az, aki mondotta, hogy az ő Lelke megpihen azon, aki alázatos, békességes és beszédét féli (Iz. 66, 2).

Vajon mellékes dolog hát, ha nagyobb biztonságba kívánva helyezni azt a jót, amelyet dicsértem, egyszersmind arra is gondoltam, hogy helyet készítek az örök? Mert nem félek azok haragjától, akiket magammal együtt gondosan félelemre intek s biztonsággal mondom, hogy a házasságban élő alázatos lelkek könnyebben követik a bárányt, ha nem is mindenhová, ahová megy, de legalábbis ameddig képesek, mint a kevélykedő szüzek. Mert hogyan követhetik azt, akihez nem akarnak közeledni, s hogyan közeledhetnek ahhoz, akihez nem jönnek megtanulni, hogy „szelíd és alázatos szívű?”

Nagyobb az engedelmesség jósága, mint a megtartóztatásé. Mert a szent iratok tekintélye sehol sem ítéli el a házasságot, de sehol sem oldoz fel az engedelmesség alól. Ha tehát élénk állítanak egy nőt, aki állhatatos a szüzesség megtartásában, de engedetlen s egy férjes nőt, aki nem maradt szűz, de engedelmes, melyiket mondanánk jobbnak?

Szent Ágoston

Joggal helyezik az engedelmességet az égő áldozat elé (I. Kir. 15, 22). Mert az égő áldozat egy más testet, az engedelmisség a saját akaratát hozza áldozatul.

Nagy Szent Gergely

Ha azt mondjuk Istennek: Uram, ismertesd meg velem az engedelmisség által, mit akarsz tőlem, kész vagyok mindent megtenni neked – ezután már nem marad semmi felajánlanivalónk.

Liguori Szent Alfonz

Ha az Isten városának alapja főképpen a szeretet s ez akkor a legtökéletesebb, ha kizár minden rendetlen kívánságot, mivel a szeretet mérge a rendetlen kívánság; ezt a kívánságot pedig teljességgel az űzi el, aki teljesen lemond mindenről tényleg és szándéka szerint. Miként minden baj gyökere a rendetlen kívánság, éppúgy a tökéletesség gyökere és alapja a teljes szegénység.

Szent Bonaventura

Nyilvánvaló, hogy az emberi szív annál odaadóbban vonzódik egy valami iránt, minél inkább elvonja magát a sokféleségtől. Így tehát az emberi lélek annál tökéletesebben irányul Isten szeretetére, mennél inkább elvonja magát a múlandó dolgok érzületétől. Ezért mondja Augustinus, hogy a szeretet mérge a múlandó dolgok szerzésének vagy megtartásának a reménye; növelése a vágy csökkenése; a tökéletesség pedig a vágynélküliség (Lib. 83. quaest.). Mindaz a tanács, ami a tökéletességre hívogat, arra szolgál, hogy az ember lelkét elvonja a múlandó dolgok kívánságától, hogy így a lélek szabadabban törekedjék Isten felé a szemlélődés, a szeretet és az ő akarata teljesítésével.

A tanács és a parancsolat közti különbség abban áll, hogy a parancsolat azt foglalja magában, ami elkerülhetetlenül szükséges; a tanács pedig szabad választására van adva követőjének. Megfelelő, hogy az újszövetség, mely a szabadság törvénye, a parancsolatokhoz tanácsokat adott; nem volt ez az ószövetségben, mely a szolgaság törvénye volt. Az újszövetség törvényének parancsait tehát úgy kell értelmeznünk, mint amelyek arra adattak, ami szükséges az örök boldogság céljának elérésére, amelyre vezet közvetlenül az újszövetségi törvény. A tanácsokat pedig úgy kell értenünk, mint amelyek arra adattak, hogy általuk az ember jobban és akadálytalanabban elérhesse a mondott célt.

Az ember ennek a világnak a dolgai és az örök boldogságot adó lelki javak közé helyezve, minél inkább ragaszkodik az egyikhez, annál inkább eltávolodik a másiktól. Aki tehát teljességgel ennek a világnak a dolgain függ olyannyira, hogy azok képezik célját, mintegy azokat tartva cselekedetei szempontjának és szabályának, teljesen eltávolodik a lelki javaktól. Ezt a rendbontást hártják el a parancsolatok. Azonban az örök célhoz jutáshoz nem szükséges, hogy az ember teljességgel elvesse magától a világ dolgait. Mert az ember eljuthat az örök boldogságra e világ javainak használatával, ha nem azokba helyezi célját. De akadálytalanabban jut oda, ha teljesen lemond e világ javairól, s erre adattak az evangéliumi tanácsok.

Ennek a világnak a javai pedig, amelyek az emberi élet használatához tartoznak, három dologban állnak, ti. az anyagi javak gazdagságában, melyek a szemek kívánságának tárgyát képezik; a testi gyönyörökben, amelyek a test kívánságához tartoznak; s a megtiszteltetésben, mely az élet kevésységének tárgya – mint az nyilvánvaló (I. Jn. 2, 16). E háromnak teljes elhagyása, amennyire az lehetséges, az evangéliumi tanácsok tárgya. Ezeken alapul minden szerzetesrend, mely a tökéletesség állapotát vallja. Mert a vagyonról lemondanak a szegénység, a testi gyönyörrel a tisztaság, az élet kevésységeről az engedelmisség szolgálatával.

Aquinói Szent Tamás

Az anyagi kenyérre ne legyen gondja olyannak, aki őszinte szívvel bizza rá magát Isten akaratára. Azt akarom mondani, hogy az imádság ideje alatt ne törődjeteK vele, mert ilyenkor fontosabb dolgok van. Annak is megvan a maga ideje, hogy dolgozzatok és megkeressétek a kenyereket. Ezt is azonban mindig gondoktól mentesen tegyétek. Szívetek érzelmeit sohase vesztegessétek ilyesmire; csupán a test dolgozzék – mert méltányos, hogy megszerezétek az élelmeket – ellenben a lélek pihenjen azalatt. Bízátok ezt a gondot . . . a ti Jegyesetekre; ő nem fogja elfelejteni. Soh' se féljeteK attól, hogy cserbenhagy benneteket mindaddig, amíg ti hívek maradtok.

Van az engedelmisségben valami titkos erő, amely könnyűvé szokta tenni még a kivihetetlennek látszó feladatokat is.

Higgyétek el nekem, nem azon múlik a dolog, hogy szerzetesi ruhában van-e valaki. A lényeges az, hogy törekedjünk az erényeket gyakorolni és akaratunkat teljesen alárendelni Istenének. Folyjék a mi életünk úgy, amint azt Ő Szent Felsége óhajtja; ne a mi akaratunk teljese djék, hanem az övé.

Szent Teréz

AZ IDÉZETT SZERZŐK ÉS MŰVEIK*

Agoston, Szent (Augustinus, 354–430) hippói püspök, egyháztanító.

21: Confessiones (C.) III. 6. – 29: In Joannis Evangelium (J.) tr. 76, 4. De Trinitate (T.) IX. 12, 18. – 35: Sermo (S.) 196, 3. – 38: Enarrationes in Psalmos (P.) 149, 6. – 53: J. tr. 108, 5. S. 267, 4. – 58: P. 56, 2. P. 44, 3. – 66: S. 166, 4. J. tr. 80, 1. – 67: P. 83, 10. – 72: Epistola (E.) 157, 9–10. De peccatorum meritis et remissione. II. 17, 26. – 86: De Civitate Dei (C. D.) X. 20. – 91: C. VII. 10. J. tr. 26, 17. – 98: P. 5, 10. C. D. XI. 28. E. 265, 8. – 101: De doctrina christiana I. 17. – 107: P. 30, 1. S. 339, 1. – 108: G. Morin: S. Augustini tractatus inediti tr. 32, 1. – 114: S. 8, 13. – 129: S. 169, 15, 18. – 135: J. tr. 18, 10. – 140: S. 128, 9–10. S. 96, 1–4. – 146: C. X. 28. – 148: S. 32, 11. – 157: C. XIII. 9. – 162: De sermone Domini in monte (M.) II. 3, 11. De div. quaest. ad Simplicium (Sp.) II. q. 4. E. 130, 9, 18. – 163: E. 130, 17. Sp. I. 11, 21. P. 34, 2, 16. – 169: E. 130, 20. – 176: C. XI. 2, 3. Contra Faustum XII. 27. – 201: C. IX. 11–12. – 207: S. 363, 29. – 219: E. 118, 3, 22. – 220: P. 85, 4. – 224: C. D. XIX. 4, 1. P. 134, 18. S. 126, 1. – 225: P. 118. J. tr. 97, 1. E. 155, 6. – 233: E. 155, 13. – 234: P. 76, 14. – 239: J. tr. 83, 3. – 241: J. tr. 65, 1–2. – 247: De libero arbitrio. II. 10, 28–29. – 251: C. X. 23. – 258: Expositio *Epist.* ad Rom. 72. – 260: De genesi ad litt. VIII. 8, 15. – 261: De quantitate animae c. 33, 72. – 268: M. I. 18, 54. – 279: C. II. 2, 2–3. C. VI. 11, 20. – 288: E. 157, 39. – De sancta virginitate. n. 11, 12, 52. – 289: De bono coniugali 23, 29.

Alfonz, Liguori Szent (1696–1787) a redemptorista kongregáció alapítója, püspök, egyháztanító.

28: Pratica di amare Gesù Cr. (P.) c. 9, 1. §. – 42: Meditazioni su la Passione di Gesù Cr. Domenica. – 65: Glorie di Maria I. 5, 1. – 88: La vera sposa di Gesù Cr. (S.) c. 4. – 94: P. 1, 10. – 101: La via della salute c. 71, 3. – 155: Regolamento di vita di un Cristiano (R.) 5. §. 4. – 165: Regolamento di vita. Massime

* A szerzők adatai után következő lapszám az idézetet tartalmazó mű címét közli. A gyakrabban idézett művek rövidítési jele zárójelben.

(M.) – 169: R. 6. §. – 216: Del grand mezzo della preghiera c. 3, 2. §. Il trattato dell'uniformità alla volontà di Dio 5. §. 7. – 238: S. 22, 2. – 263: M. – 290: P. 9, 2.

Alvarez, Boldizsár (1533–80) jézustársasági rendfőnök és lelki-
vezető.

143: De Ponte, Vita P. Alvarez. c. 33. III.

Ambrus, Szent (374–97) milánói püspök, egyháztanító.

52: Epistola 53, 41–42. – 61: De bono mortis (M.) 55. – 83: De mysteriis c. 7, 34–42. – 133: Hexaemeron VI. 7, 42–43. – 198: M. 9, 38. – 246: De officiis ministrorum (O.) I. 26–27. – 255: O. I. 28. – 266: O. I. 36. – 247: O. I. 43.

Anzelm, Szent (1033–1109) bencés egyháztanító és misztikus, can-
terbury-i érsek.

73: Meditationes (M.) 11. – 100: M. 2. – 226: Prologion 1–2. – 234: M. 11.

Atanáz, Szent (295–373) alexandriai püspök, egyháztanító.

34: Contra Arianos (A.) Or. II. 2, 70. – 38: Oratio de Incarnatione Verbi (I.) 9.
– 48: A. I. 41. – 66: I. 8.

Bellarmin Szent Róbert (1542–1621) jézustársasági egyháztanító,
bíboros.

27: Scalae ascensionis in Deum I. 3. – 136: I. 1.

Benedek, Nursiai Szent (480–543) a róla elnevezett szerzetesrend
alapítója, a nyugati szerzetesi életforma klasszikus mestere.

107: Regula c. 19. – 261: c. 48.

Bernát, Szent (1090–1153) clairvauxi apát, egyháztanító, a ciszterci
reform vezéregyénisége.

19: De consideratione (Co.) V. 11. – 30: In vig. nat. Dom. sermo 4, 9. – 39:
In Cantica Cant. (Ca.) sermo 43, 3–4. – 44: Ca. 61, 4. – 59: Ca. 20, 4.
Ca. 20, 6. Ca. 20, 8. – 62: Dominica infra oct. assumptionis s. 1–2. – 73: De
gratia et libero arbitrio 1, 2. – 151: Ca. 21, 4–5. – 185: Co. V. 2. – 189: Ca. 31,
6. Ca. 83, 3. – 190: Ca. 74, 4–7. – 219: De gradibus humilitatis 9, 25–6. –
220: Ca. 43, 1. – 235: De diligendo Deo (D.) 15, 39. – 236: D. 7, 22. D. 12–13.
– 249: Ca. 49, 5. In circumcissione s. 3, 11. Epistola 87, 7. – 274: Co. 8, 9–10.

Bérulle Péter (1575–1629) oratóriánus rendfőnök, bíboros.

36: Grandeurs de Jésus diss. 4. De la perpétuité des mystères de J. Chr. – 60: L'incarnation. De la vie des chrétiens en Jésus.

Bonaventura, Szent (1221–74) ferences egyháztanító („szeráfi doktor”), bíboros.

18: Legenda (L.) S. Francisci c. 9, 1. – 30: Sermo (S.) de triplici testimonio Trinitatis. 7. – 40: Vitis mystica (V.) 24, 3. – 44: V. 3. 3–4. – 63: S. de regia dignitate Mariae V. – 67: Breviloquium. V. 1, 2. – 77: Lignum vitae 30. – 130: De triplici via c. 1. Itinerarium c. 1–7. – 158: Soliloquia prol. 1. – 186: In Hexameron II. 30. – 192: III. Sententiarum d. 27. a. 2. q. 4. c. – 193: S. 6. De assumptione B. V. Mariae. – 202: L. c. 14, 5–6. – 240: III. Sent. d. 27. a. 2. q. 1. ad. 6. – 290: Quaest. disp. de perf. evang. 2. q. 1. a.

Bossuet, Jacques Bénigne (1627–1704) meauxi pünpök, jeles hitszónok és hittudós.

30: Élévations à Dieu sur les mystères 7. – 42: Méditations sur l'Évangile. (M.) Prép. a la dernière semaine 16. jour. – 169: M. Sermons de N. S. 20. j. – 216: Pensées chrétiennes et morales. (P.) – 223: P. – 228: Lettres de piété (L.) 98. M. La cène 34. j. – 238: L. 32. – 245: M. Sermons de N. S. 8. j. P. – 252: M. La cène 81. j. – 263: P.

Bourdaloue, Louis (1632–1704) jézustársasági neves hitszónok.

26: Retraite spirituelle. De la fin de l'homme. – 128: De la vraie et de la fausse dévotion. Saints désirs d'une âme. (D.) – 195: D. Règle fondamentale.

Caietanus (Jacobus de Vio, 1469–1534) domonkosrendi hittudós.

195: Com. in Sum. Theol. II. II. q. 182. a. 1. VII. §.

Cassianus János (360–435) szerzetesfőnök, a szerzetesi eszmény klasszikus ábrázolója.

151: Collationes IV. 2–4. – 156: XII. 12. – 163: IX. 8.

Ciprián, Szent (200–258) Karthágó vértanú püspöke, egyházatya.

270: De bono patientiae 3–4; 20. – 278: Liber de habitu virginum 2.

Cirill, Alexandriai Szent (412–44) patriárka, egyháztanító.

62: Quod Maria sit Deipara. 4.

Cirill, Szent (315–86) jeruzsálemi püspök, egyháztanító.

81: Catecheses mystagogicae 3, 1–5. – 85: 5, 4–20. – 90: 4, 3–6.

Didaché („a tizenkét apostol tanítása”) az apostoloktól eredeztetett szabálygyűjtemény az I. század végéről.

85: c. 14. – 260: c. 12.

Eymard Szent Péter Julián (1811–68) az Oltáriszentség-társaságának alapítója.

95: Die heilige Eucharistie. II. Serie 25.

Faber, Frederick William (1814–63) eredetileg anglikán lelkész, majd oratoriánus, hitbuzgalmi író.

95: The Blessed Sacrament. lect. 1. – 128: Growth in Holiness (G.). ch. 24. – 138: G. ch. 7. – 160: G. ch. 20. – 165: All for Jesus ch. IV. 3. – 174: G. ch. 20. – 195: G. ch. 6. – 273: G. ch. 9.

Ferenc, Assisi Szent (1182–1226) rendalapító, a krisztusi szegénység és szenvedés stigmatizált szentje.

17: A Naphimnusz. Sík Sándor fordítása.

Ferenc, Szalézi Szent (1567–1622) genfi püspök, egyháztanító.

22: Traité de l'amour de Dieu (Theotimus: T.) I. 15, 16. – 27: T. IV. 8. – 41: T. II. 4. – 69: Introduction à la vie dévote (Filotea: F.) II. 18. T. II. 7. T. I. 17. – 74: T. II. 10. T. II. 11, 12. – 78: Vrais entretiens spirituels (E.) 18. – 94: F. II. 21. – 99: F. I. 12. – 101: T. II. 20. – 110: F. III. 38. – 111: F. III. 39. – 112: III. 40. – 113: F. III. 41. – 126: F. I. 2. – 127: F. I. 3. – 131: F. I. 5. F. IV. 2. – 148: F. IV. 3. – 149: T. IV. 3. – 154: F. IV. 12. – 158: F. IV. 13. – 168: T. XII. 6. XII. 8. – 172: F. V. 1. – 177: F. II. 17. – 182: F. II. 1. F. II. 8. – 198: Lettre à M. Fremiot 7 oct. 1604. – 199: T. III. 5. – 215: F. III. 1. F. III. 2. F. IV. 1. – 221: E. 5. – 223: F. III. 5. – 226: T. IV. 14. – 231: T. II. 16. – 253: F. III. 29. F. III. 30. – 259: F. III. 36. – 268: T. III. 4. – 271: F. III. 3. – 272: F. IV. 11. – 273: L. a. une dame, 19 mai 1609.

Fulgentius, Szent (468–533) ruspei püspök.

87: Contra Fabianum fragm. 28.

Fülöp, Néri Szent (1515–95) az oratoriánus kongregáció alapítója.

148: E. Magri (M.): S. Filippo Neri. Lettere rime e detti memorabili p. 121.
Hevenes: Sententiae (S.) S. Philippi n. 74. – 159: M. p. 122, 123. – 217: S. 24. –
238: M. p. 99.

Gergely, Nagy Szent (Gregorius, 540–604) bencés apát, majd pápa, egyháztanító.

49: Hom. in evang. 29, 11. – 97: Expositio is lib. Job. sive Moraliū (M.)
XXIII. 20, 41.. – 115: M. II. 49, 77. – 129: M. XXII. 11, 28. – 142: M. XX.
41, 78. – 147: M. II. 49, 79. M. XIV. 13, 15. – 171: M. V. 45, 82. – 184:
M. X. 8, 13. – 192: M. XXVIII. 13, 33. – 242: Hom. in evangelia 5, 3. – 243:
M. XXXV. 14, 28.

Gergely, Nazianzi Szent (329–90) nazianzi és konstantinápolyi püspök, későbbi életében visszavonul a lelki magányba, egyháztanító.

71: Oratio 2, 17. – 192: Or. 14, 4. De pauperum amore. Or. 20, 12. De dogmate
et constitutione epp.

Gergely, Nyssai Szent (335–94) püspök, egyháztanító.

20: De beatitudinibus or. 6. – 134: In Cantica hom. 2. – 199: De vita S.
Macrinae. – 211: In psalmorum inscript. c. 1.

Gertrud, Nagy szent (1256–1302) a Szent Benedek szabályait követő heftai zárda nővére, misztikus.

19: Lelkigyakorlatok. (L.) Kűhár Flóris fordítása. 6. gy. – 45: Az isteni szeretet
követe. Dombi Márk fordítása. II. 5. – 83: L. 1. gy. – 93: L. 1. gy. – 200:
L. 7. gy.

Hugo de S. Victore (1096–1141) a párizsi ágostonrendi iskola vezetője.

76: De Sacramentis (S.) I. p. 9, 4. – 80: In Ecclesiastem hom. 1. – 217: De
fructibus carnis et spiritus c. 1. – 226: S. I. p. 10, 4.

Ignác, Szent († 107) Antiochia vértanú püspöke.

51: Epistola ad Smyrnaeos 1.

Ignác, Loyolai Szent (1491–1556) a Jézus-társaság alapítója.

25: *Exercitia spiritualia* (E.) *Fundamentum*. O. Karrer: Des hl. Ign. v. L. geistl. Briefe 58. – 26: G. Hevenes: *Scintillae Ignatianae* (S.) p. 2. – 75: S. p. 266. – 102: S. p. 128. S. p. 158. – 103: S. p. 27. – 127: S. p. 27. – 136: S. p. 3. S. p. 7. S. p. 13. S. p. 198. – 145: S. p. 35. S. p. 9. S. p. 208. – 149: E. *De discretione spirituum*. – 165: S. p. 17. – 172: E. *annotationes* 1, 5, 20. – 245: S. p. 124. – 250: E. *de electione*. S. p. 359. – 254: S. p. 30. – 276: S. p. 115. E. *annot.*

Ireneus, Szent (130–202) lyoni püspök, vértanú.

29: *Adversus Haereses* (H.) III. 6, 4. – 51: III. 16, 6. – 52: III. 24.

János, Aranyszájú Szent (Chrysostomus, 347–407) konstantinápolyi püspök, egyháztanító.

52: *Laus Maximi*. (Quales ducendae uxores) n. 33. – 71: Hom: in *Jeremiam*: Domine, non est in homine via eius n. 4. – 90: Hom. in *Epist. ad Cor. I.* 10, 16. – 100: *De sacerdotio* (S.) III. 6. – 101: *De poenitentia* hom. 8, 1. – 106: S. VI. 4. – 149: *Ad Stagrium I.* 4. – 175: *De utilitate lectionis Script. in Act. Ap.* – 214: In *Evang. Joan.* hom. 36, 2. – 230: *Ad Theodorum I.* 1, 2, 16. – 233: In *Epist. ad Rom.* hom. 9, 4.

János, Climacus Szent (525–600) apát, majd visszavonult remete.

158: *Scala paradisi* gr. 30. – 164: gr. 28.

János, Damaszkuszi Szent (700–54) egyháztanító, a keleti egyház teológiájának összefoglalója.

24: *De fide orthodoxa* II. 29.

János, Keresztes Szent (1542–91) a kármelita reform egyik vezetője, egyháztanító.

21: *A Kármelhegy útja* (K.) II. 4. – 67: *Az élő szeretetláng* (Sz.) I. – 73: *A szellemi rész sötét éjszakája* 19. fej. – 152: K. III. 46. *Az érzéki rész éjszakája* 12, 35, 38, 43. l. – 153: *A szellemi rész sötét éjszakája* 13. fej. – 187: *Ua.* 18. fej. – 211: K. I. 12. – 222: K. III. 8. – 227: K. II. 20. – 238: K. II. 6. – 244: Sz. IV. – 271: Sz. II. P. (Szeghy) Ernő fordításai.

Jeromos, Szent (346–420) a Szentírás latinra fordítója, egyháztanító.

106: *Epistola* (E.) 52, 5. – 176: In *Isaiam* prol. E. 58, 9.

Katalin, Szienai Szent (1347–80) domonkos harmadrendi nővér, stigmatizált misztikus.

55: L'ultima preghiera (ed. Taurisano). – 142: Epistola (E.) a S. Daniella da Orvieto. – 194: Dialogo c. 69. – 243: E. a R. Canigiani.

Keppler, Paul Wilhelm (1852–1926) rottenburgi püspök, hitszónok és hitbuzgalmi író.

27: Leidenschaft. (L.) Freiburg i. B. 1916, n. 125, 127. – 42: L. 286, 287. – 155: L. 84. – 160: Több örömet. 256. l. Némethy Ernő fordítása. – 178: L. 166. – 264: Fastenhirtenbriefe über die Arbeit. Homilien und Predigten. Freiburg i. B. 1912, 314. l.

Krisztus követése a XV. századból való, a hagyomány által Kempis Tamás ágostonrendi szerzetesnek tulajdonított, egyébként szerzőjére vonatkozólag vitatott hitbuzgalmi írás.

25: III. 17. – 89: IV. 8. – 93: IV. 3. – 171: II. 1. – 177: III. 3. – 249: I. 4. – 250: III. 54, 2.

Lacordaire, Dominique (1802–61) domonkosrendi neves hitszónok és író.

221: Lettres à des jeunes gens. Paris, 1878. p. 165.

Lallemant Lajos (1587–1635) jézustársasági hitbuzgalmi író.

100: Doctrine spirituelle. III. c. II. a. 1. 3. §. – 122: IV. 2, 1.

Leó, Nagy Szent († 461) pápa, egyháztanító.

34: Sermo (S.) de nativitate 10, 3. – 35: S. de nativitate 1, 3. – 39: S. 55, 3. – 48: S. de ascensione 1, 4. – 54: S. de natali ipsius 3, 3. S. de natali ipsius 4, 1. – 146: S. de quadragesimo 1, 3. – 242: S. in ephiphania 8, 4. – 284: S. in nativitate 7, 6.

Makrina, Szent († 379) Nagy Szent Vazul és Nyssai Szent Gergely nővére. L. Nyssai Sz. Gergely.

Margit, Alacoque Szent (1647–90) vizitációs nővér, a Jézus Szíve-tisztelet terjesztője.

46: Gauthey: Vie et Oeuvres de la b. Marguerite-Marie Alacoque. Paris 1915. Autobiographie. tom. II. p. 102.

Marmion, D. Columba (1858–1923) maredsoui bencés apát, hitbuzgalmi író.

37: Le Christ dans ses mystères. I. conf. – 88: Le Christ vie de l'âme. II. 7, 5.

Möhler, Johann Adam (1796–1838) jeles hittudós.

55: Symbolik. 36. §.

Newman, John Henry (1801–90) eredetileg anglikán lelkész, majd oratoriánus, bíboros, az Egyház egységének hirdetője.

23: Parochial and Plain Sermons (PPS.) VII. vol. 15. – 32: Meditations et Devotions. On christian Doctrine. (M. D.) II. 2, 1. – 46: M. D. XVI. 2. – 56: PPS. VII. 17. – 74: Discourses to Mixed Congregations. 4. – 102: M. D. IV. 2, 3. – 137: Sermons bearing on subjects of the day 11. – 144: PPS. I. 5. – 196: PPS. VIII. 11. – 229: M. D. VII. 2, 2.

Nieremberg, Joannes Eusebius (1596–1658) jézustársasági hitbuzgalmi író. Művét átdolgozta és kiadta Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade címmel Scheeben. L. ott.

Ozanam, Antoine Frédérique (1813–53) francia irodalomtörténész, karitász-apostol.

112: Lettres (L.) 21. Oeuvres 11. t. L. 65. – 263: Discours sur la puissance du travail. Oeuvr. 8. t. 5. p. – 264: Du progrès par le christianisme. Oeuvr. 7. t. 139. p.

Pascal, Blaise (1623–62) matematikus, természettudós, vallásbölcsele.

23: Pensées sur la religion. (P.) Ed. Brunschvicg. fragm. 556. – 135: fr. 793. – 225: fr. 267.

Pázmány Péter (1570–1637) esztergomi érsek, bíboros.

26: Kalauz I. k. 2. r. – 31: A Szt. Háromság egy bizony Istentről. – 61: Az ember nyomorúsága. – 108: A keresztény prédikátorokhoz intés. – 109: Alázatos ajánlás a prédikációkhoz. – 227: Keresztény imádságoskönyv. – 254: A nyelvnek vétkeiről. – 287: A fősvénység gonoszságáról.

Polikárp, Szent († 156) Szmirna vértanú püspöke.

266: Imája kivégeztetése előtt. (Martyrium Polyc. 15, 2.)

De Ponte (de le Puente) Lajos (1554–1624) jézustársasági hitbuzgalmi író.

137: *Meditationes* (M.) I. 28. – 180: M. I. Intr. 1. §. – 281: M. I. 20.

Prohászka Ottokár (1858–1927) székesfehérvári püspök, hittudós és hitszónok.

47: *Élő vizek forrása* (É.) 17. – 68: *Új elmélmédek* (U.) 57. b. – 95: *Élet kenyere* 18. a, c. – 102: É. 8. – 111: *A házasságról. Világosság a sötétségben.* Ö. M. 9. k. 41. 1. – 122: U. 55. c. – 166: É. 13. – 170: É. 7. – 197: É. 8. – 282: *Elmélmédek az evangéliumról* 151. c. – 283: U. 85. b.

Richárd, (Richardus) de Sancto Victore († 1173) a párizsi ágostonrendi iskola mestere és misztikusa.

186: *Benjamin major* IV. 6.

Sailer, Johann Michael (1751–1832) regensburgi püspök, hittudós és író.

160: *Übungen des Geistes* (Ü.) *Beilage* II. – 259: *Handbuch der christlichen Moral* (M.) 2. Bd. 181. §. – 276: M. 2. Bd. I. 164. §. – 287: Ü. I. 2. Woche.

Scheeben, Matthias Josef (1835–88) kiváló hittudós.

33: *Die Mysterien des Christentums* (M.) 23. §. – 56: M. 77. §. – 68: *Natur und Gnade* (N. G.) 3. Kap. 4. §. – 78: M. 82. §. – 95: M. 75. §. – 119: *Die Herrlichkeiten der göttlichen Gnade.* III. 8. – 232: NG. 3. Kap. 5. §.

Suso, Boldog (Seuse) Henrik (1295–1366) domonkosrendi misztikus.

193: *Briefbuch* (ed. Heller) Br. 21. – 198: *Büchlein der ewigen Wahrheit* (ed. Lehmann) II. 28.

Tamás, Aquinói Szent (1225–74) domonkosrendi egyháztanító („angyali doktor”), a hittudomány klasszikus rendszerének alkotója.

77: *Summa Theologica* (S.) III. 64. a. 3. c. – 84: *Summa c. Gentes* (G.) IV. 60. – 92: S. III. 79. a. 1. c. – 104: G. IV. 73. – 108: G. IV. 74. – 115: S. I. II. 68. a. 2. c. S. II. II. 45. a. 2. c. – 116: S. I. II. 69. a. 3. c. – 118: S. I. II. 70. a. 3. c. – 125: S. II. II. 184. a. 2. c. – 167: *De caritate* a. 11. ad 2. – 193: S. II. II. 182. a. 2. c. – 204: G. III. 53. 4; 57. 1; 61. 4; 63. – 206: IV. 79. G. IV. 82. G. IV. 97. – 212: S. I. II. 63. a. 1. c. S. I. II. 63. a. 4. c. – 213: S. I. II. 65. a. 1. c. – 218: S. II. II. 161. a. 5. ad 2. S. II. II. 161. a. 6. c. – 230: S. II. II. 17. a. 2. c. u. o. ad 2. – 237: S. II. II. 24. a. 4. c. S. II. II. 24. a. 9. c. – 240: S. II. II. 23. a. 6. c. –

243: S. II. II. 184. a. 2. ad 3. – 247: S. II. II. 47. a. 3. c.; a. 13. c. – 248: S. II. II. 52. a. 2. c. – 252: S. II. II. 109. a. 1. ad 3. S. II. II. a. 2. ad 4.; 109. a. 3. ad 3. – 253: S. II. II. 58. a. 1. c. – 256: S. II. II. 58. a. 5. c. – 257: S. II. II. 61. a. 1. c. S. II. II. 58. a. 12. c. – 261: G. III. 21. 6. – 262: G. III. 135. 8. – 275: S. II. II. 141. a. c.; a. 4. c. – 280: S. II. II. 153. a. 5. – 286: S. II. II. 66. a. 1. c. S. I, II. 114. a. 10. c. – 290: De perfectione vitae spiritualis c. 6. – 291: S. I. II. 108. a. 4. c.

Tauler János (1300–61) domonkosrendi misztikus.

135: W. Oehl: Tauler in Auswahl 104. 1. – 164: 44. 1. – 171: 95. 1. – 215: 70. 1. – 223: 30. 1.

Teréz, Avilai Szent (1515–82) a kármelita-rend reformjának úttörője, stigmatizált misztikus.

22: A tökéletesség útja (T.) 18. fej. 158. 1. – 94: Gondolatok az Énekek Énekéről. 3. f. 362. 1. – 99: T. 41. f. 232. 1. – 126: A belső várkastély (V.) I. 1. f. 274. 1. Alapítások könyve (A.) 5. f. 49. 1. – 136: A. 5. f. 50. 1. – 144: T. 17. f. 410. 1. – 164: 124. levél. – 167: V. VIII. 4. f. 479. 1. – 182: V. VI. 7. f. 410. 1. – 187: V. IV. 2. f. 305. 1. – 188: T. 17. f. 95. 1. – 191: V. V. 4. f. 348. 1. – 216: T. 39. f. 220. 1. V. V. 3. f. 345. 1. – 222: V. I. 10. f. – 244: T. 36. f. 208; 42. f. 236. 1. – 250: 304. levél. – 253: V. VI. 10. f. 438. 1. – 292: T. 34. f. 192. 1. V. Előszó. V. III. 2. f. 288. 1. P. (Szeghy) Ernő fordításai.

Teréz, Lisieuxi Szent (1873–97) kármelita nővér, a gyermeki egyszerűség szentje.

28: Manuscrits autobiographiques (M.) Lisieux 1957. p. 218. – 127: M. p. 209. p. 256. – 132: M. p. 244. – 145: M. p. 187. – 177: M. p. 208. – 182: M. p. 279. – 229: M. p. 253. – 239: M. p. 203. –

Vazul, Nagy Szent (Basilus, 329–79) cesareai érsek, egyháztanító.

19: In Hexaemeron. Hom. 3, 10. – 114: De Spiritu Sancto 9, 22–3. – 134: Hom. Attende tibi ipsi 5. – 139: Hom. 21, 6. Regulae br. tr. 128. – 179: Hom. In psalm. 33, 9. – 285: Hom. 6, 7. (in divites).

Vince, De Paul Szent (1576–1660) a missziós papok (lazaristák) és a szeretet leányai (irgalmas nővérek) társasága s egyéb szeretetmű alapítója.

28: Lettres (L.) Paris 1882. p. 315. – 109: Abelly: La vie de St. Vincent de Paul (A.) Paris I. p. p. 124. – 173: A. II. p. 346. – 245: L. 40. – 269: A. II. p. 146.

TARTALOM

BEVEZETŐÜL - - - - -	5
----------------------	---

I. A LÉLEK NAPJA

Isten jelenléte - - - - -	17
A gondviselő Isten - - - - -	24
A Szentháromság - - - - -	29
Az Ige egyesülése az emberi nemmel - - - - -	34
Krisztus megváltó szenvedése és halála - - - - -	38
Jézus Szíve - - - - -	44
Krisztus feltámadása és megdicsőülése - - - - -	48
Krisztus az Egyházban - - - - -	51
Krisztus követése - - - - -	58
Szűz Mária - - - - -	62
Az isteni kegyelem - - - - -	66
Az isteni kegyelem és az emberi akarat - - - - -	71
A szentségek - - - - -	76
A keresztség - - - - -	80
A bérálás - - - - -	84
A szentmiseáldozat - - - - -	85
A szentáldozás - - - - -	90
Bűnbánat és bűnbocsánat - - - - -	97
A betegek kenete - - - - -	104
Az egyházirend - - - - -	106
A házasság szentsége - - - - -	110
A Szentlélek ajándékai és gyümölcsei - - - - -	114

II. A TÖKÉLETESSÉG ÚTJA

A tökéletesség lényege - - - - -	125
A lelki haladás fokai - - - - -	129
Önismeret - - - - -	133
Önmegtagadás - - - - -	139
A kísértésekről - - - - -	146

